Cezarina Adamescu

POEZIA BOEMEI,
BOEMA POEZIEI -
NICOLAE BĂCIUȚ

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ADAMESCU, CEZARINA
Poezia boemei, boema poeziei/ Cezarina Adamescu -
Târgu-Mureş : Editura Nico, 2010
ISBN 978-606-546-086-7
I. Băciuț, N. (Edit.)
II: Băciuț, N. (Pref.)

Coperta de Nicolae Băciuț
Cu o reproducere după
Aurora Speranța Cernitu, „Alegere dificilă” (coperta I)
foto: Nicolae Băciuț în biroul de lucru (coperta IV)

Editura NICO
Târgu-Mureş, str. Ilie Munteanu nr. 29
Lector Nicolae Băciuț

Tehnoredactare Sergiu Paul Băciuț
Format 16/61x86, coli tipo 13,25

Tiparul executat la INTERMEDIA GROUP
Târgu-Mureş, str. Cuza Vodă nr. 57
România

Cezarina Adamescu

POEZIA BOEMEI, BOEMA POEZIEI - NICOLAE BĂCIUȚ

EDITURA NICO

”DIALOGURI LA DISTANȚĂ”

Nu o cunosc pe Cezarina Adamescu, drumurile noastre literare nu s-au intersectat niciodată, deşi, cu puțin efort, putem spune că aparținem aceleaşi generații, cel puțin dacă luăm în calcul actele de identitate.

Sau, dacă e să schimb registrul, am cunoscut-o pe Cezarina Adamescu pe Internet, dar nici aşa nu aş fi riguros exact, fiindcă schimburile epistolare “emailate” nu aveau o astfel de țintă.

Poate ne-am cunoscut cu ocazia tentativei de a renaşte “boemia” literară, inițiind, la Bistrița, Clubul Internațional de Cultură “Boemia”. Oricum, ne-am întâlnit doar în pagina de carte, în Anologia “Boemia”, apărută în primăvara lui 2010.

De aici şi până la a avea în Cezarina Adamescu, deopotrivă, un “cititor de frunte” şi un “cititor de onoare”, nu ştiu ce s-a întâmplat.

Cert e că, pe calea Internetului, Cezarina Adamescu a intrat în posesia cărților mele, în format electronic (PDF, Word), iar domnia sa a început să citească cu hărnicie şi să comenteze cu zel mii de pagini.

O lectură în forță, care cred că i-a monopolizat existența ultimelor luni, până la ajunge, la un moment dat, să scrie într-o epistolă: *“**Mă locuiți într-un hal fără de hal**”*. E un compliment pentru un autor să afle că scrisul său ajunge să aibă astfel de consecințe pentru cititorul său.

Lectura critică pe care o propune Cezarina Adamescu e una atipică, cu ample citate, într-un registru cu accente narative.

Până la urmă, cred că asta şi este formula adoptată de criticul literar, de a face o poveste pe marginea unor cărți.

Ca autor, e măgulitoare o astfel de poziționare de lector. Orice întâlnire a cărților tale merită reverența ta. Mai ales când timpul tuturor cititorilor e atât de prețios, când trebuie să facă

selecții la sânge din cărțile pe care să le citească. Poate în defavoarea altor cărți, care ar fi meritat mai mult acest privilegiu.

Decizia este însă a Cititorului, iar opțiunea lui e sfântă.

Nu eu sunt în măsură să cântăresc judecățile de valoare ale criticului literar Cezarina Adamescu. M-am învățat să-mi respect cititorul să-i respect punctele de vedere, fie că i le împărtăşesc, fie că nu.

Interpretările însă ne interesează, fiindcă nu-mi este indiferent cum a fost receptat mesajul meu, cum a fost el decodificat...

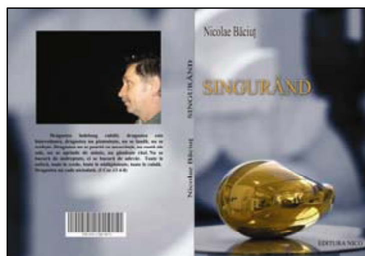
M-am trezit, peste vară, cu două cărți despre cărțile mele, purtând semnătura Cezarina Adamescu. Şi nu sunt convins că lucrurile se vor opri aici.

Gestul meu, ca subiect dar şi ca editor, este unul de recunoştință, inclusiv practică. Cele două volume au fost publicate la Editura Nico, cea la care şi-au publicat cărțile un număr important de scriitori mureşeni, într-un soi de necesară recuperare a unei geografii literare şi de propunere a ei pentru a fi recunoscută, înregistrată în Cartea Limbii Române.

NICOLAE BĂCIUȚ

POETUL – CA LACRIMĂ A LUI DUMNEZEU

Nicolae Băciuț, *SINGURÂND*, Ediția a III-a, revăzută şi adăugită, EDITURA NICO, 2010

Pornind de la o superbă şi esențială definiție a Poeziei: *„Lecția / de / anatomie / a unei / secunde”,* Nicolae Băciuț ne poartă şi de data aceasta, pe tărâmul fermecat pe care s-au încumetat să cutreiere, nenumărați aspiranți la nemurire, dar puțini au lăsat urme vizibile. Aflat la cea de a doua ediție, revăzută şi adăugită, volumul “***Singurând”*** oferă iubitorilor de poezie o selecție riguroasă de texte, de un lirism tulburător, chiar dacă forma este, cu preponderență, cea a versului alb, neîncorsetat în canoanele clasice.

Cu toate acestea, ritmul susținut, cadența interioară, rima întâmplătoare, simțul măsurii conferă versurilor o muzicalitate aparte şi o frumusețe de negrăit.

Metafora din titlu este foarte bine aleasă şi, pornind de la adverb, se ajunge la modul nepersonal, nepredicativ - gerunziu, care exprimă o acțiune în desfăşurare, fără referire precisă la momentul vorbirii.

Este un mod de abordare puțin uzitat în vers, dar în titlu îşi găseşte un loc potrivit şi chiar fericit.

Volumul începe cu un poem de dragoste, echilibrată, cuminte, trainică, fără avânturi abisale şi efuziuni inutile, dar care se poate înscrie în lirica dedicată iubirii din toate

timpurile: *“Mireasa mea cu solzi de ceară, / dispari în ape, / te retrage-n peşti, / în iarba malurilor / creşti, / căci nunta nu e, / nu va fi / decât o margine de zi / bătută-n cuie –/ alt Christos / ne va petrece / albu-n os, / va fi şi Unul şi Niciunul / şi ne va creşte-n trupuri / scrumul, / când tocmai înc-o primăvară / inel pe deget înconjoară. / Spun Da / cu gura altcuiva”.* ***(Nunta de argint).***

Autorul nu dispreţuieşte ludicul, el cunoaşte un joc nemaipomenit pe care-l joacă permanent, chiar de unul singur: jocul de-a cuvintele şi de-a poezia. În acest sens, eufonia, cantabilitatea, rima, ritmul susţinut şi repetitiv au un rol important şi oferă soluţii neaşteptate în pagină, dar şi în auzul celor dispuşi să asculte.*“Trece o dată / şi încă o dată, / jumătatea mea împerecheată, / jumătatea mea de cuvânt, / jumătatea mea de descânt, / jumătatea mea / de viaţă, / întregul meu / de mormânt. // Încă o dată, / încă o dată, / niciodată”.* ***(Basm).***

A se observa că, deşi par astfel, rimele nu sunt deloc facile şi conduc la rotundul ideii, aşa cum cărările conduc toate la drumul cel larg şi drept.

Imaginativul ia în poem locul abstractului şi rezultă mici fragmente de lume, într-un mozaic pastelat, ca în rozeta unui vitraliu. Uneori, din curgerea sa lină, versul ia aspectul învolburat al unui râu supărat de vânt: *“numai tu eşti sămânţă, / numai tu n-ajungi fruct, / între noi e-o Săpânţă / de lumi viaduct. // Numai tu nu eşti oră, / numai tu nu ai trup, / toamna ta n-are vară, / sfârşitul îţi e început. // Numai tu, numai tu, / sora lui Nu ».* ***(Nu)***

Un autoportret îl înfăţişează pe autor astfel : *“Ca un şarpe / crescut la sân, / ca o funie / împletită la gât – / eu – altul – / încât / să fiu mai bătrân / cu-o secundă, / mai scund, / mai urât, / mai singur / decât / mama care nu m-a născut – / ca un sfârşit / care n-are-nceput”.* ***(Autoportret).***

Şi aici, alternanța metaforică pare un baleaj de la real la imaginar, dar acest “joc” este de preferat enunțului simplu. Foarte interesant de remarcat comparația Poeziei cu o sământă care există în noi şi care caută, pentru a se dezvolta, lumina lăuntrică şi apa din roua sudorii şi lacrimii. De aceea, poetul o şi numeşte ***“Sământa fără nume”:*** *“Această sământă, în curând, / va încolți. / N-are nici nume, / n-are nici zi, / nu e secundă / şi nicio fereastră / nu-i e lumină, / nicio silabă nu-i e cuvânt; / această sământă / n-a fost mormânt, / n-a stat la porți / şi nici n-a fost cină; / această sământă / încă nu-i rădăcină, / nu-i anotimp / şi nici somn – / e doar un vis, / moneda unui schimb / demult interzis. / Această sământă, / în curând, va muri. // Spune-mi, sământă, / ce vrei să fii?*

În căutarea tonului potrivit, deşi nu mai e vorba de căutare, pentru că Nicolae Băciuț şi-a aflat demult un ton singular pentru rostirea Cuvântului său esențial şi a crezului artistic, poetul intră în dialog cu Litera, aliata versurilor şi slujitoarea lor, şi descoperă un joc imperios, în care nu se mai ştie cine este slujitor şi cine slujit, fiindcă autor şi Cuvânt se sprijină, unul de tâmpla celuilalt, deopotrivă*: “Un fel de-a fi, / un fel de ea, / un fel de-a nu fi / NU, nici DA, / un fel de ieri, / un rest de stea, / un întrebând, / un a pleca, / un fel de eu, / altundeva, / lumină din lumina ta. // Atât te-ntreb: // cine e A?”* ***(Litera).***

Expriența spirituală, duhovnicească, îşi spune cuvântul în unele texte şi e atât de covârşitore încât întrece bucuria propriei creații. Pentru că, mai presus de propria operă, e Opera lui Dumezeu, care un poate fi decât desăvârşită şi care umple şi satisface orice nevoie spirituală a omului: *“Fericit fără să poți scrie, / privind măslinul în patria lui, / cerul în casa lui, / atât de aproape / că nimeni nu-i vede / fereastra deschisă spre mare. // Fericit că poți să taci, / să simți cuvintele tolănite / în inima ta / ca-ntr-un mormânt / de-abia împrejmuit cu flori, // că ziua începe la apus, / ca o mică sângerare / în palmele care*

se roagă. // Fericit că timpul stă în loc, / că nu există ne-nțeles, / că morții poți să-i dai bineţe, / că verbul / nu e sclavul vreunui adjectiv, / că masa mea de scris / pluteşte lin / ca o corabie pe marea în furtună" ***(Muntele din mare).***

Există în acest volum un curcubeu de vârste poetice concentrate, aglutinate în eufonii lirice fără cusur. Poetul evocă acel timp fără de timp şi fără de griji, al *"copilăriei de înger",* apoi, căutările vârstei iubirii şi certitudinile, împlinirile sau neîmplinirile vârstei actuale. Toate acestea împletindu-se în vis ori în amintirile care sunt prezente oricând, fără să țină seama de vârsta fizică. *"Când nu eşti, / unde oare sunt, / nor fără ploaie, / mare fără cer, / secundă fără oră, / ochi de Homer!? // Sunt brațul stâng / fără cel drept, / sunt a pleca / şi sunt aştept, / ori sunt aripa fără zbor, / cuțitul ruginind în pâine / sau lacrimă de meteor?! // Sunt azi / şi tu eşti mâine, / sunt varul / care cade de pe zid, / sunt Ana / şi tu eşti Manole, / Veneția fără gondole?! / Sunt anotimpul, / tu zăpada, / şi sunt Niagara, / tu Nevada!? // Când nu sunt, unde oare eşti? / Poate din nou mă zămisleşti."* ***(Pereche-nepereche).***

Poezia ca rotund, ca loc geometric de întâlnire a celor care o iubesc şi respectă, se reflectă în sufletul celorlalți, a celor cărora le este destinată. E un feed-back necesar şi, atunci când el se manifestă, înseamnă că poetul şi-a atins scopul. Dar poate avea poezia advărată un scop? Sună cel puțin straniu, dar aici e vorba de menirea ei, aceea de a da o culoare suportabilă lumii. Ca şi în iubire, nu se poate face poezie cu de-a sila. Dacă ea nu înseamnă bucurie, împlinire, jertfă asumată, sământă, rod, rostul ei va fi pierdut. Zidirea se năruie. Şi fără dragoste, Poezia este *"Veneția fără gondole".*

Şi iată cum îşi vede propria muză, poetul: *"Nici tu nu eşti femeia ideală, / nici tu nu ştii să vii tiptil / în fiecare seară, / nici tu n-ai preț, / nici tu nu eşti povară, / femeie în albastru, / călimară"* ***(Muză).***

“***Somnul din somn”*** - după titlul unui volum de-al Anei Blandiana descoperă metafora *“somnului interzis”,* a jindului fără saţiu după odihna spirituală într-un cuvânt, într-o stare paradisiacă: *“Mi-e somn de mine, / îmi e somn de vis, / până la os, / până la sânge, / până la moarte-n Paradis, / până cuvântu-i respirare, / până cu aer este scris –// mi-e somnul însă interzis.”*

De o frumuseţe aparte este poemul în vers clasic ***“Înecarea lacrimei”:*** *“Să plângi şi lacrima să-ţi fie / o margine de curcubeu, / lumina grea a unei zile / în care te întorci mereu;// să plângi când lacrima e zid / pe care nu mai poţi să-l treci, / să plângi şi lacrima să-ţi fie / o mare-n care să te-neci”.*

Remarcam încă din comentariile anterioare la antologia de autor a lui Nicolae Băciuţ, folosirea în exces a cuvântului interzis: vis interzis, somn interzis, cuvânt interzis, film interzis, anotimp interzis. E un fel de căutare a libertăţii de sine, libertatea interioară, mai curând decât libertăţile pe care ni le-ar putea oferi conjunctura, societatea în care, se întâmplă, desigur, fără voia noastră, să vieţuim. O astfel de libertate de sine este un ideal, fiindcă, se ştie, te poţi simţi liber într-o cameră galbenă, într-un univers concentraţionar, şi, dimpotrivă, înlănţuit, într-un spaţiu deschis, dar asuprit de proprile nelinişti, angoase şi spaime. Libertatea este, din acest punct de vedere, relativă, convenţională.

Simţământul sacru e prezent în toate poemele din acest volum şi din întreaga creaţie a autorului şi el respiră evlavie, pietate, credinţă, speranţă, iubire. Fără aceste coordonate, Poezia n-ar fi întreagă şi nici nu ar avea impactul dorit. Iată aici, sentimentul filiaţiunii faţă de Maica noastră, a tuturor: *“Iubindu-te, / mă inventam, / cel care-am fost, / cel care sunt /în chipul bobului / mărunt, / Marie, Preacurată Maică, / mă repetam / iubindu-te / cu-o moarte – / înc-o dată, / fiul tău, /*

îngenunchiind / într-o carte”. De asemenea, de aici rezultă sentimentul împlinirii în conştiinţă, al datoriei de fiu.

Un poem cu adevărat remarcabil prin puterea taumaturgică a Poeziei, este: “**VINDECĂ-MĂ-N VINDECARE”:** *Vindecă-mă de iubire, / dacă vrei şi dacă poţi –/ cere-mi vamă cât e-n fire, / cât e-n taina unei porţi. // Vindecă-mă iar de timp, / vindecă-mă de-aşteptare / nu-i nici zeu şi nici Olimp, / nu e cer, nici înălţare. // Vindecă-mă ca pe-o rană / care are-n tine trup, / vindecă-mă de iubire, / hrană-n foamea mea de lup. // Vindecă-mă nu să scap, / ci-n iubirea ta să-ncap”.*

Obsesia anotimpurilor este, de asemenea, una din temele majore ale liricii lui Nicolae Băciuţ: anotimpul ia pe rând, diferite forme: refuzat, interzis, trecut, rămas, amânat, punte, adânc, rană fără trup, spaimă fără lup etc: *“Anotimpul care trece, / anotimpul care vine – / munte care-şi plânge marea, / mare ce-n adânc e munte, // dimineaţă-n înserarea / care-n noi e iarăşi punte, / e o rană fără trup, / este spaima fără lup. // Anotimpul care trece, / anotimp care rămâne, / dimineaţă-n seara care / marea-n munte s-o amâne”.* ***(***) (Anotimpul care trece).***

Ideea jertfei şi a crucii este evidentă *: « Doar de exist şi tu exişti / şi doar aşa pe cruce suntem Chrişti.”* ***(Cuplu).***

Multe poeme sunt concentrate în trei patru versuri, chintesenţă de spirit, care pot fi reţinute drept panseuri ori definiţii lirice*: **“LACRIMA**: Lacrima – / privirea din urmă / a unui orb”.*

Nicolae Băciuţ susţine că în cuvânt există un înger: “***ÎNGERUL DIN CUVÂNT****: În orice clipă eşti, / în orice parte – / ţi-e sângele o urmă / ce cândva se desparte / în lacrimă / şi în privire / şi în mireasă / şi în mire, / până când trupul tău / devine cruce, / până ce iarba-şi răstigneşte noaptea / ce-ngroapă iar / secunda dintre septembrie / şi toamnă / şi dintre sâmbătă / şi-altar, / dintre tăceri /şi minutar. // În orice clipă eşti, / până-n cuvânt te îngereşti.”*

Perceperea timpului este cu adevărat o povară pentru orice muritor: *"Veacul s-a prăbuşit/ în trupul tău / ca-ntr-o fântână"*.

O superbă poezie de dragoste este ***"Amurg":*** *"Întoarce luna pe dos / şi stinge lumânarea / cu degetele, / până flacăra îţi ajunge la os; / vino în perne, / să-ţi simt respirarea / şi-n păr bulbucind / vinul spumos. // Lasă mătasea / să foşnească încet, / ca toamna ce-aşteaptă amuţită / la geam; / pe scări de fluturi / tu urcă discret / până la fructul oprit / de pe ram. // Lasă seara / să plece mioapă, / lasă noaptea / să intre în rană, / lasă vinul / să se preschimbe în apă, / şi-adormi, diafană"*.

Conştiinţa mesajului său liric este evidentă în poezia "***Colind târziu",*** dar şi dezideratul său major de a deveni – prin cuvânt – edificator de suflete: *„Se prinde carnea pe cuvinte / ca pe oasele tale subţiri, / dac-aş fi şi eu un cuvânt, / prin carnea mea ai putea să respiri. // Dac-aş fi măcar o vocală, / ecoul ei, niciodată pierdut, / ar rămâne cuvântul o yală, / silabă fără-nceput. // Dac-aş fi măcar o consoană, / poate c-ai fi tu un zid, / poate c-ai fi tu o Ană / în care aş vrea să mă-nchid. // Dar dacă voi fi doar aer fierbinte / pe buzele tale-aburind, / rosteşte-mă fără cuvinte, / să-i fiu iernii tale colind"*.

Şi iată expusă şi „reţeta" pe care o oferă poetul prin arta sa: ***„REŢETĂ:*** *Cuvântul – / medicament / care se dizolvă / sub limbă"*.

Pornind de la pericopa apostolului neamurilor din **1 Cor. 13,** şi autorul este de părere că: Nimic fără dragoste, nimic fără acest sublim şi edificator sentiment, ridicat de Dumnezeu la rang de virtute capitală, alături de Credinţă şi Speranţă. Autorul este animat de acest crez şi spune: *"**PLAJĂ**: Şi dacă n-o să mai pot iubi, / la ce bun acest anotimp / fără lumi, / la ce bun o noapte de veghe / fără tine, / această zi ascunsă între manuscrise, / la ce bun trecutul tău / imaculat, / viaţa aceasta de înger / în piele de lup, / la ce bun Scufiţa roşie, / Albă ca zăpada, / la ce bun piticii / tropotind / pe*

podele de cârpe, / la ce bun amintirile obligatorii, / la ce bun / copilăria mea / din care iese o mână / pe care cineva o sărută, // la ce bun acest pumn de nisip / ca o clepsidră / între ochii mei?"(Ierusalim, 12 mai 2006, în ajunul dimineții*).*

Emoția copleşitoare de a păşi pe urmele lui Iisus pe Via Crucis este consemnată în poemul „**VIA DOLOROSA:** *Noaptea – o alee a lacătelor, / uşi grele ruginind / de smirnă şi tămâie. // Nici n-ai crede că / Isus a trecut vreodată pe acolo, / că plânsul are numele pietrei, / nici n-ai crede / că trebuie să ai grijă / de moarte / ca de propria viață. // Lumânări, icoane, cruciulițe, /bazar, / nici n-ai crede! // Eli, Eli, lama sabahtani!" (* Tel Aviv, 16 mai 2006*).*

Poezia lui Nicolae Băciuț este o poezie de stare, fără descrieri, ori tonuri elegiace, ori de pastel, ea surprinde încărcătura sufletească generată de anumite sentimente, persoane ori evenimente. Accentul e pus pe latura lăuntrică a omului şi nu pe cea exterioară. Sentimentul primează.

Şi dintre toate, singurătatea e stăpână pe tot şi pe toate, chiar în mijlocul vacarmului zilei:*„Eu rămân singur şi scriu / un mesaj, / cuvinte transparente / pe o sticlă transparentă, / scriu pe un ochi, / scriu cu ochii / despre moartea care nu vine, / despre moartea care nu lasă / niciun mesaj, / nici măcar un firicel de sânge / din care să crească un copac pustiu / la fereastra apei, din care să creşti tu, / ultimul meu cuvânt…* ***(Mesajul din sticlă).***

De asemenea, Cuvântul e primordial pentru poet şi cum altfel? În acest sens, Nicolae Băciuț prezintă o ***„Dovadă":*** *Avem o chitanță / c-am plătit poeziei / cu viața, / cu singura viață / pe care o luăm / cu împrumut, / mereu, / mereu de la-nceput!"*

Şi din aceste versuri: reiese supremația Cuvântului asupra materiei: *„Şi, dintr-odată, nu-mi mai amintesc / nimic, / iar aerul e mai uşor/ şi-n ochi lumina nu-mi ajunge / mai mult*

decât într-un amurg / secunda altui timp – / eu însumi redevin cuvânt / de iarnă, / un fulg pe geana ta.”

Mai mult decât atât, Cuvântul va încolți şi va preface umbra în lumină pentru că el este sortit eternității: *„Dacă n-am să mai fiu, / dacă n-ai să mai fii, / cuvântul în noi / curând / va-ncolți, / umbra în noi / va fi o lumină, / iarba va fi / iarăşi / retină, / fereastra din noi, / în sfârşit, / va-nfrunzi, / margini de noapte, / margini de zi –// dacă n-am să mai fiu, / dacă n-ai să mai fii**. (Postumă).***

Şi iată că poetul se întreabă într-un poem*:* ***„Cine sunt eu?****”: Cine sunt eu, / cine stinge lumina / în urma mea, / cine rupe cortina / în fâşiile lungi / ale nopții, / cine preia ultimul cuvânt, / ca pe o cheie, / ca pe o ştafetă fără învingător? / Cine adună / în urma mea / cuvinte neştiute încă, / cine eşti / tu al meu, / pe care n-am să-l mai văd / niciodată, / val fără mare!? // Cine sunt eu, / alt al meu?”*

Uneori, omul aflat în căutarea lui Dumnezeu, poposeşte-n răscruce şi nu ştie care e calea cea directă. E vremea când nu mai poți privi înapoi, ci doar înainte: ***UNDE****: “Unde eşti, Doamne? / Nu ți-am văzut fața, / ochiul tău nu şi-a deschis pleoapa, / cuvântul tău / nu şi-a despărțit literele / ca o dumicătură, / nu a despărțit viața de moarte, / ziua de noapte, / pe unu de şapte. / Anul de an! // Unde eşti, Doamne, / cine ne desparte?”*

Dintre anotimpuri, autorul preferă net iarna, care revine în aproape toate poemele sale: ***IARNĂ FĂRĂ PLEOAPE: “****Cât de aproape, / cât de aproape, / zăpada începe, / orbind, / să ne-ngroape, / ca o fereastră / închisă-ntre ape, / ca o cătuşă / fără de chei, / ca un zid / fără uşă, / ca un cer / fără zei. // Cât de aproape, / cât de aproape, / iarna rămâne / fără de pleoape”*. Şi în poemul următor, iarna e tutelară, mai mult, îi devine poetului mireasă: ***SFÂRŞIT DE ANOTIMP: “****Mai pleacă o iarnă / fără mine – / la câte voi rămâne / martor, / la*

câte nopți / voi pune lacăt / şi câte voi închide-n tine? // Ca un păianjen / prins în plasă – / mi-e iarna / ultima mireasă".

Un foarte frumos poem, cu inflexiuni biblice, este ***FEREASTRĂ DE LACRIMI****: „O fereastră albă, / o casă oarbă, / pe grui, / acolo am scris / poeme despre tine, / cuvinte hai-hui, // acolo gura / mi-a fost rană, / acolo mi-ai sângerat / în palme, / ca un cui, // acolo şezum / şi plânsem, / cu lacrimi dulci-amărui, / ale tale, ale mele, / ale nimănui".*

Aspirația spre ideal este apanajul omului care trăieşte în chip spiritual şi pune mare preț pe această latură a personalității sale şi-o cultivă cu grijă şi nu lasă lucrurile pământeşti să-i estompeze zborul. Poetul poate face în acest sens lucruri miraculoase, cu adevărat incredibile: *„Să punem scară la mări, / să punem praguri de ceață, / ferestre să punem la zări, / mării mască pe față. // Să punem scări la nisipuri / şi pleoape să punem la valuri, / apa să-şi caute aripi, / mării să-i fie iar maluri. // Să punem scară la mări, / Să punem aproape-n depărtări."****(Scări).***

Un alt poem de dragoste foarte frumos este: *IARBĂ CU MIROSUL TĂU: "Iarba se lipeşte de tine ca o ie,/ Miroase a rouă şi a pământ, / Miroase a seară şi a dimineață, / Are gust de descânt. // Miroase a vânt ce nu mai adie, / A polen scuturat de pe flori, / Miroase a noapte fără de stele, / Miroase a zori. // Iarba creşte la tine pe umeri, / Miroase a poduri pe care mai trec, / Miroase a cifre pe care le numeri, / Miroase a înec. // Miroase a cremene-ascunsă-n scântei, / A privire ascunsă-n retine, / A apă pe care o bei, / Miroase a tine. // Miroase a cifre de zar, / Miroase a iarbă de ierbar".*

Autorul îşi face într-un poem, *Testamentul* spiritual: *„Un cuvânt pe jumătate, / un cuvânt ce nu se va rosti, / un cuvânt pe jumătate spus, / un cuvânt aproape gri –// un cuvânt fără cuvinte / un cuvânt pentru-a muri".*

Un foarte tulburător poem este cel dedicat lui Grigore Vieru şi el este scris la Bazna, în chiar ziua când acesta părăsea

lumea aceasta în chip de stea care, căzând, se-naltă: ***TRECERE*** *(Lui Grigore Vieru): N-am altă moarte – / asta-i moartea mea, / cum e lumina / într-o stea, / întoarcere / făr-a pleca / şi pleoapă / pe privirea ta. // N-am altă moarte – / asta-i moartea mea, / un colţ de cer, / un colţ de stea / lumină / făr-a lumina // N-am altă moarte, / doar a mea, / ecou 'nainte / de-a striga. // N-am altă moarte / – asta-i moartea mea / şi doar în ea / voi învia".*

Semnificative sunt şi ***Definiţiile*** pe care autorul le dă Poeziei: *„Poezia / e stropul de ploaie / de la streaşina ierbii. // Nu, nu aceasta e poezia, / şopti iarba. // Poezia / e bobul de rouă / de la subsuoara ierbii. // Nu, nu aceasta e poezia, / strigă iarba. // Poezia / e lacrima / de la ochiul ierbii. // Nu, nu aceasta e poezia, / suspină iarba. // Poezia / e picătura de sânge / de la talpa ierbii. // Nu, nu aceasta e poezia, / tăcu iarba./ Poezia sunt eu – / şi eu aştept coasa."*

Într-un fel, aceste frumoase definiţii îmi amintesc de un text din "Confesiunile" Sfântului Augustin: "Am întrebat pământul..., am întrebat marea şi adâncurile şi vieţuitoarele care se mişcă între ele şi mi-au răspuns: - Nu suntem noi Dumnezeul tău, caută deasupra noastră... Am întrebat cerul, soarele, luna, stelele: - Nu suntem nici noi Dumnezeul pe care îl cauţi, mi-au zis. În sfârşit, le-am spus tuturor lucrurilor care luau cu asalt porţile simţurilor mele: - Vorbiţi-mi despre Dumnezeul meu, pentru că nu sunteţi voi Dumnezeu; spuneţi-mi ceva despre El. Şi ele mi-au strigat cu glas răsunător: - El este cel care ne-a creat. Pentru a le întreba nu aveam decât să le contemplu şi răspunsul lor era frumuseţea lor." (Sf. Augustin, ***Confessiones",*** traducere şi indice de prof.dr.doc. Nicolae Barbu, ediţia a II-a, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1994, pp.284-285).

Un poem fundamental este cel dedicat iubirii şi respectului evlavios pentru Carte, căreia autorul îi aduce închinare: *„Sărut dreapta / celui ce deschide cartea, // sărut*

stânga /celui ce-a învins nătânga / lene de a fi; // le sărut pe amândouă, / care au pe unghii rouă / de pe filele de carte / care au trecut prin moarte / şi re-nvie-n fiecare / ochi din margine de zare. // Le sărut pe amândouă: / Sărut stânga, sărut dreapta / care țin drept cruce cartea." ***(***Închinare***).***

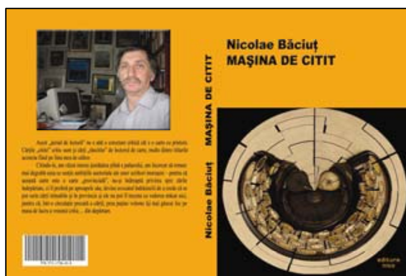
Că poetul este un inventator este un lucru cert. El are puterea magică de a inventa orice, chiar şi ploaia: ***INVENTATORUL: "****Am inventat cuvinte pentru tine – / ele fac noduri pe buze / ca şi cum ar lega un mal / de alt mal, / ele au licurici, / care leagă o noapte de altă noapte –// am inventat ploaia, / care-mi lipeşte pleoapele, /ca şi cum ar lega / un vis de alt vis, / am inventat fereastra / prin care te privesc / ca pe un cuvânt, / ca pe o ploaie, / ca pe o pleoapă, / ca pe un fluture / în zbor spre lumină în noapte. // M-am inventat pe mine pentru tine –/ mâinile mele rămân lipite una de alta / ca într-o rugăciune. / Te-am inventat pe tine - / dar nimeni nu-mi recunoaşte invenția". (*Chişinău, 3 octombrie 2009*).*

Ajuns la deplina conştiință de sine, Nicolae Băciuț spune: "*Acesta sunt eu – / lacrima lui Dumnezeu!"*

Da, asta da…Să fii lacrima lui Dumnezeu, nu este puțin lucru, dimpotrivă. Fie şi numai pentru atât, această lacrimă se va imprima pe un giulgiu invizibil, precum chipul lui Iisus Cristos pe marama Veronicăi, în drumul spre răstignire. Şi-o vom purta pe dinăuntru ca pe un odor de preț, ca pe o cruciuliță, ca pe un Sfânt Rozariu…

25 Iunie 2010
A doua zi după Drăgaică

ROSTUIND CUVINTE
LA GURA *VETREI VECHI*
NICOLAE BĂCIUȚ, *MAŞINA DE CITIT*, Editura Nico, Târgu Mureş, 2007

Mi-aduc aminte cu plăcere de o carte pe care am citit-o în tinerețea mea. Se numea **“Maşinării romantice”** – a autorului meu preferat, Gheorghe Tomozei – şi era apărută la Editura Eminescu în 1974. Pentru ea, în ziua nefastă a nunții mele, am vrut să sparg o vitrină de librărie şi să mi-o însuşesc. Dar n-a fost să fie pentru că, din întâmplare, eu eram mireasa şi eram aşteptată cu “alai de frunze moarte” la fotograf.

Sintagma “Maşină de citit” este pentru mine o astfel de “maşinărie” bizară. Mai târziu am scris o poveste poematică având titlul: “Maşina de sfărâmat gânduri”. Tot romantică şi tot maşinărie. Aşa că, mai toată viața am stat sub semnul acestor năstruşnice maşinării. Dar, fiindcă am lucrat peste trei decenii într-o bibliotecă, am devenit eu însămi un fel de maşină de citit. Ori maşinărie romantică. Tot aia.

Cine nu a visat măcar o dată în viață să stea în preajma vetrei fierbinți, cu o cană de vin fiert, cu nuci sau alune ori măcar pop corn şi vreo câțiva prieteni care pun literatura la cale, mai ales într-o seară de iarnă, cu vifor şuierând şi omăt duium, troienind casele. Discuțiile de acest fel, la gura sobei, au ceva magic, fabulos, reînvie şi ațâță spiritele, încing atmosfera, uneori iscând polemici amicale. Dar vatra/cuptorul mai poate însemna ceva: e locul ideal pentru citit, pentru meditat într-o dulce toropeală oblomovistă. Şi e, în special, un

loc de visare, de reverie la relanti, cu motoarele torcând monoton şi ochii miciţi de căldură.

Dar vatra poate constitui doar pretextul pentru acele efervescente prietenii creatoare care s-au sudat de-a lungul vremii în jurul unei cărţi, al unei publicaţii ori în jurul unor nume din istoria literaturii. Nicolae Băciuţ doreşte prin această carte să menţină spiritul de prietenie urzit în jurul cărţilor de valoare şi al autorilor acestor cărţi. Pentru el, spiritul de prietenie şi de boemă literară este viu şi întreţinut cu religiozitate. Graţie acestuia, lecturile pe marginea unor lucrări literare au devenit carte. Cultură adică. Adică, un uriaş "jurnal de lectură" la gura "Vetrei vechi". O carte cu prieteni.

"Această carte – spune autorul - *e o evaluare subiectivă a unui fenomen literar de „proximitate", e o uşă deschisă unor cărţi şi autori dintr-un spaţiu care, din punct de vedere editorial, era aproape vid cu nicio jumătate de secol în urmă.*

Este, dacă vreţi, un exerciţiu de esenţă maioresciană, un fel de „scrieţi, băieţi, numai scrieţi... Poate e mai confortabil să se scrie despre autori canonizaţi. Dar nici peste ceilalţi nu se poate trece cu vederea".

Maşina de citit în contrapunere cu maşina de scris permite aleşilor intrarea în universul fermecător al lecturii şi ne lasă a ne înfrupta din bunătăţile spirituale pregătite cu grijă şi dăruire de autori.

Prin volumul de faţă, autorul semnalează apariţiile editoriale de ultim moment, invitându-ne în lumea cărţii. Cât poate fi de util pentru noi să citim cu ochii altuia?

Cartea e o pregustare a bunătăţilor promiţătoare existente între coperte atrăgătoare. E o incitare, o provocare benignă de a părăsi prejudecata încetăţenită că în provincie/ comună/sat/oraş nu pot răsări flori nemuritoare. Dimpotrivă, imortelele pot fi văzute pretutindeni, de la câmpie la piscuri de munte. Depinde doar de mâna care le culege pentru a alcătui un buchet superb care să-ţi împodobească odaia.

Între autor şi lector de obicei se creează o legătură tainică de afectivitate, de intimitate. Adeseori, cititorul cu intuiția lui, poate pătrunde în spațiul lăuntric al autorului, se poate instala acolo provizoriu şi chiar prelua virtual, conducerea. De vreme ce cartea e lansată, autorul nu mai e stăpânul ei absolut. O parte din el trece în seama cititorilor. Ei decid de fapt soarta cărții. Autorul nu mai are putere de decizie. El şi-a spus cuvântul deja.

Un feed-back autentic, poate da temperatura legăturii dintre cei doi. Cartea e doar obiectul care-i leagă şi asupra căruia se proiectează propriile convingeri ale cititorilor. Ei pot accepta ori respinge demersul auctorial. Autor-cititor pot deveni intimi, tocmai prin actul creației care stă la mijloc şi împrumută, când unul, când altuia, câte ceva din propriile trăiri şi concepții. E ca atunci când te legi afectiv de cineva, după ce l-ai visat. Visul apropie. Şi Cuvântul scris apropie până la identificare. Lumea cărților e un tărâm mirific unde doar cei aleşi au acces cu adevărat, dacă găsesc cheia potrivită de pătruns în Țara Minunilor. Țară pe care o poți, ca şi cititor, lua în stăpânire.

Nicolae Băciuț este un om generos care pofteşte la masa lui pe toți trecătorii flămânzi şi însetați rătăciți pe acolo. El nu se poate înfrupta singur din bucate. Ne invită să gustăm şi noi, chiar pe săturate. La ospățul cuvintelor, suntem astfel privilegiați pentru că, deja avem pe cineva care orânduieşte masa şi tacâmurile. Noi nu trebuie decât să şedem şi să deschidem ochii şi gura. Ceea ce poate urma e mai mult decât o cină, e un ospăț sacru.

„Maşina de citit” – frumoasă metaforă, care sugerează nu numai gestul autorului, dar şi pe cel al nostru şi nu în sensul robotizării acțiunilor, ci, al receptării mesajului şi al înțelegerii rostului. Echivalent cu acela al morii care macină vânt, sau toacă apa mărunt, dar produc energie. Energia, ai cărei beneficiari suntem tot noi.

Nicolae Băciuț îşi începe seria acestor semnale cu o familie de scriitori: Felicia Emilia Albu şi Iosif Albu, un „cuplu” emblematic *„care nu doar că rezistă, dar care recurge şi la forme de manifestare poetică inedită. Ei vor să-şi salveze destinul literar în aceeaşi „barcă”, o carte* ***(„Geamătul frunzei*** *”) care cuprinde, pe de o parte, versuri semnate de Emilia Albu, iar pe de altă parte, versuri realizate „în doi”* ***(„Rangay*** *”) de Emilia şi Iosif Albu”.*

Ei fac – ne asigură Nicolae Băciuț – *„un experiment şi o demonstrație a căutării armoniei şi în viață şi în poezie. Miza este totală – şi câştig literar şi familial! Se pare că cei doi au ales poemele… norocoase.”*

Continuându-şi periplul prin sufletul cuvintelor, Nicolae Băciuț face referire la volumul Feliciei Emilia Albu „***Îmbrățişând lumina” –*** o carte care „*mai învinge o boală, aceea a cuvântului care se rosteşte şi se rostuieşte*”, cum sugerează Valentin Marica în prefața volumului – cu trimitere la blagianul vers: “**Frate, o boală învinsă ți se pare orice carte**”, din poemul „***Încheiere”.***

Nicolae Băciuț semnalează cu multă căldură acest volum al distinsei profesoare, precizând:

„După ani buni de elogiu adus literaturii, în registrele didacticii orelor de limba şi literatura română, Felicia Emilia Albu îşi schimbă locul de spectator cu cel de actor, propunând propriile căutări lirice, venind în teritoriul poeziei târziu, după ce şi-a ars trăiri poetice din „hronicul şi cântecul vârstelor”, fără curajul de a le găsi tiparele proprii în care să le modeleze.

Nemaicontând ora debutului, Felicia Emilia Albu trece peste zări şi etape poetice cu dezinvoltură, făcând loc, tematic şi stilistic, unor registre aparținând tuturor vârstelor poeziei româneşti, dincolo de orice prejudecată, important părând a fi nu cum, ci ce spune.

Mai bine mai târziu decât niciodată, autoarea deschide porțile literaturii nu din orgoliu nemăsurat, ci din firescul

sentiment al nevoii de comunicare/restituire a unui anotimp, în teritoriul căruia, cu cuvintele lui Hölderlin, autoarea a încercat să locuiască poetic lumea aceasta."

„La rădăcina zborului" – următorul semnal o aduce în lumină pe Vanda Ani ***„****o apariție insolită în peisajul târnăvenean, fiind produsul unei stări de spirit benefică pentru elanurile şi aspirațiile creatoare de aici".* După o succintă prezentare a debutului acesteia „fără surle şi tobe", Nicolae Băciuț conchide:

„Câtă biografie, atâta poezie pare a fi deviza discursului în lirica feminină, deviză pe care şi-o asumă şi Vanda Ani, fără ostentație şi fără accente grave. În căutarea identității, a vocii poetice proprii, Vanda Ani recurge la un arsenal divers: când lapidară, când anecdotică, dilematică sau declarativă, când reflexivă, când sentențioasă, poate face o radiografie a condiției femeii.

Nu „viața ca o pradă" ci „erosul ca o pradă" declanşează stări şi sentimente, devenirea „întru ființă". Vanda Ani crede în poezie şi această credință i-ar putea aduce, cândva, poezia pe care o aşteaptă."

Meritul incontestabil al acestor tablete literare cu rol de semnal editorial este că autorul lor reuşeşte cât se poate de succint, şi mai ales sintetic, să surprindă, "acel ceva plăpând, înaripat şi sacru" din recuzita sufletească a fiecărui autor.

În sintonie cu gustul şi cu nevoia de timp material şi spiritual a cititorului, Nicolae Băciuț a găsit formula ideală de prezentare a autorilor şi a cărților lor, fără a apela prea mult la arsenalul critic pe care-l lasă la dispoziția celor ce-şi fac (scriitori sau nu), din critica literară, un titlu de glorie.

Despre Antologia ***"Veşnicia secundei",*** autorul se pronunță de asemenea, în chip sintetic, mulțumindu-se să prezinte cenaclul sighişorean la aniversarea unui sfert de veac de existență şi la permanența acestuia în viața cetății:

„Un cenaclu e o stare de spirit, o stare de solidaritate. Aproape că pare de neimaginat viața literară fără existența acestei formule de dialog, de cunoaştere şi recunoaştere.

Sighişoara a avut parte din când în când de manifestări literare exponențiale la ceea ce înseamnă viața de cenaclu. Rămân memorabile întâlnirile cenacliştilor din Sighişoara cu scriitori tineri şi mai puțin tineri din întreaga țară, puse tot sub semnul cenaclului.

Ca şi din Şcoala de literatură, binecunoscuta şcoală proletcultistă, şi din cenaclu vor ieşi tot atâția scriitori câți au intrat. Un cenaclu nu salvează lipsa de talent, dar potențează energiile creatoare autentice, le dă acestora posibilitatea să se manifeste în toată puterea cuvântului.

25 de ani de cenaclu, cum sunt şi cei pe care-i împlineşte Cenaclul sighişorean « N.D.Cocea », (« Anotimpuri »), înseamnă un segment important de istorie literară locală, cu aspirații şi împliniri, cu orizonturi de aşteptare ale regăsirii în teritoriul literaturii. O antologie dintr-o istorie de 25 de ani a Cenaclului « N.D.Cocea » va fi oricum o sinteză parțială a unei activități de mare diversitate şi complexitate. Sunt însă aici şi autori, texte, pe care niciun istoric literar care se respectă nu le poate ignora.

Antologia pe care Cenaclul literar « N.D.Cocea » o propune iubitorilor de poezie este, deopotrivă, un gest de reverență şi față de cei care au trecut în lumea umbrelor, foşti cenaclişti care rămân însă prietenii noştri literari, dar şi un gest de încurajare pentru cei care mai cred în literatură, în virtuțile ei de a salva suflete ».

Că membri ori foşti membri ai acestui cenaclu au hotărât să puncteze trecerea unui sfert de veac de creație-împreună este un lucru onorant pe care autorul ***« Maşinii de citit*** » îl evidențiază cu generozitate :

"La ceas aniversar, Cenaclul "N. D. Cocea / Anotimpuri" a publicat o antologie de versuri, ***"Veşnicia***

***secundei**", carte apărută sub egida Bibliotecii Municipale "Zaharia Boiu". Sunt incluşi în această antologie 19 autori, cu grupaje ilustrative pentru creația fiecăruia în parte. Sunt autori de calibre diferite, din generații diferite, iar în câteva cazuri sunt publicate texte postume. Antologia este un act de identitate literară, unul care dă măsura valorii mişcării cenacliste din Sighişoara, măcar în parte, ştiut fiind că aici, e drept, cu intermitențe, se manifestă şi alte cenacluri, există şi alți scriitori, unii dintre ei nume deja de notorietate, de la Andrei Zanca la Marius Iosif, autori formați şi ei în mediul prielnic al unui cenaclu, "Echinox", în timpul studenției clujene.*

Îmbucurător este, până la urmă, că activitatea Cenaclului "N. D. Cocea / Anotimpuri" nu şi-a pierdut speranța, încrederea în această formulă a dialogului literar şi a prieteniei literare, în ultimă instanță. Apoi, un cenaclu rămâne şi un bun promotor al literaturii, întreține flacăra creației, dar asigură şi atmosfera prin care să nu existe, vorba cronicarului, "alta mai frumoasă şi mai cu folos zăbavă decât cetitul cărților".

Ioan Astalus – nume cunoscut târgumureşenilor, prin volumul "***Noranda***", face mărturia unui destin asumat, *"într-o mare diversitate a elanurilor creatoare. Pentru că Ioan Astăluş scrie, pictează, sculptează, mereu în căutarea celei mai potrivite formule pentru a se exprima pe sine".*

Nicolae Băciuț evidențiază vocația discursului epic al autorului. *"Există o simplitate a discursului epic, o siguranță a frazei, care are ritm, cursivitate. Un punct forte al cărții este şi dialogul, într-o derulare cinematografică a acțiunii.*

Construcția epică este una de intersectare a planurilor reale cu cele ficționale, a timpului narativ prezent cu cel al rememorării. Personajele se raportează mereu la evenimente din trecut, care nu doar că le-au schimbat traiectoria destinului, dar îi urmăresc obsesiv în tot ce vor să întreprindă."

Aprecierile despre volum sunt verificate şi întărite şi în prezentarea volumului ***"Ticăloşii"*** – al aceluiaşi Ioan Astalus, carte provocatoare prin însăşi titlul ei. *"Şase cărţi publicate până acum, între care trei romane şi un volum de versuri, fac dovada unui angajament literar susţinut, dincolo de discreţia autorului, care are "vizibilitate" mai mult prin performanţe creatoare... extreme, de la sculpturi în boabe de orez, la poeme celebre scrise pe beţe de chibrite. Nimic nu este nepotrivit pentru acest om care a spiritualizat de mult orice graniţă a creaţiei.*

Noua carte a lui Ioan Astalus este una ieşită din canon. Una care sfidează timpurile istoriei literare, fiind detaşată de orice preocupări de tehnici literare "la zi". Prioritar pentru scriitor este subiectul, pe care nu şi l-a putut refuza şi nici rata. E un subiect fierbinte, o recuperare a unor teme care ţin şi de devenirea noastră, ca neam, în spaţiul transilvan. Până la urmă, dincolo de inserturile sociale, cartea lui Ioan Astalus este un roman istoric, chiar dacă nu în accepţiunea consacrată. Unul bine localizat în timp şi în spaţiu, cu personaje, aş vrea să cred reale sau având ca matrice destine reale, dintr-o istorie locală foarte bine cunoscută autorului, dintr-un secol al marilor încrâncenări. Şi încercări! Dar ale căror conexiuni şi determinări coboară până spre secolele de început ale mileniului întâi."

Nicolae Băciuţ susţine că există suficiente temeiuri pentru a-l situa pe Ioan Astalus, prin ***„Ticăloşii",*** în linia unor binecunoscuţi prozatori ardeleni, de la Ion Slavici la Liviu Rebreanu, de la Ion Agârbiceanu la Ion Lăncrănjan. Cu note particulare, distincte, însă, şi păstrând proporţiile.

Horia Avram semnalat de Nicolae Băciuţ cu volumul ***„Căinţa"*** – conferă pondere maximă grupajului de texte de prezentare pentru că este:

„O carte de versuri ieşită din tipare, prin ataşarea unor texte publicistice, consubstanţiale însă universului său poetic:

două interviuri, cu Î.P.S. Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei, şi cu pictorul Sorin Dumitrescu, precum şi un comentariu al lui Valeriu Anania, Despre transfigurarea trupului trupesc. Deloc întâmplătoare, textele care vin în prelungirea poeziei lui Horia Avram vor să mărturisească o opțiune existențială a autorului, o clarificare a unui sens religios asumat, un exercițiu inițiatic. Întrebându-l pe Preasfințitul Andrei despre sensul existenței celor botezați întru ortodoxie, Horia Avram îl citează pe Petre Țuțea, care afirma că „o existență cu mai multe sensuri nu ar avea niciun sens". Poetul vrea să dea un sens ferm existenței sale, iar opțiunea sa este una care decurge din răspunsul înaltului prelat albaiulian: „Existența fără preocuparea religioasă nu ar avea absolut niciun sens" şi „Eu exist pe pământ să-L cunosc pe Dumnezeu, să-L iubesc, să-L slujesc şi aşa să mă mântuiesc" (p.65). Iar Horia Avram caută această mântuire, prin credință şi prin poezie. Iată o Obsesie (a sa) rimată: „din izmă creață/ un înger alb/ am în gând// din lujer sfânt/ dreg un gând/ pe pământ". „Sintagma poet ateu este un scandal", spune Sorin Dumitrescu în interviul său (p.72). Iar poetul, în Ideare, e şi el cât se poate de tranşant: „caut nemurirea/ spunând/ CER".

Chiar şi atât ar fi suficient pentru incitarea la lectură, dar Nicolae Băciuț spune despre autorul care este posesorul (ori urmaşul?) unor nume sfinte ale istoriei noastre zbuciumate: Horia şi Avram:

„Horia Avram este preocupat de trăirea religioasă, dar caută, cum ar spune Sorin Dumitrescu, să facă joncțiunea între cult şi cultură. Prin poezia sa din Căința, Horia Avram încearcă, pe urmele lui Valeriu Anania, „transfigurarea trupului trupesc în trup duhovnicesc". Este aceasta şi o profesiune de credință a poetului, cel care spune: „prea multe păcate/ - mi-a spus un nebun / se împlineşte apocalipsa / - erau vorbele credinciosului/ fantasmagorii/ - strig eu răspicat/ fără să cercetez/ dacă nu cumva/ cu interlocutorii/ devenisem poet"

(Reflexie falsă) şi care are o Justificare fără echivoc: „inima mea e timpul/ credința-n legământ/ ca şi steaua care ar vrea/ o viață pe pământ// dar iubirea fără stele/ ar fi doar lumină-n umbre// stelelor/ iertați-mi deci/ trăirea în Prezent. (...)

Dincolo de sensurile religioase, poezia lui Horia Avram propune o perspectivă profund umană, nefiindu-i străin nimic din ceea ce e omenesc. Poetul rămâne atent la tot şi la toate, sensibil la imagini care par multora desuete, dar care nu şi-au pierdut încărcătura pentru cei în stare să vadă dincolo de suprafața trăirii: „Plouă/ petalele florilor / împovărate/ apasă asupra muritorilor/ şi-i face să urle/ tare/ încât de atât infern/ uită/ a auzi/ propriul lor sunet”.

Sunetul poeziei lui Horia Avram din Căința sa merită a fi ascultat. El vine din adâncul ființei şi aşteaptă să reverbereze până în adâncul ființei acelora care-i care-i pot percepe sensurile.”

Nici în volumul „***Isoane”,*** Horia Avram nu se dezminte ca şi purtător de mesaj religios, de data aceasta***, „****Horia Avram şi-a propus să ajungă la credință şi prin cultură religioasă, prin cunoaşterea literaturii religioase, a cărților fundamentale ale sfinților părinți. Acesta era felul lui de a „respira” aerul pur al credinței. Nu întâmplător cartea s-a numit, într-o etapă a elaborării ei, nichitastănescian, Respirări.” „Isoanele” sale sunt rezonanța unor căutări, deopotrivă exerciții de admirație şi (re)descoperire de sine*.”

Şi Iftinia Avram oferă cadrul generos al etnopedagogiei în volumul „***Etnopedagogie aplicată”:***

„Fără a ignora tradiția, ba dimpotrivă potențând-o, Iftinia Avram valorifică o moştenire impresionantă, etnofolclorul, pentru a configura noi dimensiuni pedagogiei. Aceasta fără a intra în contradicție sau concurență cu oferta informatică, cu mijloacele electronice de informare şi comunicare, care sunt maladiile benigne ale postmodernității.”

Câteva precizări necesare cu caracter personal face Nicolae Băciuț despre ***„O istorie a literaturii române contemporane în interviuri”*** – o carte de o factură aparte, aşa cum mărturiseşte autorul ei.

Nicolae Băciuț semnalează de asemenea şi ***„Monografia-album a protopopiatului Reghin”,*** întocmită de Teodor Beldean.

„O astfel de lucrare, mai ales atunci când ea este riguros concepută şi temeinic abordată, devine automat document, instrument de lucru pentru oricine este interesat de dimensiunea ortodoxiei româneşti.

Monografia – album a Protopopiatului Reghin adună date despre bisericile dintr-un areal supus la atâtea provocări şi injustiții în decursul istoriei, încât poate fi privită ca un miracol moştenirea care a fost, totuşi, lăsată, biserici de lemn, în primul rând, obiecte de cult, icoane, carte bisericească veche, valori de patrimoniu inestimabile, pe care suntem obligați să le lăsăm, la rândul nostru, moştenire în condiții mai bune decât au putut ele să ne fie lăsate nouă.”

Florin Bengean este prezent în aceste succinte ***note de lectură*** cu o evaluare monografică a cărturarului dedean Vasile Netea. „*Aceasta* – spune Nicolae Băciuț -*“nu doar dintr-o nevoie a restituirilor şi evaluărilor, ci şi dintr-un imbold recuperator, Vasile Netea, manifestându-se risipitor cu sine în spații largi istorice, culturale, fiind şi cercetător scrupulos dar şi animator plin de energie şi patos, cu o retorică mereu persuasivă, pusă mai ales în slujba idealurilor naționale majore.*

La aproape un deceniu şi jumătate de la moartea sa, cel care şi-a asumat un prim demers monografic temerar este tot un ardelean, tânărul preot Florin Bengean, legat de Vasile Netea şi prin apartenența la acelaşi spațiu geografic şi spiritual, Deda.”

Din seria acestor prezentări nu putea lipsi Sorina Bloj, care, spune Nicolae Băciuț *„vine în poezie din cântec. Din muzica interioară a sufletului său. Încet, încet, poezia şi cântecul au devenit inseparabile.*

Poezia sa vine din singurătate şi iubire, ca apoi acestea să devina acelaşi trup. Vine din lacrimă şi bucurie. Ca acestea să devină o singură ființă, ochi care râde, ochi care plânge.

Poezia sa vine din trăire – din inimă, ca acestea să devină inseparabile. Dar poeta are o inimă mai mare decât trupul, cum ar spune Nichita Stănescu.

***Neliniştea ciutei**, cartea pe care o oferă acum Sorina Bloj celor care mai cred în mântuire prin poezie, este ea însăşi spovedanie, vindecare de toate neliniştile."Numai lutul ce sunt/ mă mai doare", spune în poemul **Pregătită de uitare**. E o confesiune aproape agresivă prin sinceritate. Cartea sa e una direct feminină, categoric apărătoare a condiției feminine, până la a ajunge, în final, în registrul fabulei, să acuze direct: "Adam e vinovat".*

Şi Daniela Cecilia Bogdan are un loc particular în această prezentare generoasă a prietenilor cărții.

"Pentru Daniela Cecilia Bogdan poezia e confesiune şi inițiere. E un exercițiu continuu al descoperirii poeziei prin biografie şi a biografiei prin poezie.

Runele albastre sunt semnele unui început de destin poetic, pus în ecuație de ambiție şi entuziasm.

Autoarea nu caută răspunsuri, ea pune întrebări. Retorica ei este neostentativă, modernitatea venind din simplitate.

Între pierderea şi recuperarea erosului (paradisului) pierdut, poezia Danielei Cecilia Bogdan este şi (auto) terapie."

Realul devenit istorie este abordat tot de Daniela Cecilia Bogdan în volumul ***"Când rănile-nfloresc"*** – un document autentic, încă o filă la dosarul celui de-al doilea război mondial, aşa cum îl prezintă Nicolae Băciuț.

"E o privire înapoi, fără resentimente, într-un exercițiu deopotrivă evocator şi recuperator. E o restituire a unei mici părți „din încercările şi mărturisirile unui om, spune autoarea cărții într-un fel de argument, Istorie scrisă cu istorie, care a luptat în al doilea război mondial, care a mers până la capăt, până acolo unde osteneala şi lupta cea bună l-au aşezat pe calea spre „mântuire" (p.5). Cartea e scrisă şi dintr-un sentiment al responsabilității față de trecut, față de nişte mărturii care nu trebuie lăsate să se îngroape în uitare."

Aceeaşi autoare este prezentă în această inedită antologie a notelor de lectură, cu încă două cărți: ***"La un pas de viață"*** – în care Daniela Cecilia Bogdan – atestă o vocație lirică certă, una dintre cele mai interesante poete afirmate în ultima perioadă, cum spune Nicolae Băciuț: ***"****Ea face parte din primul val poetic mureşean al mileniului al III-lea, constituit, paradoxal, nu din tineri autori, ci din autori aflați în plină maturitate. Iar acest „val poetic" este preponderent feminin, din el făcând parte Silvia Obreja, Sorina Bloj, Viorica Feierdan, Vanda Ani, Lolita Dobroiu-Chirileu, Ana Munteanu Drăghici, Irisz Menyei-Chiorean, Zina Cengher, Cornelia Toşa şi lista poate continua, autoare care şi-au asumat o condiție şi un destin literar fără prea multe „antecedente" în acest sens. Distincția acestui fenomen o dă şi statutul socio-profesional, marea majoritate a acestor poete nefiind de formație umanistă."*

O altă carte semnalată a aceleiaşi poete este ***Piatra vinovatului: "****Poemele acestei cărți sunt mai degrabă epifanii, revelații ale unor stări pe care poeta le încarcă mereu de sacralitate. Sunt aşteptări pe care autoarea nu şi le poate refuza".*

Laura Bogdan aduce în **Maşina de citit** romanul **"Poveşti unui copil nenăscut":***„O construcție narativă îndrăzneață, un „dialog" în care, cu puține excepții, doar unul singur vorbeşte, Dada (personaj - narator omniscient), iar*

celălalt, copilul nenăscut, „ascultă” pe mama sa, care-i promite să afle totul despre ea, într-o complicitate tacită: „În ea, copilul mişcă tot mai mult. O loveşte. Când vorbeşte, o însoțeşte pe drumurile sinuoase ale memoriei”.

Pe de altă parte, mai e şi dialogul cu sine, într-o trecere fără bariere de la eul narator la cel impersonal, neutru, asistent la spectacolul vieții”.

Maria Bogdan, nume nou în literatura mureşeană, în romanul său, ***Marea şi cele trei iubiri*** aduce un amestec de realitate şi ficțiune, după un scenariu cu virtuți cinematografice. *„După cum sugerează şi titlul, cartea este un „roman de dragoste”, iubirile şi dezamăgirile, pasiunile şi renunțările succedându-se ca într-o telenovelă, cu suspansuri, cu morți neaşteptate, cu iubiri pătimaşe.”*

Jurământul, soldatul şi trandafirii galbeni*, recentul roman al Mariei Bogdan, demonstrează fără dubiu,* - spune Nicolae Băciuț - *că autoarea are vocație de prozator, că stăpâneşte multe din tainele genului, că nu are niciun fel de complexe din cauza condiției ei.”*

În paleta de reprezentanți ai fiecărui gen şi specie literară, Nicolae Băciuț a rezervat un loc important şi criticii, prin semnalarea lui Iulian Boldea, ***“****echinoxistul care a “acostat” de ani buni la revista târgumureşeană “Vatra”, autor al mai multor volume de critică literară (*Metamorfozele textului, *1996,* Fața şi reversal textului. I.L.Caragiale şi Mateiu Caragiale*, 1998,* Dimensiuni critice*, 1998,* Timp şi temporalitate în opera lui Eminescu, *2000,* Ana Blandiana*, 2000,* Simbolism, modernism, tradiționalism, avangardă*, 2002,* Poezia clasică şi poezia romantică*, 2002,* Scriitori români contemporani, *2002,* Poezia neomodernistă*, 2005,* Vârstele criticii*, 2005,* Istoria didactică a poeziei româneşti*, 2005,), propune la bursa criticii o lucrare referențială pentru postmodernismul autohton:* ***“Poeți români postmoderni”.***

Despre volumul mai sus amintit, Nicolae Băciuț afirmă: *“Dacă e să cântărim această contribuție a criticului Iulian Boldea, putem afirma fără echivoc că acesta se apropie încet de configurarea unei ținte spre care se îndreaptă orice critic responsabil, care se respectă: o istorie a literaturii române contemporane”.*

Dinuca Burian aduce în “***Maşina de citit”*** volumul*: “Sărmaşu, File de monografie” localitate de care Nicolae Băciuț este legat cu fire freatice pentru că, spune el: « Sărmaşul îmi aminteşte foarte mult de locurile mele natale, o localitate de câmpie, dar desfăşurându-şi relieful în armoniile spațiului mioritic.*

Printr-un joc al întâmplării, „marginea mea de oraş” a devenit oraş, aş vrea să spun peste noapte, dar nu noaptea i-a adus acest statut, ci acel licăr de lumină, de curaj, de îndrăzneală, de a aspira la mai mult. »

Şi adaugă în încheiere: *„Această Monografie e o mărturie a unui timp. E un act de identitate. Care va avea mereu pagini deschise pentru cei care vor să scrie istorie. Dar şi să facă istorie!”*

Şi Irisz Menyei Chiorean, ***„Hoțul de vise”*** – face obiectul prezentării autorului: *“Lirica ei este a unei vârste de-abia ieşită din adolescență, dar continuată în aceeaşi stare a elanurilor eroticii, cel puțin aparent, inocente. Erosul îşi consumă energiile epistolar, ficțional, textele au caracter “privat”, fără intenții de finalitate estetică. Transformând în carte “setul de scrisori de dragoste” din tinerețe, singura “abdicare” de la acuratețea inițială a textelor a fost una formală, de reaşezare în pagină a registrului “epic”.* Aceeaşi autoare este prezentă şi cu volumul de versuri “***Să prinzi un vis”*** : *„După trei cărți de poezie „pentru oameni mari”, prin „Să prinzi un vis” Irisz Menyei Chiorean intră în rezonanță cu „anotimpul copilăriei”, care nu e deloc un cuib de cuc.*

Didactică fără ostentație, metaforică fără excese în cartea sa, autoarea a mai trecut un examen: copilăria visului, visul copilăriei".

Lolita Dobrobiu Chirileu – este un alt nume semnalat de Nicolae Băciuț. *"Universul satului natal se regăseşte în universul poeziei Lolitei Dobroiu, în toată puterea nostalgiei şi a dorului față de părinți: "Mi-au fost pierit părinții mei, / Acum sunt regi peste natură,/ De-atâta dor peste măsură / Mi s-au topit şi fulgii lacrimei.// Văd ochi şi trup lucind în lumânare/ Se vor întoarce poate prin lujere de maci. / De-atâta dor mai poți să taci,/ Să nu priveşti la stele căzătoare ?// Mă alintau... Azi ce departe sunt.../ Nu pot măcar pe mână să-i sărut/ În vis mi-au apărut năluci de lut,/ În palmă am luciri de păr cărunt » : spune poeta în Dor de părinți. (...) Rostirea poetică a Lolitei Dobroiu – Chirileu stă sub semnul confesiunii, al sincerității, al speranței, al iubirii. Iată atribute care pot deschide porțile poeziei, care fac din poezia acestei cărți o poartă. Care merită să fie deschisă."*

Un alt nume este George Constantin, a cărui carte e, *„din perspectivă autoreferențială, o „organizare de tip arhivă a trecutului" şi „are meritul de a pune în evidență momentele cele mai importante şi, plecând de la ele, reconstituirea imaginii reale, filmul în ansamblul său". Filmul unei existențe."*

„Cugetări şi incitări benefice" – cartea Floricăi Z. Costea, îl incită la rândul ei, pe autorul ***Maşinii de citit,*** să spună: ***„****Florica Z. Costea rămâne şi prin această carte a sa o luptătoare. Rămâne un personaj care dă lumii intelectuale a provinciei culoare, strălucire. O pildă. Un cărturar onest care ştie să echilibreze balanța unei afirmații celebre, „Câtă viață, atâta literatură", atunci când o raportează la propria biografie, la propriul destin. Un destin care nu desparte nicio clipă viața de credință. Cugetări şi incitări benefice, ca să fiu în tonul cărții, confirmă cu prisosință dictonul latin „Dubito*

***ergo cogito**, **cogito ergo sum**" („Mă îndoiesc, deci cuget, cuget, deci exist”).”*

Mariana Cristescu (***“Conversație de seară”),*** după cum afirmă Nicolae Băciuț - ***“****este un scriitor fără generație, e un alergător de cursă lungă care are încă mult suflu la finiş, în aşa fel încât să se numere printre învingători. Oricum, în peisajul literar mureşean, Mariana Cristescu e singulară, nu seamănă cu nimeni, a ştiut să-şi gestioneze solitudinea şi incertitudinile, bucuriile şi amărăciunile.”*

De asemenea, volumul ***Parfum de roşcove*** (Editura Nico). *„E o altfel de conversație, în primul rând cu sine însăşi şi dintr-o altă perspectivă, cea în căutarea unui timp nu neapărat pierdut, (Proust e invocat încă din primele pagini, iar referințele livreşti sunt frecvente) cât recuperat în semnificațiile sale care s-au potențat în timp. E o întoarcere la momente de biografie voit evanescentă, în care confesivul se recompune epic până la neutral.”*

Şi tot Mariana Cristescu oferă volumul „Editori@le***”*** despre care autorul spune: „*Nu în ultimul rând, prin editorialele sale, autoarea reabilitează patriotismul gazetarului, cel care nu poate ignora valorile naționale, numai de dragul de a da bine în ochii unora. Tema prioritară o constituie românii din afara granițelor, cu toate problemele lor. Pentru care e avocat şi ambasador”.*

Petre Curticăpean este semnalat cu două noi apariții: ***„Miresme târzii***” şi „***Coloanele câmpiei”.***

Şi volumul colectiv „***Ofrande inocente”*** este luat în seamă de autor, care îi dedică o prezentare generoasă.

Tânărul Darie Ducan debutant la 15 ani, devansându-şi vârsta şi scriind cu „*maturitate şi gravitate, anticipând temele altor timpuri care o să vină. Scrie cu frenezie în tipare clasice, asumându-şi matrici în care elanurile sale poetice să-şi găsească propriul timbru”.* El devine, la 16 ani, ***„****Un caz neobişnuit în viața literară – la 16 ani el are deja tipărite patru*

cărţi de poezie – Funingine pe rană, Ed. Tipomur, 2003, Zeii de carton, Ed. Tipomur, 2004, Trilogia lapidară, Ed. Ansid, 2005, şi Acordorul de tărgi, Ed. Ansid, 2005, şi în sertarele sale se mai află în aşteptare şi alte manuscrise, nu doar de poezie, dacă e să îl credem pe tânărul autor, altfel foarte reţinut în a vorbi despre ceea ce are în lucru.”

În schimb, Răzvan Ducan, poet şi publicist *“mai trece în contul său „o carte care trebuia făcută, o carte care trebuia să apară”.*

“Mulţumesc albastru, *Editura Nico, 2006, Colecţia „Poeţii oraşului”, e un jurnal liric al uimirii că timpul nu s-a oprit în loc pentru el, că a reuşit să depăşească o situaţie limită, este o mărturie cutremurătoare despre redescoperirea sinelui”.*

Tot domnia sa este purtătorul unui ***“Patrafir peste cuvinte”. ”****Indiscutabil, până acum, Răzvan Ducan este cel mai important produs cultural al Târnăveniului din întreaga sa istorie, unul dintre acei care a rămas aici, de veghe la flacăra culturii şi artei. E suficient să i se “contabilizeze” cărţile sale şi faptele sale culturale doar din ultimul deceniu şi până şi cârcotaşii ar trebui să roşească de ruşinea ingratitudinii şi a înjurăturilor cu care l-au “răsplătit” adesea, din interese care n-au nimic în comun cu cultura”.* Aşa îl prezintă Nicola Băciuţ. Şi mai adaugă: *“Cărţile sale se aşează una după alta la temelia memoriei Târnăveniului. Iar cărţile sale sunt şi poezie şi istorie. Sunt şi iubire şi admiraţie.*

“Patrafir peste cuvinte” este încă o spovedanie a autorului. “Păcatele” sale sunt gesturi de reverenţă faţă de oameni şi cărţi cu care s-a intersectat biografia sa.

“Patrafir peste cuvinte” este încă o carte cu prieteni, o carte de citire, o carte de iubire, cum ar spune “poetul necuvintelor”, Nichita Stănescu.”

Şi tot acest prodigios om de cultură oferă o carte***: „(CENACLUL LITERAR „ELENA DIN ARDEAL” -1956 –***

2006, CINCIZECI DE ANI DE EXISTENȚĂ, Editura Nico, 2006) *de istorie culturală locală, dar şi de istorie a prieteniei, a aspirațiilor literare, a împlinirilor şi eşecurilor, precum şi a cultivării speranței şi încrederii în puterile miraculoase ale literaturii."*

Nicolae Băciuț semnalează şi plecarea la cele veşnice a unei personalități mureşene de marcă: *"Serafim Duicu a plecat pe nepusă masă dintre noi, lăsând în postumitate o operă care nu este, ca în cazul multora, un rest de operă, completări nesemnificative, ci, dimpotrivă, părți de consistență ale acesteia. Pentru că* ***Euripide – Un modern printre clasici, (****Editura Tipomur, Fundația Culturală „Şcoala Ardeleană", Târgu-Mureş, 1999),* ***Ochi de veghe (****Poeme. Ediție îngrijită de Valerica Duicu, Editura Tipomur, Târgu-Mureş 2005), nu sunt cărți care să tragă în jos opera lui Serafim Duicu, ci i-o înnobilează, dezvăluind un orizont de creație şi de trăire culturală de mare consistență.*

La acestea, ***Paralaxe critice*** *(Editura NICO, 2006, ediție îngrijită de Valerica Duicu) vine să lumineze un segment al preocupărilor de critică şi istorie literară ale lui Serafim Duicu deloc de neglijat."*

Autorul o mai aduce în prim plan pe Rodica Duşa, care***:*** ***"****sistematizează şi sintetizează cu aplomb didactic, dar şi cu şarje eseistice un arc literar românesc de două secole, într-o firească intersectare cu literatura universală.*

Ea îşi propune să scurteze drumul dintre nevoia de lectură şi capacitatea de decodare a semnificațiilor textului literar."

O apariție insolită în peisajul literar târnăvean este Viorica Feierdan care oferă în volumul ***"Poemele soarelui"*** *„o proiecție a imaginarului eului între aspirație şi aşteptare****".***

Personalitate de marcă a culturii româneşti şi ambasadorul ei peste hotare, Dinu Flămând nu mai are nevoie de prezentare. *„Poezie, critică literară, traduceri cu marca*

Dinu Flămând circulă în diverse spaţii de cultură cu garanţia modernităţii şi a viabilităţii. Şi fără ntermen de expirare. (...) Deşi, într-un fel în echilibru temporal: după mai bine de 17 ani de publicat cărţi acasă, au urmat tot atâţia ani de scris în exil, poezia sa a rămas întotdeauna tributară neadaptării. Poetul şi-a protejat însă mereu matricea spirituală, dincolo de meridianele existenţiale, într-o tensiune a elanurilor nestăvilite şi a inhibiţiilor reprimate. Poezia lui vine dintr-o continuă "stare de asediu", dintr-o "criză" fără de sfârşit, pentru că "nimeni nu se cunoaşte pe sine".

Despre Liviu Georgescu autorul afirmă: *„(Re)apariţie surprinzătoare pe scena poeziei româneşti, Liviu Georgescu este o recuperare/restituire a unui destin, reabilitare a diasporei optzeciste, risipitoare cu valorile sale."*

Dincolo de Dumnezeu, ne poartă Ilinca German - *„în acel spaţiu care nu vrea să fie exclusiv al sacrului, dar în care iubirea îşi are sacralitatea ei."*

Mariana Gorczica oferă ***Maşinii de citit „Versuri pentru pauza mare"*** şi se bucură de o prezentare generoasă din partea lui Nicolae Băciuţ.

În ***„Egografii"*** Mioara Kozak *„ şi-a asumat acest risc al afinităţilor elective, fără teama erorii, optând pentru ucenicie la clasici, nu la cei impuşi de instanţe critice, ci la cei în care s-a regăsit, dincolo de timpuri şi mode. O „călătorie spre mine însămi", cum ar spune autoarea acestei cărţi, care-şi alege „însoţitori", într-o ierarhie fără prejudecăţi, pe Eminescu, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Lucian Blaga, Mircea Eliade, George Bacovia, Tudor Arghezi, Marin Preda, Ion Barbu, Jorge Luis Borges, Gabriel Liiceanu, Octavian Paler, Norman Manea, Nicolae Labiş, dar şi scriitori din geografii mai apropiate: Romulus Guga, Serafim Duicu, Valentin Marica, Nicolae Băciuţ... într-un „exerciţiu de dicţie pentru păstrarea iluziilor".*

Lazăr Lădariu oferă spre lectură „***Sub norii de plastic”*** şi ***„Litaniile cerului”*** – două titluri care, alăturate, dau un vers sugestiv, prefigurând setea de absolut într-o lume cât se poate de concretă. De asemenea, el şi-a pregătit „cu seninătate mioritică” pentru „***Trecerea râului”*** care e, *indiscutabil, cartea cea mai importantă a lui Lazăr Lădariu, cea care confirmă toată investiţia de speranţă făcută în poezia sa, cea care consolidează reperele care au definit-o de la început: rigoare şi distincţie, rafinament şi profunzime, rostuire în rostire, discreţie şi echilibru, înscriindu-l astfel în linia marilor spirite poetice ardelene, de la Lucian Blaga la Adrian Popescu, de la Ion Mureşan la Valentin Marica.*

Lazăr Lădariu e un senior al poeziei mureşene, în sensul genuin al termenului, el situându-se acolo unde poezia e credinţă, unde credinţa e poezie”.

Ioan Eugen Man a reuşit performanţa de a-şi asuma demersuri la care prea puţini s-ar încumeta, dincolo de orice vârstă: *„După o lucrare fundamentală, unică în felul ei, despre bisericile de lemn din judeţul Mureş, Ioan Eugen Man mai publică o lucrare, nu mai puţin importantă decât precedenta, "Târgu-Mureş, istorie urbană, de la începuturi până în anul 1850", volumul I, al doilea volum aflându-se şi el în lucru.”*

Nicolae Băciuţ o evocă în cuvinte tulburătoare pe Cezara Codruţa Marica: *„Între scriitorii care vor rămâne mereu tineri, Cezara Codruţa Marica ocupă un loc aparte. Pentru că ea era o sumă de talente – flautul devenea fermecat în mâinile ei, culorile prindeau viaţă, cuvintele visate de ea deveneau lumi. Cezara era un talent înnăscut, de excepţie, care s-a manifestat precoce şi polivalent. Orice traseu şi-ar fi asumat, dacă ar fi fost să aleagă, ea ar fi făcut performanţă. Era o luptătoare, avea tenacitate şi putere extraordinară de muncă.*

Scriind, ea a făcut dovada calităţilor şi capacităţilor sale artistice. Iar în scrisul ei e şi culoare şi muzică. Sensibilitatea

ei era de seismograf. Ea înregistra toate vibrațiile sufletului, muzicii, culorii. Cărțile Cezarei, tipărite cu durere şi nostalgie de scriitorul Valentin Marica, printr-un efort al întregii familii, configurate din însemnări risipite prin caiete de şcoală, ne relevă o conştiință de scriitor, vocația sa literară.”

Valentin Marica beneficiază în această carte de trei prezentări pentru: „***Mâini de alint”*** - poezie pentru copii, „***Schitul numelui”*** – versuri, şi „***Studii de istorie literară”,*** pe care le prezintă călduros Nicolae Băciuț.

Gina Mariş („Icoana amintirii”) - *„Trecută prin purgatoriul devenirii, Gina Mariş-Crăciun a atins pragul în care „jocul şi iubirea” sunt înțelepciune, în care iubirea înseamnă credință. De aici priveşte lumea. Senină, fără încrâncenări, împăcată mioritic cu soarta ce i-a fost hărăzită. Dar şi cu o speranță nedisimulată, că dincolo de trecătorul trup, rămâne cenuşa sa, poezia”.*

Grid Modorcea – o personalitate recunoscută în lumea criticii teatrale scrie *„Dicționarul cinematografic al literaturii române”* o carte fundamentală. *„Ca scriitor şi cineast a tipărit 40 de cărți, ceea ce nu e o performanță la îndemâna oricui. Mai ales când acestea înseamnă eforturi conjugate, talent, perseverență. Grid Modorcea a încercat o reconciliere între două lumi într-o aparentă competiție – cuvântul şi imaginea. Dacă, biblic vorbind, „la început a fost cuvântul”, Grid Modorcea ar cuteza să spună că la început a fost imaginea, privirea surclasând limbajul în ordine ontologică.*

„Dicționarul cinematografic al literaturii române nu e un demers de duzină. Ba chiar cred că, la cei 110 ani de la naşterea cinematografiei, e o carte de pionerat, cel puțin în spațiul imaginii şi cuvântului românesc”.

Ioan Muntean, după spusa autorului*, „scrie o poezie a cetății, cu retorica sa inevitabilă. Şi nu rămâne insensibil la tot ceea ce se întâmplă în jurul său. Ia atitudine, propovăduieşte morala binelui, adevărului, frumosului.*

În centrul universului său poetic se află propriul destin, într-o sugestie reflexivă discretă. »

Emil Cătălin Neghină, - acum actor la Teatrul „Radu Stanca" din Sibiu, *„actor de forță, artist plastic, muzician, profesor şi poet, ba chiar în ultimul timp jurnalist de opinie de cea mai bună calitate", cum îl califică prefațatorul cărții sale, recuperează în poezia sa întreg orizontul său existențial, într-un registru postmodernist neostentativ, în care se regăsesc tonuri „vechi" şi „noui", nostalgii şi viziuni onirice.*

Noua carte confirmă un poet de substanță şi vigoare, propunând o poezie cu forță retorică, firească „povară" a biografiei scenice."

Vasile Netea este autorul primei antologii de interviuri, ***Interviuri din literatura română***, apărut la Editura Junimea, în 1983. Cartea este însă mai mult decât o antologie, oricum, de autori, interviurile nefiind realizate de Vasile Netea.

Dumitru Orosan scrie despre ***„Comunicarea didactică"*** – subiect de larg interes – asigurând rețeta succesului.

Autorul îl prezintă şi pe Ioan Pintea – preot chintelnicean, care oferă cititorilor ***Maşinii de citit „Mic jurnal discontinuu",*** despre care Nicolae Băciuț spune: *« Jurnalul lui Ioan Pintea este cuprinzător, consistent, pilduitor. Am reținut doar o rază din acesta, cea care se revarsă protector peste Chintelnicul nostru. Pot spune însă, cu iubire şi respect, pentru ambele „tabere", că satul meu are preotul pe care-l merită. Şi invers."*

"Philobiblon mureşean" – cartea lui Dimitrie Poptămaş – *„e cartea unei vieți, e recuperarea selectivă a trăirilor cele mai intense din viața unui cărturar cu vocație. E cartea unei vieți de om care se identifică cu viața unei instituții, cea mai importantă instituție a cărții din spațiul mureşean şi una dintre cele mai valoroase din țară, atât prin fondul ei de carte, cât şi prin resursele sale umane."*

Cristina Sava scrie ***“Scenete biblice pentru copii”: “****Un dascăl care iese din canoanele didacticii tradiționale, fără să trădeze tradiția, are o şansă în plus în a se face perceput în intențiile sale formatoare. „Materialul” cu care lucrează Cristina Sava se modelează foarte uşor dacă arta modelării e dublată de elanuri creatoare.*

O didactică inventivă poate da rezultate mai bune decât una încremenită în tipare. Nevoia de adaptare la noile durate existențiale e o condiție sine qua non a unui registru modern al învățământului. Iar Cristina Sava e deplin conştientă că dispune de energia şi talentul celor cu vocație într-un domeniu de responsabilitate pe termen lung”.

Dumitru D. Silitră e prezent cu trei volume: **„**Țărmul de la fundul mării *e un „inventar” al poeziei pe care Dumitru D. Silitră a publicat-o până acum. Autorul a antologat totul. Nu are „lipsă în gestiune”, nu i-au fost furate poeme, nici nu i s-au degradat, din bunul motiv că n-a publicat „marfă perisabilă”.*

“Dinastia clipei” *este, ca orice dinastie, amestecată. Poeme antologice nu se lasă stânjenite de gratuități, tonul grav face casă bună cu notația simplă până la prozaic.*

Clipa cincizeci însă nu e doar o etapă, ci şi o zare, dacă e să-l „răstălmăcim” pe „poetul luminii”. Al treilea volum semnalat se numeşte ***„Margini de timp”.***

„Dicționarul general al literaturii române” – avându-l ca autor pe academicianul Eugen Simion este şi el semnalat de ***Maşina de citit. „****Elaborarea unei astfel de lucrări n-a fost treabă uşoară, după cum ne mărturiseşte şi Eugen Simion în Cuvântul înainte al Dicționarului..., cei zece ani cât a durat elaborarea stând mărturie în acest sens.”*

Romeo Soare scrie proză scurtă cu ***Parfum de provincie***. Despre el, Nicolae Băciuț spune: *„În diversitatea sa mozaicală,* Parfum de provincie*, carte apărută la Editura TIPOMUR, se structurează într-un întreg convingător, care dă*

măsura talentului de povestitor al lui Romeo Soare. Cum s-ar spune, în limbajul reclamelor de gen, parfumul cărții durează mai mult decât 24 de ore”.

Tot el este semnalat cu alte două apariții: ***“Sunt pentru că vrei”*** şi ***“Orizonturi oarbe”.***

Maşina de citit *întregistează şi un roman polițist:* ***“Domnişoara Andreea, alias “Domnişoara Zorro” –*** al Mariei Tereza Socol**,** care semnează şi alte două cărți: “***Portret de grup***” şi “***Prințesa de diamant”.***

Laurian Stănchescu – *“e un poet cu aură, dacă e să extrapolăm metafora din titlul recentei sale cărți,* Desprinderea de aură*, Editura F.I.C.S. „M. Eminescu”, Bucureşti, 2005. Zoe Dumitrescu Buşulenga, prefațând cartea, dă un verdict sec: „Laurian Stănchescu nu este un poet post – modernist”, în sensul că „în viziunea postmodernistă a lumii artistice contemporane, viața şi expresia ei în imagini sunt concepute în «cioburi»”.*

Gheorghe Nicolae Şincan – prezintă două lucrări teologice, o micro-monografie a Protopopiatului Ortodox Român Târgu Mureş şi o carte de spiritualitate: „***Rugăciunea atinge veşnicia”.***

Şi Dr. Liviu Ovidiu Ştef a alcătuit un album cu tematica: „***Biserici de lemn din județul Mureş”,*** semnalat în această lucrare.

Crtiticul Mircea Tomuş îl receptează în felul său pe Caragiale: „***Caragiale după caragiale”*** – o exegeză foarte pertinentă.

Ion Vasilache scrie despre Vârsta înțelepciunii într-o nouă lucrare a sa, ***Filozofia vechilor popoare orientale***, care este joc, iubire, înțelepciune.

Varujan Vosganian e semnalat cu volumul de versuri – “***Portret de femeie”****, care “stă sub semnul autoreferențialității, confesiunii şi biograficului. Dar, şi mai mult, al erosului, dominant fiind, până la urmă, elogiul adus femeii, iubirii. O*

iubire care se hrăneşte din sacralitatea sentimentului: „lumina şi dragostea mea sunt totuna”, spune autorul în Endymion*, ca în* Paslm de Crăciun *invocația să fie categorică: „Sfinte Dumnezeule, sfinte tare, sfinte făr' de moarte / rogu-te / fă ca femeia aceasta să rămână la fel de frumoasă / pentru ca poetul din mine din nou să se încumete”.*

Şi, în sfârşit, Miljurko Vukadinovic este prezent cu „***Eu, familia mea şi Eminescu***”. Despre acesta, Nicolae Băciuț spune: *„scriitor sârb, născut la 7 decembrie 1953, autor a zeci de volume de versuri originale şi traduceri, reprezentant al klokotrismului sârbesc al anilor '80, s-a apropiat şi de poezia română, traducând autori de ieri şi de azi. Eminescu e unul dintre cei care a intrat în circuitul limbii sârbe şi datorită lui Miljurko Vukadinovic. Cu siguranță, apropierea de Eminescu a fost una a asumării totale, a operei şi biografiei poetului. Pe care încearcă să le reconstituie cu mijloacele poeziei, dând structură şi statură poematică unor secvențe existențiale eminesciene.”*

Cred că orice adăugire e de prisos. Să ne adâncim în măruntaiele maşinăriei de citit şi, odată pătrunşi în ea, să ne lăsăm purtați de aripile ei, precum „***Acei oameni minunați şi maşinăriile lor zburătoare”*** – după titlul filmului care a făcut vogă în anii '60, anii acelor „***Frumoşi nebuni ai marilor oraşe”.***

3 IULIE 2010

CREAȚIE UMANĂ ŞI UMANISTICĂ DE LA BISTRIȚA LA…NEW YORK

Nicolae Băciuț, *Ferestre fără zid*, Editura Nico, 2007

Prin demersul său publicistic de peste trei decenii, Nicolae Băciuț a reuşit să dărâme zidurile dintre oameni şi să lase lumina să intre în voie, în inimile celor care au mai multă nevoie de lumină. *„De la Bistrița la... New York”* – el a construit *„ferestre fără zid”* – superbă mtaforă! – ferestre solare, pentru că, se ştie, soarele e tămăduitor şi el trebuie să pătrundă, să absoarbă umiditatea, să zvânte şi să înlăture mâzga, să curețe, să asaneze locul. Se zice că unde nu ajunge soarele, ajunge doctorul.

Nicolae Băciuț este un om care aduce o astfel de lumină. El are vocația comunicării. Eu cred că el, aflat într-un loc unde nu sunt oameni cu care să intre în dialog, vorbeşte cu lucrurile, cu arborii, cu păsările, aşa cum Sfântul Francisc vorbea cu fiecare viețuitoare creată de Dumezeu: cu lupul din Gubio, cu păsărelele, cu iepurii, cu şoimii, cu fiecare gândăcel sau furnicuță, pe care îi îndemna să-i aducă laude Creatorului. Vorbea şi cu focul, cu apa, cu norii, cu vântul, pe care îi numea surori şi frați, lăudându-L pe Dumnezeu că a avut bunăvoința de a-i crea. Până şi cu surioara Moarte a vorbit în nenumărate rânduri. Se socotea înfrățit cu toate vietățile pământului prin condiția de ființă creată de Dumnezeu. În zilele noastre, în lipsa unui concept potrivit, Sf. Francisc este numit Patronul Ecologiştilor, aşa cum „plăntuța lui” – Sfânta Clara de Assisi,

doarece avea acel har de a străbate cu privirea zidurile, a fost numită Patroana Televiziunii.

A vorbi cu oamenii, a şti să intri în dialog, a şti să te apropii, să-i câştigi şi să pătrunzi în intimitatea inimii şi a minții lor, în asemenea măsură încât aceştia să se elibereze de complexe şi de suspiciuni, este cu adevărat o artă. Şi Nicolae Băciuț posedă această artă, nu doar datorită profesiei, ci unui dat al său pe care l-a cultivat cu asiduitate, l-a perfecționat, ca să ajungă la desăvârşire. El a ridicat conversația la înălțimea artei. O simplă discuție poate deveni oricând document literar, demn de o eventuală istorie a literaturii. Aşa cum a dovedit cu impresionanta lucrare: „***O istorie a literaturii române contemporane în interviuri***" – publicată în 2005 la Editura Reîntregirea, şi de curând, reeditată online la Semănătorul.

Nicolae Băciuț nu foloseşte tehnici sofisticate ori scheme complicate, în realizarea interviului. El se batează în primul rând pe intuiție, apoi pe documentație solidă, amănunțită. Există şi har şi trudă în această întreprindere. Dar rezultatul se întoarce la oameni, e pus în slujba lor în totalitate. Nicolae Băciuț este, înainte de toate, un cărturar, un umanist de marcă. Cât din creația umană se întoarce spre umanist, aceasta o va hotărî istoria literaturii române, îndeobşte. Şi de fapt, pe cititori nu acest lucru îi interesează, ci, mai curând, cum se reflectă ei, în ipostaza dată, dincolo de coordonatele spațio-temporale, ***Aici*** şi ***Acum,*** într-o operă literară.

Oamenilor le plac similitudinile. Le place să se regăsească în oglinda altora, să-şi afle asemănări şi deosebiri şi, mai ales să se întrebe, ce-ar face ei, în anumite împrejurări, pe care autorul le semnalează. Le place, cu alte cuvinte, să intre în acțiune, în poveste, în legendă. Au nevoie de acest lucru pentru că, realitatea, de cele mai multe ori, nu-i mulțumeşte. Şi atunci, împrumută elemente convenabile, din realitatea altora. E ca şi când ți-ai însuşi un rol într-o piesă.

Nicolae Băciuț reuşeşte în convorbirile sale cu diferite personalități o performanță personală: se înalță la nivelul personalității cu care intră în dialog, ori, îi ridică pe aceştia la înălțimea lui. În felul acesta se creează psihologic o egalitate, numită cu titlu generic: comuniune afectivă, spirituală. Din acest punct pornesc întrebările, care decurg firesc, fără poticniri, într-o dinamică admirabilă şi un ritm susținut, pentru că sunt puse cu iscusință, cu tact, fără a leza intimitatea persoanei intervievate. Dialogul față către față este preferat, pentru că de aici se iscă acele scântei, animate de Duh, care dau valoare, înțeles, miez şi suculență oricărui interviu, făcându-l atractiv pentru cititori, dincolo de coordonatele biografice sau întrebările stereotipe. Nicolae Băciuț are un stil propriu de a intervieva, nu merge pe cărări bătătorite şi-a creat de-a lungul deceniilor o linie originală, bazată pe trăsăturile caracteristice ale interlocutorului. Niciun interviu nu se aseamănă cu celălalt. Din această unicitate izvorăşte şi valoarea acestora, care nu mai e demult pusă la îndoială. În plus, interviul are un impact direct asupra publicului, este parcurs, savurat, apreciat, pentru că este o părticică de istorie. Şi, ca participanți la aceeaşi Istorie, ne împărtăşim din aceeaşi rumenă Pâine spirituală.

Revenind la *„**Ferestre fără zid**”*, în micul cuvânt introductiv, intitulat: ***„Nevoia de publicistică”***, autorul spune: **“***Cu aproape doi ani în urmă, mi-au fost deschise paginile “Mesagerului”. A fost un fel particular de a mă reîntoarce acasă, din când în când în când, privind prin “Ferestrele” deschise de poetul şi publicistul Emil Dreptate. A fost un mod de a rămâne în dialog cu oamenii unor locuri de care nu mă pot în niciun fel despărți. Şi am avut acest sentiment al dialogului, pentru că am primit multe telefoane de la oameni pe care nu-i cunosc, dar care mi-au mărturisit că s-au regăsit în articolele mele, că au simțit ceea ce am simțit şi eu.*

Nu pot să nu recunosc că m-am simțit măgulit, fericit, constatând că nu scriu/strig în pustie”.

Şi Nicolae Băciuț îşi expune programatic deziderătele: *“M-am străduit să fiu în pas cu vremea, dar şi să încerc să scriu texte care să treacă vama clipei. Să scriu articole care să nu aibă un “termen de garanție” limitat în timp. Să nu scriu lucruri în care nu cred. Chiar dacă am resimțit adesea frustrările constrângerilor de spațiu pe care publicistica le impune, cu imperativul de a nu admite lungimi, de a decreta “concizii”.*

Cartea este închinată lui Emil Dreptate, care i-a dat impulsul de a răspunde la rubrica “***Ferestre”*** în “***Mesagerul”.***

În chip absolut firesc volumul de publicistică începe cu Nicolae Băciuț în calitate de intervievat iar convorbirea este provocată de Daniela Cecilia Bogdan, în februarie 2007.

În sprijinul afirmației că scrisul înseamnă destin, Nicolae Băciuț spune: **“...***atunci când nu sunt la masa de scris, cel mai mult mă preocupă cum să fac să mă întorc cât mai repede la masa de scris. Pentru că sensul meu de a fi este scrisul. Cel mai în largul meu, în lumea mea, sunt la masa de scris. Dar, mai în glumă, mai în serios, masa mea de lucru e țara. Scriu oriunde m-aş duce, în cele mai nonconvenționale circumstanțe. Am scris, în criză de hârtie, şi pe verso-ul unor cărți de vizită, pentru că nu puteam rata clipa. Eu cred în inspirație, cred în acele stări în care totul parcă vine de la sine, în care eşti scris, mai mult decât scrii”.*

În cuvinte pline de reverență, Nicolae Băciuț îşi evocă maestrul spiritual, pe monahul de la Rohia, pe care-l numeşte: *“Patriarh al simplității”:* ***“****El mi-a întreținut şi mie gustul libertății. El se simțea liber şi la mănăstire, deşi n-a abuzat de renumele lui pentru a ieşi din canoanele mănăstireşti. Acolo, în chilia lui, în Casa Poetului, N. Steinhardt era un punct de sprijin al libertății, o libertate dispusă mai mult pe verticală decât pe orizontală. Căci N. Steinhardt şi-a luat „libertatea” credinței ortodoxe atunci când singura dimensiune la care se putea raporta era verticalitatea, înălțimea.*

Nu mi-am imaginat niciodată cum aş fi putut să trăiesc într-o chilie eu, care nu suport zidurile, pereții, tavanul! Am văzut chilii la Muntele Athos, încărcate de sfințenie şi rugăciune. Nicăieri nu m-am simțit însă ca în chilia monahului de la Rohia! Pentru mine era chilia unui sfânt. A Sfântului Nicolae. Cu care am avut nu doar şansa de a fi contemporan, ci şi privilegiul de a-i putea pune întrebări, de a-i asculta poveţe. Iar el era un mare sfetnic. „Scrisoare către un poet", pe care mi-a adresat-o, mă urmăreşte şi acum, o reprimesc în fiecare zi."

Fiecare amintire legată de Nicolae Steinhardt devine, chiar peste ani, vie şi provocatoare de emoții profunde: *"Prin N. Steinhardt, o bibliotecă a devenit altar. Ca bibliotecar al mănăstirii, părintele Nicolae a încărcat cu sfințenie cărțile pe care le-a atins, pe care le-a citit, le-a fişat, le-a găsit un loc în Babilonul literar. Am găsit acolo şi „Muzeul (meu) de iarnă", citit şi comentat de N. Steinhardt.*

Vă imaginați ce-am simțit eu atunci, acolo, acasă la N. Steinhardt? Ce-am simțit după ce am avut bucuria, după aproape 18 ani de la moartea lui N. Steinhardt, să intru în "casa" lui?

N. Steinhardt era, pentru mine, acolo, era viu, prin tot ceea ce a fost, ca monah, ca om de cultură. M-am simțit ca după Judecata de Apoi".

Într-o convorbire cu Romeo Soare, Nicolae Băciuț îşi exprimă codul deontologic pe care-l respectă în profesiunea de ziarist. Tot aici îşi creionează un autoportet destul de sugestiv: **„***- Sunt un om ca toți oamenii, care a avut şansa să descopere bucuria cititului încă de la primele silabisiri, care a avut/are fericirea de a trăi scriind, de a scrie trăind. Care a avut privilegiu de a se naşte, de a trăi în două secole, în două lumi diferite, pentru a putea regreta ce a pierdut, pentru a putea prețui ce i s-a dat. Sunt un om care a trăit în credință şi cultură, care a crezut/crede în cultură, care speră să se*

mântuiască prin cultură, să i se ierte păcatele multe pe care le are, pentru puținul pe care l-a dat, pentru că l-a dat din străfundurile inimii lui.”

Vorbind despre începuturile sale în ale publicisticii, Nicolae Băciuț evocă emoționantele clipe de la publicația județeană **„*Ecoul”:*** *„Eram încă elev, dar mă fascina presa, doream să mă fac auzit, să comunic şi altora ceea ce trăiam, ceea ce simțeam. Trebuie să recunosc că am simțit de pe atunci „puterea” presei. O putere inofensivă, controlată, să nu uităm că eram în deceniul al optulea al secolului trecut. „Ecoul” a avut însă ecou în opțiunile mele, până la urmă, ajungând, destul de repede apoi, din primele luni de facultate, să trăiesc miracolul naşterii unei publicații, revista studențească de cultură* **Echinox***, o veritabilă universitate a publicisticii, cu magisterii Ion Pop, Ion Vartic şi Marian Papahagi la timonă, cu colegi ca Emil Hurezeanu, Ion Mureşan, Marta Petreu, Andrei Zanca…”*

Autorul mărturiseşte cu franchețe că, deşi a fost şi este jurnalist la prestigioase publicații, permanent are sentimentul începutului, şi că presa înseamnă pentru el viața însăşi. „*Dar de atunci încoace, am fost tot un „începător”. (...) Nu mi-aş putea imagina viața fără presă. Am experimentat ruperea de ea, la Muntele Athos. Am constatat că se poate trăi şi fără presă. Dar primul lucru pe care l-am făcut când am pus piciorul pe pământ… laic a fost să-mi cumpăr gazete.*

Nu ştiu cum va arăta presa de mâine, dacă vom citi presă în format electronic sau vom rămâne conservatori şi ne vom dedulci şi la presa tradițională, din punctul de vedere al suportului. O vreme se vor suporta, se vor completa. Ar putea însă intra şi în război. Un lucru e cert. Presa nu va dispărea decât odată cu omenirea. Presa însemnând, fireşte, nu doar ziare, ci şi radio, televiziune etc. etc.”

În privința colaboratorilor, Nicolae Băciuț spune: „*Îmi respect colaboratorii, îi prețuiesc. Facem parte din aceeaşi*

echipă, jucăm un „sport” în care nu contează golurile ci… plinurile.”

El subliniază importanța libertății de exprimare în presa actuală: *„Libertatea nu poate însemna pentru fiecare în parte altceva. Iar în presă libertatea are altă greutate.*

Din păcate, libertatea însemnă, pentru mulți rătăciți în presă, dreptul de a scrie oricum şi orice, fără niciun pic de responsabilitate, fără a se lua în calcul cele mai elementare obligații deontologice.

Bârfa, zvonul, informația după ureche n-au nimic în comun cu presa, cu libertatea. Cel care are libertatea să scrie trebuie să respecte şi libertatea celui despre care scrie”. (...) Libertatea de exprimare e un lucru sfânt. Câtă vreme e tratată cu sfințenie.”

Iată ce frumoasă profesiune de credință pentru un ziarist!

Despre jurnalismul în radio şi televiziune, pe care l-a practicat, Nicolae Băciuț precizează: ***„****Nu pot să nu recunosc cât de pasionant e să faci televiziune, mai ales la ştiri, la un post național. E un ritm de viață extraordinar, nu e pentru oricine. E vorba de mult sacrificiu, pentru că, dacă te respecți, nu-ți mai aparții, nu mai ai timpul tău, eşti mereu de veghe, „pompier de serviciu”, gata să stingă orice „incendiu”. În televiziune, ştirile nu te aşteaptă. Nu poți face reconstituiri. Dacă ai ratat clipa, ai ratat reportajul. Pentru că ştirea de televiziune înseamnă şi imagine. (...) Am trăit momente unice în aproape un deceniu şi jumătate de televiziune. (...) Televiziunea a fost o experiență fundamentală. Un filon din care continui şi acum să mă hrănesc. E un filon care-ți poate ajunge o viață şi să şi prisosească.”*

Nicolae Băciuț îşi deschide seria tabletelor cu un titlu incitant: ***„Cum îl mai sărbătorim pe Eminescu”*** – la care are propriul răspuns: *“Se vor găsi mereu formule prin care Eminescu să fie sărbătorit. (...) Din punctul meu de vedere,*

există o formulă ideală de a-l sărbători pe Eminescu, una mai presus de toate: citindu-l. Fiindcă Eminescu nu a existat, ci există!”

Despre achiziția de carte a românilor, care însumează pe un an, cca. 50 de milioane de euro, autorul e de părere că: *“Statistic, înseamnă că fiecare român a alocat mai puțin de trei euro pentru cărți. Ceea ce înseamnă mai puțin de 10 lei, ceea ce, dacă avem în vedere prețul cărților, ca valoare medie, ar însemna mai puțin de o carte. Şi încă suntem la faza de comerț, căci nu putem şi pune semnul egalității între numărul de cărți cumpărate şi numărul de cărți citite.”*

De aici, o sumă de considerații pe marginea statisticilor, asupra calității de cititori a românilor. *“Până în decembrie 1989, salvarea noastră au fost cărțile, pentru că era greu să ascultăm la radio, să privim la televizor…*

După 1989, salvarea noastră rămân tot cărțile, ca să nu ne tâmpim tot ascultând la radio, uitându-ne la televizor…”

În tableta “***Luna cărții la sate”*** – autorul evocă perioada anilor 70, când se organizau manifestări cu scriitorii în mediul rural, prilej cu care a debutat în calitate de tânăr debutant: *“În „***Luna cărții la sate***”, țara era brăzdată în lung şi-n lat de scriitori care se întâlneau cu cititorii, care se uitau la aceştia ca la nişte curiozități ale naturii. Nu ştiu ce au înțeles țăranii care au fost aduşi în sălile căminelor culturale ca să se întâlnească cu scriitorii. Oricum, aceştia din urmă îşi luaseră rolurile în serios, vorbind adesea patetic, mai ales Vasile Netea, ca un tribun, despre valorile culturii şi istoriei naționale. Nu-mi amintesc să se fi vorbit despre „partid şi conducătorii săi iubiți”.*

Ani la rând am însoțit apoi scriitori de mai mare sau mai mic calibru în peripluri prin satele transilvane, fără să ne facem prea mari iluzii că, după întâlnirile cu noi, țăranii se vor fi apucat de citit şi de cumpărat cărți. Dar trăiam o frumoasă

iluzie, a cărții care își (re)găsește cititori în lumea frumoasă și aspră a satului românesc.

Îmi amintesc săli de cămine culturale împodobite cu covoare țesute de mână, frigul care nu putea fi scos din sălile mari, neîncălzite cu săptămânile, din cămine culturale pe jumătate în paragină. Mirosul de fum, de lemne arse în sobă, compensa orice disconfort.

Am fost cu scriitori bistrițeni pe Bârgaie, prin satele de pe Someș, cu scriitori mureșeni pe toate văile, cu scriitori din toată țară prin te miri ce afund de lume, încărcați de responsabilitatea unei misiuni aproape utopice. (...)

Acum, rareori mai ajung scriitori să se întâlnească cu cititorii de la sate, oricare ar fi aceștia, dac-or mai fi.”

Nicolae Băciuț aduce în discuție studii de caz, semnalează fenomene, trage semnalul de alarmă, strigă, repetă, șoptește sau vociferează pentru a atrage atenția asupra unui fenomen, ori a unei situații deosebite. Uneori este auzit, alteori, autoritățile își fac urchea toacă. Însă, cel mai important îmi pare faptul că atrage atenția cititorilor, care nu rămân indiferenți față de ceea ce află din aceste știri ori editoriale. Sunt puși în temă și reacționează, fiecare în felul său. De fapt, acesta este și rolul presei. Dar mai e un fenomen: pe cât de repede își însușesc o situație, pe atât de repede o uită, pentru că altele se suprapun peste ea. Crearea unei agenții de impresariat literar în România este menită să suscite interes pentru situația scriitorilor de azi: *“Iată un anunț pe care nu-l poți ignora. El deschide o ușă într-un teritoriu în care n-a fost loc niciodată în România. Nici nu se putea gândi vreun scriitor, nici măcar din prima… linie, că de opera lui s-ar putea ocupa un impresar, care să facă tot ceea ce impune promovarea și valorificarea acesteia, să-i asigure un venit care să-i permită nu doar un trai decent ci și să-i asigure condiții pentru a scrie cărți. (...) Am încercat să identific vreo agenție de impresariat literar. Nici Google nu mi-a fost de niciun folos. N-am găsit o astfel de*

agenție în România. În schimb, sunt foarte multe agenții de impresariat artistic, sunt destui impresari în lumea sportului. Se vehiculează alte sume, se câştigă mult mai rapid. Să fii impresarul unui scriitor, în România, e o mare îndrăzneală. Dar e un pas care trebuie făcut. Măcar experimental." ***(Agenție de impresariat literar).***

În ***"Istoria alternativă a literaturii române contmporane în benzi desenate"*** – Nicolae Băciuț îşi exprimă punctul de vedere asupra unui aspect: *„O poveste halucinantă, cu puternice accente de realitate. Trei tineri scriitori contemporani vor să schimbe convențiile în literatură, printr-un volum de benzi desenate, nemaipublicat în România. O carte colorată, în care Eminescu, Blaga, Cantemir, Cioran şi Cărtărescu vorbesc despre mediocritatea literaturii autohtone". Iată o „amenințare" îndrăzneață, cred autorii, care țintește să facă ordine în literatură, apelând la Istoria literaturii române de la origini până în prezent, de George Călinescu. (...)*

O astfel de îndrăzneală e doar semnul unei crize individuale de creație. N-are nimic în legătura cu vreo criză din literatura de azi. Bieții autori de benzi desenate îşi imaginează că dacă ei sunt în criză, în pană de subiecte, toată lumea literară e în criză.

Desenatorii noştri au o idee. Toți avem idei. Dar o idee nu inventează încă o dată lumea. Nu poți da la o parte tot ce s-a întâmplat în secole de istorie literară, crezându-te Dumnezeu. Salvator. La judecata de Apoi."

"Cărtărescu bătând la uşa Nobelului" – un articol despre o şansă a României de a fi înscris în patrimoniu un asemenea premiu, fapt comentat de autor astfel: *"Pentru noi, cei de acasă, „optzeciştii", ar putea fi, într-un fel, validarea unui fenomen, a unei generații importante de scriitori, ajunsă la vârsta deplinei maturități creatoare. Dar ar putea, ar trebui să fie prilejul manifestării unei solidarități de breaslă fără*

precedent, prin susținerea şi din țară a lui Mircea Cărtărescu – atât de instituții academice, cât şi de instanțele noastre critice, cu audiență în afară, şi aici mă gândesc în primul rând la Nicolae Manolescu, care nu e doar preşedintele Uniunii Scriitorilor, ci şi ambasadorul României la UNESCO.

Mircea Cărtărescu a fost tradus în engleză, italiană, franceză, spaniolă, poloneză, suedeză, bulgară, maghiară ş.a., ceea ce nu e foarte puțin pentru un autor de-abia trecut de cincizeci de ani (născut la 1 iunie 1956). Deopotrivă poet, prozator şi eseist, Mircea Cărtărescu a publicat, de la debutul în 1980, cu Faruri, vitrine, fotografii*, cărți importante, între care* Poeme de amor, Totul, Levantul, Dragostea, Dublu, Visul, Nostalgia, Travesti, Orbitor (Aripa stângă, Corpul), Visul chimeric, Baroane, Jurnal *etc. Ceea ce i-a adus popularitate, notorietate este însă o carte fără mari pretenții estetice, dar de impact şi de ... tiraj (cu care nu se întâlnesc mulți scriitori într-o viață), De ce iubim femeile? (...) Cu ani în urmă, un distins critic, Mircea Martin, vorbea despre complexele literaturii române. S-ar putea vorbi şi despre păcatele literaturii române. De ce nu am vorbi şi despre meritele ei?"*

Un medalion George Stanca îl readuce în ochii cititorului pe distinsul poet şi prieten din generația '80.

Varietatea tematică a tabletelor inserate în această carte, mergând de la spiritualitate la cultură şi artă, la problemele educaționale şi cele ale codului moral, probleme sociale, toate sunt abordate cu aceeaşi seriozitate, discernământ şi profesionalism şi autorul ia atitudine în scris ori în fața monitorului TV, față de orice fel de manifestare a spiritului uman.

Autorul, ca orice bun creştin care apără ortodoxia, ia atitudine netă împotriva speculațiilor care circulă pe baza mormântului lui Isus şi a existenței sale în istorie, împotriva aberațiilor care circulă în legătură cu Iisus. *"A face din istoria creştinătății spectacol mediatic e imposibil de admis. Am acceptat ficțiunea din „Codul lui Da Vinci", am acceptat*

„romanul”, deşi mulţi au pus semnul egalităţii între adevăr şi ficţiune. Am trecut şi peste documentarul „Evangheliei după Iuda”. Dar a mai accepta negarea Învierii Mântuitorului înseamnă că ne-am pierdut uzul… raţiunii.

James Cameron a produs un film memorabil. Memorabil nu prin marea lui artă, cât prin dimensiunea emoţională a unei tragedii care a marcat lumea. Deşi nu aceasta este culmea tragediilor umane. Ne-a fost exploatată sensibilitatea pentru a da certificate de excelenţă („Oscaruri”) unui film.

Simcha Jacobovici, arheolog-cineast sau cineast-arheolog, iertată-mi fie ignoranţa, nu-mi spune nimic. „Mormântul pierdut al lui Iisus” e documentarul său de struţo-cămilă. Despre priceperea sa, putem vorbi în termenii cu care „tratăm” dublele specializări: e cineast în arheologie şi arheolog în cinematografie.

Cei doi, James Cameron şi Simcha Jacobovici, şi-au propus, nici mai mult, nici mai puţin, să conteste două milenii de istorie. De credinţă. Nu ştiu care este religia celor doi. Dacă au vreo religie!?”

Ochiul vigilent şi cercetător al reporterului surprinde subiecte inedite din orice colţ al lumii, pe care le comentează cu responsabilitate.

Consideraţii despre bibliotecile din bar înfiinţate în Rusia, despre legalizarea prostituţiei, despre poet ca instituţie publică, despre un sat sucevean care a hotărât să se declare “*Capitală a culturii tradiţionale”,* în sintonie cu Sibiul, capitala culturii europene, despre prezenţa femeii în biserică, diversitatea ariei tematice a tabletelor este certă. Şi nici n-ar fi putut fi altfel, fără riscul unor variaţiuni pe aceeaşi temă.

În articolul ***“Poetul ca instituţie publică”,*** Nicolae Băciuţ face referire la Nichita Stănescu: “*Percepţia mea e că Nichita Sănescu, dincolo de inegalităţile poeziei sale, e autorul contemporan cel mai bine situat în ofensiva contra pierderii*

legăturii poeziei cu cititorii. El a găsit căile de acces spre sensibilitățile adolescentine, cele care sunt creuzetul în care se topesc toate speranțele literaturii. Prin poezia lui Nichita Stănescu, se recrutează cititorii de poezie, apropierea de poezie, nevoia de poezie, agresată din toate părțile de vulgaritate, insensibilitate, pragmatism, dispreț, manelism.

De aceea, pe drept cuvânt, Nichita Stănescu este o instituție, publică, dacă vreți, nefinanțată, nesubvenționată de nimeni, dar care nici nu poate fi deturnată de la sensurile sale, nu poate fi nici confiscată de nimeni, de nimic.

Nichita Stănescu este autorul (în 1979) unei cărți cu un titlu la care se poate lua aminte: „Operele imperfecte". Nichita Stănescu nu a avut trufia perfecțiunii. Nu şi-a adjudecat domeniul poeziei ca pe o proprietate exclusivă. Nu a fost desăvârşit. A fost însă un autor genial."

Nu o dată, printre aceste rânduri, autorul strecoară confesiuni care țin strict de sufletul său, de ex. „***Icoana din sufletul meu"; „Încondeiatul ouălor"***.

De asemenea, autorul ia poziție fermă în legătură cu „***O infamie originală",*** cartea lui Dan Brown „**Codul lui Da Vinci**": „*Dacă istorie nu e şi nici de literatură nu se apropie, ce poate fi altceva cartea lui Dan Brown decât blasfemie. Originală sau nu, plagiată sau nu, tot blasfemie rămâne. E un act sfidător la adresa creştinătății, e o lipsă de respect față de adevăr, în numele libertății la… opinie.*

„Codul lui Da Vinci" e o carte scandaloasă. Din păcate, nu este nici primul şi nici ultimul asalt împotriva creştinismului. „Luptători" pe acest front vor apărea mereu, mari „descoperiri" vor fi trâmbițate. Se vor găsi mereu profitori pe seama sentimentului religios al ființei. Liber cugetători vor fi întotdeauna.

Deasupra tuturor, vor dăinui însă mereu Naşterea, Învierea şi Înălțarea Mântuitorului. Judecata de apoi."

„***Biserica centenară”*** – constituie pretextul pentru amintiri din copilărie, când autorul mergea la biserica din Chintelnic: *„Prima biserică din viața mea, cu hramul” Sfinții Arhangheli Mihail şi Gavril”, este cea mai frumoasă biserică pentru mine, cu toate că cei care au realizat-o, în timpul preoției părintelui Alexandru Rusu, nu au împodobit-o cu picturi. Pentru mine era frumoasă şi aşa, cu icoane pe lemn şi pânză, cu prapurii prinşi la mijlocul bisericii, acolo unde un gărduleț îi despărțea pe bărbați de femei.*

Priveam însă mereu bolta bisericii, pe care erau pictate cu şablonul pe zugrăveala albastră stele aurii.

Biserica de acum nu mai e la fel cu prima mea biserică. E foarte frumoasă, e mult mai frumoasă decât biserica mea, dar pentru mine aceea e biserica strălucitoare, cea în care am rostit primele rugăciuni, cea în care m-am spovedit întâia oară.

E biserica în care a intrat cea mai luminoasă față bisericească ce s-a ridicat din acest sat, părintele protopop Grigore Pletosu, cel pe care unii îl consideră cel dintâi critic al lui George Coşbuc, pentru cuvintele de apreciere la lectura a două poezii la şedința Societății „Virtus Romana Rediviva”, dar şi cel care a fost un strălucit apărător al şcolii şi bisericii, autor al unei cărți de Dogmatică ortodoxă, *apărută la 1899, şi ajunsă, printr-un miracol, şi în biblioteca mea.*

Prima mea biserică a ajuns centenară. Dar pentru mine, ea e o biserică de la începutul lumii.”

Fascinația copilăriei îşi găseşte ecoul în tableta „***Poezia celor care nu cuvântă”*** în care autorul afirmă: *„Cu siguranță, cine-şi pierde copilăria se pierde pe sine. Iar cine nu trăieşte în fascinație copilăria şi nici nu dă copilăriei fascinația pe care o merită a trăit degeaba. Nu există posibilitate de a alege între a fi cuvântător în lumea necuvântătoarelor şi necuvântător în lumea cuvântătoarelor! Între copilărie fără copii şi copii fără copilărie!”*

Marele om de cultură Petru Creția este evocat de Nicolae Băciuț într-un medalion emoționant, intitulat: ***“La umbra norilor***”: *“Petru Creția, în discreția lui, ne-a lăsat o operă copleşitoare. L-am descoperit în primii ani de facultate, la umbra “Norii”-lor săi, cartea prin care am avut revelația unui autor de mare profunzime. Cum putea fi altfel un traducător din Vechiul Testament – Iov, Iona, Ruth, Cântarea Cântărilor, dar şi din greacă, latină (Dante, De vulgari eloquentiae, Epistolae, Eclogae), italiană, franceză, engleză?*

Pe Platon şi pe Eminescu i-am cunoscut şi datorită lui Petru Creția. La Platon a lucrat cu Noica, cu D. Vatamaniuc a lucrat la Eminescu. S-a însoțit mereu de mari caractere, pentru că nu s-a înhămat niciodată la fleacuri. Un apropiat se întreba, cu amărăciune, în 1997, în 14 aprilie, la moartea lui, când televiziunile au anunțat dispariția sa în plină putere de muncă, câți dintre cei care află de moartea lui Petru Creția auziseră vreodată de el?”

Tot o evocare şi tot emoționantă este şi cea despre Octavian Paler: *“Moartea unei mari personalități ne impresionează şi e greu să ne reprimăm impulsul de a aduce un omagiu, deşi o lacrimă în tăcere face mai mult decât un bocet... publicistic. Şi, totuşi...*

Pe Octavian Paler l-am cunoscut în primul rând din cărțile sale ca, mai apoi, să-l descopăr pe micul ecran, mereu în linia întâi a luptei în apărarea democrației, a adevărului, în război total cu impostura din viața publică. (...)

L-am văzut în ultimele apariții TV, alături de Mihai Gâdea şi Ion Cristoiu. La cei peste optzeci de ani ai săi, Octavian Paler trăia a doua tinerețe. O tinerețe încărcată de înțelepciunea unei vieți trăită în cultul respectului valorilor. Ardea ca o flacără, la maximă intensitate. Chiar dacă începuse să-i mai tremure glasul, gândirea sa avea pătrundere, acuratețe, subtilitate. Nu pot să nu repet cuvântul cuceritor. Octavian Paler era cuceritor. Şi-l simțeam sincer, cu judecată

creştină, fără patimă, fără ură. Dar şi fără îngăduințe, fără jonglerii conjuncturale.

Spunem, adesea, că nimeni nu-i de neînlocuit. Cu Octavian Paler însă lucrurile stau altfel. Fiindcă el chiar e de neînlocuit.

Devenise un senior al gândului românesc, al sentimentului românesc al ființei. Cred c-a murit neîmpăcat, dar nu fără speranță. ***(Viața ca un peron).***

Nicolae Băciuț face şi un recurs la memoria noastră, în sensul de a-i cinsti pe unii scriitori despre care nu se mai pomeneşte nimic. Acesta e un bun prilej pentru autor de a rememora întâlnirea cu primii scriitori din viața sa şi de a face aprecieri despre condiția de scriitor: „*Cu mici excepții, nu se poate trăi din scris. Din scrisul cărților. De aceea, scriitorii fac altceva, aproape orice – de la jurnalism la învățământ, de la administrație la politică. Ei au o sursă de venit. Şi sunt, mai ales, scriitori în timpul liber. Atunci când alții butonează telecomanda, se pârjolesc la soare sau se aburesc la un bar, scriitorul se retrage în lumea lui, creând noi lumi. Cu bucurie, teamă, speranță. Cu responsabilitate şi respect pentru cuvântul scris.*

Munca scriitorului e, oricum, nenormată. Neplanificată. Nu scrie când vrea, ci când poate, când muzele sunt de partea lui, când inspirația curge, nu e sub lacăte.

Dar scrisul nu e decât o treaptă. Un manuscris netipărit… nu există.

Iar o carte tipărită în tiraje confidențiale e o carte condamnată. Şi-atunci, ce mai înseamnă scriitorul român contemporan? Care este şansa lui să supraviețuiască în timpul vieții, dar şi după? Să aibă cititori care să-l descopere şi să se regăsească în scrisul lui!?

Căci scriitorul fără cititori e un nonsens!”

O **pledoarie pro domo** face Nicolae Băciuț pentru condiția ziaristului în articolul: “***Când ziarul devine carte***”:

“Condiția ziaristului nu e una dintre cele mai confortabile. Unul dintre punctele sale „vulnerabile” e că cel mai adesea jurnalistul e pus în situația de a judeca „clipa” pentru o „clipă”, atât cât este „steaua” (scânteia) unui ziar. El scrie, cel puțin teoretic, pentru o zi. A doua zi sunt alte evenimente, alte „clipe” despre care trebuie să scrie. E o jertfă a unei profesiuni, a scrisului, în genere. De regulă, ziaristul scrie articole pentru o zi, produce marfă „perisabilă”, chiar dacă, până la urmă, aceasta rămâne ca document de arhivă, depunând mărturie a cotidianului pentru posteritate.

Pentru un ziarist, fiecare zi e altă zi, nicio zi nu seamănă cu cealaltă din punctul de vedere al profesiunii, dar aceasta ține de regula „jocului”.

Sunt însă şi gazetari care au o şansă în plus, aceea de a scrie nu doar despre „clipă”, ci şi în „durata” ei. Acest lucru se întâmplă mai ales atunci când gazetarul e dublat de scriitor, care are parcă un alt mod de asumare a scrisului, o responsabilitate în plus față de cuvântul scris, atât în formă cât şi în conținut. Un astfel de jurnalist nu acceptă „să rateze clipa” sacrificând-o pe altarul „clipei”, ci încearcă să-i dea durată acesteia, să-i „conserve” valabilitatea, să nu-i de-a un termen de expirare.

Destui scriitori se manifestă în presa cotidiană, scriind pe teme dintre cele mai diverse. Puțini sunt însă cei care se grăbesc să transforme pagina de ziar în carte, să nu se adreseze doar cititorului de o zi.” Şi în acest sens, Nicolae Băciuț o menționează pe Mariana Cristescu.

Tot o pledoarie face autorul pentru “***Nevoia de reviste literare”: “****Şi, totuşi, e nevoie de aceste publicații literare. Rămâne ceva în urma lor, mult mai mult decât de pe urma unor chermeze numite pompos „Zilele…oraşului” sau ale mai nu ştiu cui!”*

Un frumos medalion îi face şi artistei Emilia Lateş: „Am ascultat-o pe Emilia Lateş cântând şi la Ibăneşti şi la…

Paris, făcând să vibreze cu vocea ei, vorba poetului, doruri multe. Cred că Emilia Lateş a împlinit un destin de care poate fi mândră, mulţumită.

Nu cred că are datorii neachitate faţă de folclorul românesc, faţă de muzica noastră populară.

A cerut puţin şi a dat la maxim ce-a avut frumos în sufletul său.

A făcut din muzica populară sărbătoare.

Restul e literatură!"

În articolul ***„Scriitorul de lângă noi"*** – Nicolae Băciuţ evocă perioada când a fost coleg de redacţie cu Mihai Sin: *„Am prins ani frumoşi în redacţia* ***Vetrei*** *în acea perioadă când, dincolo de inevitabile „frecuşuri", redacţia funcţiona ca o echipă, făceam front comun în jurul unor idei, acţiuni. Poate c-au fost ultimii ani de boemă literară la Târgu-Mureş, care antrena nu doar pe redactorii* ***Vetrei,*** *ci şi pe ceilalţi scriitori mureşeni, mai tineri sau mai trecuţi prin viaţă. Erau anii în care toată lumea se putea vedea cu toată lumea, în care nu prea existau „incompatibilităţi", în care încăpeam cu toţii la aceeaşi masă, oricât de mică era şi oricât de puţine scaune erau libere.*

Mihai Sin era, aproape unanim, recunoscut ca un lider de opinie, un „guru", dacă vreţi. Era personalitatea culturală cea mai proeminentă a Târgu-Mureşului, după dispariţia prematură a lui Romulus Guga, vocea cea mai autoritară, modelul cultural cel mai apreciat. Mihai Sin „ţinea piept" şi în relaţiile cu cenzura de la Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste, cu Virgil Poiană, Şerban Velescu sau Ecaterina Ţarălungă, cei care făceau „lectura" de partid, pentru a nu cădea noi în păcate ideologice. Alături de Mihai Sin te simţeai mai puternic, mai în siguranţă. Era scriitorul şi omul pe care te puteai baza că nu te lasă nici la rău şi nici la bine singur. Un om, cum ne place să spunem, cu vocaţia prieteniei."

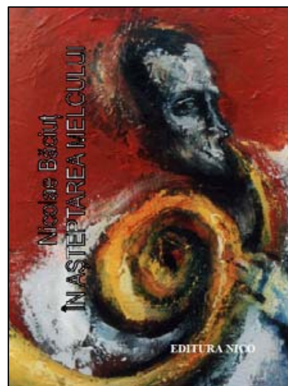
Din pricina conciziei pe care o reclamă publicistica, constrâns de spaţiul tipografic care limitează şi concentrează la maximum desfăşurarea liberă a ideii, Nicolae Băciuţ nu-şi îngăduie cuvinte de prisos. Fiecare frază e sistematizată astfel încât să redea şi ideea şi atmosfera şi personajele, dar mai ales, concepţia autorului despre subiect. Din acest punct de vedere, jurnalistul este un fel de tribun, o portavoce a cetăţii, având responsabilitatea fiecărui cuvânt şi a fiecărei idei emise sonor sau transpusă pe hârtie. Şi autorul de faţă şi-a însuşit pe deplin această sarcină dificilă, de a fi purtătorul de cuvânt al spaţiului mureşean, al grupului de intelectuali din care face parte, de fapt, al generaţiei sale literare. În Agora în care deja e recunoscut ca atare, Nicolae Băciuţ a devenit o parte din istoria vie şi efervescentă, un om care nu se dă în lături să ia atitudine, ori de câte ori conştiinţa i-o cere, pronunţându-se asupra problemelor grave ale societăţii, ale culturii şi artei. Şi cuvântul său stă drept precum coloana infinită.

De fapt, orice scrie Nicolae Băciuţ şi orice specie ar aborda, o face cu discernământ, cu profesionalism de înaltă clasă, dar mai ales, cu deschidere către celălalt, fie el scriitor ori cititor, spre beneficiul culturii române.

30 iunie 2010

SCRISUL CA DESTIN ŞI DESTINUL SCRISULUI. UN CAPĂT DE LUME UNDE SE ÎNTÂLNESC SPIRITELE

NICOLAE BĂCIUȚ, *„În aşteptarea melcului"*, Editura Nico, Târgu-Mureş, 2008

Pornind de la aserțiunea: *„Am făcut din interviu... un capăt de lume"* Nicolae Băciuț aşează cap la cap o suită de convorbiri spirituale, pe teme de actualitate din cultura română şi ne invită la dialog, odată cu cei intervievați. Adică, lansează provocarea care obligă la meditație despre menirea scriitorului în general şi a celui român în special, despre mărturisirea de credință literară şi dacă mai este capabilă literatura de a salva omenirea, parafrazând maxima dostoievskiană.

Nu poți să nu intri în joc pentru că temele sunt atractive şi, odată abordate, te captivează. În textul inaugural, *„Singură şi sfâşietoare artă de a trăi",* autorul, se pare că a găsit răspunsurile fundamentale la problemele cheie pe care le reclamă profesiunea de scriitor, vocația de jurnalist, necesitatea devenită vitală, de a scrie, aceasta semnificând, aşa cum se specifică în titlul articolului, *„singură şi sfâşietoare artă de a trăi"*. El îşi expune programatic, crezul artistic. Modus vivendi. Foame şi sete de spirit. Dăruire. Împărtăşire. Pentru că, la ce bun ai păstra un bun, doar pentru tine?

Împărtăşirea din Cuvânt este spre edificare. Ea conferă puteri sufleteşti şi împărțitorului şi primitorului. Sporeşte avuțiile, după principiul înmulțirii peştilor şi pâinilor pe munte.

Ea satură, împlineşte, satisface. Fiecare va da seamă de ceea ce oferă semenului său: „**Căci, din cuvintele tale te vei mântui şi din cuvintele tale te vei osândi”** – zice Domnul.

Iată o întrebare care trezeşte minţile adormite: „*Cine sunt eu ca scriitor, de unde vin şi unde mă duc?”* Şi-mi vin în minte cuvintele lui Denis Diderot din **„Jaques fatalistul”** – *„Cum se-ntâlniseră?/ Din întâmplare, ca toată lumea./ Cum se numeau?/Ce-ți pasă?/ De unde veneau?/ De undeva, de aproa-pe. / Unde se duceau? / Parcă poți să ştii / încotro te duci?”*

Persoana scriitorului, cu alte cuvinte, nici nu contează. Nici travaliul de toată viața. Contează **ceea ce rămâne.** Ori, **ceea ce nu se uită.**

Din acest punct, porneşte Nicolae Băciuț în demons-trarea viabilității demersului său scriitoricesc, precum şi al altor colegi de breaslă - *„iată provocări care te fac să simți „primejdia mărturisirii“, cum ar spune N. Steinhardt.*

De ce scriu? De-atâtea ori ne punem această elementară întrebare, atât de des ne urmăreşte, ca o umbră la apus sau asfințit, din momentul în care descoperim scrisul ca singură şi sfâşietoare artă de a trăi sau măcar de a supraviețui în „clipa cea repede/ ce ni s-a dat“.

Într-un poem de tinerețe spuneam că scriu „pentru ca să uit“, să mă pot despovăra de prezent, să dau, după puterile mele, duratei cotidiene încărcătură sacră (în termenii lui Mircea Eliade), să rămână ceva în urmă, dar şi să doresc să trec şi ziua care vine. Scriu ca să pot să înțeleg lumea şi să mă înțeleg pe mine, să mă bucur că „tot ce-i ne-nțeles se schimbă-n nențelesuri şi mai mari“. Parcă G. G. Marquez spunea că trăieşte ca să-şi scrie viața!? S-ar putea accepta şi imaginea în oglindă a acestui crez: îmi scriu viața ca să trăiesc. Şi cred că mai degrabă îmi vine să accept această variantă”.

Ceea ce trebuie subliniat în această teribilă şi fascinantă „muncă” de creaţie, este Jertfa. O jertfă nesângeroasă, desigur, dar, cu nimic mai prejos. Fără dăruire totală, fără iubire de

seamăn şi fără acel sâmbure de talent care va încolţi şi va înflori în pajiştea ninsă a foii, scriitorul/poetul nu poate accede pe piscuri. Atenţie: şi Sisif a vrut să urce muntele cu bolovanul în spinare. S-a străduit. Dar, odată ajuns pe piscul cel mai înalt, poţi constata că eşti înconjurat doar de prăpăstii. Cât poate supravieţui un om pe culme? Câteve ceasuri, câteva zile? O dată ajunse înălţimile, ţinta devine coborârea printre oameni. De aici poţi contempla vârfurile unde ai ajuns odinioară, dar te-ai simţit atât de singur, bătut de vânturi şi atacat de vulturi precum Prometeu.

Locul scriitorului este printre semenii săi, atât cât îi permite starea sa. Retragerea în „turn" nu este benefică decât arar, când vrei să contempli, să meditezi la lucrurile din jurul tău şi din tine însuţi.

„Sigur, ca scriitor, te gândeşti la cititori în primul rând, în ideea că nu-ţi poţi permite să faci să ajungă la ei orice, că ai o responsabilitate morală şi estetică faţă de ei din momentul în care ţi i-ai ales parteneri de dialog, pentru că scrisul nu trebuie să fie strigăt în pustiu, ci trebuie să aibă un destinatar, trebuie să aibă ecou, să-l audă/vadă cineva. (...)

Scrisul e o mare responsabilitate. Iată un truism care trebuie totuşi repetat de fiecare în parte în momentul în care îşi asumă scrisul ca destin. Ori eu mi-am asumat această condiţie, cu o uşoară spaimă, dar şi cu un licăr de bucurie şi speranţă. Pentru că eu cred în scris, cred că literatura şi arta ne vor putea salva sufletele".

Cartea „***În aşteptarea melcului"*** – are în cuprins, nu doar interviuri pe care le ia Nicolae Băciuţ unor personalităţi mai mult sau mai puţin cunoscute, ci, Nota Bene! şi interviurile pe care le-a dat domnia sa altor jurnalişti.

În interviul luat de Valentin Marica în iunie 2007 scriitorului, acesta punctează câteva coordonate ale gazetarului, dar şi ale scriitorului: *„O carte, care nu este frumoasă când cuprinde între coperţile ei copilăria, nu merită să se numească*

deloc carte”. Şi aici, Nicolae Băciuț îşi împărtăşeşte bucuria de a afla copii talentați care sunt intereseați să devină scriitori. În întâlnirile sale cu cei mici, la şcolile mureşene, scriitorul le împărtăşeşte pe înțelesul lor, câte ceva din tainele creației, despre abecedarul scrisului, despre rigorile scrisului, despre tehnici de creație literară.

Nimic mai adevărat: creația este un demers propriu, dar trebuie să primeşti oarecare îndrumări, cel puțin la început. Şi se pot socoti norocoşi acei care au avut privilegiul de a întâlni oameni potriviți şi de a fi îndrumați în această fascinantă aventură numită literatură, cu atât mai mult cu cât munca este uneori încununată de editarea unei culegeri colective, aşa cum s-a întâmplat la Târnăveni, cu volumul ***„Jocuri de cuvinte”*** al copiilor de clasa a III-a de la Gimnaziul de Stat „Avram Iancu”. Şi iată ce mărturiseşte autorul: *„Poate chiar simbolic, manifestarea (**Zilele culturii târnăvene** –* n.n.*) s-a închis cu o deschidere. Pentru că această antologie e o uşă deschisă celor temerari şi încrezători, celor talentați”.*

Am dori să subliniem cu acest prilej câteva lucruri privind munca de redactor la o revistă sau al unei cărți. Aceasta presupune, în primul rând, o mare deschidere şi generozitate, un spirit altruist şi iubitor de oameni. Redactorul îşi „rupe” din timpul său de creație şi se dedică altora. De asemenea, îşi drămuie spațiul său editorial, pentru a face loc şi altora. Îndrumarea şi corectarea începătorilor face şi ea parte din această muncă nobilă. Un sfat prețios din partea redactorului îl va scuti pe autor de înfrângeri. O astfel de muncă presupune multă iubire de oameni. Este ca şi cum ai dărui ceva semenilor. Şi chiar dărui: te dăruieşti pe tine, cu timpul, truda şi experiența ta, celorlalți. E o muncă de samaritean şi un mecenat artistic, chiar dacă tu nu depui nimic ca parte materială. Dar de cele mai multe ori, spiritul triumfă. Un redactor este aidoma unui mărgăritar care se dă la o parte, în umbră, pentru a face altora locul să strălucească. Îi aşează în lumina favorabilă ca să poată

fi priviți şi admirați şi el se retrage discret. Aplauzele sunt ale altora, ale celor de la scena deschisă. Ei stau în culise şi urmăresc toate mişcările protagoniştilor. Şi nu din incapacitate ori frustrare, ci din altruism. Din acea bucurie de a oferi altuia locul din față. Din bucuria de a te dărui care este un lucru neasemuit.

Crezul scriitorului Nicolae Băciuț, „dascăl de poezie”, este limpede, în acest sens: ***„-****Eu cred că, până la urmă, tot literatura va salva omenirea, arta în general va salva omenirea, iar în timp ce se pârguieşte răul, eu ajut nişte muguri să-şi deschidă privirea spre lumină”.*

Nicăieri, dar nicăieri în altă parte nu poți cunoaşte un scriitor mai bine decât în propriile sale scrieri, unde nu încap mistificările. El se despoaie în fața cititorului, înfățişându-se, aşa cum e şi nu aşa cum ar dori/şi-ar închipui cel care citeşte. Din acest punct de vedere, jurnalul (cu oarecare rezerve) şi literatura memorialistică, interviul şi evocarea, amintirea, monografia, poemele şi prozele autobiografice, şi în oarecare măsură, eseurile şi notele de călătorie, sunt oglinzile lui.

Nicolae Băciuț se declară cu simplitate: *„Rob al cărților pe care le scriu, dar şi al cărților, ale mele şi ale altora, pe care le tipăresc? Eu nu pot concepe ca în jurul meu să fie pustiu, îmi doresc să simt foşnetul cărților scrise şi de alți scriitori pentru că, nu-i aşa, se spune nu de ieri de azi, puterea e în unire.*

În această forță comună de manifestare a literaturii se poate spera în renaşterea literaturii, de repunerea ei în drepturile fireşti, de redescoperirea cărții, pentru că civilizația nu poate trăi, supraviețui fără această hrană. Se moare mai uşor decât de lipsa hranei!”

În privința implicării factorului religios în creația laică, Nicolae Băciuț afirmă: **„-** *Toată poezia mea e credință şi iubire. Câtă credință, atâta iubire, câtă iubire, atâta credință. Nu e nevoie de cuvinte dintr-un repertoriu lexical bine definit*

ca să existe trăire religioasă, iubire, într-un text poetic. Lucrurile vin dinlăuntrul ființei. Nu-ți planifici trăire mistică, stări metafizice sau trăiri erotice. În fața iubirii şi a morții toate cad şi decad. Ce le poate salva e credința. Nu pot să spun cât de religios sunt şi dacă tot ceea ce fac eu e plăcut lui Dumnezeu. Nu ştiu dacă felul meu de a iubi, în primul rând aproapele, e receptat în dimensiunea, în profunzimea lui. Cred că nu, pentru că mi s-a întâmplat de atâtea ori ca unii dintre cei în care am dat cu pâine, să arunce înapoi cu pietre. Îl rog însă pe bunul Dumnezeu ca înainte de a-mi lua puterea de a iubi să-mi ia viața".

Fixându-şi coordonatele morale în opera sa poetică, autorul spune: *„Vreau să-i fiu credincios. Încerc să locuiesc poetic lumea aceasta.Ce se va alege de poezia mea? Cine ar putea şti? M-aş bucura să rămân măcar umbra ei!"* De asemenea, Nicolae Băciuț afirmă, privitor la modul său de a scrie: *„-Pentru mine, scrisul a fost mereu bucurie, bucurie a unei inimi care plânge. (...) Poemul e lumina unui fulger dinaintea unui tunet pe care nu-l aud decât eu."*

Nicolae Băciuț şi-a ales scrisul drept meserie şi o declară ca atare: *„Meseria mea e scrisul. E condiția mea existențială. Eu scriu în fiecare zi. N-aş spune programatic. N-aş spune nici instinctiv. Scriu ca şi cum aş respira. E ceea ce mă ține în viață. Nu mă sfiesc să-mi afirm acest statut al meu. Cea mai mare parte a timpului meu zilnic o dedic scris-cititului. Nu mă sfiesc să mă numesc scriitor, cum alții îşi spun profesor, medic, avocat etc. (...) Încerc să găsesc sens şi bucurie în fiecare lucru pe care-l fac. (...) Ce satisfacție mai mare pentru mine decât să ştiu că am puterea să scriu cărți. Nu mă pot opri din scris şi publicat cărți numai pentru a nu lăsa impresia că scriu mult. Scriu cât pot. Cu respect şi religiozitate pentru scris. Eu nu fac eforturi să scriu mult. Scriu pur şi simplu. Şi nu scriu de mântuială. Chiar scriu cu responsabilitate şi respect. Dublu respect. Pentru mine şi*

pentru cititorul meu. Trăiesc în cultul valorii. Cum aş putea să scriu altfel?”

Într-o convorbire cu Cristian Stamatoiu, avută la Târgu-Mureş în 15 septembrie 2007, Nicolae Băciuț afirmă: **„***-Simplu spus, “interviul” a fost/este viața mea. Modul meu de a mă integra în lumea literară. Şi nu numai! Am în urma mea aproape trei decenii de dialog, nu de interviu, mi se pare că “interviu” sună neconform cu realitatea, restrictiv pentru nevoia de comunicare. Nu m-am postat niciodată în postura scorțoasă de “interogator” şi nici în cea subalternă, cu tot respectul avut de fiecare dată pentru interlocutor. De altfel, rubrica dintr-o revistă la care am lucrat ani buni se numea chiar “Vatra dialog” şi ea mi-a dat şansa, grație lui Romulus Guga, redactorul-şef din anii mei de început la “Vatra”, să mă afirm şi să afirm un gen împins de unii spre periferia publicisticii. Să ne reamintim că pe banda de jos a primei pagini a “Vetrei” era mereu promovat acest gen: “Vatra dialog cu...”. Prin interviu/dialog am avut şansa să mă apropii de nume de referință ale literaturii române din ultima jumătate de veac, de la Mihai Beniuc la Eugen Barbu, de la Nichita Stănescu la Marin Sorescu, de la Augustin Buzura la Mihai Sin...”*

Dialogul literar, interviul – coordonată esențială, aşadar, în opera lui Nicolae Băciuț este, aşa cum mărturiseşte chiar el: *„-Interviul e „arma secretă“ a oricărei dorințe de a descoperi şi dezvălui o anume lume... țintă. Când am intrat în dialog cu cineva, fireşte, am plecat de la curiozitățile mele, de la preocuparea de a scoate în lumină aspecte prea puțin reliefate din biografia unui autor sau a unei opere. Poate că interviul e un fel de a intra în culise, pentru a afla taine care să facă mai bine înțelese lucruri care nu completează, desigur, o operă, dar deschid mai larg uşile spre Ea”.*

Autorul dezvăluie amănunte din dialogul său epistolar cu una din cele mai fascinante figuri ale ortodoxiei, Nicolae Steinhardt, despre care spune că este un model pentru tinerii de

azi. El evocă personalitatea acestui mare cărturar monah, cu afecţiunea unui discipol care-şi admiră nespus de mult duhovnicul şi maestrul în ale spiritului. ***„****Ca să nu fie rătăcire, irosire, tinereţea are nevoie de modele, de repere, şi pentru a putea ţinti foarte departe, dar şi pentru a cruţa timp şi energii, încercându-se reinventarea roţii.*

N. Steinhardt era un model pentru tineri. Pentru cei care-l cunoşteau, pentru cel care-l citeau. Pentru mine, cel tânăr, a fost model şi prin una şi prin alta. Şi nu încetează să-mi fie un model. De credinţă. De viaţă. De cultură".

Unul din momentele cheie ale relaţiei afective Nicolae Steinhardt-Nicolae Băciuţ a fost epistola trimisă de monah, mai tânărului său învăţăcel, un fel de filă la „***învăţăturile părintelui Nicolae către ucenicul său...Nicolae"*** – aşa cum mărturiseşte jurnalistul. Şi iată ce-i scria părintele Nicolae, printre altele: *„Am văzut şi la d-ta: luarea lucrurilor în serios, inspiraţie, grijă pentru formă. Te rog, cu toată prietenia, să continui a da poeziei atenţia cuvenită, respectul necesar. Nu fi grăbit! Şi din întrebările d-tale deduc: eşti acasă în domeniul gândirii şi artei. Nu te lăsa prins în capcană de modă, zor, mediu, exemple, clişee (voluntare ori involuntare), fii mereu în stare de alertă, treaz, de veghe! – şi foarte indulgent cu elucubraţiile şi bătrâneşti – copilăreştile spuse ale lui N. Steinhardt."*

Despre virtuţile morale ale monahului, Nicolae Băciuţ dă mărturie: *„N. Steinhardt era un spirit protector. N-ar fi suportat gândul că, cu bună ştiinţă, face rău cuiva. Doar pentru a nu face rău a făcut şi puşcărie! Ţinea foarte mult la fidelitate, un text al său se referea fără echivoc la aceasta în raport cu tinerii:* ***Despre fidelitate sau cuvânt bătrânesc pentru cei tineri*** *(în:* Monologul polifonic*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1991, pp.113-118). Poate că făcea acest lucru şi pentru că între valorile umane, între virtuţi, fidelitatea, în toate formele ei de manifestare era cel mai puţin evocată. N.*

Steinhardt vedea în fidelitate statornicie, care, desigur, nu era doar atributul unor anume vremi, ci al unei permanențe".

Ioana Crăciunescu, despre care Geo Vasile spune: *"nu numai că onorează pactul inviolabil cu propria, irepresibila vocație, dar atinge cota cea mai înaltă de expresivitate a poeziei ce se scrie azi în România",* răspunde la întrebările jurnalistului Nicolae Băciuț, mărturiseşte despre sine: *„M-am dezrobit de certitudini şi am devenit sclava întrebărilor".*

Dumitru Titus Popa este un alt interlocutor al jurnalistului care, între Drept şi literatură, afirmă: *„Mi-ar fi plăcut să-ți pot spune: am ales Dreptul şi m-a ales literatura. Din păcate, nu este cazul. Ce alegi şi ce te alege, asta-i o treabă esențială şi deloc personală. Scriitor eşti sau nu eşti. Îți aminteşti, desigur, replica maestrului Sadoveanu, oferită tinerilor aspiranți la glorie de la vechea Şcoală de literatură. Întrebat câți scriitori vor ieşti dintre mulții tineri prezenți acolo, maestrul a răspuns blajin: „Câți au intrat..." Poți alege o carieră oarecare, dar nu şi „cariera" de scriitor... (...) Din adolescență, citesc, notez, scriu. Cu un irepresibil sentiment al supraviețuirii, al salvării. Pot spune cu certitudine că literatura mi-a salvat viața. Am ales şi m-a ales viața! E bine. Nu poți alege cariera de scriitor, cel mult orgoliul de a fi considerat scriitor. De obicei, „mare scriitor". (...) Creația literară este o ruletă rusească. Supraviețuieşti sau dispari (în anonimat) după cum decide pistoletul talentului..."*

Dumitru Titus Popa întăreşte ideea conform căreia*: **„Creația adevărată este destin**. Toate celelalte sunt munci, profesii, meserii. Unele intelectuale".*

Cât priveşte sintagma „*povara provinciei*" – acesta răspunde: *„Nici vorbă de dezrădăcinare. E drept, am avut şansa de-a mă fi născut şi trăit, până în pragul majoratului, într-un sat de vreo sută de fumuri, în care **mitologia** – pricolicii, vârcolacii, strigoii, bosconitoarele, bocitoarele, descântecele, blestemele, leacurile – făceau parte din viața*

zilnică... Lucruri primordiale, nu? Chestii ce țin de veşnicia tradițiilor şi credințelor. Ai de unde porni, ai unde reveni. Apoi, am avut norocul să călătoresc în mari „spații culturale” şi-n mari oraşe sau puncte inițiatice: Paris, Roma, Ierusalim, Cracovia, New York, Babilon, Damasc, Moscova, Beijing, Casablanca, La Valetta, Barcelona... ***Am întâlnit*** *experiențe culturale şi spirituale într-adevăr excepționale,* ***dar nu şi alte esențe****. Esențele pot fi marginalizate, caricaturizate, eludate, cum vedem că ni se întâmplă şi azi –* ***în aceste vremi ale derivei şi cacialmalei axiologice*** *– dar nu distruse. Esențele nu depind de noi. Cei destinați le pot accesa creator; le pot readuce în condiția umană. Restaurarea esențelor şi re-raționalizarea existenței sunt de urgență. În cazul Bucureştiului de-acum, cu precădere.* ***Provincia*** *trebuie să se apuce iarăşi de treabă; pentru a amplifica tot mai palida lumină a Capitalei...”* Interviul se încheie în mod admirabil: *„Iubirea de carte, cititul, scrisul îți pot salva* ***viața*** *şi, numai în cazuri excepționale,* ***veşnicia.*** *Niciuna dintre ipostaze nu este rea.* ***Felix qui potuit rerum cognoscere causas…*** *Numai Bunul Dumnezeu ne ştie destinul! (****Cuvântul liber,*** *iunie 2007)”*

Discuția cu Ecaterina Țarălungă se axează pe preocupările de recuperare a literaturii exilului românesc. Intrerlocutoarea e de părere că începutul e bun pentru că: *„Scriitorii români din diaspora sunt parte a literaturii şi culturii române”* şi pentru cunoaşterea şi aprofundarea acestor valori ar trebui, la nivel instituțional, Fundația Culturală Română să se implice mai mult în acest domeniu*. „Deci, pe de o parte, e vorba de valorizarea celor clasicizați, iar pe de alta, sunt scriitori români ca Petru Dumitriu, care îmi spunea că el ar dori să-şi publice în țară lucrări pe care să le traducă el însuşi şi să le ofere fără copyright, dar discuțiile mele în țară, cu edituri româneşti, n-au dat rezultate în acest sens, pentru că majoritatea editurilor nu au fonduri suficiente pentru a tipări.”* Interviul legat de această temă a fost realizat la Liege, în 1999.

Un text de publicistică se referă la „***Nobelul şi dinamita literară”*** şi se referă la scriitoarea Doris Lessing, care s-a născut la 22 octombrie 1919 în Iran, la Khermanshah. *„Cele şaizeci de cărţi ale sale, atitudinea sa fermă în mişcarea feministă (e a 11-a femeie laureată cu Nobel din 1901 încoace!) reprezintă zestre pusă în balanţă de Academia Regală Suedeză. "O naratoare a experienţei feminine, care, cu scepticism, ardoare şi forţă vizionară, a expus critic o civilizaţie divizată", este argumentul suprem al înaltei instanţe academice în opţiunea sa”.*

Autorul inserează în acest volum tablete spirituale despre diferiţi autori sau evenimente culturale, cum ar fi „***Bistriţa - Sancerre Via Poezia***” ***„****La Sancerre, poezia românească a sunat foarte bine în… franceză, s-a bucurat de o primire entuziastă, mărturie stau aplauzele audienţei selecte căreia a fost prezentată. Dar, "Copacul de sunete", gândit de Olimpia Pop, a rămas în sute de exemplare în Franţa, într-o ediţie elegantă, scoasă în condiţii tipografice impecabile. Astfel, poezia românească de azi, prin câţiva autori reprezentativi, va putea fi descoperită în timp de cât mai mulţi cititori francezi”.*

Autorul prezintă în alt microeseu şi „***Poezia religioasă a lui Coşbuc”,*** citând şi anumite poeme, printre care*, „**Lumina Învierii**”, biruitoarea, devenită aură a unui întreg crez poetic devenit „suflet în sufletul neamului”. Cred că e timpul ca George Coşbuc să fie readus în biserica literaturii române, ca o rugăciune, ca o jertfă”.*

„Mai bătrân ca Nichita Stănescu” este o altă tabletă spirituală dedicată poetului, prilej de afectuoasă amintire a primei lor întâlniri: *„Când l-am cunoscut pe Nichita Stănescu, în toamna lui 1979, eram ruşinos de tânăr, iar poetul îmi părea un venerabil. Era tânăr şi bătrân deopotrivă, plin de viaţă, dar parcă şi obosit de viaţă. Dar în spatele lui avea o operă care afirma un poet, plasându-l într-un loc privilegiat dar meritat în*

istoria literaturii române. Era un clasic în viață şi nici nu putea fi privit altfel. Indiferent ce ar mai fi scris în cel de-al doilea semicentenar de-abia început, Nichita îşi spusese apăsat cuvântul în poezia românească. La cincizeci de ani, Nichita pleca lăsând o moştenire pe care niciun alt poet român contemporan nu i-a egalat-o încă. (...) Nichita Stănescu a ars repede, din cenuşa arderilor sale înălțându-se mereu păsări Phoenix. Când un autor are cincizeci de ani, nu se poate să nu se raporteze şi la Nichita Stănescu. Cât a realizat acesta în raport cu ceea ce a putut el da? Sigur, nu toți ajungem la înălțimi, dar toți putem aspira la înălțimi, având şansa să trăim peste cincizeci de ani, să fim, într-un fel, mai „bătrâni" decât Nichita. Acum, că am trecut de cincizeci, cum să-i mai spun, mai „tânărului" Nichita, „bătrâne"?"

O altă tabletă se referă la romanul „***Graal"*** al Melaniei Cuc, text intitulat ***„Între Melania şi Varvara".*** Nicolae Băciuț constată modernitatea frapantă a scriiturii, siguranța scrisului, dincolo de toate cochetăriile autoarei.

„***Dragostea e ca un câine venit din iad***" text-pretext pentru apariția unei cărți de poezie „provocatoare", de natură să aducă cititorii în „stand by" în teritoriul lecturii.

Publicistica îşi are aici locul preferat. Temele sunt variate, cum variate sunt şi motivele care le declanşează. „***Nevoia de traduceri"***, „***Un centenar uitat"*** – (centenarul naşterii lui Mihai Beniuc); „***Bucurie insuportabilă***" – prezentarea unui scriitor cu un destin atipic: Lazăr Lădariu; marginalii pe tema: ***„Dicționare. Scrisoare către un tânăr istoric literar*** (Mioara Kozak)"; „**Ultima bătălie"** – considerații asupra lucrării ***„Ultima perscuție"*** a preotului Cornel Marcu, despre ultimele persecuții ale creştinilor în Imperiul Roman de Est, în timpul lui Diocletianus, a lui Maximilian Daia, până la intrarea în scenă a lui Constantin cel Mare.

Un alt articol vizează, nu fără sarcasm, „***Dispariția informatorilor". „****Mai mult,* spune Nicolae Băciuț, *munca*

acestor informatori s-a materializat în cărți, lucrări de cercetare, teze de licență, de doctorat, o imensă arhivă a sentimentului românesc al ființei.

O astfel de carte, „Şi la lucru şi la joc", de Ioan Torpan, adunând folclor de pe Mureş, mă face să regret că, încet, încet, dispar informatorii, cei de la care ar mai putea fi culese mărturii ale dăinuirii noastre etno-spirituale prin vremuri."

Articole de publicistică sunt ocazionate de diferite evenimente sau idei, mărturisiri, portete. ***„Supraviețuire"*** – cartea lui Samuel Cernovits, constituie subiectul articolului cu acelaşi nume, inserat în această lucrare. *„Samuel Cernovits, evreu originar din Târgu-Mureş, a trăit coşmarul/calvarul lagărelor naziste. Poate că şi-a iertat călăii, dar n-a putut să uite.*

Aşa s-a născut cartea sa, „Supraviețuire, Ed. Nico, 2007, o carte cutremurătoare.

E o carte scrisă din trăiri personale sau din mărturii ale celor care au supraviețuit unor inimaginabile înjosiri ale ființei umane. O carte care poate fi privită şi din perspectivă estetică, fiindcă ea e o construcție narativă consistentă, coerentă, gândită astfel. Dar ea este, în primul rând, un document, o mărturisire. O spovedanie."

„Patria de cuvinte" – este un articol foarte interesant, pornind de la spusele lui Nichita Stănescu: „*noi avem o patrie de pământ şi o patrie de cuvinte". „De altfel, mă număr –* spune Nicolae Băciuț - *printre cei care au admirat la Nichita Stănescu capacitatea de a inventa cuvinte în limba română, plecând chiar de la zestrea ei. Aşadar, o cercetare asupra „conversiei" este mai mult decât binevenită, nu doar din perspectivă... poetică. Oricum, miza este una gramaticală, iar profesoara Angela Olaru ştie să dea conversiei ce-i al poeziei şi gramaticii ce e al ... conversiei".*

Despre cărțile Mariei Bogdan, Ioan Borşa, foarte tinerii poeți: Raluca Giuluşan şi Didida Degerat şi Andreea Radu,

Sergiu Şaim, Adina Szasz, Alexandra Moldovan, Debora Costea, autorul se exprimă în termeni promiţători, cu privire la creaţiile lor, dar şi în articolul *„Poezie şi Pedagogie”*, subliniind: *„Precocitatea nu e un fenomen care să mai surprindă. Inteligenţa, talentul se manifestă la vârste tot mai surprinzătoare, cu cât ele se apropie de anii de grădiniţă. Am publicat în ultimele două decenii autori care de-abia deprinseseră, unii, alfabetul limbii române, pe care şi l-au însuşit odată cu alfabetul liric. Unii dintre ei continuă să scrie şi azi, să citească, să aibă preocupări literare, artistice. Indiferent că vor avea parte de un destin literar/artistic sau nu, ei sunt câştigaţi de partea culturii, ei vor şti să preţuiască altfel valorile, să distingă mai uşor frumosul de urât, să înţeleagă mai bine ceea ce se petrece în jurul lor, în adâncul fiinţei lor.”*

„Nostalgii şi paşi spre poezie” ne conduc, alături de Nicolae Băciuţ, să-l cunoaştem pe Raul Deteşan şi poezia lui care e, aproape ostentativ, biografie.

Din poezia „celor 19” – îl cunoaştem şi pe Sergiu Rusz iar din cartea Lucreţiei Bogdan-Inţa simţim cum poezia se împleteşte în chip armonios cu nostalgia.

„Teatrul în proză” este o evocare a lui Romulus Guga, la 25 de ani de la trecerea sa la cele veşnice.

Oameni şi cărţi sunt subiectele predilecte ale lui Nicolae Băciuţ în publicistica sa. Universul fascinant al cărţilor cu reuşitele şi suferinţele lor, deţine capul rubricilor în revistele de cultură. Dar şi jurnalismul cultural promovat la TVR, doar la orele târzii ale nopţii ori la Departamentul de Ştiri. Un domeniu oarecum marginalizat în comparaţie cu can-canurile la modă care aduc un reiting invers proporţional cu valoarea lor.

O evocare a actorului Ion Fiscuteanu – care a jucat în ***„Moartea domnului Lăzărescu”,*** dar şi a neuitatului actor Ovidiu Iuliu Moldovan, sunt subiecte care trezesc interes deosebit. De asemenea, Expoziţia lui Liviu Ovidiu Ştef, ***„Satul***

săsesc” – un adevărat eveniment cultural, constituie subiectul art. ***„Artă şi univers rural săsesc”.***

Gabriela Alecu este prezentă şi ea în această carte, prin articolul „***Porţile” Gabrielei Alecu.*** Nicolae Băciuţ o prezintă astfel: *„În arta plastică, în lucrările Gabrielei Alecu, porţile nu sunt cu nimic mai prejos, rămân „fiinţe magice”. Motivul porţii e o permanenţă a căutărilor noastre existenţiale. Până la urmă, şi omul este o poartă. Cel puţin una prin care arta intră în lume. Rămân destule porţi, vămi pe care arta trebuie să le treacă până la cea din urmă poartă, cea a Raiului, Poarta Cerească, pentru că un artist adevărat spre o astfel de poartă ţinteşte. Cel puţin prin arta sa”.*

Atent la fenomenul cultural mureşean dar nu numai, Nicolae Băciuţ, ca un vrednic cronicar, semnalează, aduce în scenă, pune în discuţie subiecte „fierbinţi” din cultura şi arta românească, şi atât pe cei care o fac, cât şi cei care o gustă. Un om care şi-a închinat viaţa monumentului cărţii, spunea într-unul din celebrele sale motto-uri: „Admir arta, îi admir pe creatorii de artă, dar şi pe consumatorii de artă.”

Cred că Nicolae Băciuţ este un astfel de om, care întruneşte toate trei atributele: acela de creator, de admirator şi de consumator. Dar mai are un atribut – care se găseşte mai rar printre autori: acela de promotor cultural, descoperitor şi susţinător de talente literare şi artistice. Aceasta vine şi din calitatea de profesor la Institutul de Teatru. Într-un cuvânt, el este un creator şi consumator de FRUMOS.

Despre „ipostazele plastice” ale Danielei Bălănescu, Nicolae Băciuţ e de părere că: *„e un nume care câştigă teren în arta plastică mureşeană, ajungând într-un prag de maturitate a posibilităţilor de exprimare”.*

Şi despre Marcel Naste, artist plastic din Reghin, autorul se pronunţă astfel: *„Întâlnirea cu Marcel Naste la Reghin a fost pentru mine o adevărată revelaţie, am avut atunci sentimentul că întâlnesc un tânăr care are ştiinţă, are şi*

conştiință şi are şi credință – o triadă pe care el încearcă să construiască un destin. Marcel Naste este un nume nou în pictura iconică mureşeană. La cei 25 de ani ai săi, însă, el intră în forță în această zonă, optând pentru o temă, reabilitată într-un fel de Horea Bernea, Prapurul. Prapurii lui Marcel Naste, având ca motiv fundamental crucea, intră într-un registru monocord, în aparență, de fapt el abordând straturile profunde în căutarea mesajului mistic pe care, în simbolistica sa, crucea îl poate transmite. El îşi propune să desluşească esențele primordiale din simbolistica cruciformă, ducând interpretarea chiar şi prin revelație, spre căi mai puțin bătătorite, mai puțin abordate".

Se ştie, critica de artă nu e la îndemâna oricui. Îți sunt necesare cunoştințe vaste în acest domeniu, dar şi o dragoste nemărginită față de frumos şi față de creatorii de frumos. Despre Horia Remus Epure, Nicolae Băciuț afirmă în **„*Arta de a trăi prin artă*":** *„E greu de imaginat că azi are cineva curajul, în România, să trăiască din artă. Horea Remus Epure şi-a asumat acest curaj, care însă înseamnă foarte multă muncă şi mobilitate, astfel încât să poată să-şi asigure un ritm susținut, continuu, al întâlnirii cu cei interesați de arta sa."*

Tabere de cultură, expoziții, lansări de cărți, cronici teatrale sau cinematografice, manifestări omagiale, toate sunt inserate de către cronicarul cultural în revistele culturale ori în volume de publicistică precum acesta.

Dar şi restaurări de picturi bisericeşti, aşa cum a făcut Vasile Pop: *„E una dintre cele mai frumoase biserici din țară pe care eu le-am restaurat". Biserica de lemn din Săcalu de Pădure, datând de la 1809, având hramul "Înălțarea Domnului", a avut parte de o istorie frământată. Ridicată pe locul unei biserici vechi de lemn, de către preotul Popa Chiril, începând cu anul 1760, ea a fost finalizată în 1809, când s-a încheiat şi pictura interioară, realizată de pictorul Stănel Condrate, fiind sfințită de-abia în 1814, de episcopul de Sibiu*

Vasile Moga. O furtună puternică, în anul 1900, a doborât turla bisericii, turla care a fost reconstruită nu a mai avut dimensiunea celei anterioare, dar a păstrat arhitectura acesteia. În 1900, a fost repictată bolta din pronaos. Starea în care a ajuns la sfârşitul mileniului trecut a reclamat demararea unor ample lucrări de restaurare, realizate pe parcursul anilor 2003 şi 2004. După recepţia parţială de anul trecut, de curând s-a făcut recepţia finală a acestei restaurări, în prezenţa unor reprezentanţi ai Ministerului Culturii şi Cultelor şi ai unor instituţii mureşene. Printre ce-i prezenţi la recepţia finală s-a aflat şi cel care a realizat lucrările de restaurare, maramureşeanul Vasile Pop, care are o firmă de restaurare, „Taina lemnului".

Cu deosebit şarm dar şi cu o doză de autoironie, Nicolae Băciuţ vorbeşte şi despre superstiţiile care i-au marcat copilăria: pisica neagră, ieşitul cu un vas gol în cale şi întorsul din drum.

Un înduioşător portret îi face autorul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la 92 de ani. Articolul se numeşte **„*Vara Patriarhului*".**

Înscăunarea noului Păstor al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Daniel, constituie subiectul articolului **„*Cu gândul la doi patriarhi*".**

Nicolae Băciuţ are iscusinţa de a căuta şi găsi, titluri metaforice ori alcătuite din butade originale, jocuri de cuvinte ori esenţă de spirit. Un astfel de titlu este **„*Dialogul culturii, cultura dialogului*"** – cu privire la relaţiile cu fraţii români de dincolo de Prut. *„E vremea să se se accepte că nu există două limbi române, nici două literaturi. Că dialogul între culturile de pe ambele maluri ale Prutului este dialog în interiorul aceleiaşi culturi. Dar pentru aceasta e nevoie de puţină cultură a dialogului. Cultura dictaturii nu duce niciodată, nicăieri".*

Un alt asemenea titlu este ***„Sat muzeu, muzee la ţară":*** *„Un muzeu etnografic în mediul rural e, la prima vedere, un*

paradox. Doar satul întreg ar trebui să fie un mezeu viu – ar spune unii. Din păcate, o realitate care ne sperie trebuie s-o salutăm. Cu ani în urmă, o țărancă din satul mureşean Idicel Pădure, exasperată de gândul că toată moştenirea satului se prăpădeşte văzând cu ochii, a construit o casă "veche" în propria ogradă şi a amenajat în ea un muzeu etnografic, adunând în ea de la săteni tot felul de vechituri "netre-buincioase", reconstituind o gospodărie tradițională. Iată că experiența aceasta face pui şi la Archiud, apare tot un muzeu etnografic, fireşte, de altă factură, într-un alt amplasament, dar cu acelaşi conținut: vechituri din satul de altădată. Entuziasmul scriitoarei Melania Cuc, archiudeancă de origine, susținut de nostalgia şi disperarea unor venerabil intelectuali ai locului, a făcut posibilă apariția unui inedit muzeu etnografic, în clădirea şcolii din sat. Tiptil, pe nesimțite, satul se retrage într-o casă, într-un muzeu. Moare, dar nu se predă".

Despre litoralul românesc, Nicolae Băciuț scrie un articol intitulat, superb: ***„Marea ca o mireasă părăsită",*** care oglindeşte starea deplorabilă a litoralului în perioada postdecembristă.

Probleme sociale, cum ar fi starea de degradare a şcolilor româneşti şi faptul că, de fiecare dată, începutul de an surprinde învățământul cu lucrări de reamenajare şi reparații neterminate, constituie subiectul din „***Bine ați venit – la revedere!"***

Despre Balcic şi despre „***Inima reginei Maria***" – scrie Nicolae Băciuț în „***Inima reginei Maria"*** – o evocare impresionantă a locului unde s-a aflat pentru o vreme o parte din trupul reginei: *„N-am căutat inima reginei Maria, deşi ea era peste tot. „Cer, spunea regina Maria, în Testamentul din 1933, ca inima să-mi fie scoasă din trup, pusă într-o casetă prețioasă de bijuterii (pe care o las eu) şi îngropată în micuța Stella Maris, la Balcic, bisericuța simplă cu vedere la mare". Fizic, n-a stat mult aici, pentru că, după moartea reginei, la*

Sinaia, la 18 iulie 1938, inima, deşi îngropată în bisericuța din apropierea Castelului, a fost dusă la Castelul Bran, (apropiind-o de trup, îngropat la Curtea de Argeş) alt loc drag reginei, într-o bisericuță veche adusă din Lueriu, județul Mureş, pentru că în 1940 România a pierdut Cadrilaterul, în favoarea Bulgariei. Inima reginei Maria, după descrierea unei moldovence bătrâne, în perioada primului război mondial, era "rotundă, roşie şi plină de dragoste". Şi cum ar fi putut fi altfel o inimă în care s-a zămislit acel mic Paradis de pe malul mării? Zbuciumul inimii reginei Maria a continuat şi după moartea sa. Medicii care i-au făcut autopsia trupului neînsuflețit al reginei, au tratat-o cu formol şi au pus-o într-o casetă octogonală de argint, învelită în drapelele României şi Marii Britanii şi pusă într-o altă casetă din argint aurit, ornamentată cu peste 300 de pietre prețioase, realizată de un bijutier parizian, fiind primită în dar de la „Doamnele Române”, atunci când principesa Maria a venit prima oară în România. De la Cotroceni, inima a ajuns, testamentar, la Balcic, de aici a fost readusă la Bran, din bisericuță a fost mutată în 1941 într-o firidă (devenită capelă) săpată într-o stâncă la Măgura Branului. În 1968, cu concursul directorului de atunci al Muzeului Bran, a fost profanat mormântul, caseta a ajuns inițial în Casa de bani a Muzeului Bran, apoi, în 1971, la Muzeul Național al României, unde au fost „valorificate” cele două casete de argint, în timp ce inima, într-o stare nu foarte bună de conservare, a ajuns într-o cutie de plastic, uitată de lume în depozit, până azi”.

Parcă ne aflăm în relicvar şi descoperim moaşte neputrezite de sfinți.

Scriitorul include în carte şi pagini de jurnal de călătorie, impresii, note foarte intersante despre locuri vizitate care au lăsat o amprentă în conştiința şi inima sa. Unul din aceste locuri este Chambord: *„Când am văzut prima dată castelul Chambord, din Franța, am avut cel mai acut sentiment*

al ficțiunii. Nu mi s-a părut că acea construcție e reală, că e pe pământ, ci că mă aflu într-un basm. Cu feți frumoşi şi Ilene cosânzene, cu zmei, cu tot tacâmul... Se spune chiar că Charles Perrault, după ce a vizitat Chambordul, impresionat de ceea ce oferea acesta, a valorificat în basmul său "Frumoasa din pădurea adormită" câte ceva din ambianța creată de castel. Atât de fascinat am fost şi eu încât, oricât de mare împătimit al jurnalelor de călătorie sunt, mi-am spus că pentru acest castel nu se găsesc cuvinte pe „acest tărâm" şi am refuzat să scriu despre el. Cuvintele sunt şi prea puține şi prea sărace pentru a vorbi despre măreția acestui castel - la simpla privire a lui, dinafară, fără să mai iei în calcul şi istoria pe care o duce cu sine de secole."

Despre Postul TV Trinitas, autorul se pronunță cât se poate de favorabil: **„***Trinitas TV este un vârf al asumării mijloacelor de informare în masă de către biserica ortodoxă română. Postul are un precedent, pe spațiul Mitropoliei Moldovei, acolo unde PF Daniel, actualul patriarh al României a păstorit ca mitropolit. Trinitas TV a ales formula maximală pentru a ajunge la cei interesați: transmiterea programelor prin satelit, ceea ce va veni în sprijinul tuturor românilor ortodocşi, împrăştiați prin toată lumea şi pentru care nevoile de cult întâmpină multe obstacole".*

Şi considerații morale despre codul etic şi „***Şapte ani de-acasă"*** face autorul într-un articol: „*Această sintagmă,-* spune Nicolae Băciuț - *a avut valoare de certificat moral, echivalentul educației fundamentale minimale, la care se putea raporta un întreg traseu existențial. Cei şapte ani de-acasă erau fundamentul formării personalității umane, iar carențele educației în "cei şapte ani" aveau repercusiuni majore în devenirea unui destin. La ei se raportau şi cele bune şi cele rele în comportamentul individului major. Oricât de important era rolul şcolii, raportarea la cei şapte ani de-acasă era făcută ca la o zestre genetică, nu uşor de modificat, îmbunătățit. În*

cei şapte ani de-acasă se modelau principalele trăsături de caracter ale individului. Familia era decisivă, în cârca ei se punea ce era mai greu. Şi dacă peste educaţia primară, de-acasă, venea şcoala şi-şi punea amprenta, nu se avea decât de câştigat. Dar cei şapte ani de-acasă se modelau acasă, în sânul familiei, într-un mediu în care exista şi căldură sufletească şi imperative comportamentale, unde era şi tată şi mamă şi fraţi, surori, bunici, factori decisivi, fiecare cu note personale ale influenţei".

Într-un articol, autorul scrie despre „***Folkul, dincolo de nostalgii"*** şi generaţia care a iubit şi a cultivat acest gen de muzică.

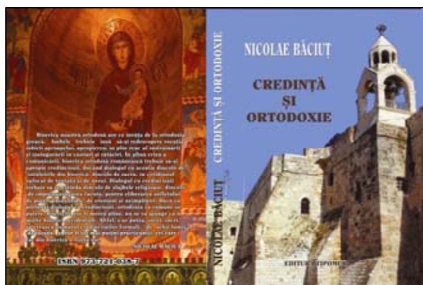
Jurnalistul constată cu mâhnire că după 1989 patriotismul s-a devalorizat în România.

Concise, la obiect, bine articulate din condei, ridicând probleme actuale, articolele de publicistică ale lui Nicolae Băciuţ din această carte demonstrează, dacă mai era cazul, măiestria autorului, faptul că el îşi ia permanent în serios profesiunea de ziarist şi totodată, e oricând gata să-şi împărtăşească experienţa proprie celor mai tineri colegi de breaslă. Şi, cu un astfel de maestru, mulţi se pot considera privilegiaţi de a fi ucenicit sub coroana rotundă şi generoasă a acestui trunchi viguros, răsărit în pământul rodnic al culturii române.

29 iunie 2010
Solemnitatea Sf. Apostoli Petru şi Pavel
Ziua Dunării

TRIUMFUL SPIRITULUI. EREGRINÂND CU DUMNEZEU SPRE DUMNEZEU

NICOLAE BĂCIUȚ, *Credință şi Ortodoxie. Jurnal de călătorie. Muntele Athos, Istanbul, Meteora, Țara Sfântă,* Editura Tipomur, 2006

Autorul acestei cărți ne propune un periplu spiritual, o călătorie inițiatică din sine, cu sine şi spre sine, în căutarea absolutului din noi, luându-şi ca repere sacre, patru din centrele de pelerinaj fundamentale pentru orice creştin, aşa cum Mecca este pentru orice musulman: Muntele Athos, Istanbul, Meteora, Țara Sfântă. Asistăm prin urmare la o inițiere, la o creştere şi la devenire întru spirit, a unui creştin care a înțeles pe deplin că viața însăşi este o călătorie,către poarta care, doar o dată, se deschide pentru fiecare om. Şi, dacă nu te afli în fața porții, în preajma ei, aşteptând această supremă deschidere, poți rămâne pe dinafară. O frază dintr-o rugăciune către Sfântul Anton de Padova, spune cam aşa: “Am trăit de parcă n-ar trebui să mor niciodată”. Un creştin autentic trebuie să aibă permanent în vedere ținta finală: aceea a trecerii din această vremelnică viață, spre Viața adevărată. Nu e uşor de admis că lumea există şi fără noi, că vom pleca într-o zi, ori într-o noapte, pe drumul fără întoarcere. De aceea, pregătirea este absolut necesară. Ce vrea să ne spună Nicolae Băciuț în acest pelerinaj pe la locurile sfinte? Să ne descrie peisaje fabuloase, condiții de viață excelente în hoteluri de lux, un înalt standard de viață la care oamenii jinduiesc îndeobşte? Nicidecum. Urmărind traseele afective proprii, autorul acestui ***Jurnal de***

călătorie ne face părtaşi la trăirile sale spirituale, la impactul pe care l-au avut în viaţa lui, lăcaşurile sfinte, oamenii duhovniceşti întâlniţi, experienţele sale şi ale altora, toate trecute şi văzute prin dioptrii sufleteşti în stare să redea, microscopic, fiecare întâmplare.

Primul traseu iniţiatic este Muntele Athos şi autorul ne înfăţişează şi motivaţia care l-a condus spre o astfel de experienţă, şi anume, invitaţia făcută de Î.P.S.S. Andrei. Surpriza, uimirea şi bucuria se amestecă în primele momente şi autorul este în stare să-şi mărturisească*: "N-am visat niciodată să ajung la Muntele Athos. Cum în China exista un "oraş interzis" şi pentru mine Athos era un "munte interzis". Nu m-am gândit vreodată că Muntele Athos e pe pământ. Să fie oare atât de aproape Athosul? Atât de curând?"*

Drept pentru care autorul începe un pelerinaj închipuit, pe un traseu cunoscut până la un moment dat: *„Acum, când scriu aceste rânduri, nu ştiu nimic despre traseu, există unul doar în închipuirea mea, unul care are ca reper Prodromul, care se spune că e unul dintre aşezămintele monahale athonite importante, în primul rând pentru noi, românii. Citisem cândva că la această mănăstire se află o icoană a Maicii Domnului. Găsesc şi acel decupaj din ziar referitor la Prodromul Românesc, ridicat între 1852 şi 1866."*

Documnetat şi minuţios până la acribie, scriitorul ne oferă informaţii despre reperele pe care le avea încă înainte de a începe neaşteptata călătorie: *„Icoana Maicii Domnului de la Prodromul este făcătoare de minuni. Ea a fost zugrăvită la 1863, de un zugrav evlavios, Iordache Nicolau, din Iaşi, care a acceptat condiţiile impuse de părintele Nifon, stareţul schitului, care şi-a dorit o icoană a Maicii Domnului, care "să fie spre mângâiere confrăţimei şi vizitatorilor, totodată protectoare şi de grijă purtătoare acestei sfinte noi monastiri". Despre icoană se spune că a făcut numeroase minuni: "tot felul de suferinzi au venit a se închina în faţa Maicii Domnului şi a se stropi cu aghiazmă. S-au*

tămăduit prin această Sfântă icoană bolnavi de friguri, surzi, cu dureri de cap sau de măsele, de ochi, de vătămături, îndrăciți, care suferă de boala copiilor şi alte multe feluri de boale".

Icoana Maicii Domnului de aici are şi o zi în care e cinstită cu fast, 12 iunie, când preoții rostesc rugăciunea: "Prea Sfântă Stăpână, de Dumnezeu născătoare, pururea fecioară Marie, protectoarea şi apărătoarea noastră, cerem a Ta nebiruită apărare. Împărăteasa Cerului şi a Pământului, ceea ce ai cu dreptate numele de Prodromița, adică înaintemergătoare, întăreşte-ne întru lucrarea faptelor bune şi ne du de mână întru împărăția cea cerească, povățuieşte-ne pe noi, toți dreptcredincioşii creştini, spre a vedea şi veşnic a ne îndulci de mărirea Fiului Tău şi Dumnezeul nostru, că binecuvântată şi Prea Proslăvită eşti, în vecii vecilor, Amin".

Se mai spune că "oricine reuşeşte să ajungă pe Muntele Athos este protejat de Maica Domnului". De aici şi îndemnul părintelui egumen al Prodromului, Petroniu Tănase, către cel care trece pragul Schitului: "Să te închini şi să săruți cu evlavie icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, care se află în biserica noastră".

"Mărimea Sfintei Icoane este de 1 metru şi 10 cm în lungime, iar lățimea este după proporțiune. Fața Maicii Domnului şi a Domnului sunt în culoarea grâului, nasul, gura şi bărbia sunt foarte potrivite la măsuri, iar ochii atâta dar au, ca şi cum ar soarbe inima privitorilor; cu toate acestea, căutătura este cu stăpânire".

Această pregătire psihologică se termină, inevitabil, cu o întrebare legitimă: „Voi avea oare şansa să mă închin la Prodromiță?" pentru că, recunoaşte autorul: *„Athosul e Patria adevărată a Ortodoxiei monahale, locul în care s-au retras în rugăciune şi românii, de secole. Aici mai poate fi regăsită devenirea întru ființă a neamului românesc".* Un creştin, un umanist, susține Nicolae Băciuț ar trebui să-şi înceapă călătoria din Țara Sfântă şi s-o încheie la Muntele Sfânt, deci tot în

Grecia (aşa cum susţinea Zoe Dumitrescu-Buşulenga – n.n.) care e şi unul din cei trei piloni ai ortodoxiei.

15 companioni, în mare majoritate persoane consacrate, călătorind spre Muntele Sfânt, alături de păstorul lor, Î.P.S. Andrei. Data începerii plerinajului este 14 septmbrie 2003, o zi sfântă, Ziua Înălţării Sfintei Cruci, şi grupul porneşte la drum după o sfântă liturghie în Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia.

Deşi autorul mărturiseşte cu francheţe: *„Sunt complet nepregătit pentru această călătorie spre Muntele Athos. Nici fizic şi nici spiritual”* – se pare că pregătirea va avea loc pe parcurs, gradat, într-o dinamică mergând până la experienţe de înaltă trăire duhovnicească.

Să-l lăsăm pe autor, care face observaţii pertinente şi vede totul cu ochiul vigilent al ziaristului, să fixeze unele coordonate mai importante ale acestui drum: *„Am făcut un scurt popas la Plevna, la biserica mausoleu, închinată eroilor români şi ruşi care au căzut aici în Războiul din 1877-1878. E destul de precar îngrijită, aproape uitată, ca de altfel cum e, în general, biserica în toată Bulgaria.”*

Important în acest lung reportaj de călătorie este, după părerea noastră, respectarea adevărului şi încărcătura emoţională provocată de vizitarea locurilor creştine. Mănăstirea Rila – reper important pentru ortodoxie, i-a lăsat autorului următoarea impresie: *„În acest munte a sihăstrit cuviosul Ioan de Rila, devenit cel mai important sfânt al bulgarilor. În penumbrele amurgului, Mănăstirea Rila e strălucitoare dar fără viaţă. Dacă cu ani în urmă erau peste o sută de călugări, acum sunt doar şapte, iar viaţa monahală e una destul de modestă într-o mănăstire care se pretinde şi chiar este simbolul monahismului bulgar. De altfel, din 1961, Mănăstirea a devenit “muzeu naţional”, ceea ce, din punct de vedere religios, e o absurditate. Să iei credinţa, viaţa adevărată a unei mănăstiri care are tot ce-i trebuie vieţii monahale, e de neiertat. Chiar dacă e în patrimoniul UNESCO, cum să încremeneşti viaţa monahală în*

muzeu? Şi ca absurdul să fie întărit, o parte a chiliilor au căpătat destinaţie turistică.”

De remarcat că Nicolae Băciuţ nu şi-a propus aici să vină cu critici asupra reperelor sfinte ale Bulgariei, Greciei şi chiar ale românilor, nici pe departe. E vorba despre orizontul de aşteptare, care poate fi, pentru fiecare, altul, mai cuprinzător, mai îngust, după propria imaginaţie. Şi uneori, acest orizont nu corespunde cu realitatea. E ca şi cum ai viziona un film după o carte celebră şi niciodată nu va corespunde imaginea ta cu aceea a regizorului şi scenaristului care au realizat ecranizarea. De aici şi senzaţia de ireal şi dezamăgire pe care o încearcă autorul jurnalului de călătorie. În definitiv, trăirile sale nu sunt universal valabile, fiecare are modul său de receptare şi percepţie a realităţii. Iată de ce sentimente este animat în chilia în care este găzduit, la mănăstirea Rila: *„Sunt singur şi încerc să-mi închipui ce făceau într-un astfel de spaţiu vieţuitorii de altădată de aici, când mănăstirea era vie. Sunt patru paturi cazone, un dulap, o masă, un cuier. “Chilia” are bucătărie proprie, cu o masă şi chiuvetă, un hol mic. Uşile au clanţe vechi, ca la casele noastre de la ţară, în copilărie. Zidurile sunt groase, iar geamurile au gratii. Ca într-o puşcărie sau ca într-un ospiciu. În tavan atârnă un bec, la a cărui lumină palã de-abia se poate citi. Cu toate acestea, nu mă simt deprimat şi poate că nici nu mi-aş refuza o viaţă de călugăr aici, cu toate condiţiile modeste, nu mult diferite de cele din secolul al XIX-lea”*

Şi, desigur, emoţiile cele mai puternice, sunt încă livreşti, legate tot de cărţi, universul predilect al autorului: *„Mi-am luat cu mine şi câteva cărţi. Una dintre ele,* Dăruind vei dobândi*, e scrisă de un călugăr cărturar, pe care şi l-ar dori orice mănăstire: N. Steinhardt. E primul călugăr din viaţa mea şi când l-am văzut întâia dată am crezut că e un sfânt, că a coborât dintr-o icoană.”*

Întrebare: poate avea un intelectual, un cărturar, trăiri extraordinare, provocate de lectură, mai mult decât de viaţa

advărată? Desigur că poate, pentru el viața, lumea înseamnă carte. J.Luis Borges spunea că-şi închipuie Paradisul ca o mare, uriaşă bibliotecă.

Printre reperele incluse în program se află Mănăstirea Simon Petra *„care, după ce a ars la sfârşitul secolului al XVI-lea a fost refăcută cu sprijinul lui Mihai Viteazul, în 1599. Portretul său se află, între portretele unor sfinți, în trapeza mănăstirii. Mănăstirea e renumită şi pentru cântăreții săi şi printr-o bibliotecă celebră.”*

Un alt reper de atins este Mănăstirea Sfântul Grigoriu, *„unde se află mormântul Sf. Nifon, mitropolit al Țării Româneşti. Ea îşi leagă numele de Ştefan cel Mare care, după ce mănăstirea a fost distrusă de pirați, a rezidit în 1497 biserica, iar cinci ani mai târziu el face şi reparații generale la mănăstire.”*

Alte repere: Mănăstirile Xiropotamu, Pantelimon, Vatopedu şi în ultimele zile, Schitul Prodromul. Câteva cuvinte despre Muntele Athos, consemnate într-un ghid: *„Muntele Athos este republică monahală, care ține administrativ de Grecia şi religios de Patriarhia ecumenică a Constantinopolului. În 1985, (...) la Muntele Athos erau 1309 călugări, din care 598 în mănăstiri şi restul în schituri, chilii, colibe, peşteri… Constituția Muntelui Athos stipulează că străinii n-au voie să stea aici decât patru zile, dar şi aici se mai încalcă Constituția.*

Cea mai mare înălțime a Muntelui Sfânt e Atonul, cu 2033 m, mai puțin falnic decât Muntele Rila, dar cu toate acestea mult mai aproape de cer.

Numărul de mănăstiri de la Muntele Athos e bătut în cuie, aş putea spune că e “răstignit”: douăzeci. Acestea sunt: Marea Lavră, Vatopedu, Iviru, Hilandaru, Dionisiu, Cutlumuş, Pantocrator, Xeropotamu, Zografu, Dochiaru, Filoteu, Caracalu, Simon Petra, Sf. Pavel, Stavronichita, Xenofont, Grigoriu, Esfigmenul, Pantelemon (Rusicon), Costamonitu. Multe dintre schituri însă au dimensiuni de veritabile mănăstiri.”

Şederea la Mănăstirea Rila are darul, însă, de a-i pregăti pe pelerini pentru marele impact sufletesc care e Muntele Athos: *„Viața monahală renaşte, însă încă cu timiditate, cei şapte călugări, toți în vârstă, nereuşind nici pe departe să reabiliteze tradiția.*

Biserica, cu Hramul Naşterea Maicii Domnului, e construită în stil bizantin, cu trei altare. În biserică, după slujbă, ne sunt arătate moaştele Sfântului Ioan de Rila, pe care le sărutăm, ne închinăm şi ne pregătim de drum. Din păcate, nu putem vizita şi muzeul Mănăstirii, unde se află valori bisericeşti din secolele XIV-XIX, pentru că Muntele Athos, cu ale sale „Universități ale pustiei", cum sunt considerate mănăstirile, schiturile athonite, ne aşteaptă."

Salonicul întâmpină grupul de pelerini cu obişnuita-i forfotă legată de comerțul stradal şi animația din jurul bisericilor, ceea ce-l face pe autor să exclame: „*E atâta istorie şi credință în acest spațiu!"* Biserica Sfântul Dimitrie e reperul principal aici: „*Demetrius a fost ofițer roman care a susținut creştinismul şi l-a mărturisit pe Christos, ceea ce i-a adus moartea, la porunca împăratului Diocleţian. (...)*

La Mănăstirea Sf. Arsenie cel Nou, am fost întâmpinați cu bucurie şi ospitalitate. Deşi este nouă, fiind construită în 1986, Mănăstirea e înfloritoare prin puterea credinței, chiar dacă în zonă mai sunt încă alte multe mănăstiri.

Complex concepută, cu multiple utilități, ea este gazdă bună şi pentru trup şi pentru suflet."

În acest spațiu de grație autorul mărturiseşte: „La mare preț pentru mine este solitudinea, intimitatea care-mi aduce liniştea lecturii şi scrisului până târziu în noapte: *Înainte de culcare am ieşit la o plimbare în preajma Mănăstirii. Am admirat împreună panorama nopții peste Marea Egee, cu luminile de pe țărm oglindindu-se clipind, în apele sale."*

Autorul îşi exprimă convingerea că: *„Biserica noastră ortodoxă are ce învăța de la ortodoxia greacă. Ambele trebuie*

însă să-şi redescopere vocaţia iubirii aproapelui, apropierea, în plin veac al înstrăinării şi însingurării în căutări şi rătăciri. În plină criză a comunicării, biserica ortodoxă românească trebuie să-şi apropie credincioşii, ducând dialogul cu aceştia dincolo de întâlnirile din biserică, dincolo de sacru, în cotidianul sufocat de tentaţii şi de nevoi.

Dialogul cu credincioşii trebuie să se extindă dincolo de slujbele religioase, dincolo de împreunărugarea făcută, pentru eliberarea sufletului de poveri existenţiale, de eroziuni şi neîmpliniri. Dacă va prelungi dialogul cu credincioşii, ortodoxia va rămâne în putere, bisericile vor fi mereu pline, nu se va ajunge ca-n multe biserici occidentale.

Altfel, s-ar putea, încet, încet, să crească numărul credincioşilor formali, "de ochii lumii", de faţadă, şi vor fi tot mai puţini practicanţii, cei care fac din biserică o fiinţă vie."

Faptul că autorul îşi exprimă convigerile, nu numai cele religioase, dar şi cele sociale, este meritoriu. Şi într-aceasta constă adevărata profesiune de jurnalist. El îşi exprimă însă şi emoţiile şi freamătul lăuntric legat de apropierea unui loc renumit prin sacralitatea lui: *„Atât de aproape de Muntele Athos! Nu l-am perceput niciodată decât ca pe un simbol dincolo de orice realitate. Cât de real e Muntele Sfânt din Muntele Athos? Cât adevăr şi cât mit duce cu sine?*

Sunt asemeni celui îmbrâncit de pe punte în mare, fără să ştie înota".

La Mănăstirea Sfântul Arsenie cel Nou, unde grupul pelerinilor ajunge în 17 septembrie, observă autorul: *„În liniştea nopţii, bătăile de toacă au limpezime, fiecare bătaie e ca un cuvânt tainic pe care numai cel care are credinţă puternică îl poate înţelege.*

Când bătăile de toacă se pierd în noapte, doar ţârâitul prelung şi apropiat al greierilor se mai aude, de parcă aceasta ar fi muzica liniştii.

Mă simt ca într-un alt secol, îndepărtat."

Se simte în aceste însemnări ale autorului, emoția, pietatea, evlavia şi bucuria uimită de a se afla pe aceste locuri: *„Cu siguranță, Grecia este patria cea mare şi autentică a ortodoxiei, chiar dacă Rusia are vreo 50 de milioane de credincioşi ortodocşi, iar noi vreo 17,5 milioane. Cu cei circa 10 milioane de credincioşi ortodocşi, Grecia e deasupra tuturor!(...). După cât e de veche, după cât prezent are, ortodoxia greacă e cea mai aproape de cer”.*

Însă Nicolae Băciuț, dincolo de efuziunile lăuntrice de bucurie pioasă, nu poate să nu se întrebe: „*Cât poate reține un jurnal din trăirea unei astfel de călătorii? Cât te poți detaşa de ceea ce ți se întâmplă cu atâta repeziciune, peste câte lucruri treci fără să reții esențialul. Mai există şi rețineri, sunt lucruri pe care nu te lasă inima să le consemnezi sau pe care nu vrei să le faci, totuşi, publice. Rămâne ceva ce e al tău şi numai al tău, pe care nu-l poți împărți cu nimeni. Are dreptate Wittgenstein: "Despre ce nu se poate vorbi trebuie să tăcem".*

Autorul presară, dincolo de însemnările de călătorie şi de emoțiile trăite şi meditații asupra unor teme religioase, întrebări fundamentale pe care ar trebui să şi le adreseze fiecare creştin: *„Ce-i apropie şi ce-i desparte pe preoți de monahi, dincolo de statutul social, cu rigorile specifice pentru fiecare în parte? Ce înseamnă să ai vocație preoțească şi vocație monahală? A fi plus a avea, a fi plus a nu avea – posibile ecuații cu semnul (in)egalității. Credință, rugăciune, răbdare, smerenie, ascultare. Cine, cum, cât îşi ia partea din fiecare? Cine duce timpul – bun sau rău – mai departe şi cine-l opreşte în loc? Cine spune "Opreşte-te clipă, sunt fericit?"*

Dar şi întrebări retorice precum acestea, la care autorul încearcă răspunsuri pe măsura înțelegerii sale: *„De ce numărul celor care viețuiesc pe Muntele Athos e cu măsură? De ce femeile n-au voie nici să calce pământul Muntelui Sfânt? Ele n-au acces în rai, ele nu trebuie să dobândească viața veşnică? Ele n-au dreptul la mântuire?*

Credința nu poate fi misogină. Ea nu poate despărți bărbatul de femeie, după ce, prin credință, prin biserică, îi uneşte pe viață, dorindu-le ca nimic să nu-i despartă? Iubeşte pe aproapele tău nu face restricții, nu pune interdicții!

Oricât de mare ar fi fost păcatul Evei, există şi iertare. Dumnezeu este iubire.

Merg eu oare spre Muntele Athos ca un răzvrătit sau doar ca un nedumirit?

Să nu accepte credința... prezumția de nevinovăție?"

În drum, cu vaporaşul Sfânta Ana, spre Dafne, autorul are alte prilejuri de observație şi meditație: *„La Dochiaru, vaporul se apropie de țărm, pentru ca să coboare călugări şi turişti, iar alții să se îmbarce pentru o nouă țintă. Urmează la rând, până la Dafne, mănăstirile Xenofont, Pantelemon şi Xeropotamu. Iar mai sus, spre culmi, mănăstirile Zografu şi Costamonitu. Un amestec de măreție şi stranietate în aceste mănăstiri, aflate într-un moment de renaştere, prin amplele lucrări de restaurare care se fac cu finanțări şi de la Guvernul grec şi de la Comunitatea Europeană. E o decizie înțeleaptă, aveam să mă conving doar din vizita la două dintre mănăstiri, Simon Petra şi Grigoriu, care adăpostesc valori inestimabile de cultură şi civilizație, dar şi comori sufleteşti ale jertfirii întru credință. La Dafne, lumea adunată pe punte, gata de coborâre, pare mai multă. Se pleacă într-un val, într-o învălmăşeală care ne duce cu gândul la orice înafară de faptul că am coborât, totuşi, la Muntele Sfânt."*

Emoția puternică este estompată de valul de oameni care se revarsă, fiecare către ținta sa şi scriitorul e nevoit să-şi reprime trăirile interioare: *„Aş fi vrut, fără undă de cabotinism, ca odată ce pun piciorul pe Muntele Sfânt să îngenunchez şi să sărut pământul. Am fost şocat însă de faptul că la Dafne am dat de un vacarm de bazar, cu lume agitată, turişti, călugări, comercianți. Un vacarm neverosimil pentru o lume alcătuită doar din bărbați. Mi-am reprimat pornirea de a îngenunchea,*

pentru că aş fi părut ridicol şi nimeni n-ar fi înțeles rațiunea gestului meu.”

Sâmburele de mândrie națională existent în sufletul de român dă colț aici şi creşte, generat de legătura puternică existentă între voievodul Ştefan cel Mare şi Mânăstirea Grigoriu şi Mihai Viteazul, care şi-au legat numele de Mănăstirea Petra: *„De altfel, la Simon Petra am văzut un act semnat de Mihai Viteazul şi pus la loc de cinste în bibliotecă. O bibliotecă modernă, cu dotări de ultimă oră, calculator, rafturi mobile, o bibliotecă ce adăposteşte câteva sute de manuscrise, documente, cărți, peste trei mii de volume, inclusiv apariții editoriale recente. Două mari incendii, unul în 1580, şi celălalt în 1891, au distrus valori inestimabile. Sfintele moaşte şi o bună parte din documente au fost salvate.*

În trapeză, am descoperit chipul lui Mihai Viteazul, pictat între sfinți”.

La ceas de odihnă şi reculegere față de copleşitoarele evenimente şi impresii, autorul are puterea să spună: *„Aş fi vrut să spun că e un vis, dar visele sunt palide față de realitățile pe care le-am descoperit azi aici”.*

Autorul inserează în relatarea sa, cum e şi firesc, informații despre locurile vizitate, legate de aşezarea geografică, vegetație, floră şi faună: *„Muntele Athos, împreună cu celelalte două peninsule, Sitonia şi Casandra, se desprind din peninsula Calcidică, precum trei degete, dintr-o palmă, pătrunzând în mare.*

Această republică monahală, cunoscută ca Muntele Athos, are două localități, în fapt două sate, unul fiind Capitală, Careia, iar celălalt port, Dafne. Dintr-un capăt în altul al său, peninsula e străbătută de un lanț muntos, sărac în vegetație, stâncos. De la Dafne la Simon Petra ne-am dus cu un microbuz, pe un traseu amețitor, amenajat pe coasta abruptă, de unde marea pare un hău. De la Simon Petra la Grigoriu însă am mers pe o cărare de munte, croită prin

veacuri de călugări. Din loc în loc, cărarea e amenajată, din bucăți de pietre, ca un pavaj. Dar cea mai mare parte a traseului e dominată de stânci colțoase, lucioase de atâta umblet, lunecoase. Soarele, în amiază de septembrie, e încă dogorâtor, storcându-ne broboane de sudoare. A fost ca un drum inițiatic, care aproape că ne-a vlăguit pe toți, dar toți am rezistat cu stoicism şi cu o bucurie specială, cu un orgoliu la marginea egoismului, un egoism frumos însă.”

„Aici doar sălbăticiile consumă carne. Singura carne pe care o consumă călugării este cea de peşte, iar peşte, har Domnului, se află din belşug în apele Egeei.

Singurele animale domestice acceptate pe Muntele Sfânt sunt pisicile şi catârul, animal bun la toate: ajută la muncile agricole, de la arat la storsul strugurilor, la căratul lemnelor, la transportarea alimentelor. Pe cărările din Munte, catârii mai scutesc de efort pe călugări.”

Reporterul schițează şi unele portrete de preoți cărturari, întâlniți pe aceste meleaguri: *„Părintele George e autor de cărți, a călătorit în lume, a predat la Universitatea din Atena, a ținut conferințe. În plus, e un cozeur adorabil. Plăcându-i interlocutorii, s-a lăsat antrenat în jocul tinerilor dascăli de la Facultatea de Teologie din Alba Iulia, care l-au asaltat cu întrebări provocatoare, născute din fireşti nedumeriri profesionale”. (...) Am întâlnit aici şi un călugăr grec, Damaschin, care însă a învățat destul de bine româneşte şi care ne-a şi fost, de altfel ghid. El a tradus vreo douăzeci de cărți de Teologie şi spiritualitate monahală ortodoxă din română în greacă, la imboldul părintelui George Capsanis. Nu e un ambasador plătit, dar va fi răsplătit în ceruri pentru osârdia sa. (...)*

Autorul nu ezită să ne poarte prin istorie până în vremea întemeierii acestor sfinte mănăstiri, la care, voievozii români au avut o mare contribuție, fie la reconstrucție, fie cu danii în icoane şi bani: *„Să aibă oare vreo legătură primirea deosebit de*

călduroasă care ne-a fost făcută aici cu faptul că Ştefan cel Mare, după ce în 1497 mănăstirea a fost distrusă de piraţi, a fost cel care a rectitorit-o, refăcând-o în întregime, a făcut danii pentru cumpărarea unui metoc, ca apoi, doi ani mai târziu să facă reparaţii întregii mănăstiri? Turnul de pază şi două corpuri de chilii ridicate pe vremea lui Ştefan cel Mare stau şi astăzi mărturie pentru legătura istorică dintre români şi Muntele Sfânt. Şi, mai mult, şi Bogdan cel Orb, Ştefăniţă Vodă şi Alexandru Ghica şi-au legat numele de mănăstire prin contribuţia pe care şi-au adus-o la menţinerea în viaţă a acesteia, nu o dată încercată de urgii. După un incendiu, între 1761-1783, ea a fost restaurată de călugărul Ioachim, cu bani de la conducători valahi şi fanarioţi. La rândul, lor, călugării de aici au sprijinit răscoala de la 182l, cu obiecte de mare valoare.”

Adevăr şi legendă, mit şi istorie, credinţă şi tradiţie, datină şi reguli monastice stricte, ospitalitate şi austeritate, cutezanţă şi înfrânare, toate îmbinându-se în viaţa trăitorilor de aici, care sunt nevoiţi să facă faţă şi valurilor de pelerini şi turişti care nu contenesc niciodată. Unii vin aici din curiozitate şi plăcerea de a admira locuri naturale frumoase, alţii din nevoia de reculegere şi alţii pentru a-şi afla răspunsuri la unele nedumeriri şi a-şi croi un drum în ceas de restrişte sufletească:

„Mănăstirea Simon Petra e căţărată mai sus, la 230 m, în nord-vestul Muntelui Athos. Construită de Sf. Simion, la jumătatea secolului al XIV-lea, mănăstirea a fost ridicată pe o stâncă colţuroasă, integrată în structura construcţiei, colţuri de stâncă ieşind ici-colo, în câte o sală, pe o scară, sporind misterul construirii ei.

Se spune că locul de amplasare a Mănăstirii i s-a revelat Sfântului Simion, într-o viziune a sa. Constructorii pe care i-a chemat s-au arătat neîncrezători şi necutezători a ridica în acel loc mănăstirea. Chemându-şi servitorul, pe nume Isarak, să le ofere, totuşi, acestora, câte un pahar de vin, Isarak a alunecat cu tava în mână, aceasta a căzut fără să se

verse însă niciun pahar. Miracolul le-a dat curaj şi astfel a început construcţia Mănăstirii, care pare suspendată pe marginea prăpastiei. Încă din secolul al XVI-lea, ea a fost sprijinită de domnitori români, precum Neagoe Basarab, Radu Paisie, Mihnea Turcitul, iar Mihai Viteazul reface integral mănăstirea între 1591-1599, după ce fusese distrusă într-un incendiu din 1580. Un alt incendiu o mistuie în 1626, fiind, din nou, readusă la viaţă cu sprijin românesc, de această dată Matei Basarab e cel care susţine refacerea Mănăstirii. Tot cu sprijin românesc e rezidită între 1899-1902, după un incendiu din 1891, în care a ars biblioteca.

Acum, la Mănăstirea Simon Petra se fac ample lucrări de restaurare."

Multe observaţii teologice legate de cult sunt presărate peste tot în lucrare, cu consideraţii personale, ca şi cu panseuri şi reflecţii ale unor oameni sfinţi din Patristică şi din Istoria Bisericii. Şi, decurgând în chip firesc din toate acestea, multe întrebări la care autorul aşteaptă răspuns, ori sunt numai retorice: *„Există un cult al sfintelor moaşte la Muntele Athos, depozitarul celor mai venerate moaşte. Şi la Simon Petra se află moaşte ale Sf. Ana, Sf. Pavel, Sf. Pantelimon, Sf. Trifon, Sf. Modest ş.a. (...)*

Dacă, prin absurd, Dumnezeu ar muri, el ar renaşte deîndată în fiecare din noi."

Cât despre sfinţenia acestui loc, autorul ne spune: *„Cum a apărut Muntele Sfânt şi cum a putut rezista de peste un mileniu ca bastion al ortodoxiei? Ce să-l fi ajutat? Doar amplasamentul? Puterea credinţei? Privit pe hartă, el nu e un loc unic, nici măcar în Peninsula Calcidică, unde mai are două peninsule "surori", Sitonia şi Casandra. Oricare ar fi putut atrage în dragostea credinţei sihaştri dintotdeauna. Relieful este, într-un fel, spectaculos, mai ales în partea estică a peninsulei, unde măreţia Athonului este dată nu atât de înălţimea sa, cât de atât de apropiata vecinătate a Mării Egee*

în care se oglindeşte. Peisajul pare sălbatec şi de neîmblânzit. Sihaştri au găsit mereu căi ca pământul său să rodească atât cât era necesar unui trai în curăţenie şi credinţă. (...) Istoria Athosului coboară în mit. Mit legat nu doar de zeul soarelui, Apolon, care ar fi avut o statuie pe culmea Athonului, ci şi de existenţa a cinci cetăţi în Grecia de dinainte de Christos. Cât despre devenirea ortodoxiei aici, până la apariţia primelor două mănăstiri, Vatopedu şi Xeropotamu, sunt cinci secole ale sihăstriei, începute în timpul domniei Sfântului Împărat Constantin cel Mare, 330-337. Monahismul însă, în formă organizată, are ca punct de plecare anul 963, odată cu întemeierea Mănăstirii Lavra de către cuviosul Atanasie Atonitul, care a pus şi bazele vieţii monahale de obşte în Muntele Athos, care şi-a conturat dimensiunea, prin apariţia succesivă a celorlalte mănăstiri, până în secolul al XIV-lea.

După cum se ştie, Maica Domnului este ocrotitoarea acestui loc sfânt. Tradiţia spune că Maica Domnului a ajuns aici, însoţită de Sfântul Apostol Ioan, ca să vestească Evanghelia, şi din acel moment, cei care i-au întâmpinat au fost încreştinaţi, fiind botezaţi întru Christos (..).

Mă-ntreb dacă se întăreşte sau se anulează personalitatea vieţuitorilor de la Muntele Athos? Trăind în rugăciune şi post, care e dimensiunea individualităţii? Îi călesc lipsurile, vitregiile, rigorile, se lasă pătrunşi de acestea până a nu le mai percepe?

De ce continuă să fascineze şi să atragă Athosul, când rigorile postmodernităţii teologice mai „îndulcesc" arta fiinţării în credinţă, când practicile vieţii religioase suferă de sindromul „adaptării"?

Aş fi curios să ştiu dacă au existat şi ratări ale ascezei de tip athonit, dacă au fost şi sihaştri care nu s-au putut ridica la înălţimea aspiraţiilor lor şi a rigorilor athonite. Se vorbeşte mereu despre cei care s-au împlinit în asceză, nu şi despre eşecuri.

Nu cred că oricine e capabil să dobândească această cale a mântuirii.”

De fapt, parcurgând paginile jurnalului spiritual scris de Nicolae Băciuț, care este un amestec de jurnal şi documentar, după spusa autorului, cititorul intră şi el în acea stare propice călătoriei şi (re)trăieşte, alături de autor, unele momente imporante. De altfel, acesta este şi scopul jurnalului de călătorie, de a trezi interesul şi de a-i face pe cititori părtaşi la aceste experiențe.

Firea poetică a lui Nicolae Băciuț nu se dezminte nici în această scriere: *„Marea Egee se unduie la picioarele mele. O privesc de sus, dar o simt foarte aproape. La jumătatea drumului de ieri, de la Simon Petra la Grigoriu, cărarea ne-a adus la țărmul Egeei. Trebuia să ne întâlnim aici şi cu marea, care ne-a primit caldă, liniştită, într-un mic golf, în care valurile au scos la țărm de toate. Doar pentru un preot, părintele profesor Todoran, ea s-a învolburat, căci acesta şi-a încercat puterile cu o caracatiță mică, rătăcită aproape de mal, şi care la umplut de sânge la un picior”.*

Pelerinii se îndreaptă spre Vatopedu, un punct referențial în acest pelerinaj, dar şi ca importanță pentru ortodoxie, *„un loc despre care preoții alba-iulieni vorbesc cu respect şi admirație.”*

În drum, popoesc la Mănăstirea Xeropotamu, care se distinge prin vechimea ei, „*având ca punct de plecare un mic schit de la 424, ca în secolul al X-lea ea să aibă statut de mănăstire. Ca multe alte mănăstiri de la Muntele Athos, şi istoria Xeropotamului a fost una zbuciumată, fiind incendiată în mai multe rânduri de arabi, renăscând însă, de fiecare dată, din propria-i cenuşă.*

Ajunsă în ruină în secolul al XV-lea, ea îşi găseşte salvatori în domnitori români, începând cu Alexandru I Aldea, continuând cu Neagoe Basarab, Vlad Vintilă, iar Alexandru Lăpuşneanu devine unul dintre ctitorii biserici, prin rezidirea şi împodobirea cu frescă a bisericii. Tot cu bani adunați de la

credincioşi din Moldova şi Țara Românească este refăcută mănăstirea şi în secolul al XVIII-lea.

Nici secolul al XX-lea n-a ferit-o de incendii, dintre care cele din 1952 şi 1972 i-au adus mari stricăciuni. (...)

Intrăm şi în biserică şi sărutăm Sfânta Cruce, în care se păstrează o parte (cea mai mare) din Crucea lui Christos, precum şi sfinte moaşte din cele peste 60 aflate în această mănăstire, în special ale celor 40 de Sfinți Mucenici, biserica având hramul Patruzeci de Sfinți."

O altă mănăstire vizitată este Pantelimon, *„cunoscută şi ca "Rusicon", unde s-a nevoit Sf. Siluan Athonitul şi unde se află un clopot de aproape 14 tone. (...)*

E o mănăstire de suflet a ruşilor, care au avut călugări aici de prin secolul al XIII-lea, ca apoi din secolul următor să fie cunoscută chiar ca Mănăstirea Sfântul Pantelemon al Ruşilor. De reconstruit şi întreținut s-au îngrijit, după incendii şi devastări, nu doar țarii ruşi, ci şi domnitorii români, între care Vlad Țepeş, Vlad Călugărul, Ştefan cel Mare, Radu cel Mare, Neagoe Basarab, ca şi, mai târziu, domnii fanarioți ai Moldovei, de la Ion Mavrocordat la Scarlat Calimachii, înscriindu-se prin daniile lor, între ctitorii importanți ai Mănăstirii Pantelemon, începând cu secolul al XI-lea, de când există ca aşezare monahală.

Valorile pe care le adăposteşte Pantelemonul sunt adevărate tezaure – mii de manuscrise în greacă şi slavonă, câteva zeci de mii de exemplare de carte tipărită, icoane, obiecte de cult din aur şi argint, evanghelii legate în aur, veşminte bisericeşti cusute cu fir de aur, sfinte moaşte, între care la loc de cinste se află cele ale Sfântului Mare Mucenic Pantelemon şi capul cuviosului Siluan.

Într-unul dintre paraclise, cu catapetesme şi icoane aurite, se află şi o icoană cu chipul țarului Petru al Rusiei, care s-a înnegrit la moartea sa şi care va fi restaurată doar atunci când Rusia va mai avea țar.

Deşi a trecut prin perioade de degradare fizică, acum Pantelemonul este o adevărată fortăreață, cu o strălucire uşor trufaşă, care se arată parcă cu ostentație… rusească.”

Atmosfera în grupul pelerinilor este pioasă. Ei cântă acatiste şi tropare, precum şi Axionul Maicii Domnului şi rostesc rugăciuni. La sosirea în Vatopedu au parte de o primire oficială, având în vedere că sunt conduşi de o înaltă față bisericească.

„Mănăstirea Vatopedu nu e una oarecare. După Marea Lavră, ea e cea mai importantă, iar cuvântul lui geronda Efrem cântăreşte greu în luarea deciziilor la Sfântul Munte.

Vatopedu adăposteşte valori deosebite: în Bibliotecă, se află peste 17 mii de manuscrise, din secolele XIV-XIX, şi peste 10.000 de cărți vechi, icoane făcătoare de minuni. O valoare importantă o reprezintă aici şi obştea de călugări. Îmbătrânită şi împuținată, ajungând în 1988 doar la şapte suflete, ea a renăscut odată cu venirea lui geronda Efrem. Nouăzeci de călugări înseamnă un câştig monahal semnificativ. Iar felul în care arată acum mănăstirea, scoasă pur şi simplu din ruină, e uimitor.”

Autorul scoate în evidență legătura spirituală şi materială permanentă a românilor cu cei de la Muntele Athos: *„Sfântul Munte datorează multă recunoştință românilor, pentru că mulți români, începând cu secolul al XIV-lea, au fost binefăcători ai mănăstirilor de la Muntele Athos. Iar Vatopedu este printre cele care are înscrise în istoria ei nume ca Ştefan cel Mare şi Sfânt, Alexandru Lăpuşneanu, Neagoe Basarab, Vlad Vintilă, Matei Basarab, Vasile Lupu, Constantin Brâncoveanu, o galerie impresionantă pentru această mănăstire, considerată cea mai veche din Muntele Athos, a cărei primă aşezare e plasată în ultima decadă a secolului al IV-lea după Christos.*

Domnitorii români au făcut numeroase danii în bani, icoane, au ridicat construcții noi, au făcut reparații, au plătit

tributul Mănăstirii către Înalta Poartă. Iar călugării români au fost mereu prezenți aici.

Memoria binefăcătorilor români la Vatopedu este păstrată în câteva basoreliefuri în marmură, reprezentând steme ale Moldovei, Țării Româneşti. Într-unul din basoreliefuri e reprezentat Ştefan cel Mare, care închină Maicii Domnului cu Pruncul în brațe, o bisericuță.”

Este limpede că Nicolae Băciuț nu şi-a propus să facă din aceste însemnări de călătorie un ghid turistic, ci, după cum afirmă, *„Vreau să consemnez cât mai multe stări, să fiu cronicarul unui pelerinaj, chiar dacă ritmul şi timpul scurt nu sunt în măsură să ofere prea mult răgaz pentru meditație. Trebuie să „fur” timp pentru însemnări fugare.”*

Autorul e conştient că: *„o carte despre Muntele Athos, scrisă într-o vizită de câteva zile nu poate fi decât o carte de stări, de notații lapidare, măcar ca document care să depună mărturie pentru o experiență unică. Şi nimic mai mult!”*. Ce să mai spunem despre o exegeză despre această carte? Ne înfruptăm cu lăcomie din firimituri... bune şi ele la ceas de flămânzire spirituală.

Nicolae Băciuț face şi portretul ieromonahului Dionisie, cel mai vârstnic duhovnic român de la Muntele Athos: *„Deşi e orb de zece ani, la cei 94 de ani ai săi, părintele Dionisie e lucid, senin, împăcat cu sine şi cu Dumnezeu.*

Ajuns pe Muntele Athos în 1926, părintele Dionisie se numără printre longevivii întru credință ortodoxă de la Muntele Sfânt. Ne-a primit cu entuziasm şi nereținută emoție, în paraclisul chiliei de la Colciu, cu hramul Sfântul Mare Mucenic Gheorghe.”

Monahul îşi manifestă bucuria de a fi vizitat de un grup de teologi români: *„Aici stăm nu numai pentru noi, ci şi pentru slava neamului nostru, căci aici toți ne rugăm în limba noastră. Şi aşa sunt rugăciunile noastre de zi şi de noapte, nu numai pentru noi înşine dorind mântuirea sufletului şi*

dobândirea împărăției cerurilor, ci pentru tot neamul românesc care e ortodox şi aceeaşi credință cu noi are şi aceeaşi dorință de a căpăta împărăția cerurilor. Că aici, orişicât de mult am trăi, oricât de minunată ar fi viața, suntem musafiri, oricât ne-am osârdi să facem, nu suntem decât musafiri. Aşa să-l rugăm pe Bunul Dumnezeu, că aşa zice Mântuitorul, "fără mine nu puteți face nimic", ca să putem căpăta împărăția cerurilor."

Plecat de 77 de ani din țară, părintele Dionisie nu a încetat să vorbească româneşte: *"Noi suntem plecați de acasă, spune părintele Dionisie, dar fiindcă biserica merge în româneşte, sub niciun motiv nu am uitat să vorbim româneşte. Unii chiar au încercat să-mi reproşeze că, fiind plecat de atâta vreme din țară, eu nu mai sunt român. Eu nu sunt român? Eu am fost şi sunt român şi sunt mândru, mă bucur că sunt român. E mare păcat că sunt români care se leapădă de limba română. Mai vine câte unul pe la noi, cine ştie de unde şi spune că e român, dar nu ştie româneşte."* Iar la întrebarea unui profesor de teologie despre ce ar trebui să facă un profesor de Teologie pentru teologi, bătrânul călugăr răspunde: *"Să nu ne depărtăm de adevăr sub niciun motiv, pentru că adevărul este ortodoxie, spune părintele Dionisie. Tot ceea ce spune ortodoxia trebuie să respectăm cu sfințenie. Iar noi, românii, trebuie să fim mândri că n-am cunoscut altă credință. Şi să ținem cu străşnicie ortodoxia la înălțime. Iar profesorii trebuie să țină aproape de neam şi de ortodoxie. Ortodoxia şi națiunea nu pot fi despărțite, una fără de alta nu pot trăi. Suntem mândri că suntem români şi ortodocşi".*

Continuând periplul inițiatic pe Muntele Sfânt, pelerinii ajung la Mănăstirea Stavronichita care adăposteşte o icoană făcătoare de minuni a Sf. Nicolae, care e şi patronul Mănăstirii, icoană găsită de pescari plutind pe mare.

„Deşi, la prima vedere nu e impunătoare, Stavronichita duce în spate o istorie de aproape cinci secole, de supraviețuirea

ei învrednicindu-se şi Matei Basarab, Şerban Cantacuzino, Alexandru Ghica.

Particularitatea acestei Mănăstiri o dă liniştea, totul fiind dominat de tăcere, părinţii comunicând între ei mai ales prin semne, cuvântul fiind mai degrabă şoaptă. (*) Înainte de a ajunge la Marea Lavră ne-am potolit setea la Aghiasma Sfântului Atanasie Athonitul. Tradiţia spune că izvorul ţâşneşte din stâncă prin puterea Maicii Domnului, care, milostivindu-se de sărăcia călugărilor, i-a pus să lovească cu toiagul în stâncă, din care a ţâşnit atunci apă".

La Schitul „Prodromul", pelerinii au sentimentul că au ajuns acasă: „În sfârşit, am ajuns acasă. E prima oară în acest pelerinaj că simt din nou că sunt român, cu tot cu pământul pe care-l calc. Chiar dacă e, administrativ vorbind, pământ grecesc, deasupra lui e duh românesc. Şi biserica şi curtea şi trapeza, chiliile, grădina – toate respiră româneşte. (...) Ca toţi cei care ajung la Prodromul, primul lucru pe care îl facem e să ne închinăm şi să sărutăm icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului. Nu ştiu dacă undeva în lume există atâtea icoane făcătoare de minuni şi atâtea moaşte ale sfinţilor ca la Muntele Athos!"

Un bun prilej de a-i schiţa portretul stareţului, Petroniu Tănase, protosinghel, duhovnic şi bibliotecar, într-o singură frază, foarte relevantă: "*Părintele stareţ Petroniu Tănase e ca un sfânt*."

Aici există un album cu peste cinci sute de pagini de mărturii ale celor care au trecut pe aici în vizită: *"Cred că acest Album e o mărturie extraordinară a felului în care se vede Schitul Prodromul din afară, de către cei care, cu mai multă sau mai puţină credinţă, au trecut pe aici. (...)*

Mărturii despre viaţa de aici sunt într-o serie de 12 volume, adevărate opere de artă prin caligrafie şi desenele care însoţesc textul. N-a fost timp decât să le răsfoim, într-o scurtă prezentare pe care părintele Petroniu a făcut-o

bibliotecii Schitului, care numără peste 3000 de exemplare, cele mai importante tipărituri ale secolului al XIX-lea, realizate în Țările Române, precum şi cărți noi, apărute în România după 1989.”

Nicolae Băciuț vede mănăstirea cu ochiul special al poetului: *“Nicăieri în viața mea, cerul nu mi s-a părut mai aproape ca acum, aici, la Prodromul. Stelele sunt atât de mari, de parcă toate ar fi în cădere spre pământ. Şi e o linişte ca la începutul lumii. De fapt, sihăstria presupune, înainte de toate, linişte. Iar liniştea de la Muntele Athos, dincolo de duruitul celor câteva maşini care au fost admise pe Muntele Athos pentru tot felul de lucrări de construcție şi restaurare, dar şi pentru deplasări de persoane între mănăstiri, e totală. Spunea oare cineva despre o astfel de stare că e o linişte de se aude liniştea? Blaga spunea că “e atâta linişte în jur / de-mi pare că aud cum se izbesc de geamuri razele de lună”. N-am văzut deloc luna la Muntele Athos, dar ar fi fost, cu siguranță, auzite razele ei cum se scaldă în undele Egeei.*

Liniştea de aici o mai tulbură adesea vântul, care bate cu putere, auzindu-se la uşi ca un musafir neaşteptat. Şi iarna, aici vântul e singura zăpadă. În liniştea athonită, cred că de multe ori vântul e companionul călugărilor, tovarăş de sihăstrie. Aş vrea să cred că atunci când se potoleşte, de fapt, vântul se cuibăreşte în întinderile de jnepeni sau în cotloanele stâncilor, unde a săpat peşteri în care s-au sihăstrit secole de-a rândul mari asceți, de la Atanasie la Ioan Cucuzel, de la Grigorie Sinaitul la părintele Nifon (1807-1901), acesta din urmă nevoindu-şi viața în peşteră, fiind apoi fondatorul Schitului Prodromul.

Unii spun că monahismul în Muntele Athos începe cu Schitul Prodromul, care e poarta de răsărit a Muntelui. E lumina, e speranța.” Foarte poetică prezentare.

Referiri la viața de cult, la pietatea de aici şi la cântările care răsună în noapte, face autorul: *“Atmosfera, în lumina*

discretă a câtorva candele cu undelemn de măsline şi a unor lumânări, cu mirosul învăluitor de tămâie, dă o mare intimitate rugăciunii. Rugăciunea cred că aceasta ar şi trebui să fie, un act de mare discreție. Ritualul îşi are frumusețea lui şi puterea de a-ți întări credința, nevoia de rugăciune. Corul a făcut un adevărat maraton, cei care cântau cântecele psaltice schimbându-se mereu, după o rânduială bine stabilită.

Prodromul a fost aproape treizeci de ani o renumită şcoală de muzică psaltică, din 1860 până în 1890. Protopsaltul Nectarie Crețu Schimonahul a fost cel care i-a învățat nu doar pe călugării români de la Muntele Sfânt cântările psaltice, ci şi pe ceilalți călugări athoniți."

Şi iată cum decurge masa aici: *„Pe toată durata mesei un călugăr a citit din Viețile Sfinților. Masa se serveşte într-o linişte totală. Nimeni nu are nimic de vorbit la masă. Aici tăcerea e de aur şi vorba rugăciune. După ce-şi termină mâncarea, călugării stau cu capetele aplecate asupra mesei, nevăzându-li-se deloc fețele. Sunt imagini pe care le văd prima oară şi am senzația că nimic nu e real, că suntem protagoniştii unui film, pe platoul de filmare. Văd secvențe din cartea lui Umberto Eco,* În numele trandafirului.

Rugăciunea, la încheierea mesei, o spune Î.P.S. Andrei, cu blândețe în glas, mulțumind pentru bucate şi pentru buna primire care ne-a fost făcută, pentru timpul care ne-a fost acordat din timpul de rugăciune al viețuitorilor."

Cât priveşte viața călugărilor de aici, autorul spune: *La Prodromu,l am văzut cele mai ascetice chipuri. Şi viața călugărilor diferă de la o mănăstire la alta. La Prodromul e o viață mai grea şi pentru că pământul pe care-l deține Schitul e foarte puțin şi acesta a fost făcut fertil după ce s-au scos din el munți de piatră.(...). În ciuda tuturor vicisitudinilor, Schitul arată impecabil, e curat peste tot, lucrurile, viața de aici fiind bine orânduite. Până şi piatra scoasă din pământul din grădina Prodromului a fost aşezată în adevărate ziduri de fortificații.*

Grădina are din toate câte ceva – şi măslini şi nuci şi viță de vie, precum şi un pom fructifer complet necunoscut nouă, cu numele de lotus, care face fructe asemănătoare merelor. Nici zarzavaturile nu lipsesc, de la roşii la varză, de la ceapă la pătrujei. Vița de vie e întinsă şi pe lângă clădiri, ca în casele româneşti de odinioară, de la țară. E clar că aici se trăieşte într-un alt timp istoric, că timpul s-a oprit undeva în loc. Imaginea despre lumea laică este cea pe care şi-o configurează călugării din poveştile celor mai noi călugări veniți aici sau a celor care vizitează Schitul. »

Autorul vorbeşte şi despre biblioteca de aici care numără peste 7500 de titluri, datorată râvnei cu care, aproape un veac şi jumătate, monahii de aici au copiat texte din Sfinții Părinți şi cărți patristice.

Cu nostalgie firească, autorul se întreabă dacă va mai ajunge vreodată aici:

« *Să-l cred iar pe Nichita Stănescu? Să sper că trebuie să merg a doua oară la Muntele Athos, pentru că prima oară nu există niciodată?!"* Scriitorul spune cu oarecare nostalgie: *« Plecăm de la Prodromul în lumina înşelătoare a unui soare care ne aminteşte mai degrabă de vară. De la câteva sute de metri, Schitul se vede în întreaga sa măreție, far de veghe şi credință la Marea Egee. Schitul are o frumusețe solemnă, distinsă. Oricum ar fi fost însă, îmi rămâne locul cel mai drag de pe Muntele Athos. Acolo e locul în care cuvântul românesc e cel mai aproape de Dumnezeu".*

Pe drumul de întoarcere cu vaporaşul Sfânta Ana, scriitorul notează laconic: *"Ne îndepărtăm tot mai mult de Muntele Athos, dar parcă acesta, cu culmea sa, Athonul, pare a ne urma îndeaproape. Am senzația ciudată că muntele creşte pe măsură ce ne îndepărtăm de el. Sus, pe vârful Athon, la 2033 metri, se află o biserică de piatră, ridicată prin secolele XII-XIII, la care se fac mari pelerinaje, cu o zi două înainte de 6 august, când se sărbătoreşte hramul Muntelui Athos. De 6*

august, de Schimbarea la Față, călugări, turişti din toată lumea urcă, într-o tradiție de secole, până la ceea ce pe bună dreptate s-ar putea numi adevărată "Poartă a cerului".

Deşi Muntele Athos e plin de poezie, n-am scris acolo niciun vers. Să fie oare rugăciunea şi poezie?

"Muntele Athos după Muntele Athos. E nevoie de timp, de detaşare, pentru a înțelege mai bine, retrăind, ce poate să însemne întâlnirea cu Muntele Athos pentru un mirean. Sunt convins că pentru confrații pelerini lucrurile sunt mai complexe. Aş fi fost curios să aflu care au fost trăirile lor înregistrate la cald, acolo. Muntele Athos în Muntele Athos. Eu am pus punct. Unul dintre puncte, pentru că, constat, de-abia am reuşit să iau vălul de pe Muntele Athos. El mai are multe să-mi spună, eu mai am multe să-l întreb. »

Al doilea prilej de reflecție spirituală este oferit de lanțul de mănăstiri cunoscut sub denumirea generică : « Meteora via Bizanț » se intitulează însemnarea de călătorie a autorului Nicolae Băciuț. Și pelerinajul are loc tot în septembrie, dar doi ani mai târziu.

Şi călătoria a venit, tocmai la timp, şi a fost foarte benefică după o perioadă dificilă: *"Sunt într-o perioadă în care îmi vine nu să fug de lume cât să fug de mine. Nici puterea de a mai dori să călătoresc, una din „bolile" mele, nu m-a găsit acasă. Şi, pe acest fond, din nou, ca şi înaintea pelerinajului la Muntele Athos, un telefon, aceeaşi voce caldă, blândă, care mă anunță că Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Andrei vrea să-mi vorbească. A fost, iarăşi, convingător de la prima frază. Şi mai mult, parcă a venit să-mi închidă o rană. Da, voi merge la Bizanț, la Constantinopol, la Istanbul, trei nume care îngroapă aceeaşi istorie, desigur, nu ca să vând sau să cumpăr, ci ca să-mi răscumpăr mie liniştea de care am nevoie, voi merge la Niceea, la Meteora, urmând un traseu al redescoperirii sinelui, al întăririi prin urmarea căilor credinței ortodoxe".*

Autorul mărturiseşte dintru început: *“N-am fost niciodată la Meteora. Prima oară când am auzit cuvântul el îmi sugera conotații cosmice, mă făcea să mă gândesc la un loc în care au căzut ... meteoriți. Chiar dacă nu e aşa, un anume înțeles de acest fel îl putem accepta, acela al unei legături cu Cerul.*

Întrebarea firească e cea legată de fascinația pe care a putut-o declanşa acest loc, spectaculos înainte de toate prin natura sa. Ce i-a putut atrage, însă, pe cei care au decis ca aceste locuri să fie cele care să aducă linişte şi împăcare, cele în care credința şi rugăciunea să fie singura rațiune de a fi?

După ce ai călătorit la Muntele Athos, e firesc să te întrebi dacă poate exista un alt loc care să-l întreacă pe acesta în puterea credinței? Eu cred că Muntele Athos s-a putut împlini prin Meteora, care poate a fost poarta prin care s-a putut intra în Muntele Sfânt”.

Nicolae Băciuț porneşte în relatările sale cu prezentarea cadrului general: *“Imaginile de la Meteora, adunate în timp, de prin albume şi vederi, îți pot da chiar senzația că locurile îți sunt foarte cunoscute chiar înainte de a le cunoaşte. Nu poți să rezişti tentației unei călătorii imaginare, atunci când ai în față imaginile spectaculoase ale unui peisaj aproape nelumesc. Ai spune chiar ciudat. Nu atât doar prin ce-a creat natura, cât prin ceea ce a creat puterea credinței. Theocharis Provatiakis a numit acest spectacol al naturii „pădure de piatră a câmpiei Tesaliei”.*

Meteora este nelipsită aproape din orice ofertă de a vizita Grecia. Cele 24 de formațiuni stâncoase, nişte miracole ale naturii care şi-a încercat imaginația, au fost înnobilate de credința ortodoxă, care şi-a făcut aici sălaş. Sau locul acesta a fost anume creat pentru cei care au căutat mântuirea prin credință?

Meteoros, în greacă, înseamnă „suspendat în aer”. E o sintagmă care are o concretețe denotativă, dar are şi un

orizont conotativ larg, în care i se face loc metaforei. Să credem doar că Meteora e locul care e foarte aproape, fizic, de pământ, dar care pare mai aproape de cer prin energia sa spirituală.

În plină câmpie a Tesaliei, spre vest, în inima Greciei însă, între Munţii Koziakas şi Antichassia, Meteora te cheamă să o cauţi, te îndeamnă să descoperi aura sihăstriei. Căci sihăstria e cea care, paradoxal, a dat viaţă Meteorei.(...). Nu i-a speriat deloc pe sihaştri sălbăticia locurilor, compensaţia lor fiind solitudinea ajunsă pe culmile ei. Locul grotelor a fost luat în timp, prin secolul al XI-lea, de construcţii impunătoare nu prin ele însele, ci prin spectaculozitatea amplasării lor, parcă ar fi crescute direct din stâncă. Primele comunităţi călugăreşti ortodoxe s-au constituit în secolul al XIV-lea, urmând o perioadă de viaţă monahală intensă, înfloritoare, nu doar pentru ortodoxie, ci şi pentru cultură, artă, filozofie, literatură.

E uşor de imaginat câtă trudă a putut însemna ridicarea fiecărui zid, câtă vreme escaladarea acelor stânci poate dezarma şi pe cei mai temerari căţărători. Nimic n-a putut sta însă în calea sihaştrilor, care până spre începutul secolului al XX-lea au oprit parcă timpul în loc, nerenunţând la această formă de Golgotă a urcării muntelui credinţei. Numărul mănăstirilor crescute direct din stâncă a ajuns la un moment dat la 24. Chiar dacă doar în şase mai există viaţă monahală, toate vorbesc de fascinaţia credinţei. De la Mănăstirea „Schimbarea la faţă a lui Christos” („Marele Meteor”), Mănăstirea Varlaam, Mănăstirea Sfânta Treime, Mănăstirea Sfântul şi primul Martir Ştefan (mănăstire de maici, din 1961), Mănăstirea Rusanu, Mănăstirea Sfântul Nicolae Anapafsas (Odihnitorul) se înalţă şi acum rugi către ceruri. »

Şi despre comorile spirituale care există aici, sunt multe de spus : *« Asceţii de la Meteora au prelungit rugăciunea în creaţie, în artă. Comori de nepreţuit s-au adunat aici în timp, de la construcţiile mănăstireşti la pictura de*

icoane, de la muzica psalmică la scrierile bisericeşti, de la moaşte ale sfinților, la odăjdii bisericeşti, de la obiecte de cult la carte bisericească.

Numai Mănăstirea „Schimbarea la față", prima ridicată pe stâncile Meteore, adăposteşte valori impresionante: icoane, manuscrise, cărți vechi pe pergament, (în bibliotecă sunt peste 600 de exemplare de carte veche), obiecte de cult din argint etc. »

Sunt descrise sumar mănăstirile : Schimbarea la față, Mănăstirea Sf. Ştefan, Mănăstirea Sfânta Treime, Mănăstirea Varlaam, Mănăstirea Sf. Nicolae, Mănăstirea Rusanu, toate aşezate pe stânci, la o înălțime amețitoare, devenite centre de spiritualitate monahică: *"Meteora poate că e un fel de compensație pentru cei care nu ajung la Muntele Athos. Ce are Meteora față de Muntele Sfânt e faptul că aici au acces şi femeile. Iar Meteora e un loc pe care-l visează deopotrivă cei cu credință şi cei cu iubire de frumos. Puține trasee care se respectă, în Grecia, ocolesc Meteora. Dar ce e Meteora? De ce caută lumea Meteora, dincolo de cei care-şi asumă acel spațiu ca pe un loc al trăirii şi mărturisirii? Cei dintâi care au simțit mirajul Meteorei au fost cei care căutau liniştea credinței şi rugăciunii. La Meteora, însă, călugării au ajuns acum să se roage mai mult noaptea, la lumina tainică a candelelor. Aceasta şi datorită statutului mănăstirilor de aici, care sunt deschise şi vizitatorilor. Aceştia însă, pe lângă bucuria şi încântarea lor sufletească, devin şi factori perturbatori. Tulburarea rugăciunii este, de pildă, la Muntele Athos, una dintre explicațiile refuzului accesului femeilor de a vizita Sfântul Munte. Şi la Meteora, vizitatorii tulbură liniştea celor care au ales acest loc pentru rugăciune. "Ce frumoase locuri de nevoință duhovnicească oferă monahilor Muntele Meteora!, spune părintele Ioanichie Bălan, dar cât sunt de asaltate aceste mănăstiri de turişti din toata lumea! Pentru aceasta, mulți monahi iubitori de linişte au*

părăsit Meteorele şi s-au retras în Muntele Athos, pentru a se putea ruga mai liniştiţi lui Dumnezeu, ziua şi noaptea."

Aparent, Meteorele înseamnă ariditate, sălbăticie, inospitalitate. Vegetația, atâta câtă există, mai îmblânzeşte sălbăticia. Imaginile din această lume a Meteorelor par ireale" – mai spune Nicolae Băciuț.

După o astfel de pregătire psihologică şi spirituală, autorul poate spune: *« Iată că, într-un fel, am ajuns la Meteora. Oricum, Meteora îmi este acum mult mai aproape. Îi simt şi fluxul credinței, dar am deja o Meteora a mea. O Meteoră din vis. Nu-mi rămâne decât să aştept să suprapun visul peste realitate. Nu sunt un naiv. Cred în astfel de vise, dar mai ştiu că realitatea poate întrece orice vis, oricât de frumos este el."*

Traseul spiritual începe cu o vizită la Mănăstirea Cernica: "*Locul acesta, care adăposteşte şi moaştele Sfântului Calinic, a fost inspirat ales pentru cei care au optat pentru calea mărturisirii lui Hristos, prin monahism. Atestată documentar la 1608, prin hrisov domnesc cu pecetea lui Radu Vodă Ştefan, Mănăstirea e ctitorie a vornicului Cernica Ştirbei, care nu doar că a refăcut un vechi schit, dar a făcut şi danii acestuia – pământuri, păduri, cu satele din preajmă. Nici astăzi nu stă rău, din acest punct de vedere, Mănăstirea fiind cea mai bogată din Episcopia Bucureştilor, cu peste 50 hectare de terenuri, între care şi mari suprafețe de luciu de apă. Mănăstirea Cernica e prinsă în menghina lacurilor, care îi sporesc pitorescul şi atracția.* (...) *Spațiul mănăstirii e ocrotit şi de păduri, cu nu puțini arbori seculari, între care, un stejar imens îmi aminteşte de arborii de sequoia, din pădurile californiene.*

În cimitirul Mănăstirii îşi doarme somnul de veci şi părintele profesor Dumitru Stăniloaie, al cărui mormânt nu putea fi ocolit de pelerinii Eparhiei de Alba Iulia, care s-au şi rugat pentru sufletul acestuia. Cimitirul de la Mănăstirea Cernica e un prag binecuvântat al veşniciei. Parcă şi perspectiva morții e mai suportabilă când locul pe-trecerii la

cele veşnice are ca vamă Cimitirul de la Cernica. Se află aici morminte ale unor mari personalități ale vieții bisericeşti, culturale, politice.

Biserica reprezentativă a Mănăstirii Cernica e Biserica „Sf. Gheorghe”, ctitorită de Sf. Ierarh Calinic, care a fost stareț al Mănăstirii trei decenii (1820 – 1850). Moaştele sale se află în această biserică şi la ele ne-am închinat cu toții. Mănăstirea mai are încă o biserică, „Sf. Nicolae”, ctitorită de Vornicul Cernica Ştirbei, dar şi câteva paraclise. Valorile de patrimoniu adăpostite aici sunt inestimabile: hrisoave din secolul al XVI-lea, Chivote, Evanghelii, Sfinte vase, cruci, icoane, veşminte, cărți, manuscrise vechi, parte dintre ele, aflate şi în fondul Academiei Române, au fost cercetate şi de Nicolae Iorga.

Biblioteca Mănăstirii, organizată de Sf. Ierarh Calinic, adăposteşte peste 26.000 de titluri, dintre care peste o mie sunt exemplare de carte românească veche.

Cât despre cei care-şi leagă numele de Mănăstirea Cernica, nu pot fi trecuți cu vederea pictori precum Ion Țuculescu şi Theodor Pallady, care au şi realizat câteva tablouri cu teme religioase aici, dar şi Tudor Arghezi, care a locuit aici între 1898 şi 1910. Şi Patriarhul Teoctist a trecut prin şcolile de la Cernica.”

Al doilea reper spiritual este Mănăstirea de la Techirghiol: *La Schitul „Sf. Maria” de la Techirghiol am intrat mai întâi în bisericuța de lemn. Eram aici, într-un fel, ca acasă, fiindcă bisericuța a fost adusă de la Maioreşti, un sat din județul Mureş, după ce, se spune, ar fi trecut şi pe la Sinaia, pe domeniile regale, după o înțelegere despre care nu are cine să-mi ofere date. E una dintre bisericile „călătoare”, una dintre cele mai frumoase şi mai bine conservate biserici de lemn mureşene. Poate că aducerea la acest schit, prin anii cincizeci, a fost şi norocul ei. E impunătoare, pictura interioară s-a păstrat destul de bine, iar biserica e vie, aici*

slujindu-se mereu, credincioşii o cercetează cu credință şi nădejde în Dumnezeu şi datorită duhovnicului Arsenie Papacioc. »

Aflăm multe lucruri interesante despre istoria bisericuței de lemn adusă aici. Dar, spune Nicolae Băciuț, *"Revelația serii a fost însă întâlnirea cu părintele Arsenie Papacioc. După slujba de vecernie, ne-a primit pe toți în chilia sa. Despre venerabilul călugăr Arsenie Papacioc, Î.P.S. Andrei îmi spunea că, alături de părintele Ilie Cleopa, reprezintă culmea duhovniciei româneşti. Duhovnicie care i-a avut şi pe Arsenie Boca, N. Steinhardt, Sofian Boghiu, Paisie Olaru, Benedict Ghius, îi mai are pe starețul de la Schitul Prodromul, de la Muntele Sfânt, Petroniu Tănase, dar şi pe părintele Ioan Iovan, de la Mănăstirea Recea.*

L-am întâlnit în cerdacul chiliei sale din interiorul mănăstirii, stând pe un scaun şi privind lumea care se foia în jurul bisericii, la vecernie.

E greu să-i dai 92 de ani. Are privirea senină, ageră dar blândă, iar barba albă îi atârnă până la brâu. La vârsta sa e încă în vervă, încă în putere să-l mărturisească pe Hristos.

Părintele stă într-o cameră mică, modestă, cu masa încărcată de mici obiecte de cult, cărți şi de scrisori de la credincioşi care îi cer îndrumări duhovniceşti. (Între acestea, şi Scrisori către fiii mei duhovniceşti*, Editura Mănăstirii Dervent, Constanța, 2000,* Duhovnici români în dialog cu tinerii, *Editura Bizantină, Bucureşti, 1997).*

Părintele călugăr Arsenie Papacioc a purtat numeroase convorbiri duhovniceşti, a dialogat despre Sfintele taine, despre taina iubirii, despre căsătorie, despre călugărie, despre ortodoxie şi secte, despre smerenie etc.

Vocea lui e plină de căldură şi blândețe".

Convorbirea care a avut loc aici, are caracter de lecție de teologie, de morală, de istorie a bisericii, pastorală,

ecleziologie, de filozofie, antropologie şi iconografie. Şi în special, de lecţie de viaţă.

Autorul este foarte plăcut impresionat: *“Înainte de plecare, părintele Arsenie Papacioc mi-a prins mâna binecuvântător. Era ca atingerea unui înger. Am simţit o undă de energie îmbărbătătoare, protectoare. Degetele sale aveau catifelarea unei mâini de copil.*

Dacă nu era atât de târziu, am fi stat mult de vorbă. Am reuşit să-i câştig încrederea, să-i stârnesc amintirile. De-acolo încolo nu mai aveam nicio oprelişte.”

În Bulgaria, grupul pelerinilor a poposit la Mănăstirea Velico Târnovo: *“Am vizitat Mitropolia din Velico Târnovo şi am văzut mai clară sărăcia ortodoxiei bulgare, neputinţa ei de a-şi depăşi, într-un termen previzibil, condiţia.*

Mitropolitul de la Velico Târnovo ne-a cucerit însă. Ne-a cucerit prin optimismul său, prin ceea ce ne-a arătat din mărturiile monahismului bulgar, cuiburi de rezistenţă şi de păstrare a ortodoxiei: mănăstirile „Maica Domnului”, „Sf. Nicolae”, unde am şi rămas peste noapte, „Sf. Petru şi Pavel”, „Sf. Cruce”, „Schimbarea la faţă”. În toate aceste mănăstiri sunt puţini călugări şi maici; unele au fost prădate în ultimii ani de câteva ori, dar ele aduc mărturii extraordinare ale statorniciei în credinţă, ale supravieţuirii credinţei dincolo de toate îngenuncherile ei. Ruşii au pus la zid ortodoxia bulgară, deşi ei ar fi fost cei mai îndreptăţiţi să o apere. Mulţi dintre călugării de la mănăstirile pe care le-am văzut sunt lumânări care se sting, iar cei mai tineri, ca la Mănăstirea „Schimbarea la faţă”, încă nu par pătrunşi de miracolul monahismului. Dar cum să refaci în câţiva ani ceea ce au distrus câteva decenii?”

Relatarea despre Istanbul începe cu parafrazarea unei celebre maxime : *« Babilon, numele tău e Istanbul!”*

Convorbirile se îndreaptă, spre istorie şi de aici, inevitabil, spre credinţă: *« În tumultul liniştit al valurilor care se sparg la mal, pelerinii găsesc că nu e altul mai potrivit subiect*

de tăifăsuit decât istoria. Câtă istorie atâta credință, câtă credință atâta istorie. Ortodoxia față în față cu islamismul. Când am pierdut, ce am pierdut şi ce se mai poate face? În Istanbul se spune că sunt acum peste douăzeci de mii de ortodocşi. Un orăşel în Babelul celor aproape 11 milioane de locuitori ai Istanbulului. Dacă ar fi împreună, s-ar putea vedea, dar aşa cum sunt răzlețiți prin tot Istanbulul, greu pot să se facă vizibili. (...)

Ortodocşi sunt nu cei din statistici, ci cei care cred cu adevărat în ortodoxie şi care şi trăiesc în temeiurile ortodoxiei."

Relatează autorul: "*A fost o zi browniană. Am vizitat şi lăcaşe ortodoxe şi o moschee, nu oricare, Moscheea albastră, Palatul Sultanilor. Am brăzdat în lung şi-n lat Istanbulul.*

Rămâne cum am stabilit: suntem în plin Babilon!"(*) *"Agia Sofia este aşa cum se spune, impunătoare, copleşitoare. Iar mozaicul bizantin, scos la iveală în câteva locuri, de sub tencuiala celor care au transformat-o în moschee, e şi mai bine pus în evidență prin comparație cu tencuiala ternă, care a vrut să schimbe istoria.*

Catedrala e imensă. Cei care au gândit arhitectura ei trebuie să fi fost atinşi de geniu, adică de harul lui Dumnezeu."

Partea asiatică a Istanbulului est parcursă cu feribotul până la Izli, odinioară Niceea, de care se leagă o bună parte din istoria creştinismului, prin Conciliul Ecumenic, cel care în 325 d.Hr. a adoptat *Crezul* creştin într-o primă variantă.

Pe parcursul drumului spre Salonic, autorul îşi preasară gândurile în formă sintetică, axiomatică. Revelația cea mai înaltă este dată de complexul Meteora: *"Meteora este aşa cum anticipasem. Cuvintele sunt neputincioase în fața acestor minuni ale lumii, a acestor minunății ale naturii şi spiritului. Meteora nu se poate povesti. Meteora trebuie trăită. Pe îndelete. Şi turistic şi duhovniceşte.*

Un fluviu uman leagă toate Meteorele. E greu să găseşti un loc de parcare. Meteorele sunt luate cu asalt.”

Şi iată cum descrie autorul chiliile care au aspectul unor cuiburi: *„Pereții abrupți ai stâncilor au, din loc în loc, săpate „cuiburi”. Sunt ca şi cuiburile de rândunele săpate în malurile înalte de lut, ale Şieului meu de-acasă. Sunt ca nişte cuiburi de sfinți. Unele şi le-au săpat sihaştri, pentru nevoia lor de rugăciune în singurătate, dar altele, am aflat că aveau şi destinația de „închisori pentru călugări”. Căci nici în lumea lor nu există perfecțiunea, şi acolo se mai poate greşi. Ce păcate însă ar fi putut fi incriminate şi pedepsite cu închisoarea pentru călugări n-am aflat şi nici cine erau instanțele: stareții, frații întru călugărie?”*

A treia secțiune a călătoriilor spirituale este destinată Țării Sfinte şi e axată pe tema sacrului şi profanului. Explicația autorului este lămuritoare: *“Î.P.S. Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei, la Adunarea Națională Bisericească de la Patriarhie, din 1 martie, m-a convins că trebuie să merg în Țara Sfântă, că traseul început cu Muntele Athos, urmat de Bizanț/Istanbul şi Meteore, trebuie desăvârşit, împlinit printr-un pelerinaj în Țara Sfântă, centrul spiritual al celor trei mari religii ale lumii: creştină, iudaică şi musulmană. După Paşti, între 9 şi 16 mai, ar trebui să urmăm trasee în Țara Sfântă. Atât cât se poate călători în şapte zile.*

E primul pelerinaj de acest fel, pentru că grupul de pelerini va fi nu doar foarte mare, ci şi mozaicat, „eterogen”. Aproape optzeci de pelerini, fețe bisericeşti şi mireni, în frunte cu păstorul lor, Î.P.S. Andrei. (…) *Bethleem, Peştera Sfântă, Ierusalim, Muntele Măslinilor, Grădina Ghetsimani, Golgota, Nazareth, Marea Moartă - sunt doar câteva dintre toposurile percepute încă din copilărie, cu încărcătura lor de sfințenie.*

Nu pot să nu recunosc, să mărturisesc că, în copilărie, nu credeam că toate aceste locuri sunt pe pământ. Pentru mine ele erau undeva, în ceruri”.

Dincolo de pregătirea în sine şi de emoțiile inerente legate de faptul că păşeşti pe urmele lui Iisus Hristos, *“e legitimă întrebarea: cât de pregătit sufleteşte este fiecare pentru o astfel de călătorie, care poate fi fundamentală pentru împlinirea ființei rugătoare, pentru mântuire? Pentru clarificări necesare, atât de natură teologică cât şi umană”* – spune autorul.

“*Şi până la urmă,* afirmă Nicolae Băciuț - *decisiv e ceea ce rezonează în inima fiecăruia. Nu sunt necesare vital informații copleşitoare, în hățişul cărora să se piardă emoția, bucuria, să rătăcească credința. Poate că sunt suficiente datele minimale, de geografie, de istorie şi credință peste care să crească trăirea, bucuria, emoția.”*

Autorul face o scurtă prezentare a Statului Israel, cunoscut ca “Țara Sfântă”, din punct de vedere istoric, geografic, economic, social şi spiritual.

„Ca religie, ortodocşii sunt cei mai vechi, lor urmându-le armenii, copții şi catolicii.

Românii din Israel au venit din România mai ales după cel de-al doilea război mondial. Ajung la câteva sute de mii, mulți dintre ei sunt încă buni vorbitori de limbă română, având chiar şi publicații româneşti.

Sărbătorile evreieşti au date diferite față de cele tradiționale, în lume: Anul Nou (Roş haŞana), după calendarul gregorian, cade între 6 septembrie şi 5 octombrie, Ziua Pocăinței (Iom Kipur), între 15 septembrie şi 14 octombrie, Sărbătorile Tabernacolelor (Şukot), între 20 septembrie şi 19 octombrie, Paştile (Trecerea), Pesah, între 27 martie şi 25 aprilie, Ziua Independenței (Yom haAțmaut), între 16 aprilie şi 15 mai, Săptămâni (Şavuot), între 16 mai şi 14 iunie.

Vremea, în Israel, e subtropicală, cu temperaturi cuprinse între 5 şi 31 de grade. (...)

Țara Sfântă a avut de-a lungul timpului diverse denumiri. Între acestea, Pământul Făgăduinței, Țara

Binecuvântată, Țara Dorită, Pământul Hărăzit, Țara Strămoşilor. Dar a fost numită şi Amuru sau Met-amuru (Pământul de apus), de accadieni şi asirieni, a-Ever-Nahara (de dincolo de râu), de perşi, Pahnana, Hana, Hanaan, Hinani, de egipteni, Siria-Palestina sau Palestina, de greci şi romani, Palestine, Philistine, de englezi şi arabi, Israel, de evrei.

Țara Sfântă leagă Africa, prin Egipt, de Asia, prin Iran, fiind străbătută de drumuri comerciale."

Protosinghelul Ioanichie Bălan, în cartea sa, ***Pelerinaj la locurile sfinte***, spune : *„întreaga viață e o lungă călătorie spre Țara Sfântă".*

Întrebări legitime se iscă în mintea reporterului, pe parcursul acestei călătorii: *"De ce rămâne Israelul locul la care lumea creştină continuă să se raporteze, între ciocanul şi nicovala iudaismului şi islamismului? De ce e spațiul din care orice creştin nu ezită să-şi extragă seva credinței, iubirii şi slavei lui Dumnezeu?*

Ce ştiu creştinii şi ce nu înțeleg creştinii din ceea ce înseamnă azi Israelul? Ce trebuie neaparat să ştie atunci când îşi propun să ajungă în Israel? Ce trebuie „recapitulat" despre Ierusalim, despre Țara Sfântă în general, despre istoria evreilor, pentru ca trăirea spirituală a unui pelerin să fie cât mai profundă? Să nu se lase deturnată, furată şi hrănită doar de simpla curiozitate turistică?"

După o călătorie de două ore cu avionul, specifică autorul: *"La aterizarea avionului, după ce huruitul motoarelor şi-a schimbat tonul, acompaniate de scrâşnetul frânelor, pasagerii au aplaudat. Bucuroşi că au ajuns din nou, cu bine, pe pământ, deşi cu toții tânjim după Împărăția Cerurilor! (...) Andrei Lichter, ghidul nostru, e evreu plecat din România, cu aproape douăzeci de ani în urmă, când, spunea el, în țară luminile se stingeau rând pe rând, cartier după cartier, sat după sat, în timp ce în Israel luminile se aprindeau… rând pe rând, peste tot. Când a venit în Israel şi a vrut să cunoască*

istoria Israelului, i s-a spus să citească Biblia. "Biblia e istoria Israelului!"

Şi scriitorul nu poate să nu-şi pună câteva întrebări: "*Câți pelerini or fi trecut oare pe-aici de două mii de ani încoace, aduşi de dorul de Hristos ? Cât de greu şi anevoios, cât de lung a fost drumul pelerinului prin timp, lipsit de mijloace rapide de transport ? Câte sacrificii a presupus un astfel de pelerinaj ? Ce-i drept, şi azi, pentru mulți, a călători în Țara Sfântă presupune sacrificii, de tot felul! Câți români au mai trecut pe aici, cât de bine s-au aşezat ei pe aceste locuri, ajungând să aibă aşezământ şi biserică proprii ? Urme ale trecerii românilor prin Țara Sfântă sunt peste tot, ele sporind măreția locurilor şi puterea credinței ortodoxe.*

Dar ce-i poate oferi Ierusalimul pelerinului cu o stare sufletească încărcată de credință şi evlavie? Dincolo de rememorarea unei istorii care a deschis calea credinței şi mântuirii?"

Şi spune autorul: *"...ziua începe cu "Tatăl nostru" şi cu "Cristos a înviat din morți", ceea ce ne aduce în starea pe care şi-o doreşte pelerinul la locurile sfinte, cu încărcătura de emoție şi evlavie necesară unui astfel de drum. O călătorie nu doar prin Ierusalimul începutului creştinătății, ci şi o călătorie spre noi înşine.*

Î.P.S. Andrei binecuvintează această zi şi mulțumeşte lui Dumnezeu că ne-a îngăduit bucuria de a călca pământul pe care a călcat Mântuitorul nostru."

Cu multă emoție, scriitorul consemnează traseul: *"Din cotidian, plonjăm direct în istorie, pentru că traseul pe care-l urmăm are în dreapta zidurile cetății Sfinte, ziduri cu creneluri şi metereze, cu Poarta Damascului, Poarta lui Irod, Poarta Leilor sau a Sf. Ştefan. În stânga, am lăsat Primăria Ierusalimului, Muzeul Rockefeller. Pe culmile Muntelui Scopus îşi arată semeția Universitatea Ebraică, Spitalul « Augusta »...*

Sub un cer tulburător de senin, sub razele unui soare necruțător încă de la primele ore ale dimineții, prin forfota matinală a Ierusalimului cel de toate zilele, cu lume multă, cu magazine îmbietoare, ajungem pe Muntele Măslinilor. « Munte » e un fel de-a spune, ca de altfel şi « mare », aici în Țara Sfântă.

De aici, se vede panorama unei bune părți din Ierusalim, dominată de Cetatea Sfântă. Oricum, oricât de impresionant e ansamblul, privirea rămâne atrasă magnetic de Sfânta Cetate, înconjurată de ziduri masive, cu o grosime de trei metri şi înalte de 10 – 12 metri, formând un poligon neregulat, închizând în el o suprafață de patru kilometri patrați."

Autorul explică ce semnifică Ierusalimul pentru cele trei mari religii revelate şi ce înseamnă numele acesta: *"Dacă, pentru creştini, Ierusalimul este oraşul în care Iisus a pătimit, a fost răstignit, a înviat şi s-a înălțat la ceruri, pentru evrei este locul unde Avraam a vrut să-l sacrifice pe Isaac, locul gloriei lui David şi al Templului lui Solomon, capitala eternă a poporului evreu, iar pentru musulmani este oraşul din care Mohamed s-a înălțat în rai călare pe calul său, fiind al treilea oraş sfânt după Mecca şi Medina.*

Numele Ierusalimului are şi el istoria lui, fiind numit Salem, Sion, Oraşul lui David, Oraşul lui Dumnezeu, Oraşul Sfânt, nume care apar şi în Vechiul Testament. Babilonienii l-au numit Oraşul Iudeei, romanii Aelia Capitolina, arabii El-Palat (Palat), Beit El-Mukadas (Casa templului), El-Kudes (Sfânt), Oraşul Păcii."

Este descrisă Biserica Înălțării de la Mănăstirea Elon, de pe Muntele Măslinilor: *La Paraclisul "Aflarea capului Sfântului Ioan Botezătorul" pelerinii au cea dintâi trăire sufletească autentică. « Se închină, sărută icoane şi sfinte moaşte, spun rugăciuni, lasă pomelnice… Îl ascultăm cu toții pe Î.P.S. Andrei, care ne citeşte pericopa Înălțării Domnului.*

A fost o alegere inspirată începerea pelerinajului din acest loc binecuvântat. Am privit spre înalt, cu gândul la Înălțarea Domnului, şi am privit de sus Cetatea Ierusalimului. La primele ore ale zilei, lumina Cetății are aura răsăritului de soare."

Şi la Biserica "Pater Noster" – emoțiile sunt pe măsură: *"În curtea interioară, pe scări, facem prima fotografie de grup, înconjurați de zecile de plăci cu textul rugăciunii „Tatăl nostru" în diferite limbi şi dialecte. Astfel de plăci se găsesc şi pe zidurile curții interioare, dar şi pe coridoarele care duc în biserică şi pe pereții laterali din biserică. „Tatăl nostru" în limba română este în biserică, la loc de cinste, în dreapta altarului. Cântăm „Tatăl Nostru" în biserică, ne închinăm, aprindem lumânări, având bucuria că măcar aici limba română e la loc de cinste."*

De la Biserica Dominus Flevit (Domnul plânge), construită în formă de lacrimă, a privit şi Isus spre Cetatea Ierusalimului şi a plâns-o, pentru necredința ei, profețind distrugerea ei şi pieirea lumii: *"Cetatea Ierusalimului a fost distrusă de romani şi în 70 şi în 132 d. Ch. şi, odată cu ea, şi Templul iudaic, care n-a mai fost niciodată refăcut, din el rămânând doar Zidul Plângerii. Sunt binecunoscute cuvintele Mântuitorului legate de clădirile Templului, spuse ucenicilor săi: „Adevăr grăiesc eu vouă, că nu va rămâne aici piatră pe piatră care să nu se risipească".*

Urmează un alt obiectiv, Biserica rusească Sf. Maria Magdalena, unde, spune autorul, *"am coborât printre zidurile ale căror creneluri sunt „ornate" cu cioburi de sticlă, pentru a păzi, şi în acest fel, Cimitirul evreiesc de pornirile satanice, profanatoare. Şi ghidul nostru, probabil din experiențe anterioare, ne-a dat şi un alt avertisment / rugăminte: să ne abținem de la a rupe florile, ca suveniruri. Ar fi un dezastru dacă toți pelerinii ar rupe câte o floare din acest Rai.*

Biserica Sf. Maria Magdalena este impunătoare prin cele cinci turle aurite ale ei, care o fac vizibilă şi strălucitoare nu doar în bătaia soarelui. Am privit-o de sus, de la Biserica Înălțării, pentru că turlele ei, ca şi cupola Moscheiei lui Omar, ridicată pe locul în care s-a aflat Templul evreiesc, domină panorama Ierusalimului. Turlele Bisericii Sf. Maria Magdalena au fost comparate cu un uriaş candelabru cu cinci lumini. Ele au formă de… ceapă, fiind singura biserică în stil rusesc de la Ierusalim. Biserica Sf. Maria Magdalena a fost construită de țarul Alexandru al III-lea, între 1870 şi 1880 şi inaugurată în 1888."

Autorul dă detalii despre primii pelerini în Țara Sfântă care "*au apărut după secolul al IV-lea, iar din secolul al X-lea, ruşii s-au numărat printre primii pelerini, lor urmându-le şi sârbii, din secolul al XIII-lea. Până la bolşevizarea Rusiei, ruşii au ridicat câteva biserici la Ierusalim, între care şi o mănăstire de maici la Ein Karem, inaugurată în 1771"*

Şi despre Grădina Măslinilor dă mărturie scriitorul: *"Din Grădina Ghetsimani (tescuirea măslinelor, în ivrit) de altădată au rămas doar vreo 12.000 mp, cu câțiva măslini milenari, aproape pietrificați, despre care se spune că ar fi măslini de mai bine de două mii de ani, contemporani cu Hristos.*

Aici, în această grădină, împărțită acum între ortodocşi şi catolici, dincolo de pârâul Cedrilor, a fost locul de rugăciune cel mai drag Mântuitorului, aici s-a rugat Isus Hristos ultima oară, înainte de a fi vândut de Iuda, pecetluind trădarea cu sărutul său, şi de a fi prins şi dus legat de soldații romani, în Joia Patimilor, la Anna mai întâi şi apoi la Caiafa, arhiereul, spre a fi judecat, şi pentru că a „hulit", dincolo de atâtea vini invocate fără temei, fiind condamnat la moarte. Tot aici, Petru s-a lepădat de Hristos de trei ori, lepădându-se, de fapt, de credință. Până în zorii zilei de vineri, Mântuitorul a fost azvârlit în pivnița casei lui Caiafa. De aici, a fost dus în

fortăreața Antonia, pe ruinile căreia a fost ridicată Capela Flagelării, unde-şi avea sediu guvernatorul Ponțiu Pilat.”

Şi considerațiile autorului privind aceste locuri, sunt foarte interesante: *“Măslinii din Grădina Ghetsimani sunt adevărate opere de artă. Artistul timp a sculptat forme... postmoderne, în contorsionări năucitoare, în scorburi tainice. Simți cum aceşti măslini aduc ceva din parfumul vremurilor în care Iisus venea aici să predice şi să se roage, până în clipa trădării. (...)*

Biserica Națiunilor (Biserica patimilor lui Cristo, sau basilica Agoniei) de la Ierusalim a fost ridicată între 1919 şi 1924, de catolici, cu aportul financiar a 12 state, pe locul unde a existat o biserică datând din secolul al IV-lea, reconstruită de Împăratul Theodosie cel Mare (378 – 395), dar care s-a ruinat. Biserica are douăsprezece cupole, iar fațada e placată cu mozaic, în stil bizantin. În biserică, în fața altarului, se află stânca pe care s-a rugat Mântuitorul “cu sudori de sânge”, cum mărturiseşte evanghelistul Luca, înainte de Sfintele Patimi. Tot aici se află şi pictura în mozaic a celor trei apostoli, Iacov, Ioan şi Petru. Stânca e înconjurată de o cunună de spini din fier forjat, iar pe peretele altarului e o pictură monumentală, reprezentând un înger care îi dă tărie Mântuitorului să reziste la încercările la care e supus.

Acolo, unde şi-a plecat genunchii Mântuitorul, au îngenuncheat şi au spus rugăciuni şi pelerinii noştri, ca apoi, pe treptele bisericii, în ciuda infernului traficului de pe şoseaua ce duce spre Ierihon, Marea Moartă, Î.P.S. Andrei să ne citească din Sfânta Evenghelie, aşa cum a făcut-o şi până acum, în celelalte popasuri ale noastre pe Muntele Măslinilor, nu pentru a ne reaminti doar evenimente, ci pentru a ne încărca de evlavie.”

Traseul inițiatic continuă cu Biserica Mormântul Maicii Domnului, aflată la poalele Munților Măslinilor, pe valea pârâului Cedrilor: *“Ridicată pe locul unde se află Mormântul*

Maicii Domnului, aceasta fiind însoțită la mormânt de apostoli, după cum a susținut Patriarhul Ierusalimului, Juvenal, la Sinodul de la Calcedon, din 451, care a făcut cunoscut şi faptul că atunci când la cererea Sf. Toma a fost deschis mormântul, trupul ei nu mai era acolo, deoarece Maica Domnului s-a înălțat la ceruri, la Fiul Său.

Deasupra Mormântului Maicii Domnului a fost ridicată o biserică de către Sf. Elena între 325 – 327, distrusă de perşi în 614, cea de azi datând din secolul al XI-lea, fiind ridicată de cruciați.

Reconstruită de călugării franciscani în secolul al XIV-lea, din 1757, biserica, semiîngropată, a fost preluată de biserica ortodoxă, cea care o are în grijă şi azi şi care oficiază slujbe aici. Capela romano-catolică, aflată în dreapta intrării în Biserica Mormântul Maicii Domnului, este ținută închisă, aici neslujindu-se.

În biserică, se coboară 48 de trepte, pe sub o pădure de candelabre, aduse aici de credincioşi din toată lumea, şi care, de sărbători, îşi revarsă lumina lor sfântă.

La intrarea în biserică se află, pe dreapta, paraclisul sfinților părinți Ioachim şi Ana, iar în stânga, paraclisul Sf. Iosif.

Mormântul Maicii Domnului se află între naos şi altar, fiind săpat în stâncă, aceasta păstrând şi acum forma trupului Ei. În fața mormântului, Î.P.S. Andrei a citit troparul Adormirii.”

Şi Biserica Sf. Ştefan este cuprinsă în traseul pelerinilor pentru că: *“evocă locul martiriului apostolului şi arhidiaconului Ştefan, ucis cu pietre de iudei, fiind primul jertfelnic al bisericii lui Hristos.*

Ajungem aici, venind dinspre Muntele Măslinilor, traversând o şosea pe care maşinile curgeau într-un flux miriapodic, din şi înspre Cetatea Ierusalimului

Biserica e de dată recentă însă, fiind sfințită în 1972. E construită din piatră şi se află în proprietatea bisericii ortodoxe greceşti, două surori de mănăstire purtându-i grija, aici neslujindu-se decât ocazional şi la hram.

Catapeteasma e sculptată în lemn de chiparos de un călugăr grec din Insula Creta. (...)

Pelerinii au sărutat icoana Sf. Ştefan, iar unii dintre ei şi-au luat ca suvenir bucăți uscate de crengi de măslin.

(…) Ajungem lângă zidurile Cetății, la Poarta Sf. Ştefan sau Poarta Leilor, pregătiți să urmăm Calea Crucii – Via Dolorosa.

În apropierea Porții Leilor se află şi Scăldătoarea Vitezda, adâncă de mai bine de 9 metri, fiind locul în care Isus Hristos a vindecat un slăbănog.

Nu departe e şi Biserica Sfânta Ana, construită de cruciați în secolul al XI-lea, considerată locul de naştere al Fecioarei Maria.”

Traseul urmat de Iisus Hristos pe Via Dolorosa, *“e încărcat de semnificații şi de întrebări, pe care n-ai vrea să ți le refuzi. Dar nici nu îndrăzneşti să le spui cu voce tare, pentru că ele ar putea părea unora erezii. (...)*

Tot prin ceea ce a făcut o femeie, o tânără fecioară, Veronica, avem chipul lui Hristos, cel care s-a imprimat pe marama cu care aceasta i-a şters de sânge şi sudoare chipul suferind. E o imagine care a consacrat chipul lui Hristos, cel care se regăseşte în întreaga iconografie creştină.

Cu ani în urmă, am văzut la Torino, giulgiul în care, spune tradiția creştină, Iisus ar fi fost învelit după ce a fost coborât de pe cruce. Imaginea aceasta a lui Hristos este una dintre marile controverse ale creştinătății şi nu numai..

Ce s-a întâmplat după ce acesta a fost luat de pe trupul lui Hristos, cum a ajuns acest giulgiu până la noi, încă nu s-au putut da răspunsuri certe.”

Nicolae Băciuț ne face prin această descriere, părtaşi la Drumul Crucii cu cele 14 stațiuni ale sale, care *« începe din actualul Cartier Musulman, de la ruinele Cetății romane Antonia, acolo unde se afla Pretoriul, locuința/divanul Guvernatorului Pilat, acolo unde, la insistențele iudeilor, Iisus a fost condamnat la moarte prin răstignire, deşi nu i-a fost găsită nicio vină, şi se sfârşeşte pe Golgota, la locul Căpățânii, în actualul Cartier Creştin, locul Răstignirii şi al Învierii.*

De fapt, condamnarea la moarte a Mântuitorului, de către „sfatul arhiereilor şi al bătrânilor poporului", sinedriul, s-a decis la curtea arhiereului Caiafa. »(...)

Nu fără emoție pioasă, autorul scrie : *« Ne-am oprit la fiecare din cele 14 popasuri, cu inimile încărcate de emoție, purtând parcă, în felul nostru, fiecare, propria cruce pe drumul Golgotei, cu nădejdea mântuirii. În fiecare popas, Î.P.S. Andrei a citit din Sfinții Evanghelişti despre momentele pătimirii lui Iisus sub povara crucii, părăsit de ucenici, înspăimântați de furia iudeilor, fără de Petru, rămas să-şi plângă păcatul lepădării, fără de Iuda, care şi-a plătit singur prețul trădării... Urmat de mulțime, dar mai ales de femei credincioase care plângeau şi se tânguiau şi cărora Mântuitorul le-a zis: "Fiice ale Ierusalimului, nu mă plângeți pe mine, ci vă plângeți pe voi şi pe fiii voştri!"*

E copleşitor şi contradictoriu ceea ce îți dezvăluie Ierusalimul. Sigur, ființa oricărui creştin se înfioară de bucurie şi trăire religioasă, realizând, de fapt, că se află într-un tunel al timpului, că dă ceasul înapoi mai bine de două mii de ani şi păşeşte pe aceleaşi locuri pe unde a călcat Mântuitorul, că aduce foarte aproape în inima sa un timp, că încearcă să se regăsească în acel timp, întrebându-se poate în ce fel şi-ar fi găsit rostul, atunci, în oricare loc s-ar fi aflat, de la Biserica Ecce Homo la Biserica Sfântului Mormânt. În această din urmă biserică, adevăratul creştin nu poate intra decât în genunchi, cutremurându-se.

Câţi dintre noi ne-am fi purtat ca Simon Cirineanul, la al cincilea popas, câţi ar fi avut curajul să ia crucea de pe umerii Mântuitorului, să ducă singuri povara crucii?

Nu poţi, străbătând Via Dolorosa, să nu atingi cu mâna locul în care se păstrează amprenta unei palme, care e a Mântuitorului şi care a rămas acolo într-unul din momentele în care acesta, urcând spre Golgota, sub apăsarea crucii, s-a sprijinit cu mâna de stâncă.

E un sentiment puternic acesta al "atingerii" locurilor cu istorie sacră, ortodocşii români având în tradiţie atingerea icoanelor, a moaştelor, nu doar cu buzele, ci şi cu obiecte de îmbrăcăminte sau diverse alte lucruri care, astfel, s-ar încărca de har dumnezeiesc. Caldarâmul Căii Crucii e ros de paşii, de genunchii celor care au trecut pe aici, prin veacuri, pe urmele Mântuitorului. Pietrele sunt parcă şlefuite, sticloase, cu luciri de oglindă."

Un moment la fel de emoţionant a fost trăit de pelerini la Biserica Sfântului Mormânt: *« cea care înglobează ultimele cinci popasuri ale Drumului Crucii, fiind locul pe care niciun pelerin la locurile sfinte nu-l poate ocoli. Biserica Sfântului Mormânt sau Biserica Învierii, cum i se mai spune, pentru că viaţa a biruit moartea, e locul de unde începe istoria creştinătăţii, a credinţei, căci „Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică e credinţa noastră" (1 Cor. 6, 17). E locul în care viaţa intră cu moartea într-o altă ecuaţie. În care s-au pus peceţi noi legăturii dintre Dumnezeu şi om.*

E locul în care s-a ajuns la apogeul patimilor Domnului, dar şi în care s-a produs cel mai important moment al istoriei creştinătăţii, Învierea Domnului, „cu moartea pre moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le". În care „Hristos a Înviat!" şi „Hristos S-a Înălţat" pot fi înţelese în reverberaţia lor sfântă."

Şi, continuă autorul mărturia sa: *"La intrarea în Biserica Sfântului Mormânt e Piatra Ungerii, acoperită mereu de*

pelerinii care îngenunchează şi o sărută. Ei ating lespedea cu obiecte fie aduse de acasă, fie cu suveniruri cumpărate din Israel.

Pe lespedea de marmură a fost aşezat trupul lui Hristos de către Iosif din Arimateea şi Nicodim cel cu bun chip, după ce a fost coborât de pe cruce, şi a fost uns cu smirnă şi aloe şi înfăşurat în giulgiu, giulgiu care, dacă admitem acest adevăr, se păstrează şi în zilele noastre la Domul din Torino". (...)

Sfântul Mormânt aparține comunităților greacă, catolică şi armeană. Intrarea e străjuită de douăsprezece sfeşnice, iar pe zid sunt trei tablouri care reprezintă Învierea.

În formă dreptunghiulară, Sfântul Mormânt are două încăperi, în prima e o mică bucată din stânca mormântului lui Iisus, ce s-a putut recupera după distrugerile califului Hakim, din 1009. În Sfântul Mormânt se intră în genunchi, printr-o deschidere îngustă şi mică. Mormântul propriu-zis se află pe dreapta. Acesta constă dintr-o placă de marmură, pusă acolo de greci în 1810, peste stânca pe care a fost aşezat trupul Mântuitorului şi unde a rămas din seara zilei de vineri până în clipa Învierii, duminica. Nu pot intra mai mult de patru - cinci credincioşi odată. Peste tot atârnă candele, în care luminile pâlpâie tainic. Acestea sunt aşezate pe patru nivele – primul e al catolicilor, următoarele două ale grecilor şi cel de jos al armenilor. Când una dintre credincioasele noastre a vrut să-şi aprindă o lumânare de la o candelă, aceasta a fost oprită de călugărul grec, cu o apostrofare: „Catolic, catolic".

Totul este împărțit aici între bisericile care sunt coproprietare. Şi picturile cu Învierea Domnului şi cele 12 sfeşnice de la intrare. În plus față de catolici, ortodocşii greci şi armeni, în Sfântul Mormânt au candele şi copții. (...)Acolo, sub lumina blândă a candelor din Sfântul Mormânt, am stat mai bine de o jumătate de oră, împotriva rânduielii, care îngăduie doar câteva zeci de secunde fiecărui credincios să stea în genunchi în fața lespezii Mormântului, pentru că şirul

credincioşilor care aşteptau să intre în Sfântul Mormânt e fără de sfârşit.”

Timpul, acolo, oricum, se dilată. Clipele state acolo, îngenuncheați, par multora, vorba poetului, lungi, ca veacuri.

Nu doar timpul are altă dimensiune aici, ci şi spațiul. Sfântul Mormânt, Piatra Ungerii, Golgota, toate sub acoperământ bisericesc, dau altă percepție a spațiului.

Nu poți însă să nu refaci imaginile din icoanele noastre ortodoxe, ale întâmplărilor biblice, cu stâncile golaşe, cu scene din viața şi patimile Mântuitorului. »

Autorul descrie în continuare minunea coborârii Luminii Sfinte din ceruri, la Sfântul Mormânt. A doua zi, destinațiile au fost: Mănăstirea Sfântul Sava, Betleem, Biserica Naşterii Mântuitorului: *“Cine s-ar fi aşteptat însă ca la capătul acestui drum şerpuitor prin arşița deşertului, la nici douăzeci de kilometri de Bethleem, să ne aştepte un colț de rai, în plin deşert, în Pustiul Iudeei? Căci Mănăstirea Sf. Sava, după ce se înfățişează privirii ca o cetate măreață, (deasupra căreia flutură biruitor steagul Greciei), în inima ei chiar aceasta este, din toate punctele de vedere: un colț de Rai. Aici găsim şi viață, verdeață, flori, apă, chiar şi în tinda uneia dintre biserici (de unde părintele Gherman a scos o găleată de apă ca să ne potolim setea), dar şi viață spirituală intensă, ortodoxă.*

Mănăstirea Sf. Sava este măreață şi prin înfăşişare dar şi prin istoria ei. Chiar dacă, din depărtare, ea se pierde în cenuşiul pustiului, e greu de sesizat. Poate că acest lucru i-a adus şi protecție, a apărat-o de eventualii atacatori. (...) Între 1937 şi 1947, aici s-a nevoit şi Cuviosul Ioan Iacob de la Neamț, care a fost bibliotecarul mănăstirii. Mai târziu, prin anii optzeci, au mai fost şi alți români, între ei ierodiaconul Veniamin şi monahul Marcu, portarul mănăstirii. »

Autorul inserează în acest loc şi minunile sfântului Sava : izvorârea minunată a aghiazmei, înfrunzirea miraculoasă a palmierului uscat, ş.a.

Pelerinii poposesc apoi la Zidul Plângerii.

O salbă de poezii religioase sunt zămislite chiar la aceste locuri sfinte, şi nu e de mirare: *"Încă n-am cutezat să încerc să scriu versuri aici, la Ierusalim, deşi tentaţia e mare.*

Dar ce poezie poţi scrie aici, în Ţara Sfântă? Care ar fi "cuvintele potrivite" pentru poezie, aici, după tot ce am văzut şi am trăit până acum?

La Muntele Athos, n-am reuşit să scriu niciun vers. E adevărat că acolo era o altă lume şi un alt timp al ortodoxiei şi al rugăciunii.

Acolo rugăciunea a fost poezie.

Şi, totuşi, poezia bate la fereastră..."

Mănăstirea Hozeva, Sf. Gheorghe Hozevitul, este descrisă, de asemenea: *"Deşi e sub „pavilion" grec, are pentru români o semnificaţie aparte, aici aflându-se Sfintele moaşte ale Sf. Iacob Românul. (...) Acum, la aproape cincizeci de ani de la moartea sa, „Cuviosul Ioan cel Nou Românul", cum mai e cunoscut, încă nu are trupul putrezit, chipul lui păstrând parcă încă un licăr din lumina vieţii".*

Periplul spiritual al românilor continuă la Marea Moartă şi apoi la Qumran, unde cu toţii ascultă povestea manuscriselor eseniene.

În următoarea zi, aveau să viziteze Biserica ce s-a construit pe locul în care s-a născut Sf. Ioan Botzătorul, la Ein Karem: *"O biserică impunătoare, ridicată pe ruinele unei biserici vechi din secolul al XIV-lea, ale cărei urme se mai păstrează, în câteva mozaicuri, aflate la subsolul clădirii. În stânga altarului se află o mică peşteră, în care se spune că s-a născut Sf. Ioan Botezătorul, locuinţă a lui Zaharia şi a Elisabetei, părinţii celui ce s-a învrednicit să-l boteze pe Iisus în apa Iordanului.*

În curtea interioară, pe o placă, în limba română, stă scris: "În vremea aceea, a venit Iisus din Nazaretul Galileei şi a fost botezat de Ioan din Iordan. Şi îndată, când ieşea Iisus

din apă, el a văzut cerurile deschise şi Duhul pogorându-se peste el ca un porumbel. Şi din ceruri s-a auzit un glas, care zicea: "Tu eşti Fiul Meu prea iubit, în Tine îmi găsesc toată plăcerea mea", după cum e scris şi în Evanghelia după Luca."

Şi, relatează autorul : *« Am plecat apoi spre Muntele Sion, care nu este propriu-zis un munte, ci un platou mai înalt, situat în partea de sud-vest a Ierusalimului Vechi, unde se află Cartierul Armean. Muntele Sionului se regăseşte în psalmii lui David, întruchipând speranțele poporului ales.*

Am intrat întâi în Biserica Adormirii Maicii Domnului, în care se spune că a rămas Maica Domnului, în casa Apostolului Ioan, după înălțarea la ceruri a Mântuitorului.

Aici, în acelaşi secol de aur al Împărătesei Elena, s-a ridicat prima biserică bizantină şi paraclisul Sfintei Adormiri. Cruciații au construit altă biserică în secolul al XI-lea, iar în 1898, a fost ridicată o catedrală de către călugării benedictini, cu o criptă la subsol, unde se află şi o statuie a Maicii Domnului. Nu ştiu de ce, dar această statuie, a Maicii Domnului, în poziție orizontală, mi se pare un kitch, poate chiar o profanare a sacrului.

Mai elegant şi mai încărcat de solemnitate e Foişorul în care a fost Cina cea de Taină, ultima masă la care a stat Mântuitorul cu ucenicii săi, înainte de a urma calvarul Golgotei. Aici a instituit Sfânta Liturghie şi Sfânta Taină a Împărtăşaniei. Tot aici, Iisus a spălat picioarele ucenicilor săi, propovăduind smerenia şi slujirea aproapelui, dând pildă ucenicilor. E locul nu doar al unor sfinte taine, ci şi al unor gesturi de mare încărcătură simbolică, încă o lecție a umilinței, pioşeniei, evlaviei, dată de Mântuitor ucenicilor săi. O lecție contrariantă, depăşind şi puterea de înțelegere a lui Petru, care a spus: „Doamne, Tu să-mi speli mie picioarele?" Dar Iisus le-a spălat tuturor picioarele, inclusiv lui Iuda, cel care urma să dea destul de repede proba trădării.

În Coenaculum, a spus Mântuitorul cuvintele "Între voi e cineva care mă va vinde", iar de aici a plecat Iuda la arhierei, pentru a-l vinde pe Iisus."

Nazaretul şi Cana Galileii sunt, de asemenea, prinse în programul de vizitare, prilej pentru noi emoţii, devoţiuni, rugăciuni şi practici de pietate.

Nu de mai mică importanţă este şi Muntele Fericirilor, acolo unde avea să fie promulgat Noul Cod de Legi, bazate pe Iubirea divină.

În încheierea acestui rodnic pelerinaj, sunt culese de la pelerini, impresii şi gânduri avute pe tot parcursul şederii în Ţara Sfântă.

Nu de mai mică importanţă sunt şi definiţiile Ţării Sfinte, formulate de ing. Alex. Ţibrea:

"ÎN CĂUTAREA UNEI DEFINIŢII

ŢARA SFÂNTĂ - locul unde fiecare creştin visează să ajungă o dată în viaţă;

ŢARA SFÂNTĂ - locul cel mai încărcat de istorie de pe pământ;

ŢARA SFÂNTĂ - locul unde toate religiile lumii îşi caută originea;

ŢARA SFÂNTĂ - locul în care nu plouă din martie până în octombrie şi totuşi recoltele sunt bogate;

ŢARA SFÂNTĂ - locul unde cauţi pacea sufletească şi găseşti cele mai multe arme din lume pe cap de locuitor;

ŢARA SFÂNTĂ - locul unde Iisus a propovăduit libertatea, dar unde se mai ridică graniţe şi ziduri din beton înalte de 12 metri;

ŢARA SFÂNTĂ - locul lipsit de resurse naturale, dar unde ajung jumătate din diamantele lumii pentru a fi prelucrate şi trimise către consumatorii de lux din toată lumea;

ŢARA SFÂNTĂ - locul unde se află cel mai înalt punct spiritual al planetei, Ierusalimul, şi Marea Moartă, cel mai jos

punct accesibil de pe Pământ, aflat la 390 de metri sub nivelul mării;

ȚARA SFÂNTĂ - locul înconjurat de cele mai frumoase mări ale lumii, Marea Galileei, Marea Mediterană, Marea Roşie şi Marea Moartă,

ȚARA SFÂNTĂ - locul unde avioanele militare supersonice brazdează cerul în timp ce beduinii, refuzând civilizația, trăiesc în deşert sub cerul liber, alături de caprele şi asinii lor, ca acum patru mii de ani;

ȚARA SFÂNTĂ - locul unde între Infern şi Paradis nu e decât un pas;

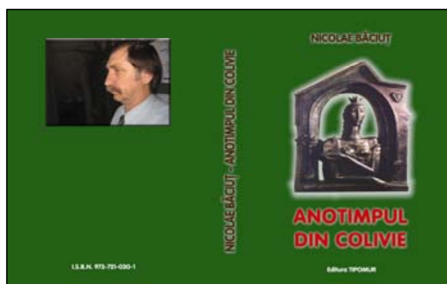
ȚARA SFÂNTĂ - locul pe care nu poți să-l descrii în cuvinte, trebuie neapărat să-l calci cu piciorul. »

Cartea scriitorului Nicolae Băciuț oferă o experință spirituală covârşitoare, trăită de un creştin, scrisă pentru creştini, indiferent de confesiune. Este o carte fundamentală, scrisă foarte bine, cu o documentație amănunțită, care ar servi drept ghid sufletesc pentru acei care vor să crească în credință, în drumul spre Urmarea lui Hristos, spre desăvârşirea creştină.

23 IUNIE 2010

UN POET ALES ŞI POEMELE SALE NEALESE

NICOLAE BĂCIUȚ, *ANOTIMPUL DIN COLIVIE*, antologie, Editura Nico, Târgu-Mureş, 2008

În spațiul mirific transilvan, vatra dacilor liberi, poeții nu se dez-mint: ei scriu cu sângele cuvintelor inscripții pe piatra de hotar. Cuvinte nemuritoare care-şi sapă singure tranşeele şi se adâncesc în inimile celor care le trăiesc şi le caută. Astfel de cuvinte, (ne)prețuite stau azi mărturie despre un timp şi un loc numit Acasă. Un loc unde te întorci mereu ca să poți să pleci iar şi să revii împins de arşița dorului. Oamenii locului, deşi sunt aidoma celorlalți, au ceva special: o sfântă nevoie de înalt, de curat, de frumos, de adevăr şi de comuniune.

Pentru un eventual bilanț provizoriu, compus din aproape o mie de poeme, Nicolae Băciuț şi-a alcătuit ***ANOTIMPUL DIN COLIVIE***, o antologie de autor bine structurată, urmărind meandrele inspirației şi aşezându-le, după un eşafodaj propriu. Ai zice**, O mie şi unu de poeme**, precum basmele Sheherazadei, menite să amâne *sine die* sentința implacabilă pe care o primise, astfel că ea este nevoită să inventeze. Stare de grație care a dus la cea mai frumoasă colecție de basme orientale nemuritoare.

Un sfert de veac singurând-împreună cu Domnița Poesis. Pornind de la ***Muzeul de iarnă***, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986, poetul ascultă „*vocile în oglindă",* ale lui

Umberto Eco, trecându-şi în revistă, ca într-o plicul alb-negru, toate sentimentele, începând cu un ***„Sentiment la marginea oraşului”.***

Aşa cum mărturiseşte în poemul inaugural, scrierea reprezintă pentru autor un act absolut necesar şi total pe care îl săvârşeşte odată cu respiraţia. De aici concluzia că, dacă s-ar opri, ar înceta să mai respire. *„Scriu şi rândurile mi se îneacă într-un cuvânt / pe care nu-l pot rosti; / pe deasupra oraşului trece în zbor o / pasăre –/ foşnetul ei, / un voal, o mireasă în nesfârşită aşteptare. / Prin oraş trece cuvântul meu / şi nici nu-l pot vedea de atâtea / ro-po-te…”*

Deşi destul de succint, poemul acesta e programatic, fiindcă anunţă crezul poetic. Poezia (scrisul în general) nu este pentru autor o pasiune, un hobby pe care şi-l exercită duminica, în zilele de sărbători legale ori în cele religioase, cu atât mai puţin o distracţie pe care ţi-o permiţi în concediu, înotând în mare ori drumeţind pe cărări de munte. Ea este ceva vital şi la fel de firesc precum curgerea sângelui prin artere şi vene. Ideea va fi reluată şi în alte poeme.

Pentru poet, gloria e trecătoare la fel ca amintirea frumuseţii. Ea soseşte nepoftită, stă cu el la masă, îi permite să-i aducă osanale, apoi pleacă la fel cum a venit, pe neaşteptate şi în cele din urmă: *„Oraşul doarme cu capul pe un vers”* ***(Însemnări la marginea oraşului).***

Există în ansamblul liricii, teme care se reiau precum un leit-motiv folosit ca refren. Există cuvinte care îţi impun, te imploră, insistă, te cheamă la ascultare. *„Aceleaşi poeme trec prin mine / cu încăpăţânare: / „Scrie-ne şi pe noi şi pe noi / şi pe noi…” / - urlă din cerul gurii / ca dintr-o peşteră. / Nicio rugăminte, nicio dorinţă / niciun ordin / nu mai răzbat prin ele. / Şi cuvintele se preling pe colţul gurii / ca nişte petale topite de trandafiri”* ***(Trandafiri).***

Nu o dată m-am întrebat, ce s-ar întâmpla dacă aş fi nevoită să renunţ la cuvinte. Cu ce aş mai rămâne? E o

întrebare destul de chinuitoare, pentru că nu văd alt reper mai solid şi mai trainic. Astfel se întreabă şi poetul care şi-a închinat întreaga viață cuvintelor şi ar rămâne dintr-o dată sărac şi străin de cuvinte, pentru că nicio sărăcie nu e mai cruntă ca sărăcia spirituală: *„Ca şi cum pielea nu m-ar cuprinde, / privindu-mi sângele şiroind pe asfalt, / ca şi cum aş renunța la cuvinte / din dragoste de cuvinte, / într-un fel de uitare, / într-un fel de țipăt, / ca şi cum un trup ar rămâne străin / de o mână dusă la gură / în loc de sentință, / în locul gurii / rămâne / un imens / hohot de râs”.* ***(Ca şi cum).***

Însă poetul nu poate fi niciodată atât de sărac încât să nu poată scrie. Chiar dacă nu mai are niciun petecuț de hârtie, el poate scrie: pe frunze, pe cer, pe valuri şi chiar pe zăpadă: *„În iarna aceasta / voi scrie poeme pe zăpadă!”* – declară el ca să-şi alunge spaima cumplită că n-ar mai avea pe ce scrie.

Deşi exprimate în mod sintetic, poemele lui Nicolae Băciuț au mult miez şi transmit stări şi idei remarcabile. Iată cum percepe creația Nicolae Băciuț: *„Cineva mă ucide în cartea mea, / trece nepăsător prin propria-mi moarte. / Sub masca mea, chipul lui grațiat / putrezeşte**.” (La şaisprezece ani).***

Poemul este prezent (cum altfel?) în diferite ipostaze pe care poetul le înşiruie. Uneori, el chiar lipseşte şi rămâne amintirea lui pe locul unde a existat: *„de aici poemul lipseşte,/ stă cufundat în orbite / până la cuvânt, / până la aşteptare. / Citind până la capăt, / străbătând acest peisaj cu orbite goale, / pe drept vei bănui / că poemul aidoma peisajului / nu se mai termină niciodată”.* ***(Poem neterminat).*** Altăoară poetul spune: *„Cuvintele mele mint, cuvintele mele, / intri în ele ca într-o oglindă. / O maşină le târăşte zilnic / prin zăpada proaspăt vopsită. / Cuvintele mele, orbitele mele. / Trec prin fața oglinzii / şi gura mea tot mai tristă / le-a uitat de mult chipul”* ***(Cuvintele mele).***

Trebuie să fie teribil sentimentul că nu mai poți avea încredere nici măcar în cuvinte! Cuvintele te pot învăța multe *„**Despre singurătate”:** Vin în fiecare zi singur/ şi simt cum cuvintele topite în palma mea / îngenunchează. / Unde începe singurătatea / se termină poezia”.*

O notă aparte o dă simțământul frustrant al cuvântului oprit în cerul gurii, înăbuşit, strangulat, trimis înapoi, tăcut, reprimat, aşa încât poetul îi strigă vieții: *„Strigă!” – îi strig, / ca şi cum limbile noastre s-ar spânzura în cerul lor. / „Muşcă-ți cuvintele!” – / pare a-i spune şi gândul meu, / care nu mai are loc pentru auz, / iar văzul, picioruşele lui sângerii / stau şi acum în urma mea, / adulmecându-mi sentimentele. / Deschid uşa – / strigătul se-ntinde peste umbra mea. / De-abia, / de-abia mai am timp / Să o sărut cu gura unui mut”* **(Intrare).**

Căutarea, adulmecarea, aşteptarea şi chiar pânda cuvântului par permanente, dar şi o stare de urgență şi de necesitate: *„sfâşiat, cuvântul pleacă în alt vis / şi poate că acum, / chiar în secunda care ne desparte, / va ajunge la mine”.**(Vis comun)***

În „***Luteopia”*** poetul chiar spune: *„Locuiesc în aceste cuvinte – / ele atârnă la gâtul meu / amenințând suferința mea / de recrut./ Litere vopsite, litere camuflate, / Luteop le cumpără în fiecare zi conştiința. / Azi noapte literele l-au trădat”.*

Ca om legat indestructibil de cuvânt cu fire nevăzute, autorul spune: *„Iarba tremură la rostirea cuvintelor – / acelaşi tremur din fața oglinzii, / aceeaşi emoție / sticlind la începutul poemului. / Acelaşi chip / întâmpinând intrarea în poezie – / /amintirea / unei vieți în paradis. / Fără cuvinte, fără gesturi, / întâmplările vin: / o şoaptă / o / tăcere, / o învinovățire. / Vine cineva şi rupe această sângerare, / această moarte lentă; / firul de iarbă.”* ***(Călătorie întreruptă).***

Al doilea volum antologat este „***Muzeul de iarnă”*** din care Nicolae Băciuț face o selecție reprezentativă. Aici, poetul se întreabă la un moment dat: *„Dar cine mai are timp de propoziții? / iubite anotimpuri – / Tot mai puține cuvinte-n*

calendar” ***(Oglindă).*** Tot aici, poetul îşi afirmă *„**Ars poetica”:*** *„Vine o zi când rânjetul e asemenea unui zâmbet / peste care se scrie sentința / numai cu-un cuvânt, numai cu bucuria / că odată, odată ca niciodată, / în poemul tău, ca-ntr-un baston, / se va sprijini un orb.”*

Într-adevăr, iată o frumoasă profesiune de credință artistică: poemul tău să fie socotit un punct de sprijin pentru cei care nu pot sta drept în picioare. Este ceea ce şi-ar dori orice creator: opera are şi un rol taumaturgic.

Nu întâmplător, autorul consideră că nu el scrie poemul, ci invers, poemul îl scrie pe el: *„Iată poemul care mă scrie: / mâna fără degete mângâindu-mi fața, / deznădejde fără trup. / Ia seama, gând al meu, / că nu e timp şi nu e loc – / Şi nici un început.”* ***(Iată poemul).***

Poemul care dă titlul acestui volum relevă însăşi esența vieții: *„O călătorie fără destinație, / o repetiție / în amintirea unei istorii adevărate, / a unui anotimp permutabil: / în locul cuvintelor o gură strâmbă, / în locul gurii, un cuvânt strâmb. / Îmi strivesc buzele pe geamul înghețat: / o floare, vai, ca un surâs, / în locul gurii”.* ***(Muzeul de iarnă).***

Uneori, admenit de cuvânt, poetul se lasă în mrejele lui, dar în final, constată că nu acesta este poemul: *„Vine în fiecare dimineață la tâmple – / ca o zăpadă; / te sărută şi te condamnă / cu un cuvânt fierbinte. / Vine şi se aşază – / şi-a ales locul, şi-a ales veşnicia / şi nimic nu-i mai stă împotrivă. / Vine ca un trandafir înflorit la tâmple: / petale moi, bănuți zornăitori. / Iată un final fericit, îți zici; / tocmai acum îți şuieră prin sânge. / Dar nu acesta, nu acesta / e poemul”.*

Altădată poetul se întreabă în mod legitim: *„Dacă, în sfârşit, poemul va fi gata, / la ce bun, la ce, / această viață obligatorie?”*

Dimensiunea spirituală transpare în unele poeme precum: *„**Alt anotimp”:*** *„Nevoia de credință / ca un baston pentru clarvăzători”.*

Poetul are sentimentul că se află atât de aproape de cuvinte! Cu mult mai aproape de lucruri şi de sentimente: *„Atât de aproape de cuvinte: /le pipăi ochiul lor bulbucat / privind înspre tine. / Atât de aproape de cuvinte: / cămaşa lor nu te mai atinge, / nu-ți mai ajunge / ca unui luptător. / Atât de aproape gloria”* ***(Atât de aproape).***

În acest volum, autorul are câteva poeme scurte, lapidare, completate în note de subsol care sunt ele însele poeme admirabile. ***CANTOS***: *Revarsă-ți versul. / Cuvintele traduc / timpul invers al unei aşteptări. / Şi dacă eu, cel care scriu, nu sunt / decât zăpada unui anotimp, / ieşi în lumină, alt al meu, / deschide drum. / Cel care cântă nu se-ntoarce niciodată! /* Şi comentariul: *Poezia poate fi şi o virtute şi o vină. Dar cu cât se / repetă mai dureros, cu atât devine o mai mare ispită. Precum / şi o jertfă. / Acelaşi ritm care e înafara noastră se prelungeşte şi / înlăuntrul nostru ca un istm care se rostogoleşte tot mai mult / sub mare. / A fi în poezie este a fi în țipăt. / Dar a fi în țipăt e ca şi / cum ți-ai sărbători gândul într-o tandră şoaptă. / Ca o cuminecare. / Ca o ninsoare.”*

„Memoria zăpezii” – volum apărut la Editura Cartea Românească în 1989, cuprinde o selecție remarcabilă de poeme de largă întindere față de cele anterioare. El începe cu poemul ***„Vară”*** – un impromptu la un anotimp neuitat numit copilărie: *„Vorbeşte-mi tu despre mine, / cât încă mai privesc / spre copilul care a uitat să fie copil, / spre cel care nu-l pricepe pe bărbatul de acum, / Copilărie, miez al poemului fără nume”* ***(Vară)***.

Tot aici poetul încearcă să dea contur cuvântului: *„Numai tu, ca o depărtare albastră spui: / cuvântule, cu fața de pământ, / cuvântule zburător, / mirabilă sămânță e inima ta. / Doar cel care ară cu sângele, / doar cel care ştie înaltul / e asemenea ție în limpezimea luminii. / Cerul e-n noi, legea morală deasupra noastră. / Dă-mi mie fața ta, dă-mi mie cuvântul tău, / pasăre netrecătoare!”* ***(Cuvântul).***

Şi o definiţie remarcabilă a poeziei: *„**FULG**: Ca / o / vertebră / de / aer / poezia”.* Despre jertfa creatorului, Nicolae Băciuţ o asemuieşte cu a lui Prometeu care suportă supliciul sfâşierii cărnii sale de către corbi, înlănţuit pe stâncă pentru îndrăzneala de a aduce oamenilor focul sacru: *„Seară de seară / un fâlfâit / izbeşte-n paginile albe / ca-ntr-o fereastră. / Nu, nu e corbul! / Nu vrea să îşi găsească-aici sfârşitul, / nu vrea nici sângele zăpezii – / vrea doar o o carte liniştită / în care cuvintele se-aud / zburând”* ***(Seară de seară).***

„Nostalgii interzise” **–** o altă secţiune cuprinzând poeme reprezentative, unele cu rimă, altele în vers liber, dar toate oglindind stări şi sentimente, dar mai ales reverenţa în faţa cuvântului scris, rostit sau doar gândit, în sintonie cu crezul său artistic. Ele continuă tonul confesiv şi dependenţa faţă de cuvânt. Şi aici poetul îşi exprimă coordonatele artei sale poetice: *„Zăpada ca un inorog mi-atinge glezna, / cuvinte-nsângerate întinzând pe-asfalt; / e-atât de albă-n ochii mei şi bezna / şi-acest decembrie rămas în şpalt. / E-atât de singur ochiul meu postum, / singură mâna care să-l atingă / precum pe-un trup cu gâtul lui de fum / în care vin cuvintele să ningă”.* ***(Poem de zăpadă).*** Este unul din puţinele poeme în vers clasic.

Obsesia timpului este revelatoare în poemul ***„Ceasul”:*** *Un singur ceas ne-a mai rămas – / nu bate ore, nici minute, / secundele îi sunt tăcute, / dar ceasul nostru nu e ceas. / Nu limbile i s-au oprit / şi nici rugină nu şi-a pus brăţară; / ceasul pe mâna noastră ară / ca printr-un sânge nenuntit. / Purtăm la gât un ceas de iască / şi ceasu-ncepe să vorbească. / De-atâta timp limbile-l dor / şi ceasul spune: „Nevermore!”*

Nici meditaţiile despre moarte nu lipsesc în aceste poeme: *„În fiecare poem e un alt început,/ o moarte, o naştere, un rut;/ în limpezimi e-o altă adâncime –/ moarte ce naşte, moarte ce vine / în fiece literă ca-ntr-un alt anotimp / pentru cel care sunt, care tocmai nu sunt / frumos şi tânăr, la sfârşit şi-nceput; / în fiece moarte e-un alt început.”* ***(În fiecare poem).***

Cu reverența cuvenită, cuvintele sunt numite *„animale de povară”: „Cuvintele – alte animale de povară – / scurmă pământul, sapă şi ară, / seamănă rodul / mereu în starea de primăvară. / Cuvintele – mumele, / taci-le, spune-le, / mereu cuvintele – alte animale de povară”.* ***(Alte animale de povară).***

Autorul îşi manifestă recunoştința fața de limba română, căreia chiar îi închină un imn de slavă: *„Ave, limbă română, / cerul tău vertical, / ce ne-nlumină / din egal în egal, / mult mai mult ne e ființă, / mult mai sfânt ne e semn. / Ave, limbă română, / dinspre tine mă-ndemn, / dinspre tine respir / umed aerul ierbii / ca un ceas înverzind / doar în marginea iernii. / Tu mă scrii, tu mă treci / peste vămi fără vamă – / limba mea, tatăl meu, / soție şi frate şi mamă.”*

Nicolae Băciuț manifestă o mare abilitate în mânuirea cuvintelor şi uzitează o arie bogată de figuri de stil. Iată, limba română îi este tată, soție, frate şi mamă, lucru admirabil. Să ne amintim de Nichita Stănescu, cel ce spunea: **„Limba română este patria mea”** şi o asemuie cu o duminică.

Iată şi un ***„Cuvânt între poeme”:*** *„Unii îşi împart singurătatea, / alții o pierd, / numai tu, / cuvânt între poeme, / nu-i cunoşti / numele – / care n-are sfârşit”.*

Poemul – reper fundamental, pe muchia subțire dintre viață şi moarte, doar el e martor tuturor stărilor şi trăirilor omeneşti: *„Numai poemul îți poate prevesti moartea. / Numai el îți poate scrie zilnic scrisori / amintindu-ți că mai eşti în viață, / că undeva, la sfârşitul cărții, / e frig, / e atât de frig / că se aud cuvintele-nghețând.”* Această stranie entropie, prefacerea din trup în cuvânt, liberul salt în nemărginire, se produce mai întâi în starea de vis ori de oniro-luciditate: *„În fiecare dimineață mă visez un cuvânt, / mă trezesc şi visul se gudură lângă mine / asemeni unui câine rătăcit. / În fiecare dimineață mă visez un cuvânt. / Şi când va fi adevărat, / cine va recunoaşte adevărul?* ***(Dimineață).***

Şi ca o parabolă, ca o alegorie a creativităţii – stă poezia intitulată chiar: ***„Poemul***”*: Janek împarte cărţile – / unul din noi rămâne înafară, / înafara jocului, / fără să piardă, / fără să câştige. / El scrie poemul / unei mătăsoase aşteptări / din care nu se poate scăpa. / Janek împarte cărţile, / ele intră în poem; / şi-ncet intrăm şi noi în el. / Şi jocul nu se mai sfârşeşte.”*

Faptul că autorul conversează liber cu poezia, mai bine zis, tăifăsuieşte, nu e deloc în măsură să ne stârnească uimirea, pentru că fiecare autor intră în dialog intim cu muza lui. *„Ce faci tu, poezie, când nu mă găseşti acasă? / Pe cine mai întrebi de viaţa mea? / Cui i-o mai dai în grijă? / În cine-ţi risipeşti tăcerea? / Iar aşteptării cine-i pune coarne? / Ce faci când gările sunt goale, / când trenuri lungi trag frigul după ele? / Când nu-ţi ajunge ora, nici secunda, /viaţa, veacul? / Când clorofila ţi-e oglindă strâmbă?! / Când ochelarii şi bastonul / nu pot să traverseze strada singuri / ca-n visul unui orb? / Ce faci tu, poezie, când nu primeşti / nici un răspuns**?”(Ce faci?)***

Configuraţia sinelui este evidentă aproape în fiecare poem şi relevă o existenţă angajată în slujba unui ideal propus încă de la început, căruia autorul îi rămâne credincios. Sinceritatea este atributul de bază, aici nu încap mistificări, oglinzi există peste tot iar poetul îşi aşterne cărţile pe faţă. *„Cât de puţină moarte îţi trebuie / ca să aminteşti altora de viaţa ta, / câtă politică la ceaiul de la ora cinci / ca să fii suspect / (cu viaţa ta să se ridice un muşuroi / pentru gloria furnicii), / cât de puţine sentimente / ca nopatea să-ţi fie minciuna cea bună. / Dar mai întâi cât de puţin ai nevoie de tine / ca un copil de braţul întins / către primul cuvânt / care nu se lasă rostit; / cât de puţină suferinţă-n somn –/ un vis întreg. / Cât de puţină moarte îţi trebuie / ca să aminteşti altora de viaţa ta! / Câtă memorie ascunsă!”* Doar uneori, intervine un fel de oboseală generată de sentimentul de zădărnicie. Nicolae Băciuţ nu este omul efuziunilor gratuite, el îşi măsoară gesturile, cuvintele şi chiar afectele, poate din

teama unor stridențe care s-ar putea isca între cuvânt şi tăcere. În poemul ***„Şah mat!*** Poetul se întreabă, aidoma Ecleziastului: La ce bun? Nu toate sunt deşertăciuni şi goană după vânt? *„La ce mai folosesc toate acestea? / Păpuşile de cârpe aruncate dintre amintiri, / tăcerea soră geamănă cu frica / pe un ecran prin care vântul îşi / deschide / pleoape mari / când nu vedem nimic /şi veştile n-ajung la noi / decât în colivii! / Puțină-mpotrivire, / puțin dispreț; / la toate-acestea ce-ar mai folosi / un sânge cald / pe o zăpadă calmă / inventând istorii? / Istoria alunecă pe sănii de pământ. / O nouă pace, alt război / pe tabla fără piesele de bază. / Acolo suntem noi. Doar noi. / Nebunii, caii, tunurile / şi pionii. Pionii cei de bază. / Sacrificații. / Şi-n fața tablei niciun jucător!”*

Şi totuşi, poetul nu poate sta indiferent, el este porta vocea, tribunul, trimisul cu rol de proroc, cel chemat, cel ales, şi de aceea trebuie să ia atitudine: *„Întoarce-te tu, măcar tu priveşte înapoia ta, / furia, deznădejdea, sintaxa iubirii, / purpura, /măcar cu viața ta priveşte înapoi / ca-ntr-un ochean întors, / cu legile tale / abandonate lângă un munte de iluzii, / lângă zborul fluturelui de cenuşă. / Măcar tu, între anotimpuri, / mai înalt decât umbra / tremurătoare / precum o flacără în stingere, / precum o cultură în scufundare. / Descoperă tu o limbă moartă, / cuvintele vii / în gura de pământ, / descoperă gura care vorbeşte, / gura care ne iartă. / Şi nu mai vorbi!”* ***(Şi nu mai vorbi).***

Poezia lui Nicolae Băciuț arde pe rugul de linişte, ea arde, dar, aidoma focului sacru, nu scoate fum, nu lasă în urmă cenuşă. Ea se consumă precum lumânarea, înconjurată de propria aură, încălzeşte, frige chiar, iluminează, dar ceara ei se topeşte sfârâind. Şi e bună de leac. Bună pentru răni care coc, trage răutatea afară. Curăță, dezinfectează, tămăduieşte. Deşi poetul spune că e: *„O lungă linişte linguşitoare / de care scrie în gazete.”* ***(Biografie comună, seara).***

Şi până la urmă, cuvântul eşti tu, dincolo de toate aceste precauţii pe care le iei inutil, de fiecare dată. Nu poţi să nu te recunoşti în fiecare silabă: *„Până la tigrul de hârtie eşti doar tu, / tu sângerezi pe buzele mele /cuvinte arse, / tu abureşti oglinda, / tu, adevăr întemeiat / ca o religie / pentru muţi.* ***(New York style).***

Poetul e conştient că viaţa e luptă, suferinţă, renunţare, risc asumat şi chiar disperare: *„Experimentăm suferinţa, / ea experimentează pe noi. / Fiecare la locul lui îşi repetă monologul. / Fiecare tace pe limba lui. / Un mut în sângele nostru, / un hohot în gura noastră, mut, / şi disperarea…/ Atâta istorie experimentăm la marginea oraşului. / Şi istoria ne ia încet locul. / Gramatica.* ***(Nici amintirea).***

Următorul volum din care s-au ales poeme spre antologare, este ***„Nostalgii interzise”,*** apărut la Editura Columna, în 1991.

Anotimpurile sunt repere temporale de care autorul nu poate să nu ţină seamă. *„Iată anotimpul care ne scrie – / care ne uită: / Schimbarea la faţă.”* ***(Schimbarea la faţă).***

Problematica socială nu îi este indiferentă acestui poet şi ea se manifestă atunci când conjunctura o cere: *„Noi stăm în faţa unei pâini de gheaţă – / se spune, / o pâine rumenă şi arătoasă – / în timp ce-n aburul privirii / cenuşa grâului refuză coacerea, / câmpia îşi alungă propriul deal, / pădurea se retrage-ntr-un copac, / iar mâna stângă creşte chiar / din mâna stângă / cu care vine Cineva / şi taie pâinea. / În faţa noastră însă nu-i / decât un strop de lacrimi licărind”.(15-22 octombrie 1989).* ***(Pâinea de gheaţă).***

Iată şi o schiţă de portret: *„Mă nasc în fiecare loc / pe care-l văd – / un fluviu sunt / ce mă ridic / deasupra tuturor / asemenea unui acrobat / în seara ultimă. / Mă nasc în fiecare lucru – / cu ochii pietrei te privesc.”* ***(Waterland).***

Poezia înseamnă pentru Nicolae Băciuţ abluţiune, scăldare în apa lustrală trecută prin cenuşa rămasă de la arderea

crengilor de finic din Duminica Floriilor. Cu ea îşi curăță fața, se spală de întunericul rămas în cuvintele crescute-n loc de barbă. Da, poezia este apă de izvor care te limpezeşte şi te înviorează, iar dacă eşti letargic, te trezeşte la viață şi te vindecă de alean. Este cel mai bun balsam pentru răni sufleteşti şi mentale. Marile sfâşieri, marile trame, doar cu ea se alină. Terapia prin cuvinte este cea mai veche, la fel ca şi sacroterapia. Ceea ce face Nicolae Băciuț, atât pentru sine, cât şi pentru noi, este o astfel de terapie, ai zice, o melodie divină trimisă de îngeri. De aceea, cei care folosesc un limbaj trivial în Poezie trebuie să audă ceea ce e de auzit şi să înțeleagă că această formă rotundă în care sunt scrişi Psalmii lui David, imnurile şi cântările către şi pentru Dumnezeu, nu au ce căuta în acest spațiu de grație.

Nicolae Băciuț a înțeles acest lucru şi pentru el, Poezia este un ritual, un act de cult săvârşit la sfântul altar. N-am întâlnit nici măcar un cuvânt mai lejer în toată cartea. Nicolae Băciuț are un respect sacru pentru Cuvânt şi, în chip fericit, pentru Poezie, slujindu-se de ele pentru edificarea lui şi a altora, şi nu pentru cădere. **„Căci, din cuvintele tale vei fi înălțat şi din cuvintele tale vei fi osândit”** – se spune în Cartea Sfântă.

Chiar dacă uneori ți se pare că zidirea unui edificiu din cuvinte este sisifică şi muntele nu e decât o minciună: „*Urci muntele / şi muntele e o minciună – / împingi un bulgăre de lacrimi” **(Sisif).***

Nici mari drame-n Cuvânt, nici patetisme, nici mari avânturi puerile. Nimic de prisos, nimic gratuit. Cuvântul e limpede, tăiat în diamant şi este rostit răspicat.

Poezia lui Nicolae Băciuț nu are vârstă. Şi mai ales, este scrisă pentru cei fără de vârstă: *„De-aş şti că timpul / nu s-ar naşte iar, / cu tine m-aş întoarce-acasă, / copilăriei să-i dăm vama nenumită / să nu mai fim străini / minciunii / care-i*

îngroaşă-n noi/ inelele de lemn./ Să fim copacul/ dintre anotimpuri,/ noi, fără vârstă,/ când se naşte timpul iar” ***(Vârste).***

Să locuim aceste versuri precum fiii risipitori casa naşterii noastre.

Luminişul poeziei lui Nicolae Băciuț e un loc răcoros în care cerul coboară până la tine. *„Umbra se ridică la tine/ ca un copil / la sfârşitul unei întrebări; / (nu răspunsuri aşteaptă, nu/ un vis, / nu lecția) / ca o lumină se ridică umbra la tine / pentru că nu de iertarea cuvintelor / e vorba, / nu despre memoria cea bună. / Între iarnă şi zăpadă / stau şi mă gândesc la tine – / umbra se întoarce / asemenea fiului risipitor”* ***(Umbra).***

Şi iată ce frumoasă artă poetică ne oferă: *„Cuvântul –/ țipăt / uitat / într-o rană.”* ***(Ars poetica).*** Destinul poetic este implacabil şi autorul nu se poate sustrage: *„Nu mai vreau cuvinte” – / scriu pe toate zidurile / ca o umbră în retragere. / „Nu mai vreau cuvinte!” / „Dicționar de obiecte, mai bine – / strig, / dic-ți-o-nar de o-biec-te!” / Sub palmele moi, / trupul meu devine, încet, / un cuvânt”*. ***(Dicționar de obiecte)***

Pastelurile în vers liber ale lui Nicolae Băciuț ne introduc în fantasticul-real unde culorile de căpătâi sunt, fie albul strălucitor al omătului villonesc „de mai an”, fie crudul verde bacovian, fie bogăția de nuanțe autumnale ale pasteliştilor autohtoni sau de aiurea.

Un poem foarte edificator pentru starea poetului este ***„Vizuină”***: *„Eu mă retrag în lup; / eu sunt iar fiara / pe care-o hăituiți mereu; / în ochii mei / cresc lacrimi mari de rouă /în care frica-atârnă tot mai greu; / eu mă retrag în vultur, / sunt chiar zborul / ce-şi poartă fără trup aripa / spre prada cea de mult vânată, / spre cea care a fost risipa, / fuga şi zborul / cât zăpada / ce ierbii încă-i e arcada / în care sângele mi-l rup: / sunt mielul care / se preschimbă-n lup”.*

În demersul său liric, poetul se face pe rând: fiară, vultur, fugă şi zbor, aripă, zăpadă, iarbă, miel care se preschimbă-n lup. Nevoia de alb îl strălumină feeric. O notă de

revoltă răzbate din întreg volumul: *„Cuvântul, desigur, a ieşit din casă – / nu mai râvneşte să aibă / stăpâni, / nici să vâneze la vânători interzise; / el intră-n poemul pe care-l amâni.”* ***(Amânare).***

Un elemnt predominant în lirica băciuțiană este „zăpada” – alături de „crin” care ştim prea bine ce semnifică. De asemenea, poetul pledează pentru „întoarcerea la cuvinte” ori „întoarcerea în acasa cuvântului”: *„ Carnea zăpezii simte arsura – / floare pe geamul care s-a spart. / Stropii de sânge se usucă în palma / care vindecă luciul îndepărtat. / Să ne întoarcem la cuvinte, / să ne întoarcem la pământ, / în ele se ascunde fiara / din iarna ce ne-a fost veşmânt. / Carne – zăpadă fără trup / din iarna risipită într-un lup.”* ***(Fereastră).*** Şi o altă, foarte frumoasă poezie închinată zăpezii, scrisă sub formă de ***„Falsă baladă”,*** dar de o frumusețe şi o profunzime deosebite. *„Ninge-n noaptea asta/ fără să se vadă, / întunericul mă ține strâns de gât – / simt zăpada cum m-atinge, caldă, / parc-ar vrea să-mi țină de urât. / Fulgii-mi intră-n carne, / mi se prind de sânge – / pasărea din mine parc-a înviat, / dar nu are aripi, încă-i simt cenuşa / -n care, împreună, cândv-am înnoptat. / Şi zăpada creşte, / mi-a ajuns la gură, / poate-acum ar trebui să strig: / vino, iarnă, vino, / scoate-mă din acest zid de frig!”*

Ori acest poem negrăit de frumos: *„Ninge nesfârşit, ninge fără leac / şi zăpada-i înc-o vânătoare, / când gonacii se ascund şi tac / şi pe patul puştii ca pe-un crin se moare. / Ninge liniştit / ca-ntr-o renunțare / şi zăpada e un timp oprit / care-şi scrie singur ultima scrisoare”.* ***(Zăpadă interzisă)***

Pasărea (vulturul) şi mielul şi sângele sunt alte elemente de construcție lirică.

Anotimpul este o categorie foarte generoasă cu spațiu de desfăşurare într-un spectru cuprinzător de imagini şi culori. În acest spațiu, poetul se mişcă lejer, oferind o încărcătură metaforică unică şi deosebit de diversă: *„Numai tu nu te-*

*ntomni, / numai tu n-aduci a toamnă; / frunzele s-au scurs în sânge, / sângele e-acuma iarnă, / anotimp fără de timp, / bucurie fără viață, / limpedele luminând / în schimbările la față. / Numai tu nu te-ntorci / într-un nume de-altădată; / sângele nerăstignit / este spaimă vinovată –/ este toamnă, este iarna / care-nchide-n noi lucarna***. (Numai tu)***

A se remarca sintagmele: *„anotimp fără de timp”; „sângele e-acuma iarnă”.* Remarcabil este şi poemul: ***„Alb”:*** *„Cât de limpede e albul / ce în sânge-l frământăm / până când simțim Graalul / ce în noi îl îngropăm. / Nu mai ştim ce e zăpada, / albul tâmplei ni-e străin / până când ne-atinge spada / albului adânc, de crin”.*

Sunt atâtea poeme notabile încât e foarte greu de selectat cele pentru a fi citate. Iată acest poem de o rară şi însângerată frumusețe: *„Cuvintele-mi fac răni pe buze / dar le şi simt ca pe un frig în oase, / ca pe-o ninsoare fără de sfârşit / din iernile în noi rămase. / Pe buze sângele-i fără culoare / ca-n fiarele ce-amân-o vânătoare.”* ***(Vânătoare amânată)***

Ori această pendulare între râs şi plâns se întâmplă prin intermediul cuvântului: *„Plâng cu viața mea, / râd cu moartea, / plâng cu ochii mei închişi, / râd cu întreaga ființă / ascunsă o clipă-n irişi. / Plâng cu întreaga zăpadă / ce cade din ochi pe pământ, / râd cu ploaia deodată, / cu cel din urmă cuvânt. / Şi toate rănile ierbii / le simt cum foşnesc iar în sânge, / val după val, / în zăpada ce nu se mai stinge”.* ***(Fără de sfârşit)***

Suportul unui scriitor, indiferent ce gen abordează, este limba. Cultivată, în vederea demersului liric, limba poate deveni o sursă nesecată de metafore şi sintagme originale: *„Limbă, clopot şi oglindă, / pat şi pernă fără vis – / limba mea de-acasă rană, / dangăt somnul interzis. / Sângele oglindă pură / care-şi ia din aer trup – / clipelor nu-i e măsură, / orele în el se rup. / Frunzele îi sunt fereastră – / pe-a ei limbă-o să-i vorbesc; / limba însă e de piatră / şi cu pietre o lovesc. / Sparg oglinda dintre noi, / sparg fereastra şi lumina / rupe-aripile din*

sânge, / pleoapele-şi cuprind retina. / Nu am ochi ci doar vedere – / spaţiul e în ei cădere”. ***(Dezvăţarea de vis)***

Aici se simte clar senzaţia de încorsetare şi de „sens interzis” a omului de cultură, căruia i se pune căluş la gură. Iar cei care au simţit cel mai bine acest lucru sunt jurnaliştii, scriitorii, poeţii. Limbajul nu mai e „de lemn” – ci este un limbaj împietrit, lipsit de libertatea cuvântului.

Fără doar şi poate că traiectoria destinului poetic cunoaşte meandre şi porţiuni mai line. Însă asumarea destinului de zidar-constructor al edificiului Poeziei presupune şi jertfa supremă, tencuirea în zid a viselor, a năzuinţelor şi a timpului afectat scrierii este absolut necesară. Nu poţi aşeza cărămida şi apoi să pleci, fără să tencuieşti, fără să netezeşti asprităţile cu propriul şpaclu stilistic, altminteri, zidiriea va avea un aspect neplăcut şi se va nărui la prima zguduire a pământului. Mitul constructorului este reînviat în poezia lui Nicolae Băciuţ şi însuşit ca atare. *„Sunt neobişnuit să te aud – / eşti ca o piatră sângerând pe-o rană / care se-nchide într-un zid / ce-ascunde-n el o altă Ană. / Pot iar acum să te aud, / zidit între pereţi de-oglinzi – / nu am cuvinte să mă apăr, / nu ai cuvinte să te-nchizi. / Sunt neobişnuit c-un fel de-a trece / prin timpul care n-are trup / şi care nu mai ştii ce e, ce / mai rămâne când în semne-l rup”.* ***(Zid).***

Iată şi un text programatic: *„E viaţa mea un fel de moarte, / cum noaptea e un fel de zi, / ceva ce nu se mai desparte, / nici nu se poate mărgini. / Cuvântul meu e-un fel de iarbă / ce-acoperă un alt pământ / în care-odată-o să se piardă / sămânţa cea fără veşmânt.”****(La alt mal)***

Şi iată şi acest superb poem într-un vers: *„Ay, lucrurile, tainice cuvinte!”* **(***)**

Un alt volum este „***Casa cu idoli”*** (memoria ascunsă) (1978-1996), volum editat la Tipomur, în 1996.

Autorul îşi înfăţişează programul liric încă din primul poem: *„Încă o memorie întâmplătoare – / din Philos / şi*

Sophia / sau dintr-un alt manual / al întâmplărilor, / numai resturi / pentru o istorie întreagă, / pentru masa de seară / când ploaia-şi ridică / somnul străin şi leneş / cu care ne priveşte. / Încă o despărţire întâmplătoare / Philos / sau Sophia, / Philos şi Sophia, / trandafir, petale, / mireasmă, viaţă / moarte / între alte amintiri, / între Philos şi Sophia." ***(Philos şi Sophia).***

Singurătatea e percepută de poet ca o necesitate înţeleasă: *„După singura libertate: / singurătatea ca necesitate înţeleasă".*

Definiţia Poeziei este şi ea înţeleasă ca o entropie: *„O gură / plină / de zăpadă - / Poezia".* Ploaie, vânt, singurătate, moarte, zăpadă, Poezie...Ce legătură tainică există între ele poate spune doar poetul: *„Ploaie, vânt, singurătate – / uite-aşa poate începe / o viaţă; / Euglena viridis – / Ploaie, vânt, singurătate, / uite-aşa poate începe / o moarte / desenată cu liniile albe / ale unei zăpezi / roşii, roşii, roşii…"* ***(Euglena Viridis).***

Nicolae Băciuţ cultivă şi poezia-respiraţie, concentrată în 2-3 versuri, în spirit de haiku: *„Zăpada – / mănuşă aruncată / în memoria ierbii.* ***(Duel).***

Că autorul este locuit de poem reiese din majoritatea textelor sale poetice, dar mai cu seamă din acesta: *„Locuieşte poemul în mine – / soldat civil / aşteptând îndelungata permisie".* Ori în acesta, la fel de edificator*: „Nici eu nu mai sunt / decât privirea răstignită / în sângele, / în somnul târziu al unui cuvânt.* ***(În somnul unui cuvânt).*** În altă parte poetul spune: *„Port poemul la gât – / noapte albă / atârnând între cauză şi efect, / între vânător şi prada sa. / Poemul – / cea din urmă iarnă pierdută.* ***(O iarnă pierdută)***

Şi până la urmă, poetul scrie: *„Lăsaţi copiii să vină la mine – / poemele rătăcite în pustiul sentimentelor, / voci asemenea umbrei în seară / când corul bărbătesc de vânătoare / rămâne fără vânători. / Lăsaţi poemul să vină la mine"* ***(Lăsaţi poemul să vină la mine).***

Un alt grupaj edificator este din volumul ***„Elegii din orașul de iarbă”*** și cuprinde poeme cu rimă, într-un ritm, așa cum spune titlul, elegiac, unele cu structură fixă, de sonet ori rondel. *„Ființa noastră își găsește loc / cât e de-ajuns spre a muri / și-a ști că în nejoc e-un joc / oricât i te-ai împotrivi. / Ființa noastră nu se poate stinge / mimându-și polul ei de frig, / din care-o iarnă se prelinge / într-un cuvânt ce nu-l mai strig. / Ea pleacă-oricând într-un trecut, / în starea ei și-n jocul ei de vamă, / pentru un trup de ființe, ne-nceput, / în care somnul o recheamă. / Cu ființa noastră ne luăm de mână – / și-un cor de singuratici ne îngână”.* ***(Ființa)***

Asuprit de trecerea implacabilă a timpului, comparat cu Isus, poetul spune: *„Timpul s-a rupt,/ timpul s-a spart,/ secunda se scurge / înapoi, înspre start. / Limbile tac, / cuvântul respiră – /cum să-l aduci / iarăși pe liră?/ Secunda nu e / și totuși ne trece/ într-un alt timp/ ce nu vrea să plece./ Timpul s-a rupt, / timpul s-a dus, / el, răstignitul, / nevândutul Isus.* ***(Secunde).***

Nu numai cărămidă, material de construcție, suport și razem este cuvântul, dar și adăpost unde te poți ascunde la disperare: *„Cuvântul e un adăpost / unde te-ascunzi la disperare, / ca-ntr-un eden unde-ai mai fost / doar dintr-un gest, din eroare. / Cuvântul e un „nevermore” / în care sar cu toți, deodată, / ca-n păsări cu aripi de clor / purtând pe somn câte-o prelată. / Cuvântul nu ne mai așteaptă, / se pierde-n sine sângerând / ca într-o exilată șoaptă / către niciunde și nicând”* ***(Adăpost).***

Într-un virtual ***„Autoportret străin”*** – poetul s-ar recunoaște sub acest chip: *„Sunt cel ce nu mai poate fi / spărtura unei nopți în zi, / cel care nu se poate-apropia – / sunt umbra, sunt lumina ta, / cel ce, plângând, s-ar bucura; / sunt apă prinsă-n gheața sa / și sunt placenta din cuvânt – / sunt cel ce sunt când nu mai sunt”. (*Budapesta, 22 aprilie 1993).

În mai multe rânduri, poetul folosește sintagma cu care s-a revelat Yahve lui Moise pe muntele Sinai: EU SUNT CEL

CE SUNT. Parafrazând pericopele evanghelice în care Dumnezeu îşi spune numele, Nicolae Băciuţ spune: *„Eu sunt cel ce sunt / născut într-o limbă, / locuind în cuvânt. / Fără moarte, fără viață, / eu sunt cel ce sunt, / față pierdută-ntr-o față. / Sunt un timp, sunt un loc, / murind într-o limbă / precum apa în foc. / Ființa-mi trece curată, / locuind în cuvânt, / spre niciodată.”**(Spre niciodată).***

Şi în *„**Manualul de ceară”*** – poeme, Editura Academos, 2001, autorul continuă linia de forță care străbate precum un fir de foc întreaga sa lirică.

Şi aici autorul încearcă definirea poemului şi reuşeşte în chip magistral: *„**POEMUL**: Un zgomot fierbinte / trece / dintr-o zi în alta, / dintr-o pagină / în alta, / ca un cui / bătut / în palma lui Christos”.*

Cu responsabilitate extremă, poetul tratează temele majore: naşterea, viața, moartea: *„Moartea noastră la viitor, / speranța de a fi trecut – / mai bine am fi păsări / în copacul nopții, mut, / fără frunze, fără flori, / aerul îngropat în ferestre / când ne priviți. / Mai bine am fi moartea, / mai bine i-am fii copii, / să simtă şi ea, bătrânețea, / să poată şi ea muri.” (*5 ianuarie 1997) ***(Dead line***)

Atât de importantă, dimensiunea spirituală este şi ea prezentă în lirica lui Nicolae Băciuț: *„**RUGĂCIUNE**: Mă-ntorc mereu – / acelaşi anotimp / mi se deschide / ca o fereastră-n cer / ca un Olimp / plutind pe mare – / şi dincolo de rugi / îmi cer iertare / pentru păcatul meu / şi bucuria, / cu voie fără voie / greşeală: / poezia”.(*11 ianuarie 1998).

Dar ce avuții şi ce bogăție de nuanțe şi sensuri nu respiră din poemele acestea! Ar fi cu adevărat imposibil să le cuprinzi pe toate, pentru că ele reflectă trăirile unei vieți întregi petrecută într-o sfântă logodnă cu Poezia.

Grupajul „***Sfârşit de anotimp***” – începe cu un ***AUTOPORTRET**: Eu sunt o undă / de albastru – / sunt o secundă / ce n-o să ştie, / niciodată / unde / să se ascundă.”*

Predomină şi aici zăpezile, albul, luminile, lacrima, frigul, gheața şi păsările, crucea şi umbra ca elemente constitutive ale poemului.

Un poem foarte frumos este cel intitulat: ***BISERICA LACRIMEI:*** *Am întârziat cu-o viață, / timpul mi-e acum târziu, / în orice vară eu sunt iarnă, / în fiece tată eu sunt fiu, / în orice ploaie eu sunt norul / ca o cămaşă peste cer, / în toate cercurile apei / eu sunt strâmbul echer, / eu sunt Toma necredinciosul / când apa se preschimbă-n vin; / eu sunt crucea ninsorii, / biserica lacrimei. Amin!"*

Volumul bilingv româno-maghiar ***„Poduri de umbră",*** editat de Tipomur în 2001, este un alt spațiu de meditare în care se perindă anotimpurile vieții sale, cu cohorta de culori şi sentimente, ca o trenă de frunze, a toamnei. Niciun alt supliciu nu poate fi mai grozav decât acela de a uita cuvintele: ***ANOTIMP ÎN INFERN:*** *Să uiți cuvintele, / toate, / asemenea unui pom / care uită / să-nflorească".(12 decembrie 1999).*

*„**Solstițiu la echinox**" -* un alt volum de poeme, apărut în 2002 la Tipomur. În legătură cu acest volum, poetul scrie: *„Intenționam să realizez un "Calendar" "Poetico-plastic" pe 2002. Fiecărei luni ar fi trebuit să-i corespundă un poem şi o reproducere după o lucrare plastică semnată de un artist târgumureşean. "Calendarul" a devenit până la urmă "Solstițiu la Echinox" (nu la Echinocțiu),* Echinox *fiind anotimpul poetic al tinereții, inegalabila revistă de cultură din Cluj. "Anul poetic" are 13 luni, cărora le corespund 13 lumi plastice. "Solstițiu la Echinox" e puntea pe care am întins-o între poezie şi arta plastică mureşeană. E o "carte cu prieteni".*

Remarcabilă este poezia ***„Paşte":*** *Din nou mă-mbrac în calendar, / cum iar şi iarăşi m-aş mai naşte / în cercul apelor chenar, / în ziua zilelor de Paşte. / Mă-mbrac în vineri şi-n duminici, / mă-mbrac în moarte şi în viață, / cobor din timp în*

anotimp / şi-ngrop schimbările la faţă. / Şi iar şi iarăşi m-aş mai naşte / în ziua zilelor de Paşte". (18 aprilie 1998).

„Alb pe alb” – un alt volum de poeme, editate în 2003 la Tipomur, începe cu ***„Întoarcerea în labirint”:*** *Numai tu nu te-ntorci, / numai tu nu eşti vară, / toamna e-n tine / un vis, / iarna e încă povară; / numai tu eşti / ce eşti, / viaţa mea, ca o seară, / numai tu nu te-ntorci, / oglinda mea, / primăvară”. (Târgu-Mureş, 11 august 2002).*

Predomină şi aici, jocurile de cuvinte, autorul având o predilecţie pentru ludic şi pe aranjamentele lingvistice pline de măiestrie şi farmec, dar şi suculente şi pline de miez gustos.

MORMÂNT: *Doar cenuşa, / doar cenuşa / îmi deschide mie uşa, / piatră peste piatră, / ochi / în adânc fără nume – / doar cuvântul, / doar cuvântul / îmi deschide iar / mormântul”. (Lancrăm, 4 mai 2001).*

„***Portret după autoportret***” – poeme – Editura Tipomur, 2005, cu un motto din „**Fraţii Karamazov**” începe cu o scurtă definiţie a poeziei: ***POEZIA:*** *Lecţia / de / anatomie / a unei / secunde.”(31 octombrie 2004).*

Unul din puţinele poeme în care se vorbeşte despre fericire: ***MUNTELE DIN MARE:*** *Fericit fără să poţi scrie, / privind măslinul în patria lui, / cerul în casa lui / atât de aproape / că nimeni nu-i vede / fereastra deschisă spre mare. / Fericit că poţi să taci, / să simţi cuvintele tolănite / în inima ta / ca-ntr-un mormânt / de-abia împrejmuit cu flori, / că ziua începe la apus, / ca o mică sângerare / în palmele care se roagă. / Fericit că timpul stă în loc, / că nu există ne-nţeles, / că morţii poţi să-i dai bineţe, / că verbul / nu e sclavul vreunui adjectiv, / că masa mea de scris / pluteşte lin / ca o corabie pe marea în furtună”. (6 noiembrie 2003).*

Poezia – rezultatul unui travaliu intim, litera pe care poetul o smulge din carne, din sânge, din suflet. Şi despre lacrimă poetul scrie la fel de frumos: *„**ÎNECAREA LACRIMEI**: Să plângi şi lacrima să-ţi fie / o margine de*

curcubeu, / lumina grea a unei zile / în care te întorci mereu; / să plângi când lacrima e zid / pe care nu mai poți să-l treci, / să plângi şi lacrima să-ți fie / o mare-n care să te-neci". (13 august 2003)..

Este cel puțin ciudat cum, cuvântul „interzis" stăruie în lirica lui Nicolae Băciuț şi îl regăsim în cele mai neaşteptate ipostaze: anotimp interzis, vis interzis, cuvânt interzis, poem interzis, orizont interzis, ş.a.

Volumul cu titlul atât de tentant: „***Singurând"*** – adună şi el poeme cu motto-ul despre dragoste din ***1 Cor. 13, 4-8.***

Sunt poeme de maturitate artistică despre jertfa celui care şi-a închinat viața cuvântului. ***COLIND TÂRZIU****: Se prinde carnea pe cuvinte / ca pe oasele tale subțiri, / dac-aş fi şi eu un cuvânt, / prin carnea mea ai putea să respiri. / Dac-aş fi măcar o vocală, / ecoul ei, niciodată pierdut, / ar rămâne cuvântul o yală, / silabă fără-nceput. / Dac-aş fi măcar o consoană, / poate c-ai fi tu un zid, / poate c-ai fi tu o Ană / în care aş vrea să mă-nchid. / Dar dacă voi fi doar aer fierbinte / pe buzele tale-aburind, / rosteşte-mă fără cuvinte, / să-i fiu iernii tale colind".(7 ianuarie 2006).*

Un poem al năzuinței şi al idealului de a fi.

Iată şi o rețetă eficace: ***REȚETĂ****: Cuvântul – / medicament / care se dizolvă / sub limbă". (11 februarie 2006).*

Universul domestic este şi el evocat în poemul: „***Duminica acasă".***

Nu lipsite de importanță sunt „***Definițiile***" poeziei ori poemele închinate lui Grigore Vieru. La finalul volumului antologic de autor, Nicolae Băciuț inserează poemele debutului din „***Caietul debutanților***" 1980-1981, al Editurii Albastros, apărut în 1983**,** dar şi culegerii colective „***Alfa '84",*** apărută la Editura Dacia în 1984, care cuprinde selecții reprezentative din lirica autorului. De asemenea, poemele incluse în ***„Cădere în anotimp"***, despre care Nicolae Băciuț mărturiseşte: *„În adolescență, eram elev de liceu, mi-am confecționat, atizanal,*

o carte cu poeme de-ale mele. Eram fascinat de ceea ce însemna „un nume adunat pe-o carte”.Fireşte, mai păstrez acea carte, care are titlul Cădere în vârstă.

Poemele din această secțiune sunt poeme scrise din acel punct de plecare, până la prima apariție editorială. Sunt texte ale căderii în vârstele căutării poeziei. Nu pot renunța la ele. Bune, rele cum sunt, sunt ale mele. Sunt anotimpul poeziei mele înainte de a intra în colivie.”

Antologia! O pădure fermecată cu arbori pentru toate vârstele. În care poetul a sădit cele mai prețioase gânduri şi imagini pentru cei ce vor veni şi se vor odihni la umbra copacilor. Şi a mai aşezat în mijloc un izvor cu apă vie, care te îmbie cu susurul apei lui. Şi poame plăcute la privit şi bune de mâncat. Aici e cu adevărat un adăpost pentru rugă. Şi pentru mulțumire şi slavă. *(„Să stărui până când / cuvântul îşi găseşte / adăpost: / a fi fire – a fi fost” (**Să stărui**).*

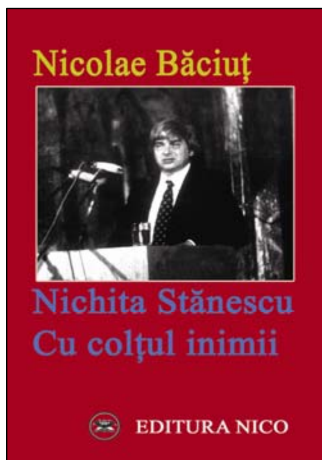
Să intrăm plini de recunoştință, fiindcă porțile pădurii sunt larg deschise.

Solstițiul de vară, 2010

O CARTE DESPRE NICHITA

CE INIMĂ PERFCTĂ AR FI ACEASTA, DACĂ N-AR AVEA UN COLȚ SFĂRÂMAT

Nicolae Băciuț, ***NICHITA STĂNESCU, CU COLȚUL INIMII,*** Editura Nico, Târgu Mureş, 2008, Ediția a II-a, revăzută şi adăugită

M-am gândit îndelung, cum aş putea începe aceste consi-derații, pe marginea cărții unui om drag, despre un om şi mai drag. Şi cei doi îndrăgindu-se foarte, m-am aflat şi eu, cu gândul şi inima, taman în toiul drăgostirii lor prieteneşti şi frățeşti, născătoare de pronie.

Până la urmă, am ales această parafrază a versului stănescian „***Lecția despre cub***" – pentru că inima este cel mai perfect-imperfect organ, care se poate sfărâma cel mai repede. Şi, cum spunea Jose Marti: *„Dintr-o rană mai cumplită/ iese versul mai frumos"*.

Restituirea literară, chiar dacă nu se practică în măsura în care ar merita un scriitor, (toți scriitorii merită!) este întotdeauna bine venită. Nu neapărat pentru că ne împrospătează memoria, dar pentru că ne face să trăim în preajma şi în spiritul celor plecați şi să le prelungim în felul acesta existența, chiar dacă nu reală, în mijlocul nostru, dar cel puțin spirituală.

Un bun creştin obişnuişte să-i pomenească pe „cei blajini” care au o zi a lor, un Paşte al lor, zile comemorative (de naştere ori de înălțare la cele veşnice) şi, îndeobşte, ori de câte ori se ivesc în amintire. E admirabil. Pomenirile se fac în fel şi chip. Unii au făcut din ceremonial un adevărat spectacol, un show la care invită high-life-ul. Ritualul sacru, datina se prefac în modă, în trend, în brand, în hărmălaie cu surle şi tobe, (dar mai ales cu manele, că se poartă!), devin un prilej excelent de distracție, de petrecere, de dans şi glume îndoielnice, care nu au nimic de-a face cu mortul.

Ritualurile simple de înmormântare ori de pomenire la diferite date, pentru ca dispărutul să poată trece vămile văzduhului, doar la țară se mai mențin, dar şi acolo e invitat tot satul şi familiile se întrec în iscusință şi în fantezii culinare care nu au nimic de-a face cu sufletul răposatului. Ne-am obişnuit să dăm de pomană. Ne-am obişnuit să primim pomană. Suntem pomanagii? Poate.

Personal, cred că Sfânta Liturghie este Sacramentul care împlineşte pe deplin datoriile față de răposați şi o mică pomană, fără să ştie stânga ce face dreapta.

Şi pentru că nu-mi închipui cum e să-i dai pomană lui Nichita, un sfert de veac l-am aniversat şi l-am comemorat, primăvara şi iarna, în felul meu. În cele din urmă, am găsit şi modalitatea ideală pentru mine, de a mi-l readuce aproape (de parcă l-aş fi uitat vreodată!) - pentru că mă oprea parcă ceva sau cineva, să-i dau pomană, de mâncare. Am procedat, aşa cum făcea el cu prietenii şi cum a mărturisit adeseori: ***„A-i dărui cuiva o poezie este ca şi cum i-ai oferi o floare.”***

Şi Nichita făcea tot timpul astfel de daruri. Până şi la nunta unor prieteni, a venit cu darul său: o poezie dedicată mirilor. Tare aş fi vrut să se găsească cineva care să-mi dăruiască la nuntă o poezie, scrisă special. Dar n-a fost să fie.

Apoi, nu m-am putut deloc obişnui cu ideea, nici măcar după un sfert de veac, că Nichita nu mai este. Era de ajuns să

privesc puțin la ***Epica Magna*** sau la ***Noduri şi semne*** şi să-i văd semnătura: *Nichita, Azi.* Cum să fie mort, când el scrie AZI? Un astăzi continuu. Un astăzi cu miresme de veşnicie. Un Azi care va dăinui atâta timp cât va dăinui lumea. Zburând peste milenii. Acest Azi e dovada că Nichita ne-a iubit atât de mult încât s-a gândit la noi peste vreme şi vremuri, cerându-şi ***„Dreptul la Timp"*** şi în felul acesta câştigându-şi Dreptul la eternitate.

„Dreptul la nemurire sau Nichita, Azi" s-a numit prima mea carte dată de pomană pentru sufletul lui Nichita. Pentru că niciun alt dar nu mi s-ar fi părut mai potrivit. Al doilea volum – tot de pomană – a fost **„Ca o pasăre Ibis"** – şi e prelungirea celei dintâi. Atât m-am priceput, pentru că altfel, cum să dau pomană unui OM VIU? Dar ce înseamnă „să dai de pomană?" Înseamnă a face un dar cuiva, fără să aştepți nimic în schimb, fără recompense, mulțumiri şi felicitări. Aşa am citit eu pe un afiş, apărut la un an de la nemurirea lui, atunci când un grup de prieteni, printre care şi Gheorghe Tomozei, i-a dăruit un ***Album memorial.*** Acolo am văzut un autograf cât se poate de original, pe o fotografie în care poetul stătea drept, cu brațele crucificate pe aer, într-o îmbrățişare cosmică a lumii şi a tot ce există pe ea, iar dedesubt, scria cu litere de mână: *„Atâta să nu uiți / Că el a fost un om viu / viu / pipăibil cu mâna. Nichita Stănescu, Azi".*

La scurgerea unui sfert de veac de la nemurirea lui, i-am mai făcut o pomană „de pomină": volumul ***„99 de anotimpuri fără Nichita. Omagiu",*** Editura Pax Aura Mundi, 2008.

Cu puțin timp în urmă, am aflat că un alt poet, din cu totul altă zonă a țării, Nicolae Băciuț din Târgu-Mureş i-a făcut şi el „pomeni" lui Nichita, în spiritul acelor „afinități elective". Una din aceste pomeni s-a concretizat în volumul de față, intitulat ***„Nichita Stănescu. Cu colțul inimii",*** apărut la Editura Nico, Târgu-Mureş, în două ediții.

La prima ediție a Festivalului Nichita Stănescu, de la Ploieşti, din 13-14 decembrie 1984, Prințul Tom (Gheorghe Tomozei, îngrijitorul ***Albumului memorial***) scria despre „Bătrânul Nichita”, poezia „***Ultimele ştiri***”: *„Îngerii scriu articole de legi/ ori cioplesc săgeți / şi în pauza de prânz ling sare.// Ei patronează cu inclemență / uzinele de ace cu gămălie / fierb rachiu de crini în alambice / şi se trezesc întrebând fără noimă:/ Oare ce-o mai fi făcând / Poetul Nichita Stănescu?”*

Chiar. De bună seamă şi Nicolae Băciuț, tot de la această întrebare a plecat în conceperea acestei admirabile cărți în cinstea/memoria lui Nichita.

Mă consider privilegiată când îmi cade în mâini o carte despre un om drag. Şi nu mă mai satur s-o citesc, s-o savurez, de parcă aş dori să-mi intre pe sub piele şi să rămână acolo.

Şi chiar rămâne. Pe sub pielea sufletului. Pe sub pielea privirii. Pe sub pielea lăuntrului de ființă. Pe sub pielea ***„colțului inimii”.*** Şi acestea fiind zise, să pornim, cu îndemnul lui Nichita: ***„Pe corăbii!”*** – şi să descindem în oceanul de lumină reflectat în azur, din poezia lui, trasă pe roata sufletului celui care l-a iubit şi-l mai iubeşte, şi-l va iubi încă.

Volumul ***„Nichita Stănescu. Cu colțul inimii”*** **–** este o bijuterie rară. Un chihlimbar de purtat la piept, ca pandantiv la o întâlnire importantă cu Viața. Ori cu Veşnicia. Ea este neîncadrabilă în vreun gen, este ceva singular în creația lui Nicolae Băciuț (deşi a mai scris cărți omagiale!) – cum singular este şi obiectul ei: Bătrânul Nichita.

Este alcătuită dintr-o sumă de texte scrise cu dragostea dând pe dinafară, aşa cum izbucneşte *„o lacrimă care plânge cu ochi”,* pentru o personalitate atât de carismatică şi de originală cum a fost Poetul. Se vede cât colo că Nicolae Băciuț îl prețuieşte peste măsură. Cu, sau fără dioptrii sufleteşti, cu sau fără dioptriile inimii. Se vede chiar şi cu ochiul liber. Chiar şi cu sufletul liber. Să păşim încet în fibra inefabilului, ca să nu speriem îngerii.

Firesc, Nicolae Băciuț începe cu un „***Portet al artistului la tinerețe fără bătrânețe***”, în care mărturiseşte chiar de la început, că e molipsit incurabil de Nichita: *„A fost „o întâmplare a ființei mele” întâlnirea cu Nichita Stănescu. O întâmplare pe care am provocat-o, fiindcă atunci credeam că nimic pe lume nu e întâmplător. În egoismul dragului meu de Nichita, am vrut să am un Nichita al meu care, până la urmă, fără să-mi premeditez gândul, a devenit un Nichita înainte şi după Nichita, cel care n-a însoțit timpul real decât o jumătate de veac, rămânând cealaltă parte de timp să se înveşnicească.*

Acest Nichita, al meu, scris „cu colțul inimii”, e reconstituit din felul în care s-a văzut el pe sine, cum a văzut el pe alții şi cum alții cred că l-au cunoscut. E un Nichita paradoxal şi imprevizibil, aşa cum a fost el, fără să-şi impună, ieşit din canon”.

Foarte ciudat şi deloc întâmplător, e faptul că Nicolae Băciuț, vrând să aibă un Nichita „*numai al meu”* – a sfârşit cu „un Nichita al nostru” – adică pentru noi toți, deopotrivă. Pentru că Nichita este un dar al tuturor pentru toți, o avuție publică, ca o pâine rumenită şi caldă din care se pot înfrupta mulțimile, fără ca aceasta să se împuțineze. O pâine spre împărtăşire. Şi mai interesant e faptul că Nichita este perceput, din perspectiva celor trei „eu”, aşa cum ar trebui să ne percepem toți: cum ne vedem noi înşine, cum îi vedem noi pe alții şi cum ne văd alții pe noi. Mai rămâne un al patrulea „eu”, cel mai pătrunzător şi mai important pentru „*devenirea noastră întru ființă”* – cum ar fi spus Noica - şi anume: cum suntem văzuți de Dumnezeu, felul în care El ne percepe. Şi acesta este cel mai adevărat, mai fidel decât orice oglindă. În rest, poate interveni factorul subiectiv. Oglinda aceasta nu ne poate minți şi nici nu se sparge vreodată.

„Acest portret al artistului la tinerețe fără bătrânețe – spune Nicolae Băciuț - *nu vrea decât să completeze un album al unui destin şi al unei opere, cu încă o licărire de viață. E o*

clipă recuperată din actul de identitate al unui poet. Poate cel mai mare după Eminescu, cum spunea cineva. Un poet adevărat. Care a trăit ca un poet şi a murit în numele poeziei. Şi care a rămas mereu în cartea mea de citire, în cartea mea de iubire.

Nichita după Nichita. Un timp fără răstimp.”

Un interviu cu Nichita Stănescu – este pentru Nicolae Băciuț – acum, după mai bine de un sfert de veac – un reper preţios, nu numai pentru cartea lui fundamentală: ***„O istorie a literaturii române contemporane în interviuri” –*** dar şi pentru întreaga sa operă şi viaţă. Nu se poate să scrii şi să nu te raportezi la Nichita. E un bagaj necesar, pe care trebuie să-l porţi permanent, pe dinăuntru, o dulce povară care nu te împovărează, ci îţi uşurează poverile şi te saltă el pe drum în loc să-l cari tu, aşa cum, pe Monseniorul Vladimir Ghica îl ducea bagajul, purtându-l săltat, acolo unde trebuia neapărat să ajungă. Este duhul din noi care ne poartă pe aripile sale.

Nichita este pentru mai tânărul coleg de Dumnezeu, de Duh şi de Poezie – Nicolae Băciuț – o revelaţie într-un octombrie văratec. De aceea îl evocă într-un ton foarte afectuos, aşa cum doar persoanele foarte apropiate şi foarte dragi, ţi se înfăţişează:

„Am văzut cum arată o zi fără început şi fără sfârşit a unui poet. A fost exact aşa cum mi-am reprezentat în copilărie imaginea unui scriitor, imagine formată doar din lecturi şi din, vai, atât de reci fotografii de manual. Ţinând parcă dinadins să-mi arate că poate exista un scriitor ideal, a cărui biografie nu se desparte cu nimic de opera sa. Poetul, încetul cu încetul, mi-a impus un portret care să refuze orice altă înfăţişare a sa. Trupul masiv al Poetului înveşmântat în ţinuta celui mai banal trecător de pe stradă, tocmai poate pentru a nu atrage atenţia asupra sa, mergea cu paşi silenţioşi, tăcându-şi liniştea pe care o rupea din când în când cu câteva vorbe, care nu aşteptau replică. „Aici îşi avea casele Slavici”, „Cândva

*Caragiale a locuit aici", „Aici e un loc sfânt, e al lui Eminescu, care ne-a făcut pe toţi şi care ne-a scris pe toţi. În camera de sus, neştiută de cei care trec prin faţa ei, şi-a scris Kamadeva". Deschide un volum din Eminescu şi citeşte: „*Cu durerile iubirii / Voind sufletu-mi să-l vindec, / L-am chemat în somn pe Kama- / Kamadeva, zeul indic. // El veni, copilul mândru, / Călărind pe-un papagal, / Având zâmbetul făţarnic / Pe-a lui buze de coral, // Aripi are, iar în tolbă-i / El păstrează, ca săgeţi, / Numai flori înveninate / De la Gangele măreţ. // Puse-o floare-atunci în arcu-i, / Mă lovi cu ea în piept, / Şi de-atunci în orice noapte / Plâng pe patul meu deştept…// Cu săgeata-i otrăvită / A sosit ca să mă certe / Fiul cerului albastru / Ş-a iluziei deşerte."

În timp ce recită, privirea lui pare atotcuprinzătoare. Priveşte pretutindenea şi niciunde. Acesta este primul şi singurul meu Nichita Stănescu. Ceilalţi pe care i-am întâlnit, chiar şi pe cel de la Struga, pentru care m-am călătorit spre a-l vedea, asemeni unui badea Cârţan contemporan, purtându-i cărţile în rucsac, tăind, pe jos, Bulgaria şi Macedonia iugoslavă până pe malurile fierbinţi ale Ohridului, nu sunt decât înfăţişări întâmplătoare şi nu întotdeauna adevărate ale poetului. Şi ale poeziei."

Şi până să înceapă dialogul de taină, deja ştiau o sumedenie de lucruri unul despre celălalt. Din tăceri grăitoare. Din fâlfâiri de aripi de heruvimi. Din priviri şi din acel flux de tandreţe, cu două sensuri, care circula de la unul la altul. Sunt lucruri care nu pot fi rostite. Să lăsăm inefabilul să vorbească şi el va şti până când, până unde...

"Ce minune a lumii a fost acest poet" – îmi scrie Nicolae Băciuţ pe cale electronică – tocmai în timp ce eu trudesc să demonstrez în aceste cuvinte, acelaşi lucru!

Gândurile noastre se împletesc sub acoperişul de rugă al aceluiaşi Nume, ori al aceleiaşi iubiri.

Cu toate acestea, Nicolae Băciuț şi-l revendică permanent pe Nichita ca pe un bun colectiv devenit un bun personal. Adică şi-l însuşeşte, până la cufundarea deplină în el, într-o empatie firească. El spune: "*O parte din Stănescul meu"* şi relevă chipul rostit al acestei "părți".

Încercând a defini Cuvântul ca material al Poeziei, Nichita Stănescu a spus*: "Partea de om a cuvântului, partea trecătoare de om a cuvântului este importantă după cum nu mai puțin important este felul naşterii şi mai important mi se pare a fi însăşi naşterea."*

Convorbirea celor doi scriitori stă sub semnul fast al Cuvântului, aşa cum noi stăm sub semnul fast al Divinității. Iar în privința îmbătrânirii şi perisabilității cuvântului, Nichita era de părere că: *"Cuvântul nu are natura timpului, el se petrece în timp, dar el are o natură statică. Timpul are o natură perisabilă. Locul petrecerii cuvântului e trecător, nu cuvântul."*

Legat de viața personală a poetului despre care Nichita s-a pronunțat într-un poem încântător, acesta spunea: *"viața personală a poetului este avatarul verbului care se vorbeşte pe o orbită spațială în jurul subiectului său, în jurul unui nume, în jurul unui substantiv."*

În privința autoportretului pe care Nichita şi-l face într-un interviu cu Florin Mugur, *„Arăt întocmai ca o mirare a mea",* el adaugă: *"acel dialog vechi făcut cu Florin Mugur avea ațâțarea colegială a unor schimburi de sentimente, a unui trup de sentimente, trecător, cel pe care ți-l prilejuieşte tinerețea în conversație. Acum nu cred că se mai poate vorbi de un schimb cu ceva şi cred că un autoportret nu mai e posibil pentru că portretul însuşi nu mai este cu putință".*

Nichita Stănescu şi-a definit prima spaimă a ființei astfel: *"Prima spaimă, de bună seamă, a fost aceea a naşterii mele. Ca dovadă că ea a fost atât de uriaşă, coincide cu dreptul de a fi uitat-o cu desăvârşire. Nimeni nu-şi mai aduce aminte un lucru esențial al vieții lui: secunda naşterii lui, după*

cum nimeni nu poate să țină minte al doilea lucru coincident cu primul: moartea lui”.

La întrebarea reporterului, ce reprezintă Eminescu pentru el, Nichita a răspuns: *“ - Eminescu? – e foarte greu să respiri după el, dar în clipa în care el ne-a devenit nouă tuturor respirație, va trebui ca noi înşine, la rândul nostru, să fim respirația nenăscuților. Eminescu este un aer pur, genuin, un aer curat. »*

Cu acelaş prilej, de față fiind şi Nicolae Băciuț, are loc un schimb de păreri de cuvinte între Nichita şi Maria Luiza Cristescu, venită şi ea, mai târziu, în vizită la Poet. Este de menționat, dacă nu se ştie, dar îndeobşte, toată lumea o ştie, faptul remarcabil, că la Nichita acasă se perindau diferiți poeți, scriitori, artişti, critici, casa lui fiind în permanență deschisă.

“- Faptul că eu sunt intim cu oricine, spune Nichita*, nu e o intimitate, e un drag al meu de a fi. Că altfel eu sunt un luptător care are treabă cu puşca trupului, cu sulița ochiului. Când mi se va scurge măduva din oscioare se va vedea că în fiecare os aveam o puşcă.”*

Întrevederea a avut loc în 3 octombrie 1980 şi articolul a fost publicat în “***Vatra”*** nr. 7/ 1982.

O mărturisire de mare valoare pentru Istoria literaturii este adunată sub titlul « ***Serile de poezie de la Struga*** » şi se constituie într-un soi de jurnal spiritual pe care Nicolae Băciuț l-a alcătuit, în urma experinței fundamentale trăite în Serbia, când a participat la Festivalul de Poezie de la Struga şi Nichita Stănescu a fost încununat cu premiu şi cununa de lauri pentru poezie, eveniment marcant în viața lui, dar şi pentru cultura românească. Însemnările de atunci, transpuse prin filtrul sensibilității sale, au rămas mărturie în timp, de valoarea, dragostea şi notorietatea de care se bucura Nichita Stănescu în « patria poeziei » - cum a fost numită Struga, loc de întâlnire a poeților din multe țări. Întreg Jurnalul de la Struga este un imn de dragoste închinat Poeziei şi slujitorilor ei. Tânărul Nicolae

Băciuț primeşte, înainte de a purcede la drum, în această călătorie inițiatică, povățuiri de la Romulus Guga: *„Poartă-te astfel încât să nu trebuiască să cunoşti mânia mea”, mi-a spus Romulus Guga. „Dar cred că o cunosc!” „Nu, numai ți se pare. Nu vreau să mi-o cunoşti. De aceea, poartă-te cu demnitate. Să-ți foloseşti cuvintele iubindu-ți limba şi neamul. Să fii pe măsura literaturii care aduce* ***cununa****. Să nu iubeşti frumusețea care îți fură ochii, ci pe cea care îți îmbată sufletul. Să nu te laşi înspăimântat de oboseală şi drum lung. Caută-ți prieteni, ție şi limbii pe care o vorbeşti”, sună vorbele ca învățăturile cuiva către ucenicul său. „Te-ai bucurat de încrederea mea, fă să fiu mândru de credința ta. Drum bun şi să te întorci sănătos!”*

În acest periplu, înfloreşte şi mai mult dragostea pentru Nichita Stănescu: *„Există poeți pe care îi iubim pentru că îi iubesc şi prieteni dragi nouă – ce fel de iubire o mai fi şi aceasta(?) – dar sunt unii pe care îi iubim cu mândrie şi orgoliu nemăsurat, pentru că ei există prin ei înşişi, prin cărțile şi faptele lor.*

Nichita este unul dintre aceştia din urmă, chiar dacă nu a scris în fiecare zi o capodoperă, cum îi pretindeau unii, sau chiar dacă uneori Nichita nu era Nichita”.

Este şi un bun pretext pentru autor de a rememora primul contact cu opera poetului.

Legat de festivitatea de premiere, Nicolae Băciuț a consemnat în chip fidel evenimentul: *„Avem deosebita onoare să vă aducem la cunoştință următoarele: Comitetul Festivalului Internațional Serile de la Struga v-a acordat înalta recunoaştere internațională Cununa de Aur pe anul 1982”.*

Dar şi reacția poetului, la aflarea veştii „încununării”: *„Mă simt ca împăratul din poveste care râde cu un ochi şi şi plânge cu celălalt. Râd de fericire cu un ochi, că acest premiu, poate cel mai important premiu de poezie din lume, este o îndreptățire a muncii mele de peste treizeci de ani, pentru*

sporirea şi păstrarea frumuseților limbii române. Plâng cu un ochi pentru că pentru îndreptățirea ce mi s-a făcut mie au fost omişi alți poeți la fel de talentați ca şi mine.

În orice caz, consider acest premiu ca fiind acordat poeziei noastre în genere şi prezenței ei, din ce în ce mai prestigioase, între literele universale".

Cu reverența cuvenită a discipolului, Nicolae Băciuț mărturisea: *„Despre Nichita Stănescu aş vrea să pot scrie cuvinte „cu colțul inimii". Cuvinte care să îngenuncheze, sărutând cuvintele poetului.*

Poetul e ca o duminică în care stau îngrămădite toate zilele săptămânii, adică luni, adică marți, adică miercuri, adică joi, adică vineri, adică sâmbătă, adică duminică. Oare cum o fi arătând duminica duminicii domniei sale? Dar cum o fi arătând pământul pe care tălpile lui calcă, iarba care se vrea strivită, aerul care se vrea respirat de poet?

Poetul e ca o sărbătoare. O sărbătoare care se ține în fiecare zi, de la repedea „călărire în zori" la ceasul în care soarele se opreşte deasupra capului ca o inimă de raze, până în clipa în care buzele arzând ale soarelui sărută înroşite crestele pădurilor. Pentru mine, multă vreme, soarele nu răsărea şi nu apunea decât din pădure! Ce miracol însă când l-am văzut răsărind şi apunând în mare!"

Drumul până la Struga e o întoarcere în albia copilăriei. La leagănul dintâi. Gura de copilărie rămasă deschisă – a uimire – spre lume. *„Îmi iau de acasă un bulgăre de pământ, într-o pungă, pe care o voi duce cu mine la Struga. Să vadă şi el lumea!"* Țăranii îşi purtau peste tot pământul cu ei. Sub unghii. Cât timp îl ştiau acolo, erau încredințați că-i al lor. Măcar pe acesta nu li-l putea lua nimeni. Şi-l purtau cu demnitate şi nu se ruşinau niciodată de el. În el ascundeau sământa dăinuirii.

Autorul ne familiarizează cu atmosfera Festivalului de Poezie de la Struga: *„Peste noapte, Struga s-a îmbrăcat în*

hainele de sărbătoare ale Festivalului. Au fost arborate drapelele țărilor participante la Festival, iar de-a lungul celor două maluri ale Drimului, apă ce se rupe parcă din Ohrid, au fost întinse cabluri de care atârnă mii de becuri, de la a căror lumină, noaptea, apele Ohridului par incendiate."

Suntem introduşi în culisele Festivalului şi aşteptăm invitații. *„Au început să apară şi invitații. „Va fi o invazie română!" – îmi spune Iovan Strezovski, în aşteptarea delegației române. Prima „invazie" nu a fost prea mare: Nicolae Ioana, Alexandru Andrițoiu, Alexandru Jebeleanu, Adrian Popescu, Gheorghe Tomozei. De-abia după o zi a apărut şi Nichita Stănescu, însoțit, printre alții, de D. R. Popescu, George Bălăiță, Cornel Popescu, Dumitru M. Ion, Carolina Ilica, Sorin Dumitrescu. (...) Câteva zile la rând centrul atenției, fiind asaltat de admiratori, prieteni, gazde, televiziuni, reporteri de la radio, reviste, Nichita Stănescu exclamă, într-un târziu, reuşind să scape dintr-o „împresurare": „N-am timp nici să respir!"*

Cuvintele lui Nichita Hristea Stănescu din acele zile sunt emblematice.

„O reporteră de la televiziunea iugoslavă vrea să-i ia un interviu lui Nichita Stănescu în franceză. „Patria mea este limba română!" – i-a replicat atunci Nichita Stănescu, furios, refuzând, pentru „jignire", să-i mai acorde interviul. Un acelaşi Nichita am ascultat şi la o conferință de presă, unde el a vorbit mai mult despre patria sa, despre limba română. Întrebările se succed cu repeziciune în macedoniană, în timp ce eu mă concentrez să înregistrez câte ceva din cele spuse de laureat: „Cred că răspunsul meu dat revistei ***Lim*** *nu a fost bine interpretat. Noi, ca națiune, provenim din descălecare şi nu prin încălecare!". „Poezia nu e un act de vedetism, poetul nu e o echipă de fotbal care joacă în deplasare. E o altă față a locului său. Această față poate fi şi înaripată şi îngropată. Dacă-i punem roți, călătoreşte!" "O mare parte din dragostea*

mea naturală pentru Iugoslavia o datoresc la doi oameni, care au făcut un contact sufletesc şi pe deasupra şi dedesubtul cuvintelor. Primul e Adam Puslojic – în ordinea timpului care m-a îndrăgostit de Iugoslavia – şi a stârnit o carte, ***Belgradul în cinci prieteni.*** *Al doilea, ciudat, e un prozator, Bojin Pavlovski, cu care m-am înțeles după colțul ochilor ca şi cum s-ar fi sfârşit de mult al treilea război mondial".*

„Pe scurt, ca şi pentru corigenții care îşi fac copiuțe cu care să treacă în toamnă, să spun că poezia nu e arta cuvântului, pictura nu e arta culorii, muzica nu e arta sunetului, desenul nu e arta liniei şi aş putea să spun că vorba cuvânt este materialul poeziei, că culoarea e materialul picturii... Arta, în genere, ține direct de inima din creier". „Cine cunoaşte limba poezească poate traduce poezie. Oricât de bine ai şti o limbă, dacă nu o şti în valențe pe a ta, nu poți traduce. Cât despre poezia română, pot afirma că majoritatea marilor poeți, pe care, ca niciodată, nu-i poți număra, sunt grănicerii limbii române. Noi avem o patrie de pământ care se lărgeşte şi se strâmtează după cum curge istoria şi avem o patrie eternă, care e limba română. Să băgați bine de seamă că barbarii şi agresorii, îndeobşte, trec pe văi. Avem destui munți ca să avem o mare credință în țara noastră. Limba română e o limbă care aleargă din om în om şi ea se dă din gură în gură, ca şi sărutul. Când oboseşte, peste noapte, doarme în sufletul unui băiat, după aceea la altul, după aceea la altul...".

Cât de recunoscători trebuie să-i fim lui Nicolae Băciuț pentru că ne-a restituit acele cuvinte ale Poetului care a rămas în inima noastră, încununat cu lauri şi „*veşnic tânăr şi ferice*"...

„Aflat în vervă deosebită, Nichita Stănescu ne-a povestit, la provocările lui Alexandru Andrițoiu, „verzi şi uscate". Amintiri, vorbe de duh, respirații lirice... Notez în fugă: „Întoarcerea la Eminescu este viitorul poeziei române". „Eu când mă bucur de ceva râd şi înjur, dar cu bucurie". „Eu

am ajuns la poezie prin dragoste de poezie. Citind în fiecare zi poezie, ai toate şansele să devii poet!" „Sunau foarte cunoscut şi uitat poeziile unui poet de limbă albaneză!" „ De multe ori, când plecam în străinătate, am avut sentimentul că vin acasă!" „Cum ar fi dacă Nichita Stănescu ar fi redactorul-şef al unei reviste?" Chiar aşa! Ce-ar fi dacă lui Nichita Stănescu i s-ar încredința conducerea unei reviste, bineînțeles, de poezie?!"

Reporterul înregistrează conştiincios, toate amănuntele şi le redă, filtrate prin propria sensibilitate: *„Oraşul dintre cele două ape, Krni Drim şi Ohrid, este, pentru câteva zile, locul cu cea mai mare densitate de poeți pe metru pătrat, este Capitala poeziei, cu ambasodori din Australia şi SUA, din China şi din Marea Britanie, din Polonia şi URSS, din… Poeți care nu mai țin cont de prejudecăți şi de țară, continent. Ei vorbesc într-o limbă a prieteniei despre poezie, despre cultură, în general, despre viață. Dar despre ce nu vorbesc aceşti oameni a căror religie e poezia?"*

Intuiția, rafinamentul, erudiția, convertite într-un fluviu de lirism îşi spun cuvântul: *„Deschid geamul şi lacul e atât de aproape. Închid ochii şi imaginea lacului rămâne pe retină. Un albastru în alt albastru. De aici, de la balconul unei camere din elegantul dar şi excesiv de scumpul Hotel „Drim", văd cum Krni Drim se desprinde din lacul Ohrid, ca o lacrimă, cum apele sale se întind străvezii, împărțind în două această patrie a poeziei, Struga.(...)*

În seara festivităților de decernare a „Cununii de aur", dintre cei care au citit poezie pe podiumul de pe „Podul prieteniei", Abdulah Mansur, după lectura poeziei sale, a coborât de pe scenă, aruncându-şi cartea din care a citit în apele Drimului. Ca la un botez al poeziei. Oglinda apei s-a spart în stropi mari."

„(...) Struga e nu numai o patrie a poeziei, ci şi un prilej pentru fiecare dintre cei prezenți de a-şi face cunoscute limba, poezia, patria.

Pentru mine, e un prilej fericit de a încerca să testez felul în care e cunoscută literatura română dincolo de granițele ei de pământ. Primul interlocutor e o poetă din Finlanda, Eira Stenberg."

(...) În ultimă instanță, în acest fel îi vor putea recruta mai bine pe viitorii traducători dintre poeții imporanți ai lumii. Dintre cei care, vorba lui Nichita, cunosc limba poezească..."

Şi într-adevăr, Nicolae Băciuț întreprinde o anchetă despre condiția poeziei şi traducătorii ei şi ia interviuri Eirei Stenberg, lui Taşko Sarov, din Macedonia, lui Rolando Certa din Italia, lui Ion Milos – Suedia; lui Adam Puslojic, Serbia şi unor scriitori români.

Taşko Sarov – spune jurnalistul, *„are un adevărat cult pentru limba română. În zilele Festivalului, el s-a aflat cea mai mare parte din timp în preajma laureatului. Era ca într-un fel de prelungire a condiției de traducător al lui Nichita Stănescu".*

El este traducătorul, alături de Dumitru M. Ion, al ediției bilingve (română-macedoneană) ***„Poezii",*** apărută la Editura Misla din R.S.F.Iugoslavia, cu ocazia decernării „Cununei de aur" lui Nichita Stănescu. El declară: *„Pentru un om care cunoaşte o literatură străină, îi cunoaşte sursele, valorile şi mai ales spiritul, nu e greu să traducă din această limbă, mai ales când e vorba de o literatură care cu fiecare an îşi dezvoltă creşterea şi în istoria ei are pe un Eminescu, Macedonski, Goga, Blaga, Arghezi, Bacovia, Barbu, din a căror operă, de altfel, am tradus. Alături de aceştia, Nichita Stănescu e, în ultimii ani, cel care vesteşte literatura română peste hotare, e un creator care îmbogățeşte, şi asta cu mare succes, firul neîntrerupt de creştere a limbii române, al literaturii române.*

A traduce pe Nichita Stănescu înseamnă a traduce spiritul, şi folosesc aici expresia lui Nichita, nobil de dor şi dumnezeiesc al poporului român."

Despre felul cum e receptat Nichita Stănescu în Macedonia, Taşko Sarov a spus: *„- Premierea lui Nichita la Struga este un semn al recunoaşterii sale, a creației sale. După părerea mea, de mult Nichita Stănescu nu mai aparține literaturii române, ci literaturii universale. Macedonia, mai pe larg Iugoslavia, face parte din această literatură universală şi, prin ea, Nichita s-a impus mai mult în universalitate. Cultivând o poezie pe sursele naționale, marii poeți ai literaturii române contemporane ca Eugen Jebeleanu, Ştefan Aug. Doinaş, Marin Sorescu – şi enumerarea poate continua – şansa lor de a intra în universalitate creşte.”*

Şi despre portretul spiritual al lui Nichita, acesta spune: *„Poetul e un om între oameni. Îi place să fie un om din mulțime, fie acasă, fie în străinătate. Îi place să pătrundă în sufletul omului, să descopere bogății care se ascund în acesta. Indiferent de mijloace. Ținteşte spre a descoperi bogății care altfel s-ar pierde. Pe mine, țin minte că mă punea să-i cânt cântece macedoniene, să i le traduc, iar pe unele mă punea să le cânt de mai multe ori. L-am văzut aplecat asupra operelor multor scriitori români mai vechi şi extrăgând de acolo ceea ce e poetic şi modern… (...) Revăzându-l, când am început să-i traduc versurile sale pentru* ***Misla****, sub titlul* ***Dreptul la timp****, am descoperit un Nichita care a rămas acelaşi, chiar dacă, între timp, faima lui a intrat într-o continuă creştere.”*

Rolando Certa dă mărturie în legătură cu recunoaşterea poetului Nichita Stănescu: *„Impresia mea cea mai profundă este că recunoaşterea poetului Nichita Stănescu reprezintă şi o prețuire binevenită pentru cultura română modernă, bogată, activă”.*

Nicolae Băciuț surprinde şi momentul premierii poetului: *„Zilele Festivalului, orele, minutele s-au scurs într-un fastuos ritual, care a culminat cu seara în care, plin de emoție, Nichita Stănescu şi-a primit „Cununa de aur”. Cu ea în brațe şi-a îmbrățişat compatrioții, gazdele, invitații*

Festivalului, cunoscuţii şi necunoscuţii care i-au ieşit în cale, felicitându-l.”

În alt context, dar în aceeaşi idee, criticul Marin Mincu afirmă despre posteritatea lui Nichita: *“Lui Nichita Stănescu nu-i lipseşte nimic, pentru ca el să fie ceea ce este, adică modelul cel mai important al poeziei române postbelice, acela care infuzează în poezia ce a urmat un siaj enorm în ceea ce priveşte fie scriitura, fie mesajele semantice. Nichita Stănescu ar fi, deci, singurul poet care, fără să exagerăm, contează ca model absolut.”*

În privinţa integrării poetului în societatea românească postdecembristă şi dacă acesta ar fi făcut politică, Marin Mincu a spus: **“**- *Nichita Stănescu politică? Ştii bine, Nicolae Băciuţ, că n-ar fi făcut niciun fel de politică! Poetul mare, din toate timpurile, face politica proprie. Îmi aduc aminte, când eram la Belgrad, la Congresul literaturii din 1982, şi păşeam pe străzile din jurul Hotelului „Slavia”, dumneata îl cunoşti, fiindcă am fost în aceeaşi perioadă în Iugoslavia, la un moment dat Nichita s-a enervat şi a încercat să fugă după un porumbel, să dea cu piciorul în acel porumbel şi a zis „Tuţi mama ta de porumbel al păcii!” Asta era o replică, pentru că nu ştiu unde războiul împotriva nu ştiu cărei populaţii era atât de meschin şi atât de absurd, încât poetul, nu, care este uman la modul absolut, s-a enervat pe aceste simboluri ale păcii, care erau de fapt doar simple forme retorice. Un poet adevărat ca el nu ar fi făcut niciun fel de politică, nu s-ar fi înrolat în niciun partid. Cred că s-ar fi izolat total şi ar fi devenit poate chiar un eremit. Un Nichita Stănescu care n-ar mai fi primit toată plevuşca, toată plebalia care în timpul ceauşist i-a mâncat mult din creaţie şi din timp. »*

Adam Puslojoc – vorbeşte despre viaţa post mortem a lui Nichita: *“- Greu de tot de vorbit despre timpul de după Nichita cel viu. A fi Nichita fără de Nichita e destul de greu, pentru că nu ştiu cum să ni-l imaginăm dinafara lui. Pentru că*

atunci când el a fost alături de noi, noi am avut un curaj imens că suntem alături de el şi suntem uneori chiar egali. Dacă el ne pune o întrebare, noi rostim un răspuns, dacă el tace, noi îi punem o întrebare. Iar acum, fără el, nici întrebările, nici răspunsurile nu au niciun înțeles. Sau n-au niciun rost. Dar, totuşi, viața merge mai departe, destinul nostru ne obligă la demnitate şi chiar noi trebuie să inventăm o lume cu Nichita fără Nichita. Poate o lume mai simplă cu visul lui despre lume, dar care uneori ne obligă ca şi un vis al lui, din viitorul conceput de el. Cum şi-ar putea el imagina lumea de azi? Cred că, în cea mai bună variantă posibilă, ar fi trăit mai departe şi nu ar fi observat niciun schimb de viață. Dar, iată, noi, care trăim fără el de două decenii, înțelegem că lumea după Nichita este mult mai schimbată decât lumea până la Nichita, după altcineva care a fost un strămoş al lui sau al nostru. Cred că nici golul după Eminescu n-a fost atât de mare cât a rămas gol după Nichita. Din ce punct de vedere? După Eminescu s-au născut alții care aveau o direcție foarte bine propusă, foarte bine întemeiată chiar de Eminescu, prin poetica lui, prin viața lui, de a purta necazurile sau răutatea din lume. După Nichita, lumea a devenit mult mai infernală decât şi-ar fi putut el închipui în cele mai negre, mai întunecate vise ale lui. »

(...) Lecția lui Nichita despre cerc, lecția despre cub, lecția despre autoportret, care devin epitaf, ne obligă să trăim mai departe. Chiar eu am scris un text, după un vis al meu, când nu ştiam ce să-i spun lui Nichita. El mă întreba ceva, iar eu nu ştiam ce să-i răspund. Şi-atunci, eu mi-am închipuit că, de fapt, eu trebuie să-i spun ceva foarte simplu. Că lumina există mai departe. Şi-atunci a spus: „Dar, stai, erai mulțumit să spun ceva atât de simplu?” Şi-atunci mi-am dat seama că, de fapt, nu este simplu. Şi i-am spus: „Iată, frate Nichita, lumina există mai departe”.

Şi despre cum e receptat în Serbia, Adam spune: **“**- *El a fost un fel de poet total şi capacitatea lui de a trăi versurile*

sale a fost imprevizibilă. Pentru că atunci când trăia la Belgrad, el scria despre Belgrad, dar presupunând că Belgradul e şi Bucureştiul şi lumea întreagă, adică Cosmosul, materia divină din care noi suntem cu toții alcătuiți. Faptul că noi ne-am recunoscut în cuvintele lui despre Belgrad, despre Serbia, a fost un contract cu el, ca poet, să-l credem până la ultimul punct tragic. Şi chiar când ne-a atras atenția că Serbia nu mai este, încă de-atunci trebuia să fim atenți că ea în curând nu va mai fi. Dar acum, când am depăşit acest punct tragic, noi înțelegem că Serbia există mai departe, există şi lumina în Univers. »

Şi academicianul Eugen Simion afirmă despre posteritatea lui Nichita : *"- În primul rând, trebuie să spun că Nichita Stănescu îşi înfruntă posteritatea. Într-un fel, ne-a displăcut acest lucru, dar în alt fel cred c-a fost profitabil pentru el. El a luptat şi luptă încă pentru posteritatea lui. Adică toate aceste contestații care vin mai ales de la poeții generației optzeci nu fac decât să ne întărească într-un fel şi reacția noastră a criticilor, dar să şi întărească puțin poezia lui. Eu sunt foarte bucuros că am reuşit să public în colecția aceasta, „Opere fundamentale", toată poezia lui. Cred că este un moment foarte important. Într-un fel, va trebui să recitim poezia lui Nichita Stănescu. Părerea mea e că Nichita Stănescu nu e un poet elucidat, definit în esența lui încă. Amintiți-vă doar reacția criticii, o reacție puțin de neînțeles pentru mine, față de volumele* ***Epica magna*** *şi celelalte. A apărut ideea că Nichita Stănescu s-a terminat, că alcoolul l-a distrus. Cei care ne-am dat seama atunci, sper ca şi alții să-şi dea seama măcar acum, ştiam că de fapt nu era aşa. Nichita Stănescu n-a mai publicat câțiva ani pentru că încerca să găsească altceva."*

Nicolae Băciuț scrie şi un text admirabil, o micro proză poetică intitulată "***Elegia a treisprezcea":*** "*Dacă mi-e dor de Nichita Stănescu? Mi-e dor ca de limba română, ca de pământul şi aripa ei, ca de tulburătorul aer pe care îl respir.*

„Dar noi l-am respirat pe Eminescu însuşi”, îmi spunea odată, odată ca niciodată, Nichita Stănescu.

Dacă mi-e dor de Nichita Stănescu, de Domnia sa?

Cum să-l strig, cum să m-audă? Să-l strig cu un cuvânt sau c-un bulgăre de pământ?

Mi-e dor de Nichita Stănescu ca de Eminescu.

L-am iubit fără a-l cunoaşte, înfiorat de verbul său. De felul de a gândi în verbe şi substantive. Am ezitat să-l întâlnesc, fiindu-mi teamă să nu-i tulbur cu patima mea măreţia.

Şi, când l-am întâlnit, şi-a desfăcut braţele ca nişte aripi gata să mă înalţe. Gata să mă înveţe să zbor.

Dacă mi-e dor de Nichita Stănescu?

*Cui să-i răspund? (**Vatra** nr. 12/1983”)*

„Respirări cu Nichita Stănescu” – este de asemenea, un text melancolic, în ton elegiac, în amintirea primului interviu luat poetului: *“Avea infinită răbdare cu cei tineri, dar şi dorea să afle de la ei ce înseamnă poezia pentru tânăra generaţie şi cum percepe ea poezia generaţiilor anterioare. Se număra printre cei care, având vocaţia prieteniei, ştia să dăruiască prietenie, dincolo de vârstă şi rang poetic. S-a lăsat “exploatat” de cei tineri, mulţi dintre aceştia făcându-şi un titlu de glorie din prietenia pe care le-o arăta Nichita. Simţeam că are ceva în plus pentru poeţii clujeni, doar şi el debutase la Cluj, în **Tribuna.”***

Regretul meu, marele meu regret e că “tehnica” de înregistrare cu care am fost “dotat”, un “Tesla” de la Radio, nu a făcut posibilă difuzarea pe post a acelui interviu, nu a conservat/înregistrat cu acurateţe vocea poetului. Aşa cum e însă, păstrez acea înregistrare ca pe o mică şi de mare preţ comoară.

La 57 de ani de la naşterea poetului, în primul an de libertate postdecembristă, în ciuda imperfecţiunilor tehnice, am difuzat în eter vocea lui Nichita Stănescu. Nu puteam să fiu

atât de egoist încât să păstrez acea înregistrare doar pentru mine.

Era ca un elogiu adus lui Nichita peste timp, ca o reverență făcută celor pe care libertatea nu i-a alungat din teritoriile poeziei.”

Urmează câteva texte omagiale la 70 de ani de la naşterea poetului.

”Nichita Stănescu, „se credea un trimis al lui Eminescu pe pământ”. Avea vocația prieteniei, avea farmec, era sociabil, imprevizibil. A lăsat în urma lui o legendă şi nu mai e poet, ci poezie. El trebuie descoperit şi redescoperit mereu.

*Pentru că Nichita Stănescu nu a ajuns niciodată la Târgu-Mureş, încerc să-l aduc acum, aici, prin cei care l-au cunoscut şi care i-au fost dintotdeauna aproape.” **(Cuvinte-necuvinte)***

Este prezentat studiul lui Alex Ştefănescu: “***Introducere în opera lui Nichita Stănescu”,*** trecându-i în revistă opera. Nicolae Băciuț afirmă: *“Cartea lui Alex Ştefănescu ne provoacă, ne incită, scoate din amorțeală şi din tipar interpretarea lui Nichita Stănescu.*

*Multe dintre sugestiile din această **Introducere…**, dezvoltate de autorul însuşi, nu vor face decât să sporească şi să nuanțeze dimensiunile liricii lui Nichita Stănescu”.*

În ***„Actualitatea lui Nichita Stănescu”*** este prezentat albumul memorial: ***„Nichita Stănescu. Frumos ca umbra unei idei”.***

***„Scene din viața poeziei** e titlul fericit şi inspirat, pe care Radu G. Țeposu îl dă cronicii sale la cartea pe care Constantin Crişan a îngrijit-o, albumul omagial **Nichita Stănescu. Frumos ca umbra unei idei**, Editura Albatros, 1985, o carte de două ori impresionantă: o dată pentru conținutul ei şi apoi pentru condițiile grafice cu totul excepționale. E o carte care certifică prețuirea de care se bucură poetul „necuvintelor”. Constantin Crişan, Mircea Dumitrescu – într-un fel,*

Editura Albatros - în alt fel, şi-au dat mâna pentru a oferi contemporanilor o carte pe care ar fi admirat-o, cred, şi Nichita Stănescu. Avem, prin această carte, imaginea unui Nichita Stănescu viu, viguros, continuând să-şi fascineze şi în posteritate, cititorul.

Cartea este un bildungsroman invers, o „descreştere" a vieţii dinspre maturitate spre copilărie, surprinsă în mărturii ale unor personalităţi care l-au cunoscut, în mărturii ale poetului, concretizate fie în poeme, fie în interviuri. O carte pe măsura lui Nichita Stănescu."

„Din nenumăratele „întruchipări" sub care s-a arătat lumii Nichita Stănescu, cea din ***Antimetafizica*** *(Editura Cartea Românească, 1985) este una provocatoare. E şi o înfăţişare „profană", dar şi una „mitizantă". E un portret în mişcare cu „martor", „însoţitor". Câţi martori, câţi însoţitori o fi avut Nichita Stănescu, cel care n-a suferit niciodată de singurătate? La câţi s-a mărturisit cu adevărat şi în faţa câtor s-a folosit de măşti? Unul dintre „însoţitori", Aurelian Titu Dumitrescu, pare a fi singurul sau, oricum, printre puţinii, care l-a provocat cu adevărat, care l-a însoţit ca o „memorie de rezervă", care a consemnat stări, reacţii, „necuvinte", „respirări".* ***(IANUS BIFRONS)***

În legătură cu această carte, Nicolae Băciuţ e de părere că: *„Aurelian Titu Dumitrescu e un partener de dialog activ, stăruitor, cu replici inteligente, spontane. Nimic nu pare, de altfel, regizat în această carte, iar spontaneitatea (proverbială) a lui Nichita Stănescu e mereu în largul ei, improvizaţia fiind, practic, inepuizabilă. Dar şi în improvizaţii, Nichita Stănescu rămâne profund, şi chiar dacă metafora curge în avalanşă, conştiinţa poetică e lucidă.*

Nu puţine lucruri din biografia poetului (chiar dacă Nichita Stănescu afirmă că, „în definitiv, poetul nu are biografie") iluminează poezia, o pun într-o altă lumină, duc la o mai bună înţelegere a ei. Biografia celor ***11 elegii*** *este*

relevantă pentru o artă poetică explicită, integrantă. Pentru înțelegerea actului poetic ca revelație. Autoportrete, introspecții, profesiuni de credință, portrete de anonimi (Ana Szilagyi, un medic de urgență) sau de confrați, evocări – toate scot în evidență disponibilitățile de scriitor total ale lui Nichita Stănescu. „Viața mea e ceea ce țin eu minte" – spune Nichita Stănescu, iar ceea ce ține minte despre el nu se rezumă doar la momente fundamentale. Gesturi mărunte, evenimente nesemnificative primesc valențe noi, li se descoperă consistența la o nouă „dreaptă judecată de apoi" a lor. E găsit relevantul din nerelevant, fastuosul în grotesc. Spiritul său însetat deopotrivă de real şi utopie, de farsă inteligentă, de ludic, de copilărire e în consens cu spiritul său însetat, căutător de contradicții. Orice gratuitate poate căpăta un sens moral sau estetic."

Dar şi mai adâncit în spiritualitatea nichitastănesciană, Nicolae Băciuț precizează: *„Dar ce este, în ultimă instanță,* ***Antimetafizica****? Un posibil* ***Curs de poezie*** *al lui Nichita Stănescu, academicianul fără academie, universitarul fără catedră: „...haidem măcar să naştem un ideal pe care-l şi avem în gânduri.* ***Şcoala de la Bucureşti****, adică* ***Antimetafizica****", spune poetul. Pentru Aurelian Titu Dumitrescu* ***Antimetafizica*** *e „un roman pe viu", iar pentru Nichita Stănescu „****Antimetafizica*** *nu e o negare a metafizicii ci afirmare a proprietății materiei față de timp şi gândire", e, mai degrabă, „demers dialectic implicat în estetică".*

(...) Fără a fi o carte de „amintiri" („Antimetafizica nu e o carte de amintiri, ci cu totul şi cu totul altceva" – afirmă Nichita Stănescu), nu puține sunt „amintirile", evocările. Memorabile sunt portretele făcute unor personalități ca Zaharia Stancu, Jaques Prevert, Evgheni Evtuşenko, Desanko Maximovici ş.a. În replică, Aurelian Titu Dumitrescu schițează şi el câteva portrete în mişcare – fizice, psihice, morale. „Subiectul" său rămâne, constant, Nichita Stănescu, cu nesemnificative derapaje.

*Oricât de incomodă, de inegală ar putea părea unora, **Antimetafizica** rămâne o carte recuperată, salvată, o valorificare a geniului oral al lui Nichita Stănescu.*

*Pentru cel care a realizat această carte, Aurelian Titu Dumitrescu, e de dorit ca **Antimetafizica** să nu rămână, păstrând proporţiile, ceea ce pentru Eckerman a rămas cartea de **Convorbiri cu Goethe**.”*

La fel de relevant este şi textul ***„Râsu'-plânsu' lui Nichita Stănescu”:*** *„Biografia lui Nichita Stănescu este o operă în sine. Niciun alt poet român postbelic n-a avut popularitatea lui Nichita Stănescu. Puţini scriitori români au creat sentimentul familiarităţii ca Nichita Stănescu, puţini au rămas în conştiinţa celor care l-au cunoscut aşa ca el. Iată, la mai bine de două decenii de la moartea sa, Nichita Stănescu este într-o actualitate fertilă. Opera sa e în circulaţie, în ediţii elegante şi în tiraje de care puţini poeţi au parte. Biografia lui continuă să fascineze, într-o nostalgică recuperare.*

O astfel de recuperare/restituire este şi cartea îngrijită şi prefaţată de Laurian Stănchescu, apărută la Târgu-Jiu, fără menţionarea editurii. O sută douăzeci şi unu de semnatari realizează un portret în mişcare al lui Nichita Stănescu. Cei mai mulţi sunt scriitori, iar textele aparţin tuturor genurilor, de la poeme la interviuri, de la simple note la eseuri. Tonul textelor este şi el de o mare diversitate, de la neutralitate la patetism, dar de fiecare dată cu admiraţie. Sunt incluse şi texte din timpul vieţii poetului şi texte postume, publicate sau inedite. Cele mai multe texte sunt din anul morţii poetului, dispariţia sa prematură declanşând un val puternic de emoţie. Cartea include şi poeme inedite ale lui Nichita Stănescu, dintre acelea pe care, cu generozitate, poetul le scria, le dedica şi le dăruia unor prieteni. Câteva fotografii recompun şi ele imaginea unui Nichita Stănescu în timp, cu clipe eternizate din copilărie până în anul morţii, 1983. La acestea se adaugă şi arborele genealogic al poetului dinspre mama sa, Tatiana

Cereaciukin. Realizăm din aceasta că familia lui Nichita a rămas fără urmaşi, nici una dintre surorile sale, Mariana (1938 -2002) şi Cristina (1943 – 1999), neavând descendenţi.”

Memorabil este şi textul: ***“Acasă la Nichita Stănescu”*** – o evocare emoţionantă a poetului, făcută cu glasul muiat în sângele lacrimei: *„Am fost acasă la Nichita Stănescu. La prima lui casă, cea din Ploieşti, în care poetul s-a născut, „înger cu ochii albaştri”. Pe patul în care s-a născut trona un ursuleţ de pluş, drag poetului în copilăria sa şi rămas, ca prin minune, printre lucrurile care s-au păstrat, făcând faţă timpului şi timpurilor.*

Casa familiei Stănescu a fost naţionalizată, aceasta ajungând chiriaşă în propria locuinţă. Până la urmă, casa s-a întors la stăpânii de drept, devenind, din 2002, Casa Memorială „Nichita Stănescu”. Au rămas multe din lucrurile poetului – de la masa de scris la pianul la care cânta adesea poetul, de la maşina de scris la poeme în... manuscris..., încercându-se recrearea unui univers care a însoţit nu doar copilăria şi adolescenţa, ci şi locul întoarcerii în anotimpul nostalgiilor poetului.

Se spune că în mare parte s-a reuşit, că, în sfârşit, Nichita Stănescu are o casă în care îşi aşteaptă bucuros musafirii, ştiut fiind că şi în ultima sa casă din Bucureşti, cea din Piaţa Amzei, uşile au fost mereu deschise multor chemaţi şi nechemaţi ai gazdei, generoasă cu oaspeţii, în lungi şi boeme taifasuri. Nu e o casă „boierească”, deşi nu e nici una obişnuită. Odăile nu sunt mari, dar aşa cum sunt făcute amenajările, păstrând, cel puţin în parte, aranjamentele de altă dată ale mobilelor şi lucrurilor, ele au luminozitate, fac simţită prezenţa spiritului nichitastănescian.

Într-una din încăperi, vitrinele oferă imaginea universului poetic, cu cărţi, manuscrise, diplome, distincţii, deasupra tuturor ridicându-se Cununa de aur *a poeziei, cu care Nichita Stănescu fusese încoronat în 1982, la Serile de la*

Struga, din Macedonia, pe atunci iugoslavă. Într-o altă cameră sunt o parte din cărțile familiei Stănescu, precum şi cărți ale lui Nichita şi despre Nichita, cărți cu autograf primite de la diverşi scriitori."

În „***Posteritatea necuvintelor"*** – Nicolae Băciuț spune: *„Niciun poet postbelic n-a influențat suflul scriiturii cum a făcut-o Nichita Stănescu şi nici nu se va ivi degrabă un autor care să-i fie pe măsură. El a însemnat, într-un alt timp istoric, ceea ce au însemnat Eminescu şi Arghezi. Nichita Stănescu a fost nu doar poezie, ci şi spectacol al poeziei. Deloc singur printre poeți, ci într-o companie de ținută, de la Ana Blandiana la Ileana Mălăncioiu, de la Marin Sorescu la Cezar Baltag, Nichita Stănescu şi-a impus un anume sens al rostirii şi iubirii, a „dezrobit" limba română, dându-i libertăți neîngăduite vreodată.*

Poezia lui Nichita Stănescu şi-a pus decisiv amprenta pe evoluția poeziei române contemporane. Fără el, cu siguranță, s-ar fi scris altfel poezia în limba română, în această patrie de cuvinte."

Aceste texte sunt edificatoare şi extrem de bogate în semnificații pentru orice om care scrie şi chiar şi pentru cei care doar admiră: *„Poetul a fost toată viața risipitor cu sine, cu opera lui. Oricât ar fi trăit, ar fi continuat să dicteze poeme, cunoscuților şi necunoscuților, prietenilor şi neprietenilor, dedicând şi dăruind poeme în stânga şi-n dreapta, ca şi cum ar împărți indulgențe, fără însă a cere nimic în schimb.*

Poetul a făcut să renască boema literară ca nimeni altul în cei cincizeci de ani de viață ai săi. Mai cred că cu el s-a stins însă şi ultimul mare boem autentic din literatură română. Căci veacurile nu mai navighează pe valurile nepragmatice ale literaturii".

(...) „Nichita era un frumos inocent. Un munte de bună-credință. În politică s-a jucat de-a politica, făcând poezie. Poetul nu putea fi înregimentat de nicio putere. Era atât de

liber, atât de el însuşi mereu, că nimic nu l-ar fi putut subordona. Nicio putere n-ar fi riscat să-i exploateze popularitatea, pentru că Nichita era spontan, imprevizibil, şi orice acțiune de racolare s-ar fi întors împotriva celor care-ar fi inițiat-o. Nichita Stănescu n-ar fi putut să se poarte nici ca Ştefan Augustin Doinaş, nici ca Nicolae Manolescu sau Ioan Alexandru. Nichita Stănescu ar fi rămas poet şi… punctum.”

„AL MEU PRIVIT DE AL SĂU”

Un alt text remarcabiul este: „Cum l-am cunoscut pe Eminescu” şi se referă la un episod petrecut între cei doi poeți în casa din Piața Amzei, acolo unde în curtea blocului viețuia şi „copacul Gică”. Amintirea e foarte vie şi redată cu emoție firească: *“Nichita Stănescu m-a primit cu entuziasmul său proverbial, de parcă ne-am fi cunoscut de la începutul lumii, ca doi vechi camarazi. Dialogului nostru, înregistrat pe bandă*, *i-a urmat o invitație la plimbare. Pare de neimaginat cum un mare poet se poartă cu atâta deschidere cu un june pe care l-a văzut prima oară în viața lui şi care, desigur, nu-i spunea nimic, înafară de o apartenență la un fenomen, “echinoxismul”. Nichita nu era foarte vorbăreț. Păşea agale, apropape silențios, răspundea întrebărilor mele doar în metafore. Era o maşină de metafore. Totul în rostirea lui se transforma în metaforă. Din când în când*, *se oprea şi*, *ca şi cum ar fi prezentat una dintre minunile lumii*, **spunea:** *„Aici îşi avea casele Slavici”, „Cândva Caragiale a locuit aici”, „Aici e un loc sfânt, e al lui Eminescu, care ne-a făcut pe toți şi care ne-a*

scris pe toți. În camera de sus, neştiută de cei care trec prin fața ei, şi-a scris Kamadeva”. Şi versurile din Kamadeva le rostea de parcă s-ar fi spus singure: „Cu durerile iubirii / Voind sufletu-mi să-l vindec, / L-am chemat în somn pe Kama- / Kamadeva, zeul indic. // El veni, copilul mândru, / Călărind pe-un papagal, / Având zâmbetul fățarnic / Pe-a lui buze de coral, // Aripi are, iar în tolbă-i / El păstrează, ca săgeți, / Numai flori înveninate / De la Gangele măreț. // Puse-o floare-atunci în arcu-i, / Mă lovi cu ea în piept, / Şi de-atunci în orice noapte / Plâng pe patul meu deştept...// Cu săgeata-i otrăvită / A sosit ca să mă certe / Fiul cerului albastru / Ş-a iluziei deşerte.”

Totul se derula ca într-un spectacol.

Ca o fulgerare, ca şi cum ar fi rostit doar pentru sine, Nichita Stănescu spuse la un moment dat: “Bătrâne, eu l-am cunoscut pe Eminescu”. Şi n-a mai lăsat loc nedumeririi mele să devină întrebare. “Eu l-am întâlnit pe Tudor Arghezi şi l-am privit în ochi. Tudor Arghezi l-a întâlnit pe Eminescu şi l-a privit în ochi. Iar eu, prin ochii lui Arghezi l-am privit pe Eminescu ».

Rostea cuvintele sacadat, în stilu-i binecunoscut, de parcă ar fi oficiat o slujbă tainică. “Şi dacă eu vă privesc în ochi îl văd pe Eminescu”, am îndrăznit eu atunci. Şi de parcă nu m-ar fi auzit, a continuat: “Noi l-am respirat pe Eminescu însuşi, noi suntem respirarea lui”.

Cuvântul „Amintire” – poartă în sine, precum maica pe pruncul său, cuvântul „Amin” – adică: „Aşa să fie!” Amintirile despre Nichita sunt tezaurul pe care scriitorul l-a adunat toată viața. Se cade acum să-l împartă. Amin.

Ceva din acest tezaur va ajunge şi la noi. Spre înavuțire spirituală, spre edificare. *„Nichita Stănescu nu a avut trufia perfecțiunii. Nu şi-a adjudecat domeniul poeziei ca o proprietate exclusivă. Nu a fost desăvârşit. A fost însă un autor genial. Iar geniilor li se pot mai uşor ierta greşelile. Iar celor*

care nu-l înțeleg, li se pot îngădui neputințele. Dar de vină nu e Nichita. Păcatul trebuie căutat în ei. Dar oricine poate fi absolvit de păcate. Şi niciodată nu e prea târziu. (...) Sigur, nu toți ajungem la înălțimi, dar toți putem aspira la înălțimi, având şansa să trăim peste cincizeci de ani, să fim, într-un fel, mai „bătrâni” decât Nichita.

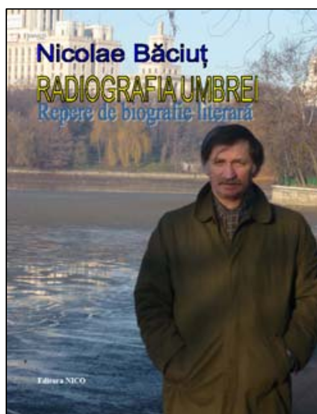
Acum, că am trecut de cincizeci, cum să-i mai spun, mai „tânărului” Nichita, „bătrâne”?

Nicolae Băciuț îşi încheie cartea cu aceste emoționante cuvinte. Dar cartea rămâne deschisă. Pentru noi, pentru fiecare din cei care vrem să-l cunoaştem mai bine. Şi prin el, care e o emblemă a Poeziei româneşti, şi pe alți scriitori şi poeți români care poartă flacăra culturii de aici către pretutindeni.

6 IULIE 2010

UN OM CÂT O ISTORIE. PORTET SPIRITUAL

Nicolae Băciuț, *Radiografia umbrei. Repere de biografie literară. Album/ Nicolae Băciuț.* Editura Nico, Târgu Mureş, 2010

Există oameni care impun prin simpla lor prezență. Prin statura lor spirituală. Prin acel axis moral de la care nu se abat şi nu rătăcesc pe cărări lăturalnice. Prin curajul de a înota împotriva curentului care tot mai mult vălătuceşte oamenii şi-i poartă încotro vrea. Curajul de a spune „nu” strâmbătății.

Un om care nu şi-a uitat cu niciun chip rădăcinile, oricât de înalt i-ar fi acum drumul. Şi care nu-şi uită nici ținta finală. Un om. Un model. Spre care ar trebui să tindem toți. Un om care păşeşte drept în lumină. O persoană de o noblețe sufletească aşa cum rar întâlneşti. Un univers într-un nume. Un cărturar de marcă şi un spirit enciclopedist. Un om, o persoană, o personalitate. Un cetățean. De onoare. Care face cinste, nu numai arealului său natural, dar şi statutului şi numelui de român. Un om cât o istorie. Vrednic de calitatea de creştin. O viață care valorează cât o eternitate.

Toate acestea atribute se vădesc în relațiile sale cu semenii, cu familia, cu acei cu care vine în contact, dar în chip deosebit prin tot ceea ce scrie sau afirmă.

Citindu-i cu atenție biografia, rămâi uimit şi plăcut surprins de câte poate face un om într-o singură viață. „Câtă

biografie, atâta viață!" „Câtă biografie, atâta operă!" – sunt principiile sale care relevă implicarea şi dăruirea sa totală în creație, în promovarea culturii şi a talentelor. Câtă biografie – atâta suflet – adăugăm noi. Câtă viață – atâta iubire de semeni. Fiindcă fără Iubire, dăruirea nu e posibilă. Cât de încăpător poate fi sufletul, încât să cuprindă o lume? O lume de cercetat, de trăit, de tras peste trup şi suflet ca o cămaşă de ivoriu de la Sfântul Botez.

Deținător de avuții spirituale pe care le împarte generos, fără ca acestea să se împuținere, ci dimpotrivă. Dobândind prin dăruire totală. „Dumnezeul meu şi Totul meu!" striga Sfântul Francisc de Assisi. Dăruind puțin din tine, primeşti în schimb Totul. Este ceea ce se numeşte „admirabilul schimb". După aceste principii se călăuzeşte în tot ce întreprinde. Şi Nicolae Băciuț dăruieşte din plin, împlinindu-se.

Cine vrea să cunoască o asemenea personalitate, e invitat să-i citească opera. În cărți, scriitorul nu se poate dezice, nici ascunde. Nicăieri nu-l poți cunoaşte mai bine pe un autor, decât în ceea ce scrie. În crezul său artistic. În „acel ceva plăpând, înaripat şi sacru" (Platon).

Scriitor poligraf, care s-a manifestat în toate genurile şi speciile literare: poezie, proză, publicistică, teatru, eseistică, jurnal, note de călătorie, literatură pentru copii, fotoreportaj, film, televiziune, Nicolae Băciuț nu se dezminte: e ubicuu. Şi, mai mult decât atât, tot ce scrie sau întreprinde – stă sub semnul înaltei calități, al performanței.

Opera îşi scrie autorul în Cartea ei de aur. Ar putea oare un privitor de departe să scrie despre un om, mai mult decât propria-i operă?

Şi totuşi, prin operă pătrunzi în acel ținut fabulos care se numeşte intimitatea autorului. Dacă el permite acest lucru. Dacă se deschide spre citire, spre pătrundere, spre desluşire a sensurilor. Numai acolo îl regăseşti aşa cum e, într-o pudică nuditate, cu pieptul deschis şi cu sufletul pe dinafară. Ce ne

poate spune nouă, străinilor, Chintelnic, casa natală, mama Maria, curtea casei natale, ulița copilăriei, măsura oilor, eveniment de seamă în viața localnicilor? Nici măcar vechile imagini, alb-negru ori saepia nu pot dezvălui trăirile: primele firişoare încolțite ale conştiinței de sine, primii prieteni de uliță, jocurile simple, uitate, coltoanele pentru ascunziş, micile comori îngropate-n memorie.

Şi totuşi, cuvintele pot ține loc de oglindă. În ele îți regăseşti imaginea şi o recuperezi din mii şi mii de cioburi de vitraliu, pe care, cu trudă, îl realcătui.

Eşti tu? E altul? Uneori, de nerecunoscut. Dar poate o grimasă aduce înapoi durerea, astfel încât s-o simți acută, la fel ca odinioară? Poate un surâs, dintr-o fotografie îngălbenită, să-ți redea bucuria perfectă, care doar în copilărie poate fi atinsă?

Ai dobândit un fel special de a-ți număra anotimpurile. După încrengătura de riduri din colțurile ochiului, din şanțul săpat pe relieful obrazului, de lacrimile durerii, ale înfrângerii, ale neputinței? Poate curcubeul reda nădejdea legământului, după diluviu? Poate. Totul renaşte. Totul învie. Credința, Speranța, Iubirea, pilonii existenței, temelia casei.

Omul nu este altceva decât – un semn de carte. *„Tu rămâi un semn de carte, / Între noapte şi zi, / Între pagini nescrise, / între viață şi moarte, / între iu şi bi,/ între floare şi fruct, / între țărm şi mare; / între mine şi umbră / rămâi o sală de aşteptare; / tu rămâi un semn de carte / între argint şi oglindă, / între iarnă şi cuvinte, / între secundă şi minut, / între future şi lampă, / între sfârşit şi început / Tu, semnul meu de carte / care nimic nu desparte".*

Suntem – unul altuia – semn. Desemn. Zapis. Înscris. Pagină vie. Pod. Temelie.

Poetul are veşnic ceva de făcut: de mutat nişte dealuri, de urnit marea aproape, de şters fereastra serii, de dat ierbii culoare, de ținut căldurii – răcoare, de inventat clipa, de înfiat cuvinte, să se nască înainte de a ajunge cântec, şi câte alte

lucruri strict necesare pe care se străduieşte să nu uite a şi le aminti. Iar dacă le-a uitat, atunci să le reinventeze, cu aceleaşi rosturi şi atribute. Doar el ştie aceste taine care nu se învață la nicio şcoală. Nici măcar la şcoala de inventat cuvinte. Doar el poate spune: *„trupul meu / e ființa unui miel sacrificat.”* Şi tot el este cel care cere iertare *„pentru iubire şi păcat"*. ***(Spovedanie).***

Într-o vreme când nici măcar Timpul nu mai are răbdare cu oamenii, poetul cere ***„Puțină răbdare***” şi îngăduință: *„puțină rădăcină / până voi fi copac. / poate c-aveți cuvinte, / până învăț să tac; / poate puțină moarte / până încep să-nviu, / poate e cer în stele / până când nu-s târziu”* ***(„Puțină răbdare”).***

Pentru Nicolae Băciuț nici *„clipa nu mai are început”* – ea curge fără întrerupere, fără capăt, neostoită. De aceea, în acest fluviu necontenit de secunde, omul trebuie să-şi dea măsura propriei sale personalități: *„Poate ar trebui să ştiu / că nu ştiu că acum e timpul, / că acum e clipa / care începe, / care nu mai are început****. (Acum e clipa).***

Pentru întreaga sa activitate, autorul s-a bucurat de aprecieri aproape unanime. Critica l-a receptat la propria valoare.

Nenumărați critici l-au aşezat pe Nicolae Băciuț în locul care i se cuvine de drept în istoria vie a literaturii române. Referințele lor dau mărturie: *“Calitățile poetice ale lui Nicolae Băciuț sunt înafară de orice îndoială”.* (**C. Pricop**, ***Convorbiri literare***, 1986).

“Nicolae Băciuț se relevă a fi un împătimit al poeziei, înțeleasă nu numai ca modalitate de ***exprimare*** *a ființei, ci şi ca* ***substanță*** *a acestei ființe şi, desigur, a exprimării poetice. Poemele sale sunt structurate de un patetism sobru, adesea ținut în frâu, spre a nu* ***sentimentaliza****, de ironie sau autoironie*”. (**Gabriel Rusu**, ***Tomis***, 1996).

“Poet instruit şi inteligent, sigur pe mijloacele sale, Nicolae Băciuţ se afirmă de la început şi ***din interior*** *ca o voce originală în lirica tânără”.* (**Cornel Moraru**, ***Vatra***, 1987).

“Nicolae Băciuţ este unul din acei poeţi rari care încă din tinereţe iubeşte şi exprimă esenţe, contemplă stări limită şi o face cu calm şi sinceritate emoţionantă”. (**Constanţa Buzea**, ***Amfiteatru***, 1987).

“Provenit din grupul de la ***Echinox****, Nicolae Băciuţ este în* ***Muzeul de iarnă*** *un poet interesant, îndeosebi prin fineţea scriiturii, elegantă, concisă şi cultivată. Se poate cita aproape orice. (...) Remarcabilă este ingeniozitatea metaforică. (...) Acurateţea stilistică e neîndoielnică, Nicolae Băciuţ fiind în definitiv un calofil, cu emoţii discrete, o natură aşa-zicând delicată”.* (**Nicolae Manolescu**, ***România literară***, 1986).

“Debutanţii lui ’86 nu au depăşit aşteptările. Multă versificaţie, puţină poezie autentică. Există şi o excepţie: Nicolae Băciuţ, ***Muzeul de iarnă****. Este un debut de zile mari, care anunţă pe unul dintre cei mai talentaţi poeţi ai momentului literar”.* (**Zaharia Sângeorzan**, ***Cronica***, 1987).

“Am găsit cu bucurie şi nu fără emoţie la Nicolae Băciuţ, una din marile obsesii ale poeziei din vremea tinereţelor mele: ideea poemului ca operă impecabilă, ca ideal absolut, unic, suprem, atotîmbărbător şi atotbiruitor al oricărui cutează să scrie versuri”. (**N. Steinhardt**, ***Tribuna***, 1986).

“Privit în contextul debuturilor din ultimii ani, volumul lui Nicolae Băciuţ face dovada deopotrivă a inteligenţei şi talentului, poezia lui găsind toate argumentele pentru a cuceri şi convinge”. (**Traian T.Coşovei**, ***Slast***, 1986).

“*Versurile lui Nicolae Băciuţ au tensiune şi eleganţă*” (**Radu G.Ţeposu**, ***Flacăra***, 1986).

“Poezia lui Băciuţ are toate însemnele poeziei adevărate”. (**Serafim Duicu**, ***Steaua roşie***, 1986).

“Rupt din ***epiderma*** *emoţiei,* ***Muzeul de iarnă*** *este o introducere fascinantă în* ***viaţa şi patimile poeziei****. Fără artificii, fără zgomote lexicale, riguroase şi sincere până la mari adâncimi, versurile din acest volum semnalează începutul stării de graţie a poetului Nicolae Băciuţ”.* (**Rodica Beraru Draghincescu**, ***Astra***, 1988).

“Nu ne ferim să spunem, chiar dacă vom fi acuzaţi, ştim noi, poate de entuziasm, că Nicolae Băciuţ sare din ***grămadă*** *(fiind prezent înaintea cărţii de debut în două antologii ale debutanţii:* ***Albatros*** *şi* ***Dacia****) direct în plutonul fruntaş, pe care se bate moneda poeziei de mâine, fiind ales de poezie, nu tolerat de ea”.* (**Gellu Dorian**, ***Caiete botoşenene***, 1987).

“Nicolae Băciuţ face trecerea între echinoxiştii manierist –încifraţi ai anilor ’70 şi cei ai textualismului livresc-anafectiv, în nuanţa sa clujeană, din deceniul nouă”. (**Cristian Livescu**, ***Cronica***, 1987).

“Nicolae Băciuţ şi-a creat un teritoriu întreţinut de fervoare tinerească, de tăietura precisă a versului, de strigătul lucid, izvorât din reflexivitate şi interogaţie”. (**Bucur Demetrian**, ***Ramuri***, 1987).

*“Grav şi melancolic, geometru abstract al trăirilor, de un senzualism rece, uşor livresc al versurilor, Nicolae Băciuţ se înscrie, prin formulă şi tematică, în cea mai bună tradiţie a poeziei echinoxiste”. (****Iulian Boldea, Ambasador****, 1997).*

*“Nicolae Băciuţ are de-acum un univers poetic conturat, poezia sa poate întruni cele mai înalte atribute”. (****I. S. Moişa, 24 de ore mureşene****, 1996).*

“Ardelean prin ascendenţă şi temperament, refuzând arguţia verbală şi misticismul suficienţei existenţiale, repudiind însă neaoşismul, mai mult, pariind pe experienţele ţinând de confluenţele culturale, înşcolit fără ostentaţie, interesat de real, avid de realitate până la privirea acidă a reporterului impenitent, N.B. parcurge stadiul de la

*discursivitate la metafora revigorată de un sens moral, civic ori chiar (de ce nu?) civilizator". (**Al. Pintescu**, **Poesis**, 1991).*

*"Starea de urgență degajată şi din acest nou titlu (**Nostalgii interzise**) al lui Nicolae Băciuț este cauză/efect al încolțirii eului nevoit astfel să se retragă în fața unei perpetue ofensive a realului". (**Cristian Stamatoiu**, **Vatra**, 1991).*

*"Versurile din **Memoria zăpezii** îl situează pe Băciuț mai degrabă în vecinătatea primei generații echinoxiste (Adrian Popescu, Ion Mircea, Dan Damaschin) prin caracterul reflexiv al textelor, printr-o accentuată aplecare spre esențele lor, prin familiaritatea cu sensurile grave ale lumii şi, mai ales, cu moartea altoită în trunchiul vieții". (**Viorel Chirilă**, **Familia**, 1995).*

*"După trei cărți de poezie apărute, Nicolae Băciuț pare a-şi fi consolidat o formulă poetică care devine interesantă în contextul a ceea ce, mai demult, numeam **Biblioteca din nord**". (**Traian T.Coşovei**, **Contemporanul**, 1992).*

*"Starea lirică, statutul cuvântului, poesisul sunt socotite fără prejudecată drept motivări **principale** ale discursului liric, racorduri plauzibile, necontenit reluate, la substanța sa intrinsecă. Biografismului sentimental ori anecdotic i se preferă unul specific, ca aventură a expresiei. Existențialului i se conferă un înțeles legat de existența întru poezie, cu nimic mai prejos, sub raportul complexității şi implicațiilor umane, decât variantele sale 'clasice'. Tânărul poet îşi divulgă sensibilitatea la nivelul elaborării lirice, aşadar nu într-un chip artificios, convențional, alienat, ci, contrar aparențelor, într-unul genuin. (...) Nicolae Băciuț e un poet ce merită urmărit cu interes." (**Gh.Grigurcu**, **Steaua**, 1986).*

"Nicolae Băciuț e unul dintre rarii poeți care (pe urmele lui Nichita Stănescu) dematerializează, 'dezîncarnează' cuvântul dintr-o tentație absolutorie: poezia sa pare scrisă

*într-o purificată stare de **rasă**, transmițând continuu o jubilație a gândului autarhic…” (**Cezar Ivănescu**, **Luceafărul**, 1983).*

*“(Poezia sa) atestă de pe acum o remarcabilă putere de invenție metaforică, de conturare a unei atmosfere de notații adesea totale, uzând de o anume violență a concretului, menită să reprime, alături de comentariul ironic şi autoironic, pornirile sentimentale.” (**Ion Pop**, **Slast**, 1982).*

*“Ştiința ambiguizării, a intersectării planului afectiv cu al discursului, este exemplară. Poemul face parte din recuzita imagistică, fiziologicul devine limbaj.” (**Petru Poantă**, **Tribuna**, 1985).*

*“Nicolae Băciuț e un poet al imaginii şi închipuirii şi nu al ‘textualizării’, ceea ce ne face să credem că între mai multele modele expresive ce par a-l fi tentat, cel echinoxist rămâne predominant.” (**Marian Papahagi**, **Tribuna** ,1986).*

*“Mai decantată în irizări metaforice, cu o mai adâncă pânză freatică în toposul adiacent al poeziei, noua carte a lui Nicolae Băciuț poposeşte nebănuit de uşor înlăuntrul laboratorului de facere a poemului. În postura unei **poezii de stare estetică**, ea îşi arogă dreptul de locuire în perimetrul pe care şi-l rotunjeşte din mers, fără clauza limitelor, un perimetru neutru, dar al sinelui său poetic. În el încape toată aventura lirică în care s-a lăsat purtat, ca o ofrandă feciorelnică, poetul dezmierdat al **memoriei zăpezii**” (**Cornel Munteanu**, **Solstițiu**, 1990).*

“Absorbția dramei antologice în câmpul poetic şi stringența autoreflexivă şi autoreferențială a poemelor estompează şi ele indicele de implicare existențială, închizând suferința într-un cerc şi privilegiindu-i componenta profesională. Drama poiesisului îi e, într-adevăr, intimă lui Nicolae Băciuț şi revelațiile sale din interior sunt tulburătoare. Diagrama aşteptării, a pândei, a eşecului victorios, a amânării şi provocării este tema sa de mare productivitate revelată în nuanțe şi în profunzime. Spectacolul poietic e, fireşte, unul

*implicit existențial şi sub acest unghi el cumulează o funcție confesivă mult mai amplă.” (**Al.Cistelecan**, **Vatra,** 1990).*

“Biografia rămâne, în continuare, dominată de fantasmele cunoscute ale poeziei post-blagiene. O biografie a Poeziei şi, cum am zis, a Poetului care umblă prin lumea plină de tâlcuri pentru a afla arhetipurile şi înțelesurile.

*“Nicolae Băciuț îi dă oarecare identitate, nuanțând această călătorie orfică printre lucrurile gravide de semne.“ (**Eugen Simion, România literară**, 1990).*

*„Ce nu este cartea: (...) un dicționar complet de autori; (...). Fac această precizare pentru a preîntâmpina unele obiecții referitoare, bunăoară, la absența câtorva minime comentarii asupra poeților care urmează primului val, mai ales că printr ei sunt nume de referință în lirica românească, de la Aurel Şorobetea, Mariana Bojan, Dan Damaschin, Ion Cristofor, Virgil Mihaiu, **Nicolae Băciuț**, la Marta Petreu, Ion Mureşan, Ioan Moldovan, Aurel Pantea, Mircea Petean, Dumitru Chioaru, Ioan Milea ş.a.” (p. 12),*

*„Adevărul e că poeții reprezentativi ai acestei generații, Marta Petreu, Ion Mureşan, Mircea Petean, Dumitru Chioaru, Ruxandra Cesereanu, Virgil Mihaiu, **Nicolae Băciuț**, Virgil Leon, Ioan Milea, AugustinPop, Ioan Moldovan, Aurel Pantea, nu pot fi «descrişi» decât parțial şi la nivelul unor «tehnici» prin poetica postmodernismului, însă tot atât de adevărat e că nu mai scriu ca predecesorii lor” (p.159) (**Petru Poantă**, în **Efectul „Echinox” sau despre echilibru**, Editura Biblioteca Apostrof, 2003).*

Şi acestea sunt doar o parte din referințele critice de care s-a bucurat Nicolae Băciuț, pentru o eventuală Nouă Istorie a Literaturii Române.

La fel de numeroşi au fost jurnaliştii care au considerat drept onoare faptul de a lua un interviu acestei covârşitoare personalități.

Apariția sa într-o serie impresionantă de Antologii şi Culegeri de poezie românească ori tradusă şi în alte limbi este, de asemenea, o dovadă grăitoare a prețuirii de care se bucură.

Premiile de excelnță, premiile literare, distincțiile şi titlurile obținute, sunt la rândul lor o mărturie despre cum este receptat acest scriitor.

Festivalurile, concursurile, taberele de creație, târgurile de carte, expozițiile organizate de Nicolae Băciuț au polarizat în jurul lui numeroşi discipoli, admiratori şi prieteni adevărați. Dar şi...omeneşti invidii.

Despre cum a fost receptat, autorul are următoarea părere: *„Sunt etape în care poetul are nevoie vitală de recunoaştere, de confirmare. În care judecata critică e aşteptată cu sufletul la gură, cu speranță şi spaimă, în care poate fiecare cuvânt al criticului poate conta. Nu cred însă că o judecată critică radicală poate fi corect percepută de autorul tânăr. Nici nu cred că aceasta poate deturna decisiv un destin poetic, oricât de sever ar fi tonul critic. Mai degrabă cred că elogiile, chiar şi nemeritate, la tinerețe, pot fi adevărate aripi de Icar.*

Am beneficiat de comentarii pertinente din partea elitei criticii româneşti, de la Nicolae Manolescu la Eugen Simion, de la Gh. Grigurcu la N. Steinhardt, dar şi de elogiile unor confrați din generații diferite. (...) Sunt detaşat şi atunci când laudele întrec măsura. Cândva puneam şi eu preț pe judecata critică, pe actul critic. Revoluția a bulversat însă receptarea critică, creând teren favorabil confuziilor, răsturnării scării valorilor pe criterii nespecifice. Limpezimea discursului critic vine din consistența şi profunzimea judecății de valoare”.

Deşi trăieşte în provincie, autorul nu se simte un ignorat, un marginalizat. „Povara provinciei” nu este un termen care să-l sperie: *„De la Rebreanu la Marin Preda, de la Coşbuc la Ioan Alexandru, scriitori din lumea largului românesc s-au putut face auziți de-abia după ce au ucenicit la moara de scriitori a Capitalei.*

Dar Blaga a rămas în „provincie", Steinhardt s-a retras la mănăstire... Există un mit al Capitalei, un miraj al acesteia, cum există un stigmat al provinciei. Nici nu poți scrie provincie cu P mare!

De ce rămân, totuşi, unii, în provincie? Un răspuns fulger, fără ezitare e că nu pot pleca toți în Capitală, nu pot vida provincia de scriitori, şi acolo trebuie să trăiască scriitori, măcar ca să facă diferența. Diferența specifică!

Unii rămân din comoditate, alții de frică, alții din nepăsare. Îşi asumă riscul de a rămâne acasă, de a nu se îngrămădi în studiouri de televiziune, ca să-şi dea cu părerea despre orice, ca să ajungă „vedetă", la concurență cu Adrian Copilul Minune sau cu Prigoană sau cu Vanghelie... Sau cu Elodia sau Cioacă sau Ogică sau, mai nou, cu Nichita... (fireşte, nu Stănescu).

Dar mai are oare şanse, azi, scriitorul român, dacă-şi abandonează casa de acasă în favoarea Capitalei, se mai poate face el auzit pe strada scriitorilor, de atâtea răcnete politice, de moderatori şi moderatoare, de staruri făcute la „apelul de seară"?

Nu am avut niciodată mirajul Capitalei şi n-aş da pentru nimic în lume Provincia mea literară, cu toate neajunsurile ei, cu frustrările, cu ignoranța ei, pentru nicio Capitală literară din lume."

Prieteniile sale literare sunt emblematice. ***„O istorie a literaturii române contemporane în interviuri"*** este grăitoare în acest sens. Nicolae Băciuț ne introduce în intimitatea a peste o sută de personalități române. Prin el, Departele se preface-n Aproape. Departele şi aproapele îşi desfiinţează graniţele. Şi încetează a mai fi, fiecare din ei, un fel de ***noland – țară a nimănui.*** Trec unul într-altul într-o entropie firească. Aşa cum trec stările din una în alta. Aşa cum trece lumina prin fereastră şi nu se împuţinează. Aşa cum alunecă visele în somnul nostru.

Nicolae Băciuț este un privilegiat. Pentru că Dumnezeu l-a dăruit cu o generozitate peste măsură. Pe care la rându-i, o împarte, îmbunătățindu-se el însuşi, crescând în demnitate şi măreție într-o smerenie firească pentru că-şi cunoaşte condiția de om creat. De la această poziție nu poți fi altfel. Pentru că nimic nu e al tău, ci totul ai primit. ***„Ce ai tu ce n-ai primit? Şi dacă tot ai primit, de ce te lauzi că n-ai primit?”*** – spune Sfântul Augustin în ***Confesiunile*** sale. În virtutea acestei generozități primite, dobândite şi cultivate, el deschide ferestre sufleteşti unor oameni. De fapt, tuturor. Dar puțini se încumetă să intre. Având vocația prieteniei, Nicolae Băciuț e în stare să recunoască plin de reverență valoarea altui semen. Şi chiar s-o aşeze în lumină. El şi-a spus cuvântul despre sute şi sute de creatori, cu diferite staturi, dar n-a făcut diferență. N-a spus, de pildă: -Despre tine nu scriu pentru că nu te ridici la înălțimea standardelor mele culturale şi estetice.

Despre Nichita Stănescu spunea cu admirație: *„Niciun poet postbelic n-a influențat suflul scriiturii cum a făcut-o Nichita Stănescu şi nici nu se va ivi degrabă un autor care să-i fie pe măsură. El a însemnat, într-un alt timp istoric, ceea ce au însemnat Eminescu şi Arghezi. Nichita Stănescu a fost nu doar poezie ci şi spectacol al poeziei. Deloc singur printre poeți, ci într-o companie de ținută, de la Ana Blandiana la Ileana Mălăncioiu, de la Marin Sorescu la Cezar Baltag, Nichita Stănescu şi-a impus un anume sens al rostirii şi iubirii, a „dezrobit” limba română, dându-i libertăți neîngăduite vreodată. Poezia lui Nichita Stănescu şi-a pus decisiv amprenta pe evoluția poeziei române contemporane. Fără el, cu siguranță, s-ar fi scris altfel poezia în limba română, în această patrie de cuvinte”.*

Dar şi despre un copil din clasa a III-a, care scrie poezie la un cenaclu mureşean, poate spune lucruri esențiale pentru evoluția lui ulterioară.

Despre lumea fascinantă a Cărții căreia i s-a dedicat cu toată ființa, Nicolae Băciuț a afirmat, în nenumărate rânduri: *„Nu mă număr printre cei care anunță cu anticipație un nu prea îndepărtat prohod al cărții. Mai mult, sunt unii care pun în acelaşi sicriu şi scriitorul şi cititorul. În ceea ce mă priveşte, dincolo de subiectivismul poziției în care mă aflu – cea de scriitor, de editor şi de cititor – sunt foarte optimist. Nu doar că nu mă sperie sfârşitul unei "galaxii", cea a lui Gutenberg, ci văd în explozia tehnicii informaționale un aliat complementar, extensiv, atât din perspectiva editării cât şi a receptării mesajului literar.*

Nichita Stănescu spunea, în stilul său inconfundabil, că nu mai e nevoie de poeți, dar fără ei nu se poate. Aş spune, plecând de la această afirmație, pentru urechea cârcotaşilor, că nu mai e nevoie de cărți, dar fără ele nu se poate.

Într-un fel, poate, sunt conservator. Încă mai sunt anume texte pe care le scriu "de mână" sau, uneori, le dactilografiez la o maşină de scris cu care mi-am redactat aproape toate cărțile mele, dar, fatalmente, tot "pe mâna" calculatorului ajung spre a fi trimise la tipar. Scriu "de mână" adesea, pentru că "fluxul memoriei", cum ar zice A.E. Baconsky, al ideilor, al inspirației mele nu e "leneş", ci e într-un relativ ritm sincron cu curgerea uşoară, lină, a pastei de pix pe hârtie.

Regret că ar putea dispărea un segment al mărturiilor literare – manuscrisele, cu marca de identitate a fiecărui scriitor, cu caligrafia nu doar a rotunjimii literelor, ci şi a stării de spirit. După scrisul la calculator, parcă suntem toți la fel, într-o uniformitate păguboasă.

Cazna naşterii unui text, cu ştersături, cu adăugiri, nu va mai fi un martor al literaturii. Dar scrisul nu va pieri, cartea nu va dispărea, cititorii vor continua să creadă în literatură, să viseze, să călătorească prin lumi imaginare, prin intermediul cărții.

Cartea se va adapta oricărei economii de piață, va însoți mai mult sau mai puțin fiecare biografie în parte.

Se spune că "nu e om să nu fi scris o poezie,/ măcar o dată, doar o dată-n viața lui". Cred că, translând, nu va fi om care să nu citească o carte, măcar o carte, doar o dată-n viața lui… Cartea nu va putea lipsi din viața omului niciodată. A avut adversari, va avea adversari, dar nu va putea fi niciodată îngenuncheată, înlocuită de nimic, "Căci nu este alta mai frumoasă şi cu folos zăbavă decât cetitul cărților", după cum spunea cronicarul.

Nu mă sperie cartea electronică, nici CD-urile cu texte literare. Se va citi mereu, indiferent de suportul pe care cartea va călători în lume. Sigur, unii vor rămâne fideli căldurii pe care o degajă pagina de hârtie, alții vor prefera reflexele ecranului monitorului de calculator. Nu va putea dispărea fascinația cărții, a lecturii. Vor fi căutări, rătăciri, poticniri, icneli, disperări, iluzii, dar toate drumurile reîntoarcerii duc spre CARTE. Şi CARTEA ne va primi, iertătoare, ca pe nişte fii rătăcitori, cu cele mai bune bucate, la ospățul său".

Într-un interviu, autorul mărturiseşte în legătură cu genurile pe care le-a abordat cu atâta dezinvoltură, suplețe şi măiestrie: *„- Pe mine m-a ajutat foarte mult pictura, civilizația ochiului, din păcate prea puțin muzica, pentru că sunt un afon, şi dragostea nețărmurită pentru împerecherea cuvintelor. Jocul acesta magic al culegerii cuvintelor din marii scriitori ai lumii şi ai neamului şi al azvârlirii lor peste un val, peste un vis, peste un arbore, peste o creangă de lună."*

Aşadar, jocul de-a cuvintele şi de-a poezia, nu neapărat în sens ludic ori peiorativ, dar în acel spirit de invenție care i-a adus lui Nichita brevetul şi faima de inventator de metafore şi de cuvinte noi cu rădăcini vechi. Aşa cum astăzi se poartă noi formule de expresie.

Într-un chestionar pentru *Mărturisirea de credință literară* care include câteva întrebări aparent banale, Nicolae

Băciuț răspunde: „*În simplitatea lor, ele pun câteva probleme fundamentale pentru condiția de scriitor, pentru definirea, identificarea ei, şi, cu siguranță, spațiul alocat nu e de natură să poată nici măcar începe subiectul, darămite să-l epuizeze. „De ce scriu? Pentru cine scriu? Din ce curent literar, „şcoală", grupare, direcție cred că fac parte? Ce autori români/ străini cred că au pecetluit creația mea? Care cred că este cartea mea cea mai importantă şi care va „învia" în viitor? Cine sunt eu ca scriitor, de unde vin şi unde mă duc?" - iată provocări care te fac să simți „primejdia mărturisirii", cum ar spune N. Steinhardt.*

De ce scriu? De-atâtea ori ne punem această elementară întrebare, atât de des ne urmăreşte, ca o umbră la apus sau asfințit, din momentul în care descoperim scrisul ca singură şi sfâşietoare artă de a trăi sau măcar de a supraviețui în „clipa cea repede/ ce ni s-a dat".

Într-un poem de tinerețe, spuneam că scriu „pentru ca să uit", să mă pot despovăra de prezent, să dau, după puterile mele, duratei cotidiene încărcătură sacră (în termenii lui Mircea Eliade), să rămână ceva în urmă, dar şi să doresc să trec şi ziua care vine. Scriu ca să pot să înțeleg lumea şi să mă înțeleg pe mine, să mă bucur că „tot ce-i ne-nțeles se schimbă-n ne-nțelesuri şi mai mari". Parcă G . G. Marquez spunea că trăieşte ca să-şi scrie viața!? S-ar putea accepta şi imaginea în oglindă a acestui crez: îmi scriu viața ca să trăiesc. Şi cred că mai degrabă îmi vine să accept această variantă.

Am ales poezia ca formulă prin care să-mi trăiesc viața, fără a şti exact ce e poezia. Are dreptate F.G. Lorca atunci când spune că „Dacă cineva ar şti să definească în mod clar ce e poezia, s-ar termina cu secretul şi magia sa, mai mult, s-ar termina cu poezia însăşi, ca subiect şi ca obiect".

Sigur, cel mai simplu e să spui că scrii pentru ceilalți, că te gândeşti la cititori etc. etc. Sigur, ca scriitor, te gândeşti la cititori în primul rând, în ideea că nu-ți poți permite să faci

să ajungă la ei orice, că ai o responsabilitate morală şi estetică față de ei din momentul în care ți i-ai ales parteneri de dialog, pentru că scrisul nu trebuie să fie strigăt în pustiu, ci trebuie să aibă un destinatar, trebuie să aibă ecou, să-l audă/vadă cineva.

Eu sunt puțin mai egoist, eu nu scriu doar pentru cititori, eu scriu şi pentru mine, pentru sufletul meu. Dacă în el se regăsesc şi cititorii, cu atât mai bine. Dar dacă eu însumi rătăcesc în propriul scris, ce se poate alege de bietul cititor, „stăpân al meu şi frate", cum zice poetul?

Scrisul e o mare responsabilitate. Iată un truism care trebuie totuşi repetat de fiecare în parte în momentul în care îşi asumă scrisul ca destin. Ori eu mi-am asumat această condiție, cu o uşoară spaimă, dar şi cu un licăr de bucurie şi speranță. Pentru că eu cred în scris, cred că literatura şi arta ne vor putea salva sufletele.

Desigur, dacă e să judec generațiile pe criterii biologice, de vârstă, atunci fac parte din „generația '80". M-am născut odată cu ea, am trăit odată cu ea anii de entuziasm ai unui alt fel de a citi semnele realului. Am fost, într-un fel, părtaş la naşterea acestei generații, atât din condiția mea de poet cât şi de promotor al optzecismului.

Ancheta „Dreptul la timp", un titlu emblematic, din inventarul poetic al lui Nichita Stănescu (titlu ales şi pentru a sugera că noua „poezie nouă" nu vrea să se rupă de un trecut poetic, cât vrea să-i caute alte căi de exprimare, alte trasee de afirmare), pe care am inițiat-o în paginile revistei Echinox."

Frumoasă profesiune de credință! Subscriem.

Nicolae Băciuț crede cu tărie în carte, chiar dacă suportul e, în zilele noastre, altul. El se reîntoarce, mereu cu aceeaşi credință şi dragoste către carte, suportul cel mai solid în edificarea personalității umane. Cartea e pentru el catedrala, altarul, crucea, ființa iubită, familia. „Între Dumnezeu şi neamul meu" – cum s-a situat cu simplitate gânditorul român

Petre Țuțea, Nicolae Băciuț a ales CARTEA. De aceea se simte perfect îndreptățit să scrie: „*Sărut stânga, / sărut dreapta, / care țin drept cruce, / cartea”*. Un om cât un univers. Un univers într-o carte, în câteva duzini de cărți, într-o bibliotecă. Aşa cum îşi imagina Jorge Luis Borges Paradisul, ca o imensă bibliotecă.

Un om cât o lume. O lume care poate încăpea într-un om. Un cosmos de om. Care vă invită să-l cunoaşteți. Şi vă pofteşte în acest sens, la ospățul cărții.

4 IULIE 2010

Schiță de portret

CEZARINA ADAMESCU

Poetă, prozatoare, eseistă, dramaturg, editor și redactor on-line

S-a născut la 3 noiembrie 1951 în Galați.

Abia în 1993 se înscrie la Universitatea din Bucureşti, la Institutul Teologic Romano-Catolic de grad universitar, la specialitatea Teologie Didactică, limbi clasice, pe care o absolvă în 1999.

Debutează în 1982, cu poezie în ziarul local „Viața Nouă".

În 1987 debutează editorial cu volumul de versuri „Arhipelagul visării", Editura Litera, Bucureşti, volum ilustrat de artistul Done Stan.

VOLUME PUBLICATE : *Arhipelagul visării*, poeme, Ed. Litera, București, 1987, *Primăvara face pozne*, poezii pentru copii, Ed. Porto Franco, Galați, 1991, Ilustrații: Anca Tofan, *Dioptrii pentru suflet*, poeme spirituale, Ed. Porto Franco, 1996, *Cartea cu îngeri*, poeme pentru copii, Ed. Porto Franco, 1997, *Mysterion*, poeme, Ed. Alma, Galați, 1997, *Iată Mama ta!* – compendiu de mariologie, Ed. Alma, 1998;. *Umilință și măreție*, proză spirituală, Ed. pentru literatură și artă GENEZE, Galați, 1999, *Pistruiații din orașul Azuro*, poveste feerică pentru toate vârstele, Ed. Istru, Galați, 1999, *Departele și aproapele*, poeme spirituale, Ed. Presa Bună, Iași, 1999, *Cuvinte de împărtășire*, reflecții spirituale, Ed. Presa Bună, 1999, *Cuvinte de împărtăşire*, ediția a II-a, Ed. Presa Bună, 1999. . *Prilej de aproape*, poeme, Ed. Arionda, Galați, 1999, *Palatul lunii*, 88 de povești poematice, Ed. Diagonal, Bacău, 1999, *L"Ange Etienne*, Traduit du romain par Constantin Frosin, Ed. Arionda, 2000; *Prizonier din iubire*, itinerar spiritual, Ed. Presa Bună, Iași, 2000, *Anotimpuri franciscane*, itinerar spiritual, Ed. PAX AURA MUNDI, Galați, 2001; . *Dimineți nelocuite sau Îngerul Esteban*, Ed. PAX AURA MUNDI, Galați, 2001, *Dreptul la nemurire sau Nichita*

AZI, Ed. PAX AURA MUNDI, 2002; . *Mai frumoasă ca raiul*, florilegiu marian, Ed. PAX AURA MUNDI, 2002, *Un poem numit Francisc*, poezii, Ed. PAX AURA MUNDI, 2002; . *Ca o pasăre Ibis, sau Nichita AZI*, Ed. PAX AURA MUNDI, 2003; *Spaţiu târziu*, Poeme de sfârşit şi de început de mileniu, Editura Arionda, 2002, volum premiat de Societatea Scriitorilor ”C. Negri,” filiala Ploieşti, 2003; . *Povestea din cuvânt*, poveşti pentru copii, Ed. PAX AURA MUNDI, Galaţi, 2003, *Meditaţii la Poarta Mileniului*, repere morale, Ed. Presa Bună, 2003, *Autograf pe lumină*, poeme, Ed. PAX AURA MUNDI, 2003, volum premiat de Societatea Scriitorilor ”C.Negri”, filiala Ploieşti, pe anul 2003; . *Dumnezeu la prima vedere*, exerciţii de gândire creştină, Ed. PAX AURA MUNDI, 2003, *Când sfinţii se întorc acasă*, florilegiu antonian, Ed. Arionda, 2004; . *Alena, pinţesa tristeţilor albe*, poveste feerică pentru copii, Ed. Arionda, Galaţi, 2006, *Povestea fiului pribeag*, istorisiri biblice versificate, Ed. Arionda, 2006; *Povestea Prinţului Cenuşiu*, piesă de teatru pentru copii, Ed. Arionda, 2006, *Singurătăţi împreună*, rondeluri în coriamb, Ed. Arionda, 2006; *Vorbeşte-mi despre mine!* Microroman, Ed. Arionda, 2006; *A înviat precum a zis, Alleluia!* Poeme pascale, Ed. Arionda, 2006; *Acum şi în cele din urmă*,poeme psaltice, Ed. Arionda, 2007; *Monumentul cărţii şi mucenicia cuvântului*, exegeze şi portrete spirituale, Ed. Ariolnda, 2007; *Busuioc de cuvinte*, exegeze şi portrete, Ed. Arionda, Galaţi, 2007; *Feerie de Crăciun*, poem scenic, Ed. Arionda, 2007; *O gură de copilărie*, Ed. Arionda, 2006, *Temei de rămânere*, 12o de poeme într-un Poem de iubire, Ed. Arionda, 2007; *Cântecul Cezarei într-o sumă de ipostasuri*, Ed. Arionda, 2007, *Cântecul sinelui*, poeme, Ed. Arionda, 2007, *Logodnă mistică*, poeme, Ed. Arionda, 2007, *Vârstele spiritului*, volum de versuri apărut la Ed. Arionda, 2008, *Pr. Anton Demeter O.F.M.Conv. şi Cezarina Adamescu, Cununiţa fecioarei*. Volum comemorativ la împlinirea a jumătate de veac de la martiriul Veronicăi Antal, Ed. Arionda, 2007,.*Ultima logodnă* – 333 de sonete de iubire, Ed. Arionda, 2008, *99 de anotimpuri* – fără Nichita, volum comemorativ, Ed. Sinteze, 2008, *Din primvară până-n vară*, teatru poetic, Ed. Semănătorul, 2008, *Desaga cu suflete*, poveşti experiment – nesfârşite, Ed. Online, iunie, 2008, *De când te-*

aștept, au înflorit magnolii, 111 sonete neînchipuit, Ed. Online, iunie 2008, *O nuntă de cuvinte*, 111 sonete pierdute și regăsite, Ed. Online, iunie 2008, *Sculpturi pe o boabă de orez*, panseuri lirice, Ed. Online, iunie 2008, *Singurătăți împreună*, rondeluri, Ed. Online, iunie 2008, *Întâlniri cruciale*, exegeze şi portrete literare, Ed. Semănătorul, 2008, *Personaje preferate din desene animate*, Cărticica românească de copii, 2008, *Întâlniri providențiale* – cronici literare, exegeze, portrete, Ed. Semănătorul, 2009,*Vă scriu în genunchi – poeme,* Ed. Sinteze, 2009, *O stea căzând, se-nalță – volum omagial Grigore Vieru,* Editura "Sinteze" Galați, 2009,.*Acasă în Paradis – volum omagial Artur Silvestri,* Editura Sinteze, 2009, *Lacrimi de mir" – poeme,* Editura Sinteze, 2009; .*Documentar memorialistic – Artur Silvestri,* Ed. Semănătorul, 2009; .*Pr.Radu Botiş – Cezarina Adamescu – Constantin Vlaicu – ÎNDREPTAR DE TERAPIE DIVINĂ, breviar sufletesc* - Ed, Sinteze, 2009.

Nicolae Băciuț

S-a născut la 10 decembrie 1956, la Chintelnic, Bistrița-Năsăud.

Absolvent al Liceului „Liviu Rebreanu” din Bistrița, al Facultății de Filologie, Cluj-Napoca. Bursier al *Magazine Publishers of America (New York, Washington)*, masterat în administrație publică la Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca, doctorand în litere, la Universitatea “Babeş-Bolyai”, din Cluj-Napoca.

Director al Direcției Județene de Cultură şi Patrimoniul Național Mureş, redactor-şef al revistei „Vatra veche”.

A PUBLICAT VOLUMELE:

Muzeul de iarnă, 1986, la Editura Dacia, 1986 versuri, *Memoria zăpezii*, poeme, Editura Cartea Românească, 1989, *Jocuri încrucişate*, versuri pentru copii, Casa de Editură “Alpha”, *Nostalgii interzise*, versuri, Editura Columna, Târgu-Mureş, 1991, *America, partea nevăzută a lunii*, jurnal de călătorie, Editura Tipomur, Târgu-Mureş, 1994, *N.Steinhardt. Între lumi. Convorbiri cu Nicolae Băciuț*, Ediția I, Ed. Tipomur, 1994, ediția a II-a revăzută şi adăugită, Editura Dacia, 2001, Ediția a III-a, Editura Dacia 2006, *Anotimpul probabil*, interviuri, Editura Tipomur, 1995, *Casa cu idoli*, versuri, Editura Tipomur, 1996, *A doua Americă*, jurnal, Editura Tipomur, 1996, *Şi aşa mai departe*, publicistică, Editura Arhipelag, 1997, *Curs şi recurs*, interviuri, Editura Tipomur, 1997, *Oglinzi paralele*, interviuri, Editura Ambasador, 1997, *Lina lumina*, versuri pentru copii, Editura Tipomur, 1999, ediția a doua 2007, Editura Nico, *Babel după Babel*, interviuri, Editura Tipomur, 2000, *Manualul de ceară*, versuri, Editura Academos, 2001, *Aproape departe*, interviuri, Editura Tipomur, 2001, *Poduri de umbră – Hidak az arnyekok felett*, versuri, ediție bilingvă română – maghiară, traducere de Toth Istvan,

Editura Tipomur, 2001, *Solstițiu la Echinox*, versuri, Editura Tipomur, 2002, *Zona liberă*, interviuri, publicistică, Editura Tipomur, 2003, *Alb pe alb*, versuri, Editura Tipomur, 2003, *Muntele Athos din Muntele Athos*, jurnal, Editura Tipomur, 2004, *De la San Francisco la Muntele Athos,* Editura Reîntregirea, 2004, *O istorie a literaturii române contemporane în interviuri*, Editura Reîntregirea, 2005, *Valori mureşene de patrimoniu*, documentar, Editura Tipomur 2005*,"Muntele Athos din Muntele Athos"*, CD realizat de Margareta Puşcaş, la Radio Târgu-Mureş, 2005, *Pleoapa lui Homer*, 50 de poeme în lectura autorului, CD în colecția "Cartea radio de poezie", Societatea Română de Radiodifuziune şi Studioul Regional de Radio Târgu-Mureş, redactor Valentin Marica, 2006, *Muntele Athos – Meteora, via Bizanț*, Editura Tipomur, 2006, Ediția a II-a, revăzută, Editura Dacia, 2006, *Anotimpul din colivie*, antologie, poeme, Editura Tipomur, 2006, *Trecut provizoriu*, publicistică, Editura Tipomur, 2006, *Sacru şi profan în Țara Sfântă*, Editura NICO, Ediția I, 2006, Ediția a II-a, 2008, *Credință şi ortodoxie*, Editura Tipomur, 2006, *Nichita Stănescu, Cu colțul inimii*, Editura NICO, 2006, Ediția a II-a, revăzută şi adăugită, 2008, *Anotimpul din colivie/ Le saison dans la cage*, ediție bilingvă, română – franceză (versiunea franceză şi selecția de Mircea Bătrânu), Editura NICO, 2006, *Literatura exilului, exilul literaturii*, Editura NICO, 2006, ediția a II-a, revăzută şi adăugită, 2008, *Nicu Caranica – Dincolo de noapte*, Editura NICO, 2006, *Dincolo de Capitală, dincoace de provincie*, Editura Nico, 2006, *Mihai Sin, Ierarhiile liniştii*, Editura Nico, 2006, *Mănăstirea Lăpuşna, Biserica „Sf. Nicolae"*, album, Editura Nico, 2006, *Monumente de Arhitectură Bisericească, Biserica de piatră „Înălțarea Domnului*", Târgu-Mureş, Editura NICO, 2006, *Monumente de Arhitectură Bisericească, Catedrala Mare* Târgu-Mureş, album, Editura NICO, 2006, în colaborare cu Nicolae Gheorghe Şincan, *"Biserica de lemn "Sf. Arhanghel Mihail"*, Editura Nico, 2006, Târgu Mureş, album, în colaborare cu Nicolae Gheorghe Şincan, *Monumente de Arhitectură Bisericească, Biserica din Deda*, Centenar, album, Editura NICO, 2006, în colaborare cu Dumitru şi Gabriel Fărcaş, *Cântece de viață lungă*, Editura Nico, 2006, Ediție şi selecție de Nicolae Băciuț, *Romulus Guga – Bărci în amurg*, publicistică, Editura Nico, 2006, în colaborare cu Mariana Cristescu, *Arheologia clipei,* Editura NICO, 2007, *Caragiale după*

Caragiale. O scrisoare pierdută, Editura NICO, 2007, *Umbra apei, repere critice*, Editura NICO, 2007, *Ferestre fără zid*, Editura Nico, 2007 publicistică, *Maşina de citit*, critică literară, Editura Nico, 2007, *Email&email,* corespondență, Editura Nico, 2007, în colaborare cu Mioara Kozak, *Centenarul bisericii Chintelnic,* Editura Nico, 2007, în colaborare cu Emil Mariaşiu, *„Simpozionul Monumentele bisericeşti – mărturie de credință şi artă",* Editura Nico, 2007.(Ediție îngrijită de Nicolae Băciuț) *Singurând*, poeme, Editura Nico, 2007 ediția a II-a, revăzută şi adăugită, 2008, *America, The Unseen Side of The Moon,* Editura Nico, 2007, *Cartea inimii,* Editura Nico, 2008, *Ion Vlasiu, Dincoace de spațiu şi timp*, Editura Nico, 2008, *Ziduri fără ferestre*, publicistică, Editura Nico, 2008, *În aşteptarea melcului,* publicistică, Editura Nico, 2008, *Să nu uit,* antologie, antologie română, greacă, italiană, spaniolă, engleză, poeme, Editura Nico, 2008, *Biserica de lemn Sf. Arhangheli" Culpiu*, album, Editura Nico, 2008, în colaborare cu Gheorghe Nicolae Şincan, *La Răsărit de Apus*, publicistică, Editura Nico, 2009, *Linia de orizont*, Editura Nico, 2010.

Inclus în antologiile: *Spații posibile*, Bistrița, 1979, Biblioteca *Opinia*, Iaşi, 1981, *Caietul debutanților, 1980-1981*, Editura Albatros, 1983, *Alpha '84*, Editura Dacia, 1984, *Cântecul patriei*, Editura Albatros, 1996, *Un sfert de veac de poezie la Sighetu Marmației*, Fundația Luceafărul, 1998, *Eminescu pururi tânăr*, Editura Litera, 1998, *Patruzeci de poeți bistrițeni*, Editura Aletheia, Bistrița, 2001, *Ceasul de flori*, antologie de poezie târgumureşeană, Editura Tipomur, 2001, *Cenaclul literar George Coşbuc – 30*, Editura Aletheia, Bistrița, 2001, *Îmblânzitorul de timp*, Editura Tipomur, Târgu-Mureş, 2003, *Antologia poeților ardeleni contemporani*, de Eugeniu Nistor şi Iulian Boldea, Editura Ardealul, 2003, *Poeții revistei Echinox*, Antologie (1968-2003), vol. I, de Ion Pop, Editura Dacia 2004, Artur Silvestri, „*Mărturisirea de credință literară*", 2006, *Un copac de sunete – Hangok Fája,* antologie de poezie română-maghiară, Editura Charmides şi Eikon, 2006, *Un copac de sunete – L'arbre a sons,* antologie de poezie română-franceză, (volum şi CD), Editura Eikon, 2007, *Voices of contemporary Romanian poets", Antologie de poezie românească,* ediție bilingvă română – engleză, de Dan Brudaşcu, Editura Sedan, 2007, *Un copac de sunete – Ein baum voller klänge*, antologie de

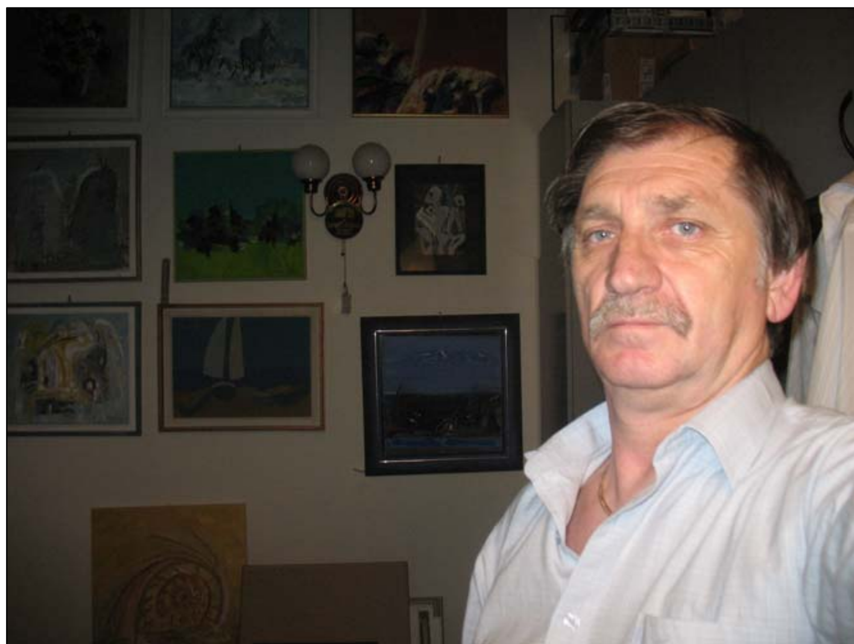
poezie română – germană, Editura Eikon, 2008, Antologia „Scriitori bistrițeni – Scrittori di Bistrita”, romană –italiană, Editura George Coşbuc, 2008, versiunea italiană de Delia Ioana Frenţiu, Antologia „Scriitori bistrițeni – ΣΥΓΓΡΑΦΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΠΙΣΤΡΙΤΣΑ, română – greacă, Editura George Coşbuc, 2008, Antologia „Scriitori bistrițeni – Escritores de Bistrita”, română – spaniolă, Editura George Coşbuc, 2008, versiunea spaniolă de Cristina Sasu, Antologia „Scriitori bistrițeni – Bistrița Writers”, română – engleză, Editura George Coşbuc, 2008, versiunea engleză de Luana Ani, *Paradoxul creştin şi cartea tinereții,* volum coordonat de pr. Ilie Trif, Editura Reîntregirea, 2008 etc.

CUPRINS

Cezarina Adamescu

POEZIA BOEMEI ŞI BOEMA POEZIEI - NICOLAE BĂCIUȚ

Ajuns la deplina conştiinţă de sine, Nicolae Băciuţ spune: "*Acesta sunt eu – / lacrima lui Dumnezeu!*"

Da, asta da…Să fii lacrima lui Dumnezeu, nu este puţin lucru, dimpotrivă. Fie şi numai pentru atât, această lacrimă se va imprima pe un giulgiu invizibil, precum chipul lui Iisus Cristos pe marama Veronicăi, în drumul spre răstignire. Şi-o vom purta pe dinăuntru ca pe un odor de preţ, ca pe o cruciuliţă, ca pe un Sfânt Rozariu…

CEZARINA ADAMESCU